БЪЛГАРСКА ИСТОРИЯ

ТОМЪ I

С. С. ШАНГОВЪ.

СОФИЯ
MCMXXIII

® www.VoiniNaTangra.org

БЪЛГАРСКА ИСТОРИЯ

Том I.

БОЛГ — КУБРАТ

С. С. ШАНГОВ.

Книгата е сканирана и предоставена
от Движение "Воини на Тангра"

WWW.VOININATANGRA.ORG

София, година MCMXXIII.

ПРЕДИСЛОВИЕ

Шиллер казва, че смжртта е велик примирител; но всички ония, които сж писали преди и след него, ни казват, че несравнено е да се знаят причините на смжртта не само на отделни индивиди, но и на цели народи. Ако историята, прочее, е великия учител на народите, то как можат потомците дя се вжзползват от грешките на своите прадеди, ако игнорират националната си история?

Никой не може да откаже законната потребност на един народ да знае своето минало не само поради нравственното влияние, което историята упражнява вжрху човешквта психика, но и поради изобилието от примери от решителност и характери, които тя овековечава. Практическото значение на историята най-добре виждаме у старнте народи, основано на вжзможността за напосредствено приложение на нейните уроци кжм живота. И без една сжвжршенно оформена история в едва културни маси, каквито бяха нашите преди освобождението, сжхренена беше чрез предание известна историческа смисжл, свжрзана с нашето минало, което се вземаше за пример. И колкото повече едно общество напредва културно, толкова повече то сжзнава нуждата от познание на своето минало. Между лицата пжк, стоящи на чело на управлението, тази смисжл преминава в открито сжзнание на един джлг, защото необходимия за джржавата морал се гради на онова, което се зове сжзнание, джлг, (devoir), за да се пожертвоваш за отечеството.

Днешната, обаче, наша национална история в този стадий на развитие, в който я сварихме, в този вид, в който се тя излага, не е в сжстояние да подействува на общественото мнение, за обществено превжзпитание, нито да бжде за него източник на здраво назидание. Ограниченото разбирание на нравствените начала, ржководивши нашите джржавници и джрж. глави в миналото, слабото познание на отживелите поколения може да доведе само до отвращение от миналото и абсолютно отрицание на всеки морал, всеки джлг, всеко национално сжзнание, неведения, които водят кжм катастрофи.

Едно из главните препятствия, които нашите историци сж награмидили на пжтя, който ги води до читателя, е тяхната бжрза присжда вжрху известни явления в живота на миналите поколения и не взирание в ярките истини, разхвжрлени из разните пергаменти. За тех няма изкупления и оправдания; няма даже и обяснение в известни случаи.

Много от нашите историци си дават вид, че пишат само за учените, като забравят, че историята е най-популярната от всички науки.

Нема и пжлен един век от как името на бжлгарския народ се произнесе за пжрви пжт. Всички верваха, че Бжлканите сж населени с гжрци.

Яков Фалмерайер за пржв пжт в 1830 година произнесе историческата фраза: stat magni nominis umbra.

„От рода на великото елинско племе е останала само една сенка“.

И потжрсиха племето, което населява Балкана. Прахжт на вековете бе затрупал нашата история. Щурмжт на неприязнените и противни нам вжлни бе размил основите на вековните наши национални гордини. Пет века мрак до сумрак; пет века национална каталепсия: пет века сжн без видения! . .

Когато ослепителният ореол на Асеновци и Шишмановци зайде в хаоса на безкрайното и безначално минало и пжрвият сумрак от византийско робство, след кратко сияние на вторат династия, се замени с ново, по-страшно и по-сжкрушително робство, падението бе затрупало едно минало, сжхранено само в монастирите, тия университети на древността. Из малки едни пролуки лжч на светлина идеше за народа от монастирските келии.

Но настана кобна и мрачна нощ.

Меднозлатните кубета на великолепните монастири беха срутени, библиотеките — едни изпитаха участта на александрийската, други беха разграбени. Бжлгарокелтийския класицизм замре. Над бжлгарското небе огреха плеада чужди звезди, които вместо надежда вжзбудиха отчаяние, защото тя не виждаше своята звезда среди тех.

Бжлгарските вождове изпитаха участта на Абенсеражите. Петима царе и крале и 82-ма войводи сложиха глава на држвника в одринския сарай. Идеалите ни се записаха на чужди знамена.

Богомилите, изразители на нашите заблуждения, избегаха заблаговременно в Хелвеция,

в Водский Кантон, в Савоя в Оверн и по-нататжк. Нашите заблуждения станаха за Запад семе за прогрес и реставрация. И явиха се те там под името унни (Савелиев, Венелин и г. Кржстович).

Но без книжнина, без цжрква и без история беха оставени тия, които просветиха целото сллавяство. Нас оставиха под ведомството на смжртните ни врагове, вечните ни обвинители от Фенер, козонтворците против бжлгарското племе. Елинизмжт, освободен от славянския кошмар, претендираше за Тракия и миналото на онова население от *Салмида до Охрида*, или *Лихнис и Довирос*, чиито царе наричаше варвари, а на народа им говореше чрез преводчици. Така, мизогети, келто-слави или бжлгари, хуни-славици, скити, даки, като да не беха сжвсем сжществували. Нова Гжрция като че ли искаше да приобщи историята на тия народи кжм своята *митология*. . .

На бжлгарския народ бе отказано място в Европа. Наричаха ни *кимерийци, пжрви жители на материка*, а пращаха ни в Меотида, обязателно до реките Куфис, Ипанис и Волга, която ни е дала едно име, без да го притежава по оная епоха. Нарекла ни волгари реката *Ател*. . . Наричаха ни хуни, а ни отказваха Понония, дето се бе развила и процжвтела джржавата на хуно-славиците от бжлгари, херули, бои, зенци и унни.

Наричаха ни пришелци от Волга, а летописците им наченая от IV век се оплакват от нашествията на бжлгарите почти ежегодно.

Пишеха, че сме нахлули в VII век, а имперatorжт им Анастасий в края на V век построил стена против бжлгарите, Bulgarofum sive hunnorum — цели два века преди намерението ни да нахлуем. Хронистите им в VII век, а Херодот ни споменава в Македония в царството на царя им Богес под името Бригери и и келто-траки,

Един забележителен период от развитието на европейските народи бе отминат в мжлчание. *Бжлгари и Сжрби*, които с своите трупове и кости образуваха спасителната барикада за централна Европа против турското нахлуване, беха обявени за варвари и закжснели в цивилизацията.

Фриволни класици от тип на Волтера ни поставиха в своите забавни романи наред с аварите и нашите смжртни врагове. Неоплатонистите тжрсеха своята мощ в развалините и сенките на Акрополис. И под удара на техните и по-послешни декадентски пера бжлгарите като че се раздремаха.

Но нова Европа закриваше очите си от нашето минало. Никой не мислеше за нашето освобождение. И Байрон, при вида на умиращия *Дакийски гладиатор*, всуе призоваваше сенките на умрелите варвари да станат и отмжстат поруганите принципи на цивилизацията *всред ноеия колизей!!*..

Ориенталистжт Бланки, изпратен с специална мисия на изток от страна на френското правителство през време на видинското вжзстание, бе написал следните знаменити думи за Бжлгария:
La Bulgarie aura son tour quand elle aura ses hommes.

Освобождението не закжсне да дойде, но освободените преди нас народи на Балканите беха обрали славата на миналото. Ромжнските колонсти, след като ни ограбиха словесноста, изявили беха *претенции за Асена Петра и Калояна. Самуил, заедно с цяла западна Бжлгария, сжздавши епопеата на новите братя Макавеи*, боевият театжр на Василия Вулгарохтона, всичко това бе обявено за сржбско. Гжрция претендираше за *Витинийските братя*, преселени в Солун, Кирил и Методи.

Въ това време на народно пробуждане и самоопределяне в значителна степен спомогна пастирския глас на отец Паисий, който от своята таинствена килия, като издигна глас на опомняне, нададе пжрвия зов за народна пробуда.

Този зов и тая малка историйка, набрана из прашните манускрипти на разните Атонски библиотеки, беше достатжчна да разтжрси от основи градежите на фенерската филетическа цжрква. И историята записа едно чудо. *Из хаоса се явиха, като аеролити от разбита слжнчева система, следите на бжлгаркото минало*, които идехе като че ли от чужди подземен мир, който сам остава в глжбочайша сенка.

Под перата на новите ни историци *Юрий Венелин, г. Кржстевича, К. Иречека, Добруски. Марин Дринов, С. С. Бобчев, Златарски, Юрдан Иванов, филолога Б. Цонев, Бр. Шкорпил, Иширков, Ив, Д. Шишманова* и цела фаланга техни ученици, всички нови материали са прибираха, редеха, систематизираха, поставяха се под научна дисциплина и както Кювие от един зжб, или скелет на предпотопно животно се стараеше да научи неговия произход, така и новите наши учени, едва ориентирани в лабиринта, устроен от псевдоисторията, трябваше по най-малките следи да тжрсят причини и детайли и да определят пжлна характеристика на известно сжбитие, вжрху което историята бе хвжрлила праха на вековете.

Вжзродени отнове в трето бжлг. царство според едни, пето според други, ние се явихме в цикла на европейските народи като обезнаследени деца. Новата джржава намери историята ни на Крестонския кржстопжт. И нашите пжрви историци вместо да почват, да сипват вода в своята воденица, както правеха Сатас, Папаригопуло, Ксенопол, Хжждеу, Йорга и техните предшественици, подобно на Хи-

перборейците и Скитите, почнаха да препращат даровете на литературата и историята — в Делос, до Делийци и Данайци, които ги очакваха. С години под ред ние учехме децата си, че сж туранци.

Възродена Византия, която бе изгубила много скжпоценно време, не закжсне да влезе в ролята си.

„Les touranienes". — Les slaves mongolisés" — Това сж заглавията на кжси брошури против нас, на които тенденцията беше: като ни представят за племе турано-китайско, сир. сродно на туранци и турци и неотличаващи се от тех по свирепост и жестокост да покажат и *нам пжтя за Азия*, отечеството на всички турански народи, които тацитно доказаха, че се не поддават на никаква култура и цивилизация. Между това този турано-бжлгарки народ наречен бжлгари, направил изключение от другите туранци, покржстил се, сжздал култура, пред която благоговеят: Успенски, Лавеле, Венелин, Флорински, сир. тия, които сж изследвали обстойно миналото на този народ, който не само че нема нищо общо с туранизма, но е дал писменост на цел славянски свет, с изключение на Полша. Но в замена на това и на горделивите потомци на Дакийските римски колонисти, които сж прекарали цели шест века национално вжзмжжаване под чистобжлгарска опека.

Враговете на чистата наука и ония, които още от началато сж смесили история с митология, вжзползувани от кривия пжт, в който влезе нашата наука, удвоиха своите усилия, усилихя своите проповеди против *туранците* и като направиха наука от хулите и баснословията, които Гжрция и Византия в течение на десет века беха сжздали за нас, пржснаха я в западния свят под вид на „Fxtrait de l'Histoire Bulgare".

На пук на истината и чистата наука в ржце, *некои от нашите историци излезоха на чужди езици* с сведения, черпени априорно и единствено от грждките летописи, за да подкрепят темата на туранистите в бжлгарската история, когато знаят, че новите открития в тая област отдавна признаха тая теория за отживела своя век.

Тия открития доказаха, че школата на Тунмана, джржаща се слепо о хрониките на Теофана, Прокопа и Никифора, е смясила имета на *Исперихa*, княза на бжлгарите, с *Аспаруха*, цар на Мерое и Етиопия; направила едно смешение на сжбития от покржщението на *Михаила*. царя на бжлгарите с *Богориса царя на Абисиния*, Мерое и Долни Египет, или тжй наречения от арабските историци *Цар на Балкис*".Заблуждения от подобен колосален и сждбоносен характер науката не тжрпи и настжпил е часжт, когато те требва да минат в областта на митологията и псевдоисторията. Новите историци, начело с Масперо. Сайса, Тураева и Кутаева, разбулиха гржцката псевдоистория и доказаха, че гжрците сж фалшифицирали историята на всички народи, на чело с египетската. Физиологическия недостатжк на техното гжрло, ухо и язик сж сжздали баснословни имена: Фараон, вместо *„перда"*, *Хеопс вместо Куву, Киаксара еместо Вйякша цара*, Аспарух вместо Исперих и пр. и пр.

Лев Дякон и Генесий единствени от тех признаха *нашия келтийски произход от царя ни Болга.*

Всички други измислици ще се разсеят като мжгли пред слжнцето на истината и чистата наука.

Целта на настоящата история е да докаже с необорими документи и данни в ржка, че Бжлгарската нация не се е формирала и прорасла в този мистически Балкански полуостров, таиственен и трагически, като самия макрокозм. Тя е зародена в Панония, в земята на Бодлунгите, приела окончателен език на троглодити в Македония, която в стари времена (VIII до XIII в.) се е наричала Бжлгария, а загинала в Славянското Загорье и прибрежна Дакия. В този Балкански полуостров, обаче, облен сжс кржвта на многоименни и високоименити народи, в роковата граница между Източний и Западен мир, през която сж минавали безчисленни племена и народи, оничтожающи в своя пжт един други, губили се почти безследно в небитие: Илирийци, Тракийци, Анти, загадачните Херули, Беси, Язиги, Сармати, (Скити), Унни, Хунни, Готи, Вестготи, Скири. Печеняги, Славяне, Гжрци, Римляне, Авари, Маджари, Татари, Кумани, Келти, Скордиски, (Униавтариоти), дравши се за пжрвенство; среди тех бжлгарската нация таила и се губила до такава степен, щото днес от нея не виждаме освен слаби следи и жалки остатжци. Византийските и римски легиони, Шведските булгарабриннер, лакомите мерсенери франки и испанци заедно сжс руските дружини на Святослава и Владимира не сж се сражавали сжс Рим и Византия, а сжс бжлгарските троглодити под разните имена на техната национална еволюция. За тая нация, изгубивша своето число, но запазивша джлбоко своите боеви традиции и културни особенности, аз пиша тая многотомна книга — продължение на делото на Отца Паисия.

С. С. Шангов.

Обяснение на следующата глава за произхода на Бжлгарите.

Широконаучната концепция за Историята се заключава в това: от частичните реконструкции на известни исторически сжбития, проверени с данни от чистата наука, от самите пжрвоначални извори — да се сглоби, или реконституира общия характер на сжбитията, характеризирующи един народ. Тия изследвания, обаче, водени с известна предпазливост, подложени на една научна дисциплина, в резултат требва да дадат нещо, което да осветлява тжмното, да разгадае загаджчното и да обясни необяснимото. Така напр. като пжрвоизточник на унската история, ако вземем Олимпиадора, то пжрвоизточници на чисто бжлгарската сж Енодий, Павел Дякон Малала и Иоан Никита, а не Византийските, които се явяват кжм XI в.. сир. седем века след пжрвите.

Всред историческите проблеми, които варират до безкрайност, нашата национална история требва да се реконституира от стжлкновенията на общите противоречия и точката на изхода да хармонира с началото, като се осветлят етапите на новите поменания и прояви,

Понеже историята в наши дни е едно колективно дело, в което се подвизават една тжлпа от зидари, които се не познават лично, зидари от всички язици и всички нации, но всеки принася по един нов камен за общото здание, всеки нов труд требва да джржи сметка за индивидуалните особенности на старите и техната научна стойност. Има исторически проблеми, които сж били до сега третирани сто пжти, при появата на всеки нов документ, и вжпреки това и до днес остават нерешени.

Такава е проблемата за произхода на Бжлгарския народ. Болгите, или Бжлгарите сж до толкова стари жители на Европа, колкото и всички Арийци, защото Болг в Испания, Белгия (Bolgia) Ирландия и Швеция е било в старо време синоним на Болгар, или Индоар.

Околните народи на Бжлгарите кжм V в. ни наричат с разни имена. Римляните ни зовът кжм V в. Болгари, или Зендци; Малала в VI в. ни нарича Мирмидони; Арабите ни наричат Бурджан, или Бургундци; Иоан Никиу в VI в. ни нарича уни, или Маутани; Власите ни наричат Скандинавци, или Шкеи; Сжрбите до XIII век ни наричат *Готи.*

Византийските историци; Никифор, Прокопий и Теофан ни наричат *Уновендоболгари.* Пасини в своя речник ни зове „*Троглодити*“, което значи троязичници, сир. пак уно-вендо-Бжлгари. С други думи Бжлгарската нация се е образувала от сливанието на Македонските уни, прогонени в Панония, с Сирмийските и Левентийски Бжлгари, Винделическите или Венедски Венди (Славяни), водени от Свиготските Болги, или Остготи. Прочее, за да проследим своята история ние ще требва да изучим отделно историята на Уните, тая на Вендите и оная на Зендите, или на Бжлгарите. Пжрвите сж наречени още Кимерийци, а последните — видимо сж Келти, или Келтославици.

Плиний, Страбон, Птоломей, Евсевий, както и Олимпиодор ни говорят за едно твжрде старинно царство, наричано Ария, Урай, Уарасмайя, или Батгрия, на което столицата била фамозний и вжлшебен град *Болг*, или Балг[1]) Бел според куниграмата на Саргон Асирий-

---

[1]) Саргон, който е царувал между 722—705 преди Христа в Асирия, в своите Кунеиграми споменава за 350 предшественици царе, които сж царували преди него в земята или царството Balkh, или Belh, което е владело и над Ниневия, а понеже той подравнява този период с зачалото на Халдеа, от това излазя, че Балк и Багадата сж сжществували и преди Халдеа, която се явява след разрушението, или потопяването на Великия материк, който е потжнал между Малакка и Австралия, и от когото сж избегали Семитските племена.

А според „Stèle de Larnaca“, която се намира в Берлинския музей, потопа е станал 41,697 години преди Рождество Христово. Според листата на Бероза, когото цитира Евсевий, осем царе на Медия, или Мидия сж царували от 2517 до 2283-а година преди Христа. А известно е, че Медите беха праславени, Зенди, които ни сж оставили Зенд Авестата.

ски, която се пази в Берлинския музей и историята на което се крие в дълбоката древност — десятки векове преди християнската ера.

Балг, или Болг (у сръщите и Бел) по Арабски източници, бил великолепен град, обкръжен с раскошни стени. Той бил източник на мъдрост и богопознание — люлка на Арийските народи, които при разпръсването си от там поради сизмическа катастрофа, потеглили за Европа с името Болгари (арийци от Болг) Болши (днес Поляци) Цехи, днес Чехи[1]) и пр.

Древна Ария след сизмическия катаклизм. днес е едно плато, в което е запазен града Болг под името Багтрия, или Балг, в когото личат помусюлманените древни храмове на трибожието.

Келтийските народи сръ наричали Багтриа Бълх (Bulgh). Самата дума Бгтрия значи на Зендски — трибожна. В Ведите тя се среща още под името урайа, или уар — страна на знанието, уарасмайа — страна омайна, вълшебна.

Периплуса на движението на келтокимерийските, или Арийски народи намираме покрай споменатите автори, още и в „Едда Свендуна“ [2]); но независимо от тия указания ние намираме пътя им усеян с имената на Багтрия и Троя, гдето са се спрели за неколко — века, а това са градовете: Болг, Балг, Бол, Бел, Белгард, Труа, Трия, Труйа, Триядация — Троя, Тара, Таранова, Бага, Багария (старо име на Испания), Болгия (днес Белгия) Борген, Боргераланд (в Австрия) и пр. и пр.

В Шведските предания, сръбрани в Edda Svenduna се говори, че *Браги*,. син *на Один и на Фригия* — бог на красноречието и на поезията, патрон на Скалдите (Келтите) повел народа на *Брага* от разрушената от гръците Троя и покрай Иберия, Испперия (Испания) гдето са остали част от тех и основали народа *Брагари*, другите довел Оргин в Шведия, Свендия — Вендт. От Браги (Брига) народа взел името Брагари, Qui prirent son nom s' appellant Bulgars) Едда била написана изначало на азика на Брагите и от тех произлезли Руните (Les Runes) добри техни поети.

Независимо, обаче, от ономастиката на царствените династии, в които са се запазили думи, свързващи нашия фолклор с Скандинавския, ний ще преведем тука само неколко от най-важните mots-criarts, каквито са *Ассен*— презимето на последната династия.

Асси — и *Ассен* сръ имената на *светлите духове* в Снорр-Едда и *Едда Свендуна.* — Ассен значи е посветен на светлите духове. *Елза Ассен* е името на жената, която е повдигнала въпроса за жен. права в Германия. Там ний срещаме град *Ассен*, посветен на Ассите.

Аусен (Aussen) княз срещаме и у Нормандите кръстоносци.

Бал-Имир е име, което се среща в религията на Одина, Скандинавската) което значи *Дух водител от Болг.*

Мал-Имир и Звиница — двама братя, синове на Омортага. Мал значи, чук, erg Малимир значи *дух чук* или чукът на Имира, светлия дух — водител.

Звиница — значи вторий, а Звиница действит. е вторий по рождение.

Зверган, или *Цверген* е водител Свиоготски, а Цверген на Свиоготски, или Шведски значи Кръсий (Le bref).

Налѐт место казват старите на злокобно место, а в Снор-Едда намираме, че гората, от която се хвърляли и самоубивали хората в Швеция, се е наричала *Налѐт*: Тая дума от нас сръ я заели и Турците.

Нефела е синоним на нещо долно, лошо, а *Нифелхаим* на Шведски е името на долната земя, преизподня Ада.

Лук е името на изкусителя, дявола, който изкушавал бога Тор. *Лукавий* у нас е тоже името на изкусителя демон.

Гард на Шведски значи *Град*, земля.

Дзумля — Ед-Дзумля е името иа кравата — земля.

Скайа е името на Скандинавия. А Скайа е името и на София преди Троянската война.

В нашите предания земята се подпира на рогата на един вол. Сръщото нещо намираме за Дзумя в „*Волуспа*“.

Името на жената — Ембла, името на Финфира — бегающий вълк (изфиряса), известни срамни понятия, глаголи и нарицателни сръ или прямо Скандинавонормандски,или *Ерулски.* Така всички понятия, представления, (notions) за срамните части на телото, за екскременти и пр. сръ херулски, или шведски. От това следва, че българската нация се е образувала като е погълнала голема част от странствующите Аски (Шкеи по ромънски) Херули, уни, Венди, Готи и Винделичи, без да сметаме Бургондите и Турколингите, чиито *туралинги* (общи кули) още се споменават по заговезни в обичаите, песните, въобще в фолклора на Тракийците. Най-после известни нарицателни и падежни форми сръ съвършенно еднакви у Дани, Шведи и Българи:

---

[1]) Още в най-голема древност, II в. преди Христа, китайските историци Матуанлин и Шукиенг наричат Ария „Страна на народа Сце, или Цеха, който се е простирал до бреговете на Егейско Море. На запад от Ария те сочат друго едно царство Булардо днешний гр. Болгар, което значи, че Волжка Болгария е съществувала отделно и има, можи би далечни преисторически връзки с Болг, или Бактрия

[2]) Пръвите жители на Испания се наричали Брагари; от тех са останали названията *Гордуба, Ибер* днес Ебро, *Поморйе*, Барга, Браганс и пр.

Булгарски фолкет — Бжлгарски народ Свенска Дагблат— Свенска печат.

Бжлгарски цукарен фабрикат — Бжлгарски захарен фабрикат. и пр. и пр.

Антроположки и физиоложки Дани, Шведи и Бжлгари сж почти еднолики доликоцефали и редко брахицефални народи. Дани и Бжлгари носят *сжвжршенно* еднакво облекло и сжщи даже шапки. За везмата, лириката и други културни следи говорим на друго место.

Впрочем, освен преданията, запазени в свендските *Едди*, има други фолклорни данни, които допжлват хипотезата ни, че тия норманд-ски и скандинавски народи, които от V до IX в. се прехвжрлят обратно в централна Европа, не сж никои други, освен старите индоарийци, кимерийски, или бжлгарски народи. Техния фолклор, както и религията на Одина, според историците, имат печата на старите Азиятски, или Арийски религии за дуализма (Тар и Лук), за Ваала (Вал-Хала) и пр. Народните песни в Шведско, които узнаваме даже под ретуша на модернистските художници, каквито сж Синдинг, Свенцен и Григ, по своите мотиви, както и по духжт, такта, дансовете и особностите на бжлгарските танци.

В Ягдаущелунга в Виена през 1910 год всеки можеше да види народните шведски носии, в които преобладающия цвет е червения, а покроя с пояса, както гащите на Датчаните и техните калпаци, напомват бжлгарските и старобригийските салтамарки. Бродериите и аржантерията сж изцело почти бжлгарски; торшовете — сжщо. Тези костюми вий ще срещнете от Швеция до Нормандия, до Уверн, или Арверн, до Дуб, Пуатие, Енисия, Рила (в Франция) до Кордуб и Ебра (Емвра) в Испания, до Бисскайя (Втора Скайя) до Болгар в Англия*) и Белгия — всжде вжобще, гдето Кимерийското, Келтокимерийското, или Индоарийско потекло се е явило, селило, или оставило следите на своя вековен периплус.

---

*) Племенатя, населяющи Англия сж: *Галли-Скоти* (Скити) *Айри*,—Ари, или Ирландци (Аирланд, Арийско поле), *Гелли*, *Болги* и пр. Водителите, които кжм IV в, завладели Англия сж: *Едд* и *Сердик*. а между последующите царье след IX в. четем имена, на които в корена срещаме името на славния Атила, или Етел: Етел-*Станд*. *Етелрад*, *Етелгунд*, *Етелулф* (Атилов вжлк, Атилов-стан.)

Индоарийци, Арийци и праславяне.

Коментар и анотации за произхода на индоевроп. народи и язици.

Сжвременната наука в лицето на своите историци, антрополози и палеонтографи е вжзприела теорията, според която всички, или поголемата част от европейските народи произлизат от едно стжбло, Арийско, което е прорасло в високите вжзвишения между Индия, Памир и Мидия, според едни, кжм Индокуш— според втори, и—в Балканский полуостров, според трети.

Като минаваме мимоходом големата проблема на антропологическия произход — тема за друг клон от науката, ний ще се спрем на произхода на думата Арийци, която за пржв пжт срещаме в Риг Веда.

В известни пасажи на тая книга, която се е появила неколко столетия преди нашата ера, сждржа на санскритски, сир. арийски язик известни химни, в които местното население се нарича *Ариа,Аар, Ари.*

В ведическите тия песни значението на *Ариа* е благороден, почтен човек, благородна расса, и *Анайр*, Анаирйя — човек странен, чуздоземен, противник на Ведите и на Ариа. На зендски *Анаирйя* значи още лош човек, мржсен, безроден, простак, от долен произход. „Ариянам аирио"—ариец среди арийци" е форма, която често се среща в Ведите. Гар, или Гуар е било висшето сжсловие, мждреците в Ария. *„Вейци"* — vaicy — това било средната класса, а *Кудри* — долната, работна класа

Това сжзнание на предимство пред другите расси е достигнало до там, че Дарий сам се нарича не мед, или перс, а *Ариец* в надписа на Накши-Рустам.

Херодот в глава VII, § 62 казва, че Медите сами се наричали Ари. Персите тоже сж се наричали Ари, а днес това име е еволюирало в Еран, Ири, Иран — с което обосновят народа си и Отечеството. Eudemus, ученик на Аристотела, сжвременник на Дариус, в една ржкопис употребява фразата:

„Μαγιοι δε και πανθο αρϊον γενος". *„Магите и целото Арийско порождение"* или магите и целата Арийска расса. Тацит между народите, които описва, споменава и Арии, а от новите открития става ясно, че тези Ари сж живели в страна, на която столица е била днешний Балк или стара Бактрия. (Журнал Азиятик VII серия, т. XIX гл. още Haug, Lassen — учени индианисти) *Балк-Айриана* значило Арийский Балк, столица на Ариа. Тая страна още се зовела *Ayryana vaeia* — pays de sources — земя на изворите. Старото име на Бактрия било *Болг Аар.* За язика на Арите, Самскрита, или Санскрита, пржви Уйлям Джонс — W. Jones в 1786 година пише:

„Санскритский язик е от .една изрядна формация, по сжвржшенна от гржцкий, по богата от латински, по деликатно изработена от единий и другий".

Двадесет години по кжсно Фридрих Шлегел в своята книга *„Язика и мждростта на Индиеца"* (изд. в Хайделберг 1808) казва:

В сравнение с санскритския език, гржцки, латински немски, излазя на яве, че санскритки е пржвородний, а другите сж по млади и произходящи от него.

Класификация на арийските езици.

Според Бопа, Макс Мюлер и Whitneg арийския язик е породил следните язици: I начало: *Арийски.*

I Индо-Арийски Санскри — Пракри — Пали-Пехлеви — Староперсийски — Зендски — Парси.

II Кюрдски — Осетински и Арменски не сж езици от арийски произход.

III. Гржцки и Модернонов.

IV. Латински: ромейски, ромжнски, френски, италиянски, испански, романишолски, цигански.

V. *Келтийски*: Кимерийски, бретонски, старогелонски, ирландски, Маник.

VI. Германски: Готски, английски, старосаксонски, холандски, скандинавски, дански, шведски, нормандски.

VII. Балто-Славянски и *VIII. Албански*: *Старо бжлгарски, полабски, б*оруски, — балтийско старо наречие, руски, сржбски, полски чехски, кроатски, славянски.

За да си сжставим едно малко, повжрхностно понятие за развитието и сродството на индоевропейските язици, тук давам следните таблици:

	Майка	Брат	три	Седем	Две
Санскри	матар	братар	три	сапта	два
Персийски	матар	берадер	три	хапта	два
Гржцки	митер	фратер	трис	епта	дио
Латин.	матер	фратер.	трес	септем	дуо
Келтски	матер	братер	три	сехт	дау
Славянски	мутер	брат	три	седми	два
Келтобжл.	мутер	брат	три	седем	два
Готски	матер	бротар	три	сибун	тва
Германски	мутер	брудер	драй	сийбен	цвай
Английски	мжджр	бржджр	три	севжн	туо
Кюрдски	май	братар	три	сем	два

В доказателство на това, че Бжлгарския язик нема нищо общо с туранските, фино-монголски и кипчакски наречия нека послужи следната сравнителна таблица:

Гржцки,	Латински	Бжлгарски	Келтоангл.	Унгарски	Мордвински	Черемизски	Турски
ена	унум	едно	ей, ожн	еги	ватоп	ихтет	бир
дйо	дуо	две	ту	кето	каста	котет	ики
трия	триа	три	три	харом	колма	комет	юч
тесера	кватор	четери	фжрт	неги	нилле	нелле	дйорт
пенде	квинкве	пет	файф	от	веете	вурет	беш
екси	секс	шест	сикс	хат	ката	кудат	алта
епта	септем	седем	севжн	хет	сисим	цйемд	еди
окто	окто	осем	ейт	нйолец	кайха	кандаш	секиз
еня	новем	девет	найв	киленч	вейкса	индеш	докуз
дека	децем	десет	тен	тиц	кумен	лу	он
екато	центум	сто	ундрд	цац	шжда	шуде	юз
петра	лапис	камен	стон	ко	киев	кит	кая
идор	аква	вода, ода	уоджр	виц	урия	вец	су
мбарба	барба	брада	барб	цакал	цакала	баус	сакал

Fако в тия основни и пжрвични думи бжлгарския язик е толкова много отделен от тураномонгол. и фински язици, колмипáче той е по близжк до херулоанглийски и свиготски, чиито глаголни форми даже е запазил в спраженията?*)

---

*) Начело на своите армии против Бжлгарите и Арабите гжрците носели големи кржстове с Надписи:

„Εχθρούς θροπούμαί, και φονεύο βαρβαρούς“ оброщам в бегство враговете, и убивам варварите.

А бжлгарите според техните летописци почвали войната с „Бог *мен гвард!*“ — Бог е мой вардач.

Първо жилище: Bolgh – aar Столица

Ария — Айриа Вейнья — Вендъ — Болгъ

Уарасмайя — омайна

Ааръ Българ.
Аоия
Еранъ
Иранъ
Аири у Ирландия
Ар-Вернъ в Франция
Overne - старто му име Arverne
Ирна—син на Атила
Ирна—княз Ирландски
Aar Czaria (Акчаръ)
Aar dés—рѣка
Дейл-Айран— Ирланд. Сжбрание
Арно (от зендски Айри — добро
Ардял — Арийска долина

Вендь

Weynia
Vend
Venedgia
Vendea
Vendes
Vendoslaves
Vendabona
Vendolicî
Vendenitsa (р.)
Vende (въ Ирл.)
Vend (Испания)
Svend (Швеция)
Vendée (Франц.)
Vendobolgar
Ounovendobolgar

Bagtria—трибожна

Βαθρεία — запазено у гарикоситѣ като siège, demeure fixe
Βαθρικόν — escalier - *εχάλα* — стълба
Patrie – отечество

Багтрия

Тройя
Троа (Франция)
Троянъ (Бжлг.)
Трианова (Лондонъ)
Тринова (Тжрново)
Trianova, Trianon — Франция
Tsare — Tria —вожд на келтитѣ, които се спрели при р. Серетъ III. в. пр. Христа
Tria-dacia (София)

Болъ—праславянски
Бълъ—Хелло—Келтийски
Бальшой — Росъ — Аланси
Болгъ — Арабски
Беллъ — Асирийски
Bourgh — Готски
Болги — въ Бжлгария съ Bolgios, Kanbolgios
Болги (Boelgi) въ Белгия
Болги въ Ирландия
Болга—Болгар Морава *Балангар*, *Бургаръ*, *Бург-ундъ*
Boelgium — Белгия

Bolghkan Kan Bolgios
Bolgh — въ Швеция

*) До сега мнозина от историците отбягваха да се занимават с етимологията на думата *Балкан*, вервайки, че тя е синонимна в турски, или арабски язици с понятието montagne — планина. Меж ду туй на арабски язик това понятие се изразява с думата джебел جبل — напр. Джебел — Сина, جبل ضيا Джебел-Друз, جبل دروز Джебел Булгар (Синайска планина, Друзска планина جبل بلغار планина Болгар до Арарат) На турски — лисàни османй — това понятие се изразява с думата даг — طاغ — Сина дàг, Болгар дàг بلغار طاغ и пр. А името Балкан се дава преимущественно у тех само на планината в Балкански полуостров — Стара Планина — Балкана.

Около Болг и Мидия.

Китайския историк Шукиенг като споменава за царя на Мао — Маутаните — нарича ги още Сце, или Цех и *Цехи* (веци) — средното сжсловие в Багтрия, което пропждило царя си след една революция.

От времето на Диадот I, Евлидем, Деметриус, Евкратидес и след второто нашествие на Антимока, Арзаса и Панталеона (300 — 140 год. пр. Христа) част от народа Сце и Веци попаднжл под гржцко робство, а друга част вземала пжтя за Троя и Семира, от гдето минала Европа.

Второто техно жилище е Мидия, или Ун мжнду — Мидийска Унландия, от гдето по пжтя на цар Мида сж минали в Европа.

Под името *„Кан Ерку Вяцилеу Вяцелеус вься Самвардак, рао на рао; Оегку Коряно* (Каняс Ерку вецийски лжв на Вжцилеите, цар на царете, рао на рао — roi des rois — от корена на болярите — се явява в Багтрия и след тая дата един цар праславянски, от когото сж остали твжрде малко споменни, но от които се вижда: 1) че той е завладел Кушанското царство и 2-о че и след изхода на народа Цехи, или Сака, в Ария сж остали още достатжчно Веци за да образуват свое царство и да се борят с гржцките нашественици.

Този Кан Ерку е бил предшественик на Васудева, а от това се заключава, че и след Вякша цара Бжлгарите остали в Азия, се преселили край планината Болгар, гдето ги намираме днес до 400 села, за които ни говорят турските историци.

Независимо от Майоните, или Уните в Македония, ний виждаме майонско, или Маутанско царство и в пжрвожилището на Арийците, в междуречието.

Между 170—130 г. пр. Христа в Багтрия наново се вжзвржща назад Сце, или Сака, наричани еще Маони от царя си Мау.

„Le premier roi des Sacas (Sce) etait Maüe, grec Maou (Μαύθάνες), bactrien „Mooassa,·. L'Historien Arrien cite un roi Mouakes, venu en secour de Darius Cadoman (E. Drouin). Cаките основали градовете в Индия: Баргаза, Варикаша и по на запад: Миннагарад, Барда, Палаценти, Сигал, Парин, Корак, Короход и др.

Изпждени от грекоиндийците, те под името индоскити се явяват в провинциите: Дрангиана, Согдиана, Балабитена, Софанена, Бактриана, Пжтна, и постепенно идат на Запад.

Китайските историци представляват страната на Маутаните за висококултурна и цивилизована; жителите й — учени и индустриалци, фабриканти на скжпоценни украшения, фабриканти на скжпи платна, на метали и разни скжпи сждове. Матуанлин и Шукиен забелезват, че техните монети — златни и сребжрни, имали на едното лице всадник — (като Тракийските Б. Р.), а на другото — човешко лице.

Изпждени от тука, Маутаните, или Унните (не Хунну, а уни) се явяват в Ампайд Пасена (130 г. пр Хр.) под името Болгар, Вендубулгар, или Вейндубулгар, което значи идущи от *Уендия, града Болгар.* А Вейндия-страна на водите — е генетивната форма на посетнешните Вандеа в Котия и Италия. Българите били Зароастрийци.

Будизма, който е тоже славянска религия, дадена на Индия от Гаотами Сакиа Муни (Скита Монах) син на скитский цар Канишка има своите *Веди* (Риг Веда, Атарва Веда и пр.

Едда се наричат и свещените предания на Шведите, или *Свендите* Индуари, идущи от Бактрия през Троя — Бжлгария — Оверн — Биская — Англия — Швеция — Дания — Борусия и на юг.

Пжрвата религия в Бактрия — Уаразмайя, появата на Зороастра пред царя Выстаспа с Авеста в ржка.

Изпжданието на Маздеизма от гжрците, водящи с себе другото скитско-славянско племе, подвластно некога на царя *Каничка*, чийто внук — *Сакья Муни, основава будизма.*

Според Плиния (Hist. Nat. I. 1, XXX, 6). Зенд-Авестата била дадена от Аура Мазда на партския цар Вологез.

Между туй самата Авеста е написана на медийски язик, или праславянски, а партский язик клони кжм по далечната — днешна персийска линия на наречия.

Плутарх пише, по слух, че има благовестие, дадено на Бактрия, сжчетание от маздеизжм, магизжм и огнепоклонство. Между туй в Авестата се осжжда горението на труповете. Ариан и Птоломей сж в пжлно противоречие с Диодора Сицилийски и Плиния.

От самата Авеста, обаче, както и от нейните предания се вижда, че Ормузд е дал от-

кровението си на Цара-Сутра, а Цара-Сутра я предал на Вистаспа, *Царя на Баг-трна.* или *Болг.*

Населението на Централна Европа през V в. според Шведските „Еда Свендуна".

Забележително явление в старата история на народите е това, гдето в своите книги и предания Готи и Шведи наричат и третират Бжлгарите като сродни народи с Велзунгите, Болгите и Нибелунгите, праотци на днешните Бури.

Така в Еда Свендуна намираме една класификация на народите: *Волзунги*, *Нифлунги* и *Бодлунги*, които се третират като сродни народи с народа на Атила, или Бодлунгите, народа на Батаула, или Авитохола, на когото се намериха бжлгарските сждове в Арад.

I.

Велзунги

(Велуни)

Под това име поемата шведска говори за земята на Велунite, или западите Уни. Вжв Едда се явяват от този народ двата брата *Сигурд* и *Гелги.* Сигурд отговаря на германский герой Сигфрид в „Небелунгите", крал Нормански; обаче той се зове *„крал на Уните"*. Сигурд се вжзпитавал при Хилперика (щастливий Перрик, *крал Оверно-Бургундски*).

Сигурт има своя кон „Грама" и своя меч — „Гран". Той владее сжкровището на *Грейтмар* (Greatimar) Великий дух.

Бащата и дедата на Сигурда паднали в боя против *Ундинг*, или Улдин, (вожд на Бжлгарите при Фиезоле Б. А.) Баща на Сигурда е Ейла, а майка — *Йоргица.*

Сигурт се жени за

Гудрона — щерка на крал Гьока и жена му *Гримхилда*

II.

Нифлунги

(Долноземни Уни)

Нифлунгите отговарят на немските *Нибелунги* — име, което значи, *Уни*, живущи в *долната земя — Нидерландия.* Те се наричат още и *Гиукунди* — от краля си Гьока, който има синове:

Хуннар — Огни и Хутторм

Уннаар се оженва за Гринхилда.

Уннар се оженва за *Гринхилда* с посредството и с помощта на *Сигурда*, когото отпосле, по каприза на жена си, убива. Убиеца прям е, обаче *Хутторм*, който не се е клел в побратимството, което Уннар направил с Волзунгите и с Сигурда.

Уннар отнася тайната за заровеното сжкровище.

III.

Бодлунги

(Уни под Батаула)

Атли, Ател, Ацел, или Атила; героя, е потомжк *Батаулов*

Негови сестри —

Гринхилда и Одруна

Атила има петима братя. *Балда* (Бледа) е един от тех. другите сж избити. *Ойвжрша*, *Ройла*, а може би и *Октар* — Чичовци — сж счетени за негови братя.

Петимата братя на Атила сж избити в междуособните боюве с Нибелунгите, на които *Гринхилда* предрича гибел.

Герборга, или Керк-Борга е жена на Атила (името й според Приска е Керка; тук Борга значи Бжлгарка). Тя е кралица на Унската земя и разправя как *Херулите*, или Ярлите, пленили земята на Уните, а нея взели в плен, гдето била заставена да мие нозете на техните жени. Как от после Атилла я освободил от Херулите заедно с целата унска страна.

Еддите за Атила и Уните.

Бодлунги, или династията на Батаул.

Синове: *Атила* и още 4 братя, избити от Нифлунгите или Нибелунгите: Бледа, Руа, Октар, Ойвжрша. Сестри на Атила: *Бринхилда и Одруна*.

Вжв Едите Атила е отбелязан с името „Атли“, а у немските Нибелунги — *Ацел* — благороден.

С тия поеми напжлно се потвердява идването на Бжлгарите от Север и техното кратко владичество там. В Скандинавските *Едди*, както и в немските *Нибелунги*, Етцел, Атли, или *Кунг Атли* е могжщия вожд на унобжлгарите, защото бжлгарския царствен летопис (Попов) изкарва династията Дуло от роджт на Ирнака, най-малкия син на Атила, син на Мунджуйка, внук на Батаула, или Авитохола.

Причина за ненавистта на Атила срещу Нибелунгите, или нифлунгите е техното богатство, което придобили след смжртта на Сигурда. *Сжбрания джржавен сжвет* от вождовете на Бодлунгите уни решил и посжветвал краля Атила да покани у себе си на гости Хуннара и Гогни, с които да постжпи тжй, както те сж постжпили с Волзунгите, *от които отнели богатствата*.

Атила вжзприел сжвета и изпраща курира ун *Винга* (една песня го нарича с Шведското име Кнефруд) за да покани на гости братята на Гудруна, — своята жена.

По нататжшния развой на поемата би ни отнел много место. Уните избиват братята на Гудруна, а тя избива петте си деца от Атила и с тях нахранва гуляющия свой мжж. Това иносказание не е финала на поемата, която наверно е писана подир загиването на унската джржава през 452 след битките с остготи, вестготи, гепиди и скири, между които не е невероятно да сж взели участие и Бургунди (Нифлунги) и Волзунги (Волузияни.)

Из петте синове на Будли (Батауловия дом) остава единствен Атила, който укорява Гудруна тжй: *„От като ти си дошла при мене, редко ни е посещавала радостта“*. В сжщата нощ Гудруна убива Атила с помощта на Нифлунга, сина на Гогни.

Атила или Атцел в Нибелунгите,

Както в Скандинавските Еда Свендуна, и в Нибелунгите действието между тия три унски племена става около града Вормс до р. Рейн (ст. й име Райна).

Според Нибелуните Кралю Етцелу на Атила умира жената Гелка и той потжрсва да се жени на ново. Другарите му го посжветвали да се обжрне до гордата и красива вдовица Кримхилда, живуща в страната на Бургундите. *Рюдигер из Бехлар* — негов рицар се наема с мисията да иде с отбрана дружина от всадници в земята на Бургундите. Рюдигер казва, че познава нейните братя, богатите князѣ *Гунтер, Герноте и Гизелер*.

— Може ли тя в моята страна да носи корона и равнява ли се по красота с покойната ми жена Гелка? пита Атила.

Нема на света друга пò-красива кралица, отговаря Рюдигер. С петстотин добре вжоржжени и напети уни, обездили чудни коне, потжнали в злато, носящи юзди с златообшити одежди и сбруй, отлетява Рюдигер кжм Реин.

Рюдигер отпжтувал из Панония (днешна Унгария) в 7 дни. В Вена им приготвили облекло; В Бехлар го очаквали жена му Готелинда и джщеря му.

Никога гости не сжм видел облечени пò разкошно, казва Гунтер.

Тех приемат радушно, огощават изобилно и великодушно им поверяват Кримхилда за жена на *краля на храбрейшите унни*. На Тулна тех среща свита от уни.

От Вормс през Виена за 12 дни царствената невеста довеждат в столицата на Етцел — Уннигард, или днешний Вишеград до Буда-Пеща.

Това предание за трите царства та унитe, запазено така старателно в Свиоготските и Шведски предания, сведочи по един категоричен начин за страните, които е обиходило бжлгарокимерийското племе от Болг—до Брогерия, или Исперия, и от там през Котия (Галлия), Англия и Борген — в Швеция и през Дания—в Борусия, дето историята го заваря в IV в. от Балтика—до Адриятическо море и на юг—до Егеа.

Тия индоарийски племена, които под името Уни, Унги, Бурги, Болги, Бургунди и Уновендобжлгари се явяват в Европа и които християнската ера заварва като местни жители на континента, вместо името *Индоар*, носят навсжде името *болгар*, което от I—IV в. е синонимно на пжрвото. Господствушото племе носи името *Won—Ужн*, което на келтийски значи *владеюще, господствующе племе*, господари. *Helli*, *chelli*, или *chellen* се наричат подчинените, или ученицiте, войниците от кастата *Веци*. От там *Hellvecia* — страна на Келтите Веци, която носи още и имената *Левендия и Сюйса*, доешната *Suisse*. Bolgl—те се явяват в *Белгия, Англия, Сирмия, Панония и Борусия.*

Нидерланд — Долна Ария.

Преданието за кимерийския, или тжмния произход на Англичаните, Скотите и Бжлгарите, всички вжобще Кимерийски народи, се явява още в' зората на Историята, на която като че ли е завещано от предисторическия период.

В самата Илияда намираме упоменание за Кимерион, за Тракиеца певец Томирис; Одисей хвали виното, което му подарил Марон, Жрец в *Исмаар* — на Аполона.

Bolgs unni — те или Велзунги, за които гржцкото предание казва, че били дошли от остров Сканья, освободени срещу цената на един кон, заселени край днешното Битолско поле, наричат лагера си Керамис, а самите те носят имената: Boelgas, Voelgas, Velegassi. Rinhini, или (ring) и Won — или Уни, владеющи, притежатели на тая земя, на която се явили претенденти, според Синексара на Св. Димитрий Солунски[1].

Още V в. Атила, техний цар, изкарва своето произхождение от Библейския Ной.

И други сжвременници казват, че бил 31-й наследник на цар Болга. Това предание е хроноложки вероятно, защото Болг е царувал в 274 г. преди Христа; като прибавим още 452 кжм това число, годината сл. Христа, в която е царувал (442—453) получаваме 716 години, разделени на 31, получават се 23 години за всеки цар, цифра твжрде вероятна.

[1]) Пжрвите вождове на тия племени сж: Руа (Ruilae — управител) Hadson (главатар) Grates — Грейтес — Величество; Cumbaar — Cuber — Кимериец. От там: Кимпер в Дания; Cumberland в Англия.

От Вилхардуена и Валансиена узнаваме, че Балдуин казва на Асеновци, че ще ги прати в' тжмнините, от гдето е излезла техната династия.

Вендо-Булгар (Vendo bolguar)

В 176 година преди Христа, според Моисей Кхоренски, на границата на Армения, в Пасена се явили Вендо-Болгарите, идущи от Изток.

За да вникнем в етимологията на тия две думи и разберем смисжлтта им, трябва наново да се вжрнем кжм Мидия и Зендска Гуаррайя, или Ария, пражилището на Арийските народи.

Десятки векове преди нашата ера, в Ария, земята на *Ведите*, живели един до други два народа: Аари, или Гуари — *което значи учители*, и *Челли*, или *ученици*. Тези два Санскритски народи, достигнали едно сжстояние на висше духовно и политическо сжвжршенство, джржали откровението на *Ведите*.

В древните свои обиталища, като достигнали до едно вжрховно vidya, или вжрховна мждрост, те прогледнали в небитието, познали вселената, за което околните народи ги наричали *Миди*, което ще каже *Мждри* и *Болгари*, което ще рече „*Болски просветени Ари*“, *Болски учители*. С тех заедно в вид на бойовно племе вжрвели Келлите, или *учениците* (Chelli, Cellitani — на Санскритски ще каже — ученици.

Изгубили своята независимост в V в. пр Христа и след като видели разпятието на своите царе от Персите, *Челли и Болгуари*, под името „*Вендо - Булгари*„,[1]) напустнали своите области от Хакпжтана — до *Седмокрепостната* и пжрвопрестолна своя столица, духовния център на Ария — *Болг* и потеглили на Запад. Под шеството на войнството на Келтски князе, начело с *Ормйна, те се явяват в* 176 г. пр. Христа.

Освен него Моисей Хоренски споменава още четирма други князе.

В Гурайя, или стара Ария, Бжлгарите имали разкошни хижи и били стигнали една сравнително висша култура, затова свидетелствува появяването на Ведите, на Зенд Авеста, на видни *рйши*,[2]) или светци, а в Пасена били принудени да се заселят в *землянки*, на които дали санкритската или зендската дума *кшйти*, или кжщи, производна от санскритската *кшйта* — земляна.

[1]) *Вендо-Булгуар* на Санкритски Зендски ще каже. „Просветлените учители от Болг“. В случая Гуарите били *маги*, и „Иоги“ — Законоучители, а Келтите — войници.

[2]) Притч — pratsh — притча на англ. и старобжлгар. язик — значи проповед. Preatsher — притчжр — проповедник.

Своите водители те наричали по санскритски воитàрхи, *канаси и малкани*,[3]) които кѫм II в. пр. Христа намираме вече в Тракия.

Друга, значителна част от тех, 350 год. по рано, както знаем от предидущите глави, подгонени от Асирийския цар Аргищи, под името *Кимерийци*, смесени с част от *Лидийските*, *Мизийски* и *Витинийски праславени*. — *Гети* беха вземали тоже пѫтя за Европа и достигнали брегoвете на Реин.

Носители на голема духовна мощ, на огромна сила и енергия в скрито, или латентно сѫстояние, те се явявали като носители на нова култура и нови правови понятия среди народите. Почти по-големата част от днешните династии в Европа сѫ от Келтийски произход с отделни свои претенции да имат потеклото си от Давида. Споменѫт за цар Мида от *Пазунда* бил още жив. Разбрали още в Мидия, че човека е синтеза на Вселенната, просветените учители от Ария, като господари на целата земя, тръгнали да пѫтуват, като взели на Запад. Заедно с тех се повлекли кѫм Тракия и Зап. Мидия: *херули*, *горикоси*, *галли*, *некои от израилевите колена*, *Медийци*, *Мизи*, *Витини*, *Фриги или* Бриги, които, старите летописци отбелезват ту под общото име *Келти и Кимерийци*, ту под името *уни — славици*, което име отпосле, по невежество смесили с алтайското племе *хунну*, както Иордан смеси Гети с Готи . . . Следвайки пѫтя — р. Ател — Серетрия — Дунав и Испания — Галия — Болгия, Кимерийците или Индоарийците от Болг, които тръсили краят на светѫт, чрез Ролла, или Ролона минали в Англия и Ирландия, от гдето през Швеция и Дания — Борусия отново се спущат в Европейския материк, носящи имената: *ужни*—владетели, *Боргунди*, *Болгуари*, *Боргари*, *Брагари* (в Испания) *Болги* в Белгия и Англия, *Боргари* в Македония и т. н. Те с своето вечно движение, по невидимите и незнайни закони на сѫдбата, сѫ станали причина за образуването на нови царства и народи.

Кимерийци.

Lagneau по етнологическите свои издирвания намираше, че *Cimbro Kimmeriens*'ите сѫ две ветви, едната близка до белгийците, скирите (германци), визиготите, бургондите, саситe (саксонците) и нормандците (Revue d'antropologie, 2 serie II, 470), които намира в тѫй наречената неолитическата *долменска расса* (race de dolmens). Но край тех изпѫкват келти брахицефали с тѫмна коса в области, които сѫ обитавани пак от келти.

Amédée Thirry, Henri Martin и Alex. Bertran сѫ се произнесли за двойствеността на Келтийската расса, сир. признали сѫ присѫтствието на *Келтиславици*, сѫвѫршенно различни от келтите — англичани, които имат тоже широки лобове (brachycephales) с руси коси и всичките признаци на славянско готската расса. Celto-liguri — те напр. не сѫ освен келтизирани славяни. *Анри Мартен* намира в коритото между *Сена и Марна* (Секвана и Марна) една доликоцефална раса, която нарича истински *Келти—Кимерийци* (които Amedée Thiery нарича „*Kymris*“ — Кимври. Покрай *друидизма и магизма* — следи от зороастризма — Кимеро Келтийците сѫ оставили спомени от божества; Сирона, *Белисàна*, *Огня* (Ogmos) Думя, *Обнова* (Abnoba) *Марс Рандосато*, *Ардойна Таронис* (Tar-Agnis) *Ловии Тарàни*, *и Есус* — името на най-вѫрховното божество — дума, производна от старобеотийската форма Иссу — *Правдю*. Името на това божество — Исус — се смесва с всички други божества, които Келтите сѫ заели в пѫтя на своята непрекѫсната емиграция.

Между второстепенните боготворени имена сѫ: Сена, *Васйона*[1]) (Vosini, сега Vaison) *Немауса* (Nimes) или *Немазида*, Рена (Rhin) и пр.

Страбон и Диодор, които пишат за Келтите и Кимерийците преди Христà, казват, че те, подобно на Траките, вярват в задгробния живот и безсмѫртието на душата.

Цезар като ни описва подробно религията на Келтите, казва, че те имали учени мѫже и философи, които се занимавали с свѫрхестественното, с астрономия, медицина, с поезия, имали певци и проповедници, естественници (qui etaient chargés de sacrifices et etu diaient les scieences naturelles) — нещо като еврейските равини.

Крепостите си те наричали *опида* и *опцида* или *урбес* (от там думите: „взето урбалйшки). От думата *обцида* е произлезла нашата дн. дума *одсàда*, обкѫржаване на една крепост и монетата *обцйда*, която секли в време на обсада за да плащат наложения налог от обсадителя — победител.

Диодор Сицилийски (Diodore de Sicile) казва, че келтите яли на кръгли низски софри, каквито сѫ в употребление и до днес у нас, направени на струг (синии).

Боите, племе келтийско, си служили на трапезата сѫс сѫдове и уреди от бронза, сребро и злато. Основата на техната храна

---

[3]) *Малкан* на санскритски значи „*царствующ княз*“, производна от *кан* — седалище, престол и *махал* — велик, безграничен. *Деваканн*—значи на сѫщи язик — седалище на бога. На язика на Арите — Болгуарите това понятие се изразявало с думата *багистан*. Келтите, които били бойовното сѫсловие, се наричали още и *Вои*, или Бои, а началниците им — *воитархи* и *вестарканязи*.

[1]) Весиона — от старата индоор. дума Вейца, Вейнря.

бил хлебжт, млекото, месо овчо и свинско (Strabon IV, IV, 3).

Основата на Кимерийско—Келтийската храна било *жутото*, направено от варено жито с мед и *корма*, приготвена от брашно без мед. В Британия, Нормандия и край Дунава келтите се хранили с риба. Богатите от тех според Цезара, си изписвали вина от Италия.

Плиний пише, че бедните Келти примесвали бобовите храни (фасул и чер боб) вжв всичките свои храни.

Най-после обиците и браслетите (гривните) *коланите и павтите* у Келтите сж напжлно еднообразни с обектите от този род, запазени у нас и до днес. Традиционното нашо гжрне с две држжки и една — у тех се е наричало жрн (и гжрн, гжрне), а храната си варили в *кятл* — cattle — нашето днешно котле.

Голема част от монетите им сж имитираните статири на Македонските царе, особенно тия на Филипа II (360—336 пр. Христа) и тия на сина му Александра Великий, което пак сведочи за излишен пжт за техната вржзска с тгя област.

Плутарх в книгата си за живота на Мариус' на основание на данни от *Posidonius*-а казва, че земята на Келтите се простира край *Черно Море — до Скития* и че между Келтия и Мидия имало една земя, населена от Келтоскити (*Celtoscythes*), които произлезли от смешение на двете раси.

„*Ces mêmes Celtoscythes auraient été les Cimmeriens des anciens et plus tard les Cimbres* — *тия сжщи Келто-Скити сж Кимерийците на старите писатели, които по сетне се явиха под името Кимври*, чието нахлуване бе възпрено от *Мариуса*.

От описанията за религиозните войни в *Оверн* ний узнаваме, че мнозина от видните Овернски Контове имат емблеми с *лъв**), каквато е и бжлгарския; в архитектурния им стил се намира спицообразната звезда, която срещаме в Панония, Мизия. Трубадурите носят имена *Хун* или *Хуан*, каквато е *Хужн д' Оверн*, както според поемата на Андреа Барберини Карл Мартел праща в Ада за да вземе дан от Луцифера. И героя Хуан сполучливо изпжлва мисията. А Оверн, според Тиери и всички други фр. историци по времето на Цезаря бил населен с келти, близки на тия, които сж покорили и владели Готите в Борусия.

През време на Визиготското нашествие в Франция *Арверн или Оверн* е имала за крал *Атаулфа*, мжж на Плацидия, сестра на Онория, а *Ватаул* е името на прадедо на Атила, чиито сждове сж намерени в Арад и днес се признават за безспорно бжлгарски. Сродството на *Атаулф* и *Ватаул* се обосновява не само от един случаен номосилабизжм, но и от армоарите, еднаквостта на Бдинската и Овернските крепости, Ларонда, архитектурния стил и живописта, в която г. Даскалов намира чудна прилика. От историята на Оверн ний знаем, че нейните крале, които водиха жестоки политически и религиозни войни с франките, както е случая с *Клотер*, в 532 година, имат имена като *Крамн*, което напомва нашето келто-славянско *Кремн Крумл*, *Валия* и *Хунар*.

Една от главните заслуги на *Пипина Кжсий* беше победата му над тия келти *Арверни*, чието име на келтийски язик се етимологизира *ар* — страна и *верхан* — висока, придворна. — *Арвжрхна — страна вжрховита*, придворна. Според Христоф Жустен, който ни описва генеалогията на Оверн и А. Амбердиал религиозните войни на Овернийци сжс гали, римляни и весготи, племената, които сж населявали тая страна сж били: *Велии*, *Кадурци*, *Габали*, *велауни* (велики уни) *говедани*, *винари*, *хелли*, *Едони*. — Прочутий техен вожд Версин Геторикс е син на краля Celtill, име, което само говори за себе.

Ето с кое се обяснява факта, гдето един от Меровингите избира за свой арбитр Атила, царя на Бодлунгите, защото сам той владее над *Вел-уни*, сиреч келти; единий наследник на *Батаул*, другий — на *Атаулф*.

И походите на Октара и Атила срещу Бургундите и техното жестоко наказание се обяснява вече достатжчно с това обстоятелство, гдето един от колтославянските водители е повикан да спасява велуни — келти от посегателствата на мерсенерите *франки*, *визиготи* и *омброгалли*.

В преданията, наравно както в историята на Келтославяните, Скиторуси и унобжлгари в Панононска формация ролята на хуни-мжчители играят Обрите, *галлолатинско племе*, извжршило чудеса от жестокости над славяно-келтите преди да оседне в Обрия — днешна Северна Италия.

(Ср. „*Потжнаха и се изгубиха като Обри*" Нестор") Затова Овернските уоновци се явявт като герои отмжстители срещу Обри и Галли.

Топонимията на Франция ни дава още следните общи заимки на имена, принесени от Тракия и Мизия — в Франция:

Рилла в Misia Mediterannea (до Самоков)
Рилла (Rille) в „Eure", Франция (в. gr. Incycl. France page 760)
Bourgheroule (Бжлгарохерул) près de Berney, (до Берней France в Франция).
Enissya (Ениджия) в Тракия до р. Теар
Enissya — в Франция (гл. L' Illustration Francaise m, de Mars 1921)
В „Histoire des Albigeois" par Napolen Peyront намираме да обяснява произхода на Албигойци, Аквитанци и Баски — от Троя

---

*) Гл. Armoiries d' Autun-Bourgogne ancienne

„La souche antique du peuple Aquitaine sont les Asques, les Gaskes et les Euscariens.

„L' Ascanie etait une Alliée de Troie"
(Аскания беше сжюзница на Троя).

„Ирландия е една нова Иберия, а Екос — Северна Аскания",
(L' Irlande est une Iberie et l'Ecosse—une Askanie du Nord)

В Троя имаше Скайска врата, която гледала на Север, кжм днешна София, която се наричаше Скайя, а народа Скаи. От там Скаврис (Витоша) Ска брия, града Ска, Oescus — Искжр— Вода от Ска (ое—вода) на язика на Пелазгите.

И така имаме следния периплус:

Аскалон—Ска в Троя—Ска—София; Бискайа-втора Скайя в Пиринеите; *Сканья*—град в Англия; *Скатланд* — провинция; *Скандия*— в Швеция— *Скандинавски полуостров.*[1])

Епохата на Меровингите в Франция почва след слизането, или спущането на тжй наречените Шведски народи, или Норманди от Дания—на юг.

Ние знаем аржантерията на бжлгарските царе, представена с 12-те сждове на Батаула, или Витоола, намерени в Арад. Отличителните техни рисунки сж от флората и фауната на Индия, а надписа от долу *официялния язик* в Индо-Ария — староелинския.

За Меровингите сжщо се знае, че те произлизат от Байоки и Хастинги, живущи около Бойол, преселени там от Швеция — през Дания, а дошли в Швеция — от Бактрия—Троя — Труа, минали през Би-Скайя в Скания.

Техните украшения сж сжщите бжлгар. *торшове*, павти с индийски украшения, колиета сжс стжкла и кехлибари Нумизматиката им показва буквално бжлгарски тип монети, а тиарата наречена „Сандиелиен" има форма на кандило от злато, или сребро полирано с злато, каквато е и тжй наречената Лонгобардска, или старобжлгарска корона в музея Клюни. Меровингите познават „*Свастиката*", която е в употребление и у бжлгарите, както и у другите Индоарийски народи.

---

[1]) Аските, или Асти, Тракийско племе, преди Христа е живело по планината Скритна, или Сакара, гдето е оставило името си в провинцията *Аскйя*, което значи Askia — земя на Аските. (Б. А, Астите и до днес произнасят *т* като *к*, напр. вместо пжт, те казват *пжк*, *Асти* — *Аски* и пр.) Турците, които тжрсеха да обяснят всека дума на своя язик, нарекоха Ангора — Енгюрà, когато тя е старата Анкйра. Те и *Енисйя* прозваха Енидже, Адрианопол— Едирне, Пулпудева — Филибе, а Аския — Хасакиерй. . . — изрядно место. . ,понятие което нема нищо общо с генетивната форма.

Тези Бургундски, Меровингски, турчолински и волзунски, или общобжлгарски (Индоарски — Болгарски) аржантерии и прибори се срещат от Дунава — до Испания — Барльо Дюк и чак до Ирландия и Швеция, без да говорим за Дания, в която всичко е Кимерийско,[1]) включително с смжртното наказание, което до скоро ставаше с брадва, която виси закачена в Министерския Сжвет. А знайно е, че наказанието с брадва и на кржст е старо Арийско и Бактро-Мидийско наказание.

За да проследим келто-славяните, или Бжлгарите (Bruger, Boiar, Borgues) достатжчно е да вземем летописите на Френский древен историк Григорий Турски.

Той ни описва Оверньските (Arverne) Келти с техните царе; Celtille, *Верн-Син-Гето-рикс* Син на Ария, княз на Гетите, Кржмн, [1]) *Клодовей, Меровей*, които сж основали градовете: Troyes — Троя до Париж, самий Париж (Прижиа), а старото му име *Лютеция*, което на келтски язик значи *Кален*-град „*Лютец-Жиа*, какжвто те сж имали в Балкана (гл. Шкорпил в Сб. М. Н. П. книга IV), *Брюж* Briger, *Брекорек* (Брегорек) *Тарас-кан* Тараскон.

Vezeley—*Вецилей*—име на гр. в Франция, произходяще от Veci-leus, титла на тракийските царе, която значи Тракийски, или „Вецки лжв". На реките в Франция келтите дали имената: Гар-Уна (днешна Гарона) Родàна, днешна Рона, Секвана (дн. Сена). Ода (Вода)Видуса (Ведеса) Клен, река край която Карл Велики порази Маврский султан Абдулрахмана; *Лèмовица* днес Limoges, гр. Битуриги (днес Bourges) Тоарци (днес Thouars), Лимовица (Limovicae днес Limoges) Котурци (дн. Cahore) гр. Вормаци (дн, Vorms) на Реин *Салиуци* (близо до Laon) Бжрдигала (Бордо), Бук (дн. Buc) Пуатйе (Pouatié) Pictavia. Пуату III починал и стария му син Дàгоберт заповяда на всички *людйе* в Австразия (liude, leude) над които началствоваше да се приготвят за поход (Егинар). Той пратил посланици в цяла Бургундия. Всички епископи и *леуди* (лейди, люди) му се подчинили.

Фридегар Script. rex Gall. et Froncorum II т., стр. 435. *Град Дуб*, Бук и Балангар, Брюгер, или Брюж са останали от пжрвите келтийски поселения.

Брест—Brest—брест, име на град в Франция.

Варна — Warna — келт. Варна име на град край Падекале до Ламанш. Варна и в Бжлгария.

---

[1]) В Дании „cumper" значи войник, а полуостров им се нарича *унтланд* (Untland)

[1]) Гл. Страбона и Les Annales от Eginard (летоп. 641—768)

[2]) Crump—значи Ломител, Сжкрушител.

Топонимии следи от келто славянския произход на древните обитатели на Франция се намират в големо изобилие. Така напр.

Града Beaucaire — Бокер, кантонен град в декортамента Gard, до Тараскон, е стар град, за когото ни говорят Страбон и Сидоний Аполинарий. Според Адриен Балоа в средните векове това име се слушало и в Ile de Rone, наричано още Черника, или Чернег (Cernica, ou Cernégue) кжм 1067 година се появява под името Bellumcadrum — латинизирано.

Baudre е град в Франция, а имена Бодри, (Бодричи) сж свойственни само на славянските или келтославянски колена.

Tarn — Тар и Дуб сж имена, които се срещат наред с имената на племената *Данди, Леели, Англи, Боргунди, Байоки, Скоти* (Скити) *Астинги, Велуни, Хастинги и* Костобоки, които сж образували келтогелските и келтофренски джржави: Франкония, Болгия, (Белгия) Англия и пр.

Имената *Мелйн, Дандйн, Тардин, Велйн, Бардйн, Рассйн, Астйн*, които се срещат в Франция, сж друго едно доказателство за далечната вржзка на тия колена с епохата на Рама, когато майката беше глава на семейството и детето носеше нейно име. (гл. Матриархат).

Но най-верни спомени за Вендоария и Болгария имали Овернци и Болгите така:

Veynia — Avenio, Avignon (ville en France) de la gaule Narbonnaise, lat. „Avenio Cavarum"

Oxaar — Оксар — р. в Ария до Бактрия. Trace — Auxerre град в Франция.

Вжв II в. в Belgica prima намираме Leuchey — Com. Haute Marne.

Leuci — Леуци, peuple celtique de Belgium (леяри, металурзи)

Mediomatrici, lingoni, Triboci, Nemeti, Vangioni, Vosegi.

Столица на Леуците била Tille, а у нас Tyle.

гр. Виден Nasium (Nais), а в Морава Ниш.

гр. Novio-Magus (в Морава — Margus

гр. Caturices — у нас Catarro.

гр. Solimariaca — у нас Solimbria.

гр. Scarpona — в Македония — Скарпино.

Келтите в Галлия.

Келти Кимри,

Емиграцията на келтите в Галлия, бивша Лигурия, в Испания, в Британските острови и Балканския полуостров е една специална глава в историята на народите, която почва от VII в. преди Христа и продължава до II в. под нашата ера.

Преди келтите и преди *Иберите* Галлия била заселена от Лигури, Италия от обри, а Балкан. полуостров от еврули, траки, или гето — скити, от рано смесени с Келти). В 700 година преди Христа фокейците заселили днешна Марсилия — Ora Maritima — 694 — 702 г. преди Христа. Келтите се явяват в Испания към края на VI век.

Early Britain или Celtic Britain в днешна Англия се явяват след тая дата. Cumbri, или Chunbrity са дали име на cumberland. Те изпъдили *Лигурите* на Запад от Лоара, чието старо име е Лугера (le Ligera) от Луга, Луг, Лъка, долина. Така щото истинското име на лигурите е *Лугари.* — Доленци, Лужици. На запад келтите се установили в Испания до р. Ебро, или *Ибер*, река, чието име ни напомня старото име на Марица—*Ибар.*

Arbois de Jubeville по Тит Ливия заключава, че империята на лугерите е била засвоена от Келтите окончателно в IV в. пр, Христа.

Покрай фолклора, топонимията, художеството, аржантерия и нумизматика, архитектурния стил е един сигурен пиреплус за движението на известни народи.

В таблица № 3 ний представляваме редица произведения на калтоарийските племена, от Ария — до Айрия, или Ирландия.

Между тех най-типичен паметник е тоя в Шартр, който напомва велелепието на Болг, описан от древните летописци начело с Диодора.

Храма в Щартр, сазидан върху една кула, е бил капище още в друидическите времена. Той е началото на онзи архитектурен репертуар, който почва от Болг, или *Багтрия,* развива се великолепно в Сарда и Троя [1]), минав през Майдос в Тракия, от Лютеция на Хемус до Лютеция на Секвана, От Троа — в Труа и Триянова (Лондон), дето се развива в пълното свое великолепие в Уинсдор, както в Бургундия и Нормандия, от Шартр — до Ним и Страсбург и по-нататък — етапи на онези келто-кимерийски монументи, пред които бледнее Партенон и се покланя Мемфис; пред, които Акрополис се разсипва в прах. По едно атавистично надваряние в искуството там се изрежда скулптурния и архиектурния гений на цели поколения от разни етапи на една и съща школа, от Троя — до Преслава, от Байол до Шартр, от Ним до Сен *Пер де Веселей* (Saint Père de Veczeley) гдето над великолепието на Болго-арийския гений вековете са хвърлили своята сенка, над която все още блестат звездите на племената:

Болги, (Веци) Вел-унни, Лиди, Миди, Еарли, Келли или Челли, Мели, Ести, Астинги, Хастинги, Утци, Скаи, Велуни, Ояци, Арверни, Бургонци от Вендия до Арверан, от Скайската врата на Троя — до Скайя — София, до Бискайя (Втора Скайя) и по нагоре — до *Скайя, или Свендия* — днешна Швеция, последно прибежище на странствующето Вендско племе, осъдено да води вечна война с враговете и стихиите, пред които никога не е коленичило, носяйки своето знаме с арийския лъв, което се вее еднакво над сушата, по морета и океани до неприветните снегове на Свендия.

В французите добрите коне се наричаха Байар или Бояр („Les quatre fils d'Aymon") Байо — Вауеих — е един град, чийто *армоар е лъв.* Той, както и цела Остразия и Норик беха населени с уни, (утци) Бургуни и Болги.

Армоара на Гиома Завоевателя е три лжва. Както знаем от историята на Франция, *Видуки и Байоки* — келтославянски племена, основаха града *Байо*, който стана ядро за Меровингите. От времето на Кловиса има монета с надпис; „H. Baïocas“ Но Байо е прочут с своите загаджчни килими, уникум в тжкачното искуство, които представляват десант на речен брат и нападение на град [1]).

Неразчетений до сега Байонски килим ний ето как разчитаме:

I Hic exeunt caballi D, enavibus

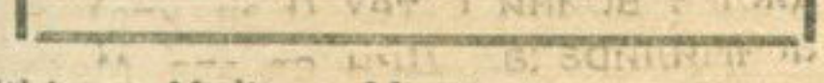

Ethices, Melites, Hastinges

II 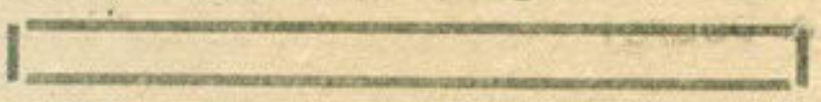

Verunt Hastinga

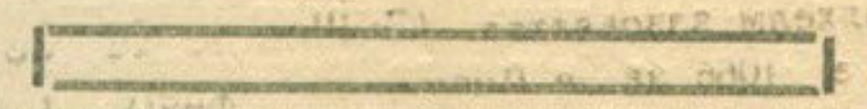

III Utsjbum raperentur

Кжм началото на IV в. пр. Христа Келтите завзели *Панония*, която тогава била в ржцете на *Автариятите* (les autariates). Изпждени от своето отечество, те, Автариятите, на брой до 20,000 души, нахлули в Македония, гдето се заселили до планината *Орбела* (Пирин). Днешна *Бохемия* тогава била поселена от скитското племе Бои.

(L'expedition dite de Sigouèse, eut comme second resultat la conquête de la Bohéme, enlévée aux Scythes, казва Arb. de Jubevilie спор. Тацита. Изпждени от там Боите се заселват в днешна Бохемия, бивша горна Панония.

В зачалото на III в. Келтите били господари на басеина на Морава, гдето се срещнали с Гето-Славяните.

Произхода на Байолский килим и неговия загадачен надпис е отдавна предмет на джлги спорове. Предполагаше се изначало, че неговий автор е евека Одон, конт де Кент, брат по майка на Вилхиема le Batard, който нахлу в Англия и взе участие в войната и битката при Сенлак. С това обясняваха товарянето на „navibus“ — корабите.

Самото това предложение, обаче не се оправдава, защото евека Одон е реставрирал храма в Байол, но килима е нещо по-старо, което е било вече там и сждржа имена на племена, които не сжществуваха кжм 1066 год. в Байол, в който имаше само остатки от Хастинги, Байоки и на север Вендослави.

---

[1]) I) Тук дебаркират (стоварят на суша) коне (caballi) от кораби;

II Ети, Мели, Астинги

III Ето и Утцибурите (Овесо и просоядци—уни) ненадейно изкачат.

Болг, начело с своята орда заминава за Македония, гдето два века по-рано Херодот ни каза, че царувал царя на *Бригите, или Бригерите — Богес.*

В схваткаа си с Птоломей *Керавнос*, последният пада и страната минува в владение на Келтите, които основават своя страна в. Казанлжшката котловина.

А *Керавнос* и *Каранос* сж две имена, които се срещат като родоначалници в династията *Темени*:

Аминта, Каранос, Филип, Александр Македонски.

Бжлгари, Бургунди и Турчулинги, или Туринги изглежда да сж един и сжщи народ, защото това, което старите казват за Бжлгарите (Нестор) че те били *„телом велики и умом горди“* се среща и за Бургундите; за тех френските историци казват, че сж били Hautes de taille — сир. високи, като Бжлгарите. *И уни, и Бжлгари* сж били пжрви Господари на Готите и техно плашило. Това знаеме от Прокопий и Теофан. А за Бургундите сжщо се казва, че те били *„плашило за германцитъ“**)

Некои стари автори дават фабулозен произход за Бургундите. Те били забравен един гарнизон на Друза и Тибера — внуци на импер. Августа. Те вардили „les bourgs“ и от това Бургунди.

Но сжщата басня иде и за Турчолингите. И те били забравен гарнизон на Августа при граничните кули в Германия—les tours—от там turci, turcilingi и turingi.**)

Старите латински автори, като Анастасия дават често за един и сжщи народ *Лонгобарди* и *Бжлгари*. Така напр. Анастасий като превежда от Кедрина и Скилиция сжобщението за бегството на Телеригус, гжрка го нарича *„василеос тон лонговардон“*, а латинеца го превежда: Bolgarorum rex, което за него е едно и сжщо,

---

*) Хелите, или Келтите под името Хели и Бургуни напустндли Балк. полуостров, се заселили в Франция, между Амиен, департамента Падекале, Аквитания, Ариеж, Сейне Марн и пр. гдето оставили топонимия в села и градове (напр. Chelles в департ. Seine-et-Marne, Chelles — Hautes Pyrenées) и в Англия — Chelmsford до Малдон, река Chelmer и др.; те сж дали прочути учени и архитекти на Франция, един от които е построил Notre Dame de Paris (Пиер дж Шел, роден в Chelles — департаментжт Сен-е-Оаз, починал в 1270 г.)

**) Священник Хелмолд, историк от XX в. пише, че „Среди Даните Руската земя (Алленман) замя на Аланите — се нарича още Остроград Тя се нарича още и *Хуннигард*, защото там по рано живели уни. Главний неин град е *Киев.*“

А знайно е, че Лонгобордите беха едни от племената, сжставляющи бжлгар. народ — Вендите (уно-вендо-Бжлгари) които се наричаха Лонгоборди, защото носеха джлги коси отзад в мирно време, а в време на война си образуваха от тех джлги брады за да плашат противника с този си вид. Келти и славяни, или Вендослав сж вжрвели винаги заедно. До края на XII в. Вендославяните Бодри, — Бодрици, Бодрити (Добрици и Береги) заемаха място от устието на Елба до това на Висла. През 983 година те обсадиха Хамбург и детронираха своя княз Местислав, който бе приел Християнството. С франки и меровинги те се биха против Дани и Германци. Посетне немците в джлги войни с тех (Вендите) ги покориха и асимилираха. Династията Мекленбург е от този Вендободрички род. (гл. Duché de Meclenbourg)

---

[1]) Астингс е водителя на норманите, наречен още Морски Крал, който се отдели от Роллана и през Руан (в 900 година) замина с дружината си в *Байол*, гдето пристигна през м. Ноември с. г. Там Астинг с внезапно нападение завзе града, покори жителите, уби графа Беранжер и взе джщеря му за жена.

И тжй и околните градове на днешна Нормандия, бивша Нейстрия, били населени с унни, по свидетелство на историци от V в. Това сж уните Утцибари (Овесо и просоядци) част от бившата дружина на Уто, сина Атилов.

Вилхелм завоевател (Guillaume le Conquerant) през 1066 завзе Англия от ржцете на краля Харолда и основа династия на Англосаксите, които победи при Hasting-ското поле. За тая експедиция той приготви 400 кораба, които проведе през устието на реките Дива и Сома, и от там след джлги перипетии, през Ламанш. Знамето на този *Гиом* беше с три лжва. По-рано у нас—Гиом Омортаг), а един от неговите предшественици носеше името на **Атила**, по херулски *Атцел* Атцелстан Athelstan, крал английски от 924—940 година.

*) Вж. Капелан Пуатье: Gesta Guglielmo.

Келтите преди Болга,

Келтите се явяват в Балканския полуостров в зората на Историята, а и според топонимията на градове, гори, и реки, се вижда, че те сж лепнали своя печат вжрху Балканския полуостров много по-рано от Елините.

В 335 година пр. Христа Келтите заемали вече Западната част на Босна и Ал. Македонски като попитал една техна депутация: от какво най-много се боят, те му отговорили; „от небесния вржшник. Страх ни е да не падне и ни смаже..."

Келтския натиск раздвижил Автариатите, или Белите Уни, които живели до *Трибалите,* племе, което Пасини в своя диксионер нарича Бжлгари.

Диодор (XX, 19) казва, че Касанджр разбил Автариатите и поселил 20,000 души от тех до Орбела (дн. Пирин. Според Spruner — Sieglin „Atlas Antique № 14 — Беласица) Отделни келтски орди стигнали в Тракия преди Болга. Според едно частично известие на Плиния „Nat Histor XXX1, 30—Касандр обсаждал келти в западния Хемус в 298 г. преди Христа. За други келтски походи в Тракия под предводителството на Кан Болгиос сжобшава Павзаний (Паузаний X, 19, 5 и 6 и Jullian Hist de la Gaule 1, 299).

В 280 г. преди Христа Келтите предприели голем поход в Тракия и Македония под предводителството на трима свои канове, или князове (Caennae, Quennas, Quonig. Пжрвата армия, последвана от жени и деца, командвал Сцере Триа, който се спрел при реката, която взела негово име Сцерѐтра, днешна Серет[1]) Втората командвал Каннас Болг, или Болгиос, носящ името на пжрвата арийска столица Болг, както брат му носил Вендското ѝ име Сце-ре-Трйя,-ре-рекс на Скаите от Бол-Трйа). Третия вожд бил Брен, или Бритн[2]).

Келтите водили с себе си жените и децата си, от което се вижда, че те не тжрсели да грабят, но идели да се заселят в порано нарочени области. Македонския цар *Птоломей Керраун* (чието име е запазено в Monte Ceraunicorum), като не вервал в силите на келтите, излезал слабо подготвен срещу тех и бил разбит и погубен. (279 г. спор. Bloch и в 280 г. спо. Niese, Remi Justin XXIV. 5-6 Diador XXII, 3, 4, Pausanius X, 19, 6—7. Beloch „Griechische Geschihte III. 2, 69 и 412).

Брен, който пленил и опустошавал Пеония и Дардания, потеглил с войската си и поразил втория заместник на Керавна — Состен. Келтския вожд минал на юг в Атика, но там гладжт и студжт го заставили да се самоубие. Богатото гржцко капище Делфи остало неограбено. Една част от Бреновата войска под водителството на Акихорн се установила около планината Бермий в Македония и отпосле се явява под името Келти-Скордиски, а другата, под водителството на Батан Атос (Шишкавий Атос) се настанила в долината на днешна Болгар—Морава до Сава и Дунава и отпосле тоже се явява под името Скордиски, а реката Морава получава името Болгар—Морава,[1]!

Трета една орда под водителството на Лутария и Леонория се втурнала през Скайя, София, която отсетне добива име *Триадация*, или Трия-Диция, минава през Траяновите врати, (които още не били вжздигнати, защото Траян се явява по-кжсно) и през Пулпу-дава, или Понирополис, днешний Пловдив, минава в Витиния, дето основават Галската джржава — Галия, а Комонтарий и Болг се спират в днешното Казанлжжко поле, или Розова долина, дето основават градовете Тула, или Тиле и Кжрни.

---

[1]) Серет до Прут. [2]Преданието в старата История за двамата сина на цар Коллада: *Болг и Брем* — от там требва да си води началото (гл. „Историкія в кратце" С. П. Б.).

През 956 г. Норвежкий княз Олаф отне жената на Померанский княз *Борислав*, *Тира*, данска принцеса (Тира и Глом)—през сжщото време Олденбургский княз беше *Елимар*, име, което напомва името на наший цар *Балимер*.

Вжобще по своите имена Бжлгарите от V в. насам впадат напжлно в Индоарийската Бжлгарска ветва, шествующа през Борусия и Свения кжм Панония и т. н.[1])

Некои от *унските имена* преди смесването си с Вендско-шведските, или имената на вождовете около династията Балимир, ни поразяват с своето сходство с Бургундските: Дандин, Малин, Борен, Дуд, Уннар и пр.

Те напомват имената от Иберия Тракийска — *Юстйн*.

Така напр. *Улдйн* е името на Бжлгарския вожд, който се бие в Фиезоле против готите заедно с Римляните на Стилихона (v. Orosius).

През VIII в. у Козарите срещаме имена на вождове:

Папацйн и *Вулгйцин*, имена, които и до днес сж в употребление среди Казаците. Джщерята на Ромейския император Хераклия, Епифания била сгодена за Козасркия княз *Забиела*. Козарский Княз, при когото е избегал Юстиниян II Ринотмет по времето на бжлгарския *Кайсер Тервела*, се е наричал *Борисос Глабар* (Хлабар) име, което напомва Глёб Успенски, холско-казашко име. Рудолф Глабар е името на известен Бургундски историк. *Княз Тудàн* (Чуздий) е име на друг Козарски княз.

А Тудан, *Жодан* и *Каран* се споменават като имена на бжлгарски князе през премето на *Карла Велики*.

(До IX в. Мало-Русия, или Козарско беше под бжлгарска власт с местно самоуправление и местни князе).

Ние казахме, че между Унобжлгари, Козари и Бургунди има общност в имената и подтвжрдихме това с посочените имена. Но те не сж единствените. Покрай цитираните имена има да прибавим трите имена на франко-бургундски посланици в IX в. до Византийския двор: Бето, Дсдо, Хуннар, Гуго, или Хуго, а в 1050 година се е поминал Бургундския историк Монах Радулф Глабер (Radulphe exquo Raoul Hlaber) наречен още Лисий.

И така *Глаба* — името на Казарския княз Борис (Порис Глаба) значи на Бургундски — Лисий.

Радулф, (което значи на Вендогетски Байо — Вжлко) от Улф-волк, е живел в монастира Клюни и е сжщи летописец, който ни описва епохата на Хуго Капет (987 г.), който изобразил световната история в 4 тома, подобно на 4-те евангелия и четирите стихии. (гл. Guizot. Cellect. VI 169 — 355 и Memoires des Archives de l'Academie des inscriptions VIII, 549).

Бжлгари, Славяне, Уни и Хунни

Общий характер на периоди от III в. преди Христа — до V в. след Христа.

От сжобщението в отдела за Кимврите, или Кимерийците под водителството на Болга, които нахлули в Тракия и Македония в III в. преди Христа през Поморавската клисура (clausura), днес Курвин град — Гжрделица — Предеяне — Мамин Камак — Враня — с една дума Болгар-Морава, ний виждаме прямо, че Кимерийците сж се явили на Балканский полуостров много по-рано, отколкото епохата, в която иде Исперах (670 г.), понеже в 642 г. Кубрат, неговий баща, начело на Бжлгарите, бил в Македония, обсаждал Солун и претендирал за Одрин и Цариград, като пражилище на неговите прадеди (Вжд „Житието на Св. Димитрий Солунски и Иоан Никиу").

Зеус и Маркарт говорейки за Бжлгарите (чети „Хуно-Бжлгарите" от пр. Златарски) *сближават Алциагрите с Куциагри и даже с Савири* (Huni—sabiri) — теория, която Lebeau основно обори.

С други думи старата школа смесва *Хуни* с унигури (Onogoria) и ги нзкарва нещо сродно с Прокопиевите *Ути-гури*.

А понеже професор Златарски признава, че уните сж китайско-алтайско племе—*Хунни*, а едновременно с това джржи, че *унугури и кутригори* сж стария народ Кимерийци, изла-

---

[1]) Факт по-характерен в случая, който сжбаря от основа градивото на старата школа е тоя, че бжлгарското племе се явяа тука много по-рано от епохата, която византийските летописци дават за *славянското нашествие*. „*В сжседство с Византийската империя пише М. Соколов — и Иловайски — Бжлгарите се появяват много по-рано от колкото славяните под своите имена*".

зя, че ако се установи, че *уни* не сж един и сжщи народ с *хунну* и че *Кимерийците сж ветва от народи, чужди на туранизма*, то тая теория пáда сама по себе.

На друго место ние доказахме, че името *уни* е сжществувало заедно с титлата *кнез* XXVIII века преди Христа и то в Лидия и Витиния; че на Египетски язик, древнокоптски диалект „*унни*" значи *добрий*; че титлата *кнез* има смисжл на княз, *принц* и не произлиза от хан, нито от *Гахан*. Остава да докажем, че Кимерийците сж индоарийско, праславянско племе, Келтославици, а не Сумерийци — Туранци, макар и да сж минали епохи, когато заедно сж робували, били сж се и враждували с *Халдея* Вавилонска и Асирия, царство около Ниневия.

Ние, на основание на Асирологията и Египтологията, (техните находки в *Борсип; Вавилон, Екбатана, Ниневия, и Тел-Амарна* признаваме народжт Сари—Сери—Сири—Сури — за Сарматския народ; *Исаврите* сж сродно тем славянско племе, живуще в Мала Азия, до Черно и Мряморно Море; а *Асирийците* сж завоевателното *семитско племе*, което дойде вжрху двете култури: Мидийската и Халдео-Еламската.

Сумер е име, което Индийците погрешно сж давали на всички народи от междуречието до *Химерийския Олимп* и Симира старото име на Смирна, като обобщили *Симер с Сумер* и Кимерийский Олимп.

В петата година от царуването на *Ацарбадона* в Ниневия (Асирия)—679 година преди Христà от таблетките в Ниневия и Борсип узнаваме, че имало едно големо нашествие на „*Кимри*" Кимерийци, което асирийските анализти наричат само Кимри — скити, а Халдейските им дават определение „*Амирà ашкуза*" — народ северний, с което квалифицирали *Саките (Скàи, Моски, Колодци, Руси, Сапарди, Лиди, Ликийци, Мизи, Витиногети и всички славянски скитски племенà).*

Тая *клинописна писменост* говори, че Асирийците ги надвили и взели в плен вождовете им: *Ситра парна* според едни, *Сутра ферна*, според други, *Тиса фернес* според гжрците, *Испорна* (Испор — Княз) според най-последни данни.

Втори пжт Кимерийците се явяват под името *Скити* — в 624 година пред Христа — и заедно с *Славяните Меди* атакуват Асирийците начело с вожда си *Мжндйос* (име Келтско), след което Mundaes, син на *Прототия* атакува самите Меди, побеждава царя им и им налага годишна дан. Кимерийците се заселват от Палестина — до Междуречието и основават градовете: *Скитополис, Маламир, Рус* и край езерото Ван, граджт *Ванд, или Вжнанд*, а в Персия, тогава област Мидийска, достигнали града *Пазаргад* (дн. Пазаргард).

След Вьякша Цара*) Киаксара, иде Астияг, когото Херодот нарича негов син. Той носи титлите: *цар на Меди и Скити, сир. Кимерийци* (*Сака-сар*).

Малко нещо след епохата на Ванский цар *Аргищи* Индийските историци отбелязват нахлуване на Саки — Кимерийци в *Канкан*, гр. Бенарес и Амрицар, които турили в сак...

От техно потекло е Буда Гаутама, Сакиа —Муни, което значи Скита-Монах. (Гл. Силвен Леви и Perse „La Gr. Jnc. mot Perse", p. 449).

Кимерийците — носители на цивизация.

Силвен Леви, знаменит сжвремен ориенталист — полиглот, ето какво пише в големата Енциклопедия на френската Академия за ролята на Славяните—Скити в образуването на Будизма:

„Une theorie longtemps en faveur, admet une invason scythique de l' Inde vers le VII siècle avant l'ère chretienne (точно по времето на Кимерийското нахлуване по времето на Вьякша Цара, или Кияксара—qui aurait suivi la base de Himalaya et fonda á Kapilavastu la dynastie de Sakyas (derivé du nom des Scythes — Sakas. Le Bouda serait un Scythe et le boudisme ne serait que la religon et le cultes des Scythes, aclimatés dans i'Jnde pour retourner plus tard sous cette forme, empruntée dans leur veritable patrie. On a signalé même comme scytnique les traits caracteristiques du Buddha, tels que la tradition les a conservés... От Индия Кимерийците се вржщат отново и разбити от цар Аргищи, вземат пжтя за старите си жилища в Европа, от гдето сж били изгонени вероятно от Египтяните, Сигини и или от *Икосите*, овчарско племе, което минало през Египет — Мемфис—Беотия—Македония. (Гл. Б. А. Тураев, История Древняго Востока").

Ж. Опнер, като третира вжпроса за общността на Кимври с Кимерийци казва: може би *абориженитe народи на нашите днешни страни* в *западна Европа да сж били кимерийци, сир. келти.*

Вжв 105 г. преди Хр. цар на Кимерийците Кимври е бил Бойорих, което значи — *цар на Боите. Боита* се явява после княз в Панония. Ergo: *Бойорих, Исперих, Елгирих* сж думи от един корен и един келтийски произход.

Титула рикс носи не само Исперих, но и князете на Ринхини, Сагудати и Стримонци, над които сж царували: Кубрат, Маврициус (син на Мжндю), Невол, Пребжнд, или Первунд, които се споменават в житието на Св. Димитрия Солунски, под името *Ринхини.*

---

*) Според урский Историк.

Името „Бжлгарин“

Исторически обзор.

Старата школа, начело с Тунмана, Реслера и Клапрота, която по причини от политическо естество се противопостави на Копитара, Иловайски, Васильевски, Ягича, Раича, Флорински, Паисия и Кржстевича за прижйята, или пжрвоживелището на Балканските славяни, твжрди, че Бжлгарите джлжат своето име на реката Волга, от гдето сж дошли в втората половина на VII век.

Когато, обаче, им се доказа, че реката Волга до X век се е наричала Ател и Ацел от Ацел-Бау, основателката на династията Лагаш (Гор-Син, Неби-Син, Иби-Син и Кудур), те чрез сравнителната филология почнаха да тжрсяг Болгар в Буга, в думата „Булгамак“, или смешение, в Волòга и всжде другаде, ноне и в най-старата европейска река Волга, Борга, Бронгос, или Болгар Морава, която след цар Болга приема това име, под което е известна като приток на Маргус, или Моравг.

Това име, по една случайност, не им е дошло под ржка, защото то би сжздало от Бжлгарите, не вече тъмен Кимирийски народ, но сжщия онзи унски, или Авгариатски народ, населяющ земята на Скордиските по времето на Птоломея,

В науката има по-много вжпроси една редица от противоположни мнения, които могат да се защищават с еднаква упоритост и с ревност, сжобразно с видимата основателност на аргументите.

Вземено етимологично, лингвистично, палеографично, вжобще исторично името Бжлгарин, както казва Тиери, е било една заблуда, каквато обикновенно Гжрците сж сжздавали, като примесвали своята Митология, своята омраза, или своя интерес кжм известно явленне в историята. Така те имат винаги по две позиции: два Понта, два Халкидика, две Верили, две Меотиди, два Босфора, две Купис (планина Купис в Азия и тая до Скопие) две Ипаниса. Но понеже двуличието в науката е недопустимо, дошло е време, след Масперо по всемирната История, да разбулим измамата им и по Бжлгарската История

Пжрвите Бжлгарски летописци, като тия по времето на цар Симеона, каквито сж случаите с епископа Григория, автор на Манасиевата ржкопис, (чието ржкописно евангелие е наречено в Ватиканска библиотека „бисер на известните дотогава ржкописи) не употребява думата Болгарин и Бжлгарин, а Блжгарин,

За да докажем истиноречието, или етимологическия произход на думата Бжлгарин, като встжпление ние ще требва да потжрсим произхода на Бжлгарите и да видим отпосле дали те не носят името си от некоя река, град, или планина от своето древно отечество. Нуждата от едно ново монографично изследване на вжпроса за произхода на Бжлгарите се доказва и от друга страна, казва професор Шишманов, защото науката, наистина, в последнйо време се установи на една хипотеза, която джлго време се оспорваше, напр. хипотезата за турскотатарския произход на Бжлгарите; обаче всеки, който е вникнал в развоя на целия вжпрос, знае много добре колко пжти той е бил обявяван за окончателно разрешен и колко пжти поставян на сжвсем нови основи!

Така че канонизацията на известна хипотеза не е още достатжчна гаранция за нейната вечна трайност, особено, като се знае, че основите, на които почива, не сж твжрде здрави.

Още Енгел не допущаше никакво сжмнение в правотата на своята хипотеза, според която Бжлгарите сж татарско племе и вжпреки това едва след некакви 30 години, вжпреки техните докази, вжпреки трудовете на Тунмана, Клапрота, явиха се: Юрий Венелин, Васильевский, Иловайский, които решаваха трудния прабжлгарски вжпрос в полза на славянството.

След десетина години (1837) излезе Шафарик и заяви с по-голема решителност, че счита за безполезно да хаби мастило за един отдавна доказан вжпрос и изнесе на сцената *Урало-чудската теория*. Обаче, както е известно, и тая хипотеза, като всички други хипотези, не бжде сждено да стане на теория, доказана и обоснована научно. *Цаис* в сжщата година доказа, че Бжлгарите сж хуни; *Френ*, че те сж смес от фини, турци и славяни,

Всички тези хипотези не правеха разлика между *Волжските и Дунавски Бжлгари*.

Тия априорни смешения на две расси, две царства, два народа, след кранологическите и

антроположски изследвания на Богданова, Д-р Ватева, М. Михаилова, по досегашните хронологически данни, доказват, че *нема една абсолютна, една расова вржзска между Волжските и Дунавски Бжлгари,* че Бжлгарите не сж ни Монголи, ни Чуваши, ни Фини, а смес от брахицефали Келти с ипербрахицефали славяни и слаб процент от доликоцефали- по сетнешни пришжлци, по време на нашествията, кржстоносните войни и пр.

Впрочем никой не ни дава право да заключаваме от антропологичния тип, или от културата на Волжските бжлгари да заключаваме за тия, живущи на Дунава от памти века, които и Китайци, и Египтяни, и Араби доказват, или сметат за славяни, или не славяни, примесени с други народи.

Лингвистичните, или етимоложки данни, фоклора, живописта, нумизматиката, аржантерията — всичко това ни говори за Бжлгарите като народ Келто славянски (Celti—slavici, или Celto-thraci, celo-veci) за каквито ни сж ги представили най-старите писатели, за каквито се считат и изповедват громко те самите— *Чело-веци* — стари келтийци от *Бжлг-Аар* — Bolkh Aar, или Бжлгх Арийски, за когото ни говорят Евсевий и Олимпиодор.

Понеже нам се падна трудната задача да прозрем през тия мжгли, вземаме за свои помощници Етимологията, периплуса и топонимията. Задачата на Историка сжстои преди всичко в верно изображение на свжршилото се вече сжбитие. В това свое призвание той е, или требва да бжде журналист и поет, казва В. Хумболвд. „(Ueber die Aufgabe des Geschichtschtreibers).

„Може да се покаже странно, казва той, гдето ний сме могли да намерим нещо общо между историка и поета. Деятелността и на двамата има големо сродство. Историка се добива до истината чрез приобщение и допжлнение на това, което се е явило в неговите очи отривжчно и непжлно. За тая цел и на историка, както и на поета *требва вжображение.* Но тжй като историка подчинява своето вжображение на опита и изследвание на истината, то с това отличие той парализира всека опасност да попадне в областта на фантазиите, в която плува невга поета. Едно малко доказателство на тая историческа максима можат да ни послужат думите Онгл, Брити, Исперих и Мортаг, или Мортагон.

Никифор казва, че Болгарите на своя язик наричали местото, на което пжрвоначално били населени, Ογγλων или Агжл, Англ, Онгл. Григорий Турский в V в. ни казва, че част от „*Брити*" те се казвали Англи, и ги сравнява с Ангели. Маколей казва, че самите *Англи* изваждали своето име от Ongli, место жгловато, в което били населени некога. Сжществува цела литература за етимологията на думата „*Брити*", която вадят от *Берит* — обрезан, и от *брит* — бржснат. Исперих водил покрай другите народи в Ongl'a и некакво си племе „*бритими головами*", както го намираме в царственника на бжлгарските царе. Това племе не е ли онова келтийско колено *Ерули*, или Eearly, което се е изгубило за историците от средните векове и за което от Капитолиноса*) до Теофана го срещаме в Сирмия и Илирия, сжюзно на Панонските Бжлгари? Какво общо може да има между Исперика, Хеллирика, Илдерика, Гариерика и d'Esperè, между княз Мортага бжлгарски и генерал *Мортаг*, френски, който окупира Рурската област и Франкфурт през 1920 година, ако не омонимията? Но от где иде тая омонимия между Пор, Порис, Испорна, Порцена, Исперих? Бжджщия периплус на келтокимерийските колена ни го открива. За един историк, от старата школа е допустимо да отмине в мжлчание противоречието в имената, дадени на бжлгарский цар Крума: Кроун, Крмн, Крумл Краемл и пр., но за един лингвист веднага бият в ухо еднаквостта на Крумл с келтийското Crumble — *Ломител*, титул, квйто си е заслужил Крум; и *Кремл*, — омонимно на Гетолидийския дворец *Кремжл; Крун*—с готско-скирското Крун и т. н.

За да се определи произхода на Бжлгарите в миналото достатжчно е било да се вземе:

I Мнението на Бжлгарите сами за себе си.

II Мнението на Сжрби, Ромжни, Гжрци и Латини за тех.

III Мнението на турански и семитски писатели за тех — сир. Турци, Араби, Евреи.

В народната етимология, която е зародиша на научната етимология (Форстеман Der Volksetimologie) думата Бжлгарин се среща в: Бургарин, Бугаре, Бургаре, Блжгари, думи, които немат нищо общо и никаква етимологическа вржзка с Волга.

Процеса, комуто джлжим етимологичните изменения на тая дума, се поддава на други елин корен, родоначалния на тая дума — граджт Болг, цар Болг и Ария — Аар. Болгар е сложна дума, значуща: Бжлгарин — Бол Арийски, с други думи: човек, идущ от Болг Арийски, днес — Бактрия.

Самите гжрци ни наричали Вулгари и ни отрупвали из начало, че идем от остров Ска-

---

*) Capitolinus—историк на Августа, ни казва, че в началото на III в. *унште-склазици*, били вжв Илирия, а О. Иероним ги намира в Соко през 268 г.

ни, от гдето един цар ни купил за цената на един кон**)

В древна Тракия още по времето на Херодота народите получавали своите имена по язика си: Лати, Даки, Траки, Миони, Мизогети (гети-рибари), Одоманти (кжсодрешковци) Бригери (гащници — от вракя, briger — гащи).

Това е било тракийското пжрвоначално име; но паралелно с него вжрви името, донесено от цар Болга и завещано на Борга, или Болгар — Морава, както и на Емуса, който приема името *Болгкан**) От Болга насетне се зачува *Болгар*.

Тжй като окончанията *гар*, *гур* и *гари* били неславянски, Шафарик поставя този суфикс като най силния аргумент *за неславянския произход* на името *Болгар*. Особенно неговото големо сходство с унгар, утургур, кутрогор, хуногори и пр.

Между туй името *унгар* (ungar) според най новите мои изследвания е келтокимперска, или келтокимерийска реч. На днешний английски язик тя значи *гладник*, *ненаситен* — „*жчгар*" — славянско произношение — унгар, за каквито минавали *Маджарите*. или Мухаджарите. Касателно етимологията на речите *Утур-гур* и *Куоург-ур* справка може да се направи не от лингвист, или полиглот на класическите язици, а от Асиролози и Халдеогности, които след откритията в Ур, Богазкиой, Теламарна и Борсип знаят где е било царството Елам, где Ур, и кога Кутур-гур е разрушил Еламската империя и се сродил с династията Ансан,

Тия, обаче *Утир-гури* и *Кудруг-ури* нематнищо общо нито с *Ария*, нито с Медия, нито с града Болг, а още помалко с Тракийските Бригери, на които цар Болг в 273 г. преди Христа даде име и остави неизличими *Келтийски следи*. Гор Син, Иби Син и Кутургур сж еламско-ансански князе от династията Лагаш—Ансан—протодинастия на Кира, който се титулуваше: цар на Елам, Акад и Аншан.

Знаменития френски историк, Лебо в „Histoire de Bas Empire" като говори за уните, казва:

„Дегин е пжрвия учен, който се опита да разпржсне гжстата тжмнина, която покрива произхода на силната-могжща унска нация.

(C'est le premier savant, qui ait tentè de dissiper la profond obscuritè, rependue sur l' origine de la puissant nation des Huns (61—62 с.)

„Различието на рассите, сжставляющи тоя народ, се открива чрез различието на язиците, които е говорил.

Всйчки народи, било стари, дило нови, които изглежда да произхождат от този народ, на пржв вид варварски, ни карат да вижданме от язика, с който си сж служили, че уните сж сжставяли един народ сжвсем различен (нееднообразен, distinct) и който не можем да смесваме с *турците*, *монголите и манджурците*, макар техното име-уни, техната сила и техния язик невга да сж се простирали до земи твжрде отдалечени".

Птоломей, като цитира народите в своята карта, туря уните между двата вендославянски народи: *Росалани* (Готски Rusland) и Bastarny (Бистряни), които сж населявали кжм II в. коритата на реката Цибра.

За Бжлгарите — уни той определя едно отечество до Майтос (Маутания), но като споменава техните планини: Купис и Верила с реките Псанис и Марувиос — и двете в Балк, полустров, когато планината Верила и до днес носи това име до другата верига Cupis — днешните Скопски планини.

Летописцише от V в. турят уните на 4 места: в Мидия, до Азов. Море, в Илирия-Сирмия и до Воден.

Tacite (german с. 46) казва:

„Ако уните не сж били познати по един ясен начин преди IV век, това не е, че те сж заемали области твжрде отдалечени, но защото те не беха още победили Готите и се намираха, може би, под техна зависимост. *Созомен* лжже, като казва, че Траките и Мизите не познават уните.

Прокопий нарича *уни и Алани един* и сжщи народ.

Ammien Marcelin казва:

„Аланите беха сжщите стари Масагети" „Les Alains etaient les mêmes anciens massagetes — a; Мизогети на санскри значи *„Гети — рибари"*; те живели до града Томи, днешна Кюстенджа и царицата им се наричала Томи —Реиса, царица на Томи. Техен цар по времето на Ал. Македонски бил Дромиед, когото Лизимах описва като вожд на скити, с обичаи като тия на Атила, описан от Приска.

**) Гжрците, които сж извратили целата Египетска история (виж Масперо 11—25) сж дали името Троя на града Труву (Trouvou — до Египетский Вавилон) и сжздали баснята, че избегали Троянци след поражението на Прияма, сж го основали — нещо, което Египтологията напжлно опровергa. Те представляваха Едиптяните като негри и варвари, когато новите открития и мумиите доказаха, че те сж един тип близжк до днешната бела раса, а не сж негри . . . (La race egyptieune se rattache aux peuples blancs de l'Asie anterieure par ses caracteères ethnographiques (Maspero стр. 76 от „L'Egypte Primitif)

*) Име на един от водителите на Кимерийците келтобжлгари: Болг, Бренус, Беловез, Сиговез, Батан Атос и Серетрия, нахлули през Моравската котловина, която добила името Болгар — Морава.

Филосторг (Philostorge 9, 17) пише: Уните сж от един и сжщи произход, както и Скитите. Те сж един и сжщи народ.[1])

Приск, ритор и посланник на Теодосия при двора на Атила, го описва като крал и император на всички скити. Той ни казва, че унските вождове носили дрехи скжпоткани, обшити с злато и коприна, а в двора на Атила се сервирали банкети с сребжрни сжсжди. Унните имали поети (барди). Атила писал кжм франките прокламации на латински язик. Те, уните, имали палати, макар и джрвени, но разкошни, а Бледа имал *мряморни бани*. Уните имали висока джржавна и военна култура, на която идвали околни царе и вождове да стажуват (Аеций, Едекон, Орест), Бащата на Атила носи име Mundzucos — световладетел на Келтски язик.

Лебо, по старите летописи за императора Гордиана (Gordianus Pius Augustos) казва за уните, че живели в Воден: Il eprouva leur valeur dans les campagnes de Philippie„. Там ги намира и Теодосий.

Зенон, визант. император, при войната си за трона, помолил Теодориха да се отправи кжм хемуските порти (προς θαι παλαίς θον Αίμού) дето 12,000 тракийци (вероятно уни) го чакали сдоред Mulleri Fragmanta etc...

Енодий намира уните в Сирмия.

Диодор (IV в.) в Сирмия и Панония и води царя им в Рим, дето бил отровен,

Симоката дава на емуския проход името „Σαβούλεν δέ Μανάλιον"

Според историка Иордан, сам Гот, уните имат началото си от Готите, защото, според една явителна басня, която имало по него време, уните се приплодили от жени врачки, или *алирумни* из средата на Готския народ, които били изгонени и в пустинята се сжчетали с нечисти духове. Това, според Иордана, било по времето на Готския княз Филимера.

Сам Иордан разправя тая басня, като че я е заемал от историка Приска, сжвременник на Атила (450 г.); обаче в описанията на Приска подобна басня нийде не се среща: напротив сам той нарича уните „Скити" и добавя, че те употребявали при погребение славянския обичай „страва", който е в употребление и до днес в Чехия.

Агатий — историка от V век туря уните до Уелсиндурите, или племето на Уелдис — сина на Атила, което не казва изрично, но името на което племе в V в, се среща до р. Ведана до града Ут (Утогори), като поменава, че те били сжседи на *Бургундите*, които в V в. населяваха земите от Хелвеция и Кабила до Нидерландия, или Нибелунгия.

В сврзка с това исторично сжобщение ние имаме и други две сжществени историко-географски сжобщения, според които земята на Уните под Батаула, или *Будлунгия*, се е наричала Бжлгария, на която географите и историците от III до V век дават място в *Долна Панония*, или Сирмия, около реката Сава, дето по сетне намираме Бжлгарите на Кровата, или Кубрата, от когото Кроатите сж вземали своето национално име и херулската дума *Грейти*, Вели, или *Велуни*.

Праотечеството на уните и Бжлгарите от Византийските писатели е поставяно до Азовско Море не защото те сж се намирали „всички" там, а защото и там е имало уновендобжлгари, както и днес има Болгари в Банат, Бжлгари в Кримска губерня, 200,000 в Бесарабия, 50,000 около Батум, 40 села около Пасена и повече от сто хиляди в Банат.

Като изгониха Бжлгарите от Тракия днес Византийците можат да кажата, че в *Тракия Бжлгари нема*, а че техното отечестао е в Бесарабия, или Мизия.

Но спомена за живуването на уните в Тракия и Мизия Иордан е спазил, и не крие, че по рано Уните населявали тия области — Тракия и Македония, от гдето били изгонени, и отпосле се заселили край бреговете на Черно Море.

Преданието у славяните за робство под Херулите и Галли-Галати. Какво разказва майката на Бодлунгите, (Bataul) *на Волзунги Нибелунги и Турцолинги.*

Преданието за гржмването царя на Бжлгарите — племенника или праправнука на Болга. — Руа и тжржеството на Източната Римска Империя, според тогавашните летописци—Херулите тжрсят цар от острова след смжртта на Курта.
Вржзката им с Болгите в Англия.

Менандр, за когото говорихме, че е бил сжвременник на Кубрата, сжобщава, че пратеници пристигнали от страна на Аварите до императора Юстинияна за да помолят да им се позволи да се заселят в империята. Императора натоварил военноначалника Юстина да ги настани в Панония, дето по-рано живели Херулите, която земя се казвала „*Втора Панония*".

По това време, за което е дума, Херулите, или *Болгерулите* под водителството на Курт и сина му Кроундукс, или *Кроватус* обитавали Кимерисия и Пеония, а летния дворец на техния *Грейтес* (величество) бил в днеш-

---

[1]) И се сжединиха с нечисти духове тези готски жени, които пжк на свой язик наричат Aliirumni (alii—други, сжюзни, rumni—римлянки на келтски язик — *пак римлянки, сжюзни римлянки.*

ното Курт Кале срещу дн. Свиленград и селото *Мезек*, понеже Менандр пише за работи, станали преди него, логическото следствие от неговата летопис е, че в зачалото на VI век (562 г.) Херулите вече не живели в Панония, а другаде.

От „Веда Свендуна" обаче ние узнаваме, че Гудруна, старата княгиня в двореца на Атли разправя робството на уните под Ерулите, което е траяло дълги години, и как тя, подобно на всички унски жени, била длъжна да мие нозете на ерулските първенци, които не се скъпели пред никакви волности.

Преданието за гръмването на Болга,[2]) което е достигнало до осемнадесетото столетие и което предание срещаме в Историята на Ирисхомонаха Спиридака (О Каладе, третий Крал Иллирический) може би е една по сетнешна вариация на това, което Павзаний пише за Болга и Брена, два брата, водители на Галите или Келтите. Народа на пръвий брат, заселен в Тиле се нарекъл Болгаре, а народа на Брема — Британи.

Спомена за еднаквия произход на тия два народа от Келтокимерийски, или Унски произход се запазил до V в. след Христа. В това ни убеждава самия Историк Прокоп, който пише следното за Херулите:

„Когато Херулите беха разбити от Лонгобардите и напуснаха старите си землища, една част от тех се посели в Илирия, а другата премина Дунава и основа нови селища най на края на обитаемия свет.

„Те минаха през земите на Славянате, на Вариите, на Даните и след като стигнали океана, качили се на кораби и отишли в Туле (гр. в Англия на името на казанлъшкия Тиле), дето се установили".

За осталите Херули Прокопий продължава:

„Обаче онези херули, които живееха при Римляните и беха убили своя княз, проводиха некои от благородните си в остроа Тиле за да вземат от там човек от княжеско потекло и ако е възможно веднага да го доведат.

Когато стигнали, те намерили множина от княжески род, избрали си тогова, който им най-много харесал и заедно с него потеглили обратно. Човекът, обаче, умрел по пътя от една болка. Тогава те се върнали обратно в острова и взели другиго, на име *Тодосий*.

Към него се присъединили брат му Аорд и двесте младежи от Херулите в Тиле.

Историка Приск, съвременник на Атила, като споменава съседните неприятелски народи на Рим, против които Аварите били подкупени с злато да ги нападнат, споменав: *Унските народи: Утигори, Зали, Улсингори и Руги.* Ний казахме, че Утигори се наричали хората на Уто, син Атилов до града Бдин и реката Ута; Улсиндури, или Улсингори съ хората, които съ се паднали Улвсикдору; Руги съ хората из областта на цар Руга, Руа, или Ройла, брат на Атила, когото повечето пишат *Рекс Руа. Зали* съ наричани мизийските уни, живущи около града Залдоба, или Солдава, Цалдоба у некои, додн. град Шумен, от който град е родом Виталиян, вожда на 60,000 души Българи в V век.

Аварите не съ нито Турански, нито Монголски народ, макар некои от летописците да наричат княза им *Каган*.

Титлата Каган той приел когато Аварите се разпрострели в Източно Аланско, като минал през земята на Аланския, или Русландския цар-Осйя. А техното истинско име е Кавàри, които Помпоний Мела поставя до Волсците. До тех съ били *Видовари*, или Бойовари-Келтийски народ, чиято столица се наричала *Ринг* — шведска дума с значение кръг (Рингщрассе). Един от техните вождове, за които споменава Менандр (Менандър, Bônn edit, стр. 282) — Кандих-Келтско име. От същото произхождение е Паган (Пейган, язичник) или Боян по Вендски, или Лонгобардски.

Помпоний Мела в „Terra Celtica" изброява племената: Неби, Минюси, Челади, Лими или Обливи, Презамарки, в земята на които текла реката *Тамарица* и Цареа (Sarea, днес Саар) Виден град на Астурите, или *Аските* бил *Адобрика*, на местото на днешний град Ферол; други градове: Няга и Честяна, гдето имало Sestiana, храм в чест на победите.

В Нарбония живели: Волсци, Кавари и едно още племе, което не можало да се пише с латински букви, защото се произнасяло нещо вроде на оуеяци (Zoendzi) зендци, име което срещаме в III в. в Панония, Сирмия и Норик под името Българи (гл. картата на свети Иеронима: Zendzi ex quo bulgari, което значи: зендци, или Българи, именно народа, когото намираме в V век на същите места и по надолу, под властта на Руа и Атила и който се нарича още уун (Wong), владеюще племе и Bodlungi — уни на Bataoul, деда на Атила. (гл. Едда Свендуна),

---

[2]) Летописците от V в. донасят, че и Руа, Илиро Българския, или унски господар, е бил гръмнат.

[1]) *Мейдсек* е било вероятно името на днешното село Мезек, което значи на древнобългарски: *„Момино село"* а преданието за Курт Кале до Мезек говори, че този Кастел бил построен от некой си цар Куртю, който имал сестра Меда (Мейда), която един див козел тласнал на долу от една канара, която била до вода, в която тя се огледвала. В спомен за нея, братай княз Курт — издигна този палат

Боян нарича Франките „сроден народ“, а с Албиона, Лонгобардския княз, свжрзва сжюз.

Един турански скитнически народ не може да има подобни врѫзки.

Вождовете на Антите сж: Мезамир, Котраг, Келагаст, Идорис. Мез-амир значи Мизийски вожд. Котраг значи Гот-рик на Готски идиом; Кела-гаст значи Келтски гост, а Идар-рикс, или Идарис значи пѫрвото Етор-рикс, (княз на Етжр) а втората Идар-еллинска дума вода, Воден.

Сѫщий Менандр казва:

„Аварския княз проводи **Таргита** *заедно с преводача Ваталияна* да сжобщат на Императора , . ,

Таргита е сложна дума от зендско-кимерийската *тар*, име на Божеството в Симира, Тарку, име на Свендския бог Тар; основния слог на Тара[1]), Тарканас—старши княз; Тараскон — Тараскон на френски идиом.

Таргйта етимологизирано значи: *Гетски старейшина.*

Йовулд — друго едно име в сжщата летопис, е гепидско, или влашко пр. Йовул[2]), Пѫрвул, Данчул.

Историка Прокопий, водейки се от Страбона, нарича Уните Кемерийци, сир. народ, за когото Страбон говори че живеят в Дакия и Панония, добавя:

„ Писателя Посейдон добре оценил тези неща и твжрде основателно ги осмива, защото според него, като човек добре осведомен, Кимбрите, *бидейки един разбойнически и скитнически народ, полетели дори до Меотида — Азовско море, и от тех той си получи името Кимерийски Босфор*, защото Еелините наричат кимбрите *Кимерии*. Разправят, че Кимбрите нападнали Боите, които тогава живеели в Херценската гора, но били отблжснати, та отишли до *Скордиските, или галите в Панония, а след това — на Теурците*. (Turci — Turcilingi — вардачите на граничните кули с Германия, които Август засели там Б. А).

„Те сж сжщо Гали. След това те нахлуха у Хелветите (днешни Швейцарци, а тогава наричани Левентинци, или Лебедини от името на езерото Лебедина*) *Те имали много злато и били хора мирни“.*

Историка Калиник, ученик на св. *Хипатия*, който е умрел в 450 година, пише под година 447-а:

„Варварския унски народ, който беше в Тракия (θο σν έν θη Θράκη) нарастна до толкова, *че зае повече от сто градища и малко остана да застраши и самия Цариград, поради което мнозина избегаха от него. Те, обаче. тѫй опостошиха Тракия, че тя още не може да се сѫвземе и още не е станала онова, което беше попреди.*

(A. Tougard „De l'Hisfoire Profane“ Paris edition 1874, стр 67—243)

Кѫм тая година Атила пише до Византийската, тогава Източноримска империя, че ще приеме пратениците й в Сердика, което показва, че той в това време de facto е владеял София, която само номинално е била под римска власт (Priscus, Ed. Bonn p. 146).

Писателите от VI век наричат жителите на Тракия и Мизия *Уни*. За такива ги счита и Теофан.

Teophanis. edit Bonn. 242 и 247 стр.)

В Pauli Historia Longobardorum четем, че в 568 година Лонгобарда Албоиня, придружен от своите херули, Бѫлгари Панонци, Сармати и Суеви, нападнал Италия. Павел Дяконжт, обаче, не е пѫрви, който споменава за Бѫлгари в Панония.

Георгиус от Тур сжобщава, че уните по времето на Сигиберта с разни магически куства победили франките.

„Cumque confligere deberent, isti magici atribus instructis diversae eis fantasiss ostendunt et eos valde superant.

По нататжк сжщий казва:

„Eo quoque tempore post mortea Chlotharii regis chuni Gallias adpetunt contra quos Sigibertus exercitum dirigit et gesto contra eos bello, virit atque fugavit ; sed postea rex eorum amici ticias cum eodem per legatos meruit.

(l. 4. c. 23)

Менандр, историк от VI в. нарича Аварите — племе сродно и сжотечественно на Франките. (Menandri Bonn. сар. X. p. 302—303)

Сжщий нарича Салите (основателите на Салдоба до Шумен) унски народ. А това се установява от факта, гдето Виталиян, водителя на Бѫлгарите от 480—505 година, беше родом от Салдоба, което етимоложки значи Сал-Дава — Солен-град. От бѫлгарохерулската дума d a w a се е образувала английската дума T o w n — Washingtown, Britown и пр. каквито градове срещаме в старите карти. Такива беха кжм II в, имената на градовете в Тракия, Мизия и Дакия

От тези карти на пѫрво место следва да отбележиме тая на Свети Иеронима, живущ между 331—420 година.

---

[1]) Тара — столица на Ирландия;
Тара — баща на Аврама.
Тара — княз Тракийски; Таранова — Тжрново.

[2]) „Jovi—Tarani“ — Тракийски надпис.

*) Менандр за Боголабра, който побегнал в Лебендина. От там нашето *„Левент юнак“*

Нея ний намираме в атласа на Щутгарския професор Д-р Конрад Миллер, който е имал идеята да сжбере и издаде най-старите карти на света.

Двете карти от тоя атлас, които интересуват историците на Бжлгария, се намират в Британския Музей (British National Museum) заедно с един ржкопис от сжчиненията на свети Иеронима, който постави Бжлгария в Сирмия. В предговора кжм картата в това издание св. Иероним казва, или дава да се разбере, че я заема от Евсевия, който е живел в III в. сиреч по-рано от Свети Иеронима.

Eusebius . . . post decem ecclesiasticae historiae libros, post temporum canones, quos nos latina lingua edîdimus, post diversarum vocabula nationum . . . post horographiam terrae judaecae et distinctas tribuum sortes, ipsius quoque, Jerusalem templique in ea cum brevissima expossitione picturam ad extermum in hoc opisculo laboravit ut congregaret nobis dé sancta scriptura omnium pene urbium, montium, fluminum, viculorum, et diversorum locorum.*)

Ако това не бе една историческа истина, основана на факти, а едно предположение, то в сжвременните историци от III до V век трябвало би в картите на Централна и Южна Европа да се не среща в никой случай помен за унско бжлгарско царство. А това именно ний има да установим.

Паноно-Илирия, или Южна Панония се среща в тия карти като старо отечество на Бжлгарите между III и V век.

Доктор Конрад Миллер, немски историк, който се води по школата на Реслера и Тунмана и повжрхностно, мимоходом знае от гржцките псевдо историци, че Бжлгарите сж дошли в Балканите кжм 678 година... намира тая карта на Св. Иеронима за по-стара от него и я преписва на *Свети Евсевия*, който е баща на Цжрковната История и е живял между 270—338 година, сир. кжм трети век. Но именно поради тая тжй джлбока древност на тая карта той не може да си представи какво тжрсят в III в. Бжлгари в Панония, Сирмия и Мизия, или стара Илирия, като забравя Олимпиодора, който споменава техните царе Харатон, Рад и Руа, чиято столица е била Сирмиум; забравяйки Ранулфа с неговите девет стари карти; изпущайки Енодия, който ни говори за terocissimi bulgari, които били известни от по-стари времена, като сжседи на Римляните; забравя Равенския биограф, Комес Марцелина и Павел Дякона, които говорейки за уни — разбираха бжлгари.

Теофилакт Симоката отождествява *славяни с Гети и ги нарича стари Дунавски жители*, а по тези свидетелства излиза, че славянобжлгарите, или келтославяните в Тракия сж Келтите на Болга, които сж остали в Европа, когато другите се вжрнали кжм реката Галисса, слели сж се с Бриги, Едони, Меди, Веци и други Келтотраки, на които сж дали своето име, или това на своето отечество Болг-Арийски. както и онова на кана си Кан Болгиос. Херулите, отпосле, които се стопили в това смешение на народи, дали му за кратко време своя язик, своя династия и оставили своя топонимия в Балканский полуостров.

В това можем да се убедим в общността в имената на Келтогалли, Херули и Бжлгари. Диценей е името, което Страбон сжобщава като сжветник у Гетите.

А Диценг е един от принцовете, който се споменават преди цар Бориса, който се е отказал от престола. Хадсон — главатар е името на Аваробжлгарите; Курт — на Бжлгарите Маутани, Че Бжлгарите сж най старите и най ученните от сжсловията в Ария, а именно *Бжлгарите*, *майочите*, в това ни убеждават самите франкски и гржцки летописци, които ни донасят, че те знаяли тайната да правят магия и в най големия разгар на боя джжд с град и буря право в очите на неприятеля се понасял, а самите Бжлгари били закривани от преследовавшите ги неприятели чрез колосален облак от врани!..

Равенския космограф, който е живел кжм края на VI в. пише, че „*в Мизия, Македония или Тракия само бжлгари живеят*". „inter vero Tharaciam vel Macedoniam et Mysiam inferiorem modo Bulgari habitant . . . (Ravennatis Annonimi cosmographia edition M. Pinder Berolini 1860 стр. 185).

„Ravenatis Cosmgraraphia" или в географията — светоописанието Равенско от VI век се споменава Бжлгарската джржава като сжпределна на Римската:

„Bulgarii regio est immensa et populus multus; habent civitates V... iske sunt regiones que terminant in finibus nostris"

„Бжлгарското кралство е грамадно обширно и народа много; има крепости пет. Неговите граници допират до нашите крайнини".

Известно е, между туй, че до края на VII в., според досегашните историци... Бжлгария е била едно малко княжество, заключающе се в Източна Мизия, не даже до Видин, а за граница с Римската импери по него период никой не допущаше.

---

*) „Евсевий — след десет книги от Цжрковната История, след законите на разни времена, което ние преведохме на латински език, след разни названия на народи, след орографията на юдейските земи и сжстояния на разните племена, след Иерусалимските храмове и техните изображения" в края на това малко сжчинение за да се представят всичките работи от святото писание тжй че да ни сжбере наименованията на всички почти градове, планини, реки, села и разни местности с техните названия . . .

В Манасиевата ржкопис, обаче, сжщото нещо, за разселението на Бжлгарите от Запад кжм Югославия, или от Панония кжм Ниш Македония и Видин се твжрди да е станало кжм края на V век:

„При Анастасии Цари начашж Блъгаре поемати земж сіѧ, прѣшедше ѹ Бдынѣ. Прежде начаша поемати долнѧж земж сіѧ Охридскаж и потомъ сиж земѧ вьсж.

Импер. Анастасий е царувал от 491—517 год. (Ватиканската Бжлг. ржкопис, наречен „Бисера на ржкописите“),

В намереното в святогорския монастир Костамонит известие, цитирано от професора Юрдан Иванов, четем:

„През дните на неблагочестивите ромейски царе иконоборци, които водеха война против святите икони, *народите от Дунавските краища*, вжзползувани от безначалните времена, тжй наречените *Ринхини и Сагудати, като завладеха Бжлгария, се разшириха малко по малко в различни страни, завзеха и Македония. Най после те* дойдоха и в Святата гора Атонска с всичката си челяд (Проф. Успенскій„ Исторія Аѳона, III, 311).

Понеже е знайно, че нашествието на славяните, или по право *„вжзвржщането на славянобжлгарите* в Македония и обсадата на Солун е сжбитие по-раншно от идванието *Исперихово*, а летописеца казва, че *Ринхините минали през Бжлгария*, — тука е реч за стара Бжлгария, или Македония.

Иооан Антиохийски под лето 482 ни сжобщава:

„Теодориховците, насжсквани от императора Зенона се оничтожавали из Родопите. Но след това те се разбрали и се обжрнали против Зенона. Особенно раздразнен бил Теодорих. Той взел Сноби на Вардара (Аксиос) Битоля, Охрида, Дирахия (Дурацо) и се готвел да завие на Юг. *Тогава Зенон за пржв ижт се обжрнал кжм тжй наречените Бжлгари в Едесса* (Воден)“. Името бжлгари прочее, тука е дадено за пржв пжт на старите македонци от Сноби, Охрида и Вылазура (Велес), а не на некакви си монголи от татжк Дунава.

Михаил Сирийски пише, че в 797 година Императора Никифор отворил война на Бжлгарите и завзел Столицата им Одрин!

Гржцкия писател Кодина пише, че Константин Велики (в 374 г.) като построил Цариград, прокарал му водопровод от Бжлгария (вероятно от Тракийските извори до Виза, които имат свржзка с Деркоския Акведук и езерото. Проф. Златарски пропуща това сжобщение. Теофан, най големия гржцки подправач на бжлгарската история неволно е пропуснал една истина.

Под година 756 той пише, че Император Константин Копроним нахлул в Бжлгария и стигнал чак до Виза (Боор стр. 436) кжм нея година, спор. професора Шафарика Бжлгарите под вид на foederatae gentes сж населявали цела Тракия, а особно крепостите *Урдовиза* (до Ат Лиман) и Виза, до великите извори.

Т. Момсен, чутовния немски историк, който намрази Олимпиодора, защото споменава за *уните* в времена, когато *хуните не беха* пристигнали в Европа, без да знае, че има сжшественна разлика между *уни и хуни*, в своето капитално сжчинение:

Ueber den Chronographen vom j. 354 печатано в Лайпциг през 1850 години на стр. 591 се изправя пред една колкото ненадейна, толкова и загадачна диллема:

Пред него е една хроника, исторично доказано, че произхожда от III в. между 235 и 238 година. Тая хроника, *обяснявайки потеклото на народите, споменава и Бжлгарите под рубриката.*

„Ziezi ex quo Yulgares“

„Зйеци или тжй названи Бжлгари“. И като не можеше да си обясни какво тжрсят Бжлгарите в такава една стара европейска етнография, прие, че тия думи, вероятно, требва да сж прибавени отпосле, защото според немските историци Бжлгарите били дошли в Европа кжм края на VII век!!!

По сжщата причина той се отказа и от картата на Свети Иеронима.

Уно-вендо-болгари е името, което Византийските летописци дават на бжлгарския народ, с което искат да кажат, че той е смесица от три народа: уни, (не хуни) венди и волгари.[1])

Уните ний намираме в Маония и Македония десятки векове преди Христа. В II в. сл. Христа ний ги намираме изброени между народите на Европа[2]). В IV в. Ний ги намираме от Сирмия и Панония — до Одесса, или днешния гр. Воден.

В Картата на Свети Иеронима те се значат като постоянни жители на Панония, сжседни на Вендо-славяните.

С други думи титула на Римските императори:

Imperatore Vendonico — Volusiano Augusto значи император на *Вендо-Болгарите, или Вендите и Волгите от Ария.*

Че тия *Вендо-Бжлгари* сж сжщите, за които споменават и Никифор с Теофана в това ни убеждава картата на Св, Иеронима, в която те се наричат още Зендци, или Прасла-

вяне, Праарийци. Ziezi ex quo Vulgari (*Зендци, или другояче* Бжлгари)

Тези Бжлгари сж говорили един зендохерулски язик. Затова и Сжрбите, които през XIII в. направили превода на Святото писание от Старо бжлгарски, наричат го новобугарски. Стария е — Зендохерулския.

Плиний Старий в своята история като описва географията на Балкана, покрай редица келтски думи, споменава и топонимните имена *Кумовица* за Емус, или Стара Планина, а реката Тжжа (Тунджа) нурича Яворица. Сжщий споменава и Бжлгарите под името *Трибали* — triballi, народа, когото в речника на *Пасини* намираие че е Бжлгарский народ, който бил сжставен от трите болгийски народи: *Уни — венди и бжлгари*, или Зендци — Три Болгски народи — *Трибалли.*

Теофанис казва, че бжлгарите дошли в тракия в IV в.; това сжвсем не доказва, че те за пржв пжт сж дошли там, или че сж идели от Изток, зашото френский историк Роллен казва, че когато гжрците дошли в Европа, те намерили тук Славяните, или Скитите. Сжщий дава подробна карта за техните селища в Еврона.

И така от Шведските и Германски предания ние знаем, че II век заварил уните като господари на германските народи, а вендите били племе, което се покорило на Рим заедно с Волгите, а Волги, или Болги Св. Иероним ни представя в Сирмия и Панония в III век. С други думи Уно-Вендо-Бжлгари сж стари жители на централна Европа.

Това ни говори и житието на Св. Димитрия Солунски:

„Както знаете, о христолюбци, в по-раншните разкази ние изложихме за славените т. е. за Хацона и за Аварите, как те, като опустушиха току-речи целия Илирик, или неговите области, искам да кажа двете Панонии, както и двете Дакии, Дардания, Мизия, Превалитана, Родопа и всичките области, а още и Тракия до Джлгите Стени на Византия и другите градове и владения, плениха целото тамкашно население и го заведоха край Дунава в Панония, главен град на която област некога беше прочутият Срем; в тая област именно реченият хаган посели целий пленен народ, като нему подчинен. Но тогава това население, като се смесило с бжлгарите и аварите и други народи, народило деца мелези и станало народ многоброен и обширен... Като минава около 60 и повече години... и хагажт на аварите, като ги сметаше за особен народ... постави им княз така наречения Кубер... Този последният като взе целото ромейско население заедно с другите народи... вжзстанаха и се отцепиха от хагана... Найсетне Кубер като победи, мина с целия си народ горепоменатата река Дунав и дойде нашите крайща и зае керамийския ли гер. Като се настаниха там, те предяви права за градовете на своите бащи, толко повече, дето беха запазили православната ве Едни поискаха нашия град Солун, закри от мжченика (св. Димитрия), други честит царствен град, трети пжк останалите градо на Тракия... Тогава той, Кубер, изпрати скиптроджржеца да иска да преговаря с не с цел да остане там с народа си, като иск ше, да се заповеда на племето Драгувити, жи вущи не далече, да му доставя храни в изо билие, което и стана" (Ὡς ἴστε, φιλόχριστοι, τοῖς πρατέροις τὴν τῶν Σκλαβίνων ἦγουν τοῦ κληθέ τος Χάτζονος καὶ τῶν Ἀβάρων καὶ ἐν μέρει ἔκθεσ ἐποιμσάμεθα, καὶ ὅτι περ τὸ Ἰλλυρικὸν σχεδὸν ἅπαν ἦγουν τὰς αὐτοῦ ἐπαρχίας, λέγω δὴ Παννονίας δύ Δακίας ὡυαύτως δύο, Δαρδανίαν, Μυσίαν, Πρέβαλιν Ῥοδόπην καὶ πάσας ἐπαρχίας ἔτι μὴν καὶ Θράκην, κα τὰ πρὸς τὸ Βυζάντιον μακρὸν τεῖχος καὶ λοιπὰς πόλει τε καὶ πολιτείας ἐκπορθήσαντες, ἅπαντα τὸν αὐτὸ λαὸν εἰς τὸ ἐκεῖθεν πρὸς Παννονίαν μέρος τῷ Δανο υβίῳ ποταμῷ, ἥστινος ἐπαρχίας πάλαι μητρόπολις ὑπῆρ χεν τὸ λεχθὲν Σερμεῖον ἐκεῖσε οὖν, ὡς εἴρηται, τὸ ἅπαντα λαὸν τῆς αἰχμαλωσίας κατέστησεν, ολεχθεὶς χά γανος, ὡς αὐτῷ λοιπὸν ὑποκειμένοσς, ἐξ ἐκείνοσ οὗ ἐπιμιγέντες μετὰ Βουλγάρων καὶ Ἀβάρων καὶ τῶν λοιπῶν ἐθνικῶν, καὶ παιδοποισάντων ἀπ' ἀλλήλων, καὶ λαοῦ ἀπείρου καὶ παμπόλλου γεγονότος... Χρό νων γὰρ ἑξήκοντα ἤδη που καὶ πρὸς διαδραμόντων,.. καὶ λοιπὸν ὡς ἴδιον ἔθνος προσέχων ὁ Ἀβάρων χάγα νος... ἄρχοντα τούτοις ἐπάνω κατέστησε, Κούβερ ὄνο μα αὐτῷ... Ὅστις... ἀνάστατον, λαμβάνει τῶν πάντα Ῥωμαίων λαὸν μετὰ καὶ ἑτέρων ἐθνικῶν ἀνάσταται καὶ ἀντάρται, καθὰ λέλεκται, τοῦ χαγάνοσ γίγονται... Ὡς λοιπὸν μετὰ νίκης περάσαντα τὸν αὐτὸν Κούβερ μετὰ τοῦ εἰρημένου σὺν αὐτῷ παντὸς λαοῦ τὸν προαφηγηθέν τα τὸν Κεραμήσιον κάμπον, κακεῖσε αὐτῶν ἐγκαθισ θέντων, τὰς πατρίους ἤτοῦντο πόλεις, ὡς μάλιστα οἱ τῆς ὀρθοδόξον καθεστῶτες πίστεως, οἱ μὲν τὴν κάθ' ἡμᾶς μαρτυροφυλάκτων τῶν Θεσσαλονικέων πόλιν ἄλ λοι δέ τὴν πανεύδαίμονα καὶ βασιλίδα τῶν πόλεων, ἕτεροι δέ τὰς ἀπομεινάσας τῆς Θράκης πόλεις... Καὶ τότε ἔστειλε πρὸς τὸν Κύριον τῶν σκήπτρων αὐτῷ, ἐφ' ᾧ μεῖναι μέτα τοῦ σὺν αὐτῷ ὑπάρχνοτος λαοῦ ἐκεῖσε, αἰτῶν κελευσθῆναι τὰ παρακείμενα ἡμῖν τῶν Δρογουβιτῶν ἔθνη δαπάνας κατὰ τὸ ἱκανὸν αὐτοῖς ἐπιχορηγῆσαι, ὅ δέ καὶ γεγένηται. — A. Tiou'gard, De l'histoire profane. Paris 1874, p. 186–190).

Всички изследвачи поставят описаното сжбигие през VII в., само че едни го отнасят кжм пжрвата половина, през Ираклиевото царуване, а други кжм втората половина на

сжщия век, Докато напр. Ст. Станоевич,[1]) Н. Милев[2]) поставят Куберовото сжбитие кжм 670—775 г., други отлични познавачи на Византия и на южните славени, като Геллер, Нидерле, Успенски, поставят сжщото сжбитие през пжрвата половина на VII в. и сметат Кубера за сжщия Кубрата, бащата Аспарухов.

Касиодор, министр на Теодориха Велики (Cassiodor Monumenta germaniae, p.240) пише за Талвина:

„Щомъ наближил юношеските летà, и в крехките си години заяквал в войни срещу един силен народ, той бил изпратен в сирменския поход за да покаже чрез смелост на бойното поле онова, що бе научил словом от оня воинствен мжж. Между другото той *триумфирал над уните и след като му се усмихнала заслужената похвала за пжрвите сблжсквания, обрекжл на избиване ужасните в целия свет Бжлгари*".

Прокопий (Breviarum I, „)

„Айган произхожда от Масагетите, които сега се казват уни" Сжщий нарича уните и Скити.

Херодот сжщо счита Мизогетите за Скити. А Мизогети на зендски значи *гети рибари*. *Страбон* (Strabon XI, VIII, 2) идентизира тия два народа, или дава тия две имена на един и сжщи народ.

„Старите гжрци наричаха жителите край Дунава и Адриатика — *Келтоскити*. (стр. 20)

Амиен Марцелин счита Аланите за масагетски, или гетски народ и ги поставя до уните, Аланите се наричат от византийските писатели *Русалани*, а от Готите — *Руслани*, което значи Руси. Това ние знаем от двамата руси, които сж избегали до унския княз *Балимира* и от сестра им *Олга*, която готите разчекнали на два коня.

Тези Алани невга населявали днешна Германия, която от него време добила името Allen-man — земя на Аланите, или *хора Алани*, днес Allemagne.

Тези аленмани доисторията заварила сжседи на Бжлгарите, а средните векове ги завещаха на новите под името *Боруси*, славяни, които сж се сливали край бреговете на Балтийско Море с маркомани, свеви, нерви и скири от което смешение се е образувал Пруския народ. Спомена, обаче, че над тези Скири, Свеви и Алани за властвуването над тех на *унското племе* се е запазил и до наши дни в немския фолклор, както ще видим по нататжк.

II Мнението на сжрбите от IX до XIV в. си остая едно: *че бжлгарите сж готи*

Това мнение е толкова категорично, щото дори и през XIII в., когато татарите беха в Бжлгария, която пленеха и на която Чоки налагаше дан, сжрбските агиографи наричат омразните бжлгари от Западна Бжлгария и Загорйе — Готи.

„Бурил со своими готами . . .

„Стрез, Гоѳтам воземшим градов

Сам Стефан Пжрвовенчан в биографията на баща си — Стефан Неманя, говорейки за Стреза Хржс[1]) казва:

„Единомоу бо отметьникоу отъ тогожде *племене Готи, нарекомаго Бльгарьскаго*, отлоучьшоу се на Западъ, къ владычьствию моемоу, рекомоумоу Стрезоу, иже насиленъ отъ сего злаго законопрестоупника, брата его — Борила"[2])

От горните обяснения на Стефана Пжрвовенчани става явно, че по него време на бжлгарското племе се гледало като на *Готска повлека*, или Готска смесица с Тракозенди, или Тракоарийци (Зендоари).

III Власите, които сж цели шест века сжставлявали част от Бжлгарската джржава(„епоха славизмулуй") от VI — XIII век, в своите грамоти наричат бжлгарите *Шкеи*, което е една вариация на думата *Скàи*, обитатели на Скáндинавия, а по рано — обитатели на Ска, Софийско.

Стефан Пжрвовенчани нарича всички бжлгари *„Готско племе"*

„Тогожде племени готи нарекомаго Волгарское"

(Safaric, Op. At, 22 и Дукленската летопис, дето е казано:

„Id est gothi qui est sclaves et Vulgari)

IV *Известието на Ибрахим Ибн Якуба.*

Мавританския писател *Абу Обейад Ал — Бекри.*

§. 1. 1. *„Колкото се отнася до царя на Ал.-Блкарин то Ибрахим-бен-Якуб казва:*

„Аз не сжм стжпвал в неговата страна, но видех неговите пратеници в града Мжрзбург, когато те беха дошли при цар Хута (Отона I).

„Те носеха тесни дрехи и беха опасани с джлги колании, на които беха прикрепени копчета от злато и сребро".

2. Техния цар е от висок произход; той поставя на главата си корона; има секретари,

---

[1]) П. Мутефчиев и проф Златарски все гадаят вжрху даѳте тия имена: Хриз и Стрез, които действително сж на едно и сжщо лице: Стрейж е титула на граничния войлад, пазител на крепост, както *Олгу тарканас — Митнически войлад*, *„войлад всеобозрител"*, а името на този Страж или стрейс (келт.) е *Хржс*, име, което в гржцка транскрипция излиза *Хриз.*

[2]) Safarik „Pamatky drevnieho pisemnictvi jihoslavanuv" Zivot sv. Symeona od krale Stepana, Praha 1868 XVII стр. 22.

мощни управители, чиновници, заповедва и запрещава сжгласно с установени дни наредби и обичаи, както това е в обичая на царете и велможите.

3. И те, бжлгарите, знаят и говорят много язици, превеждат евангелието на славянски язик; защото те сж християни.

§ 2. 1. Ибрахим Бен Якуб казва;

„И приел християнството Бжлкадин? . . . против страната Руми, когато обсаждал Цариград, през което време царя на Цариград спослучил да го омилостиви; и го обдарил с богати дарове и кжм това с което той се опитал да го омилостиви било и туй, гдето му дал джщеря си за жена. А тя, жената на бжлгарина Блакадин го придумала да приеме християнството. А това станало след 300 години от Хиджра. *Обаче други казват, че християнството приели някои от тех, още през времето на цар Боссус.*

Сведенията на Ибрахим Якуба (Авраам син Яковов) се явяват интересни в много отношения.

I. Предаващий тия сведения Ал-Бикри, испански мавр или арабин, ни казва, че бжлгарите са славяни, а не туранци; той не ни говори за техно сродство с бжлгарите в Урал и Волга.

Нема никакжв намек за джлечна некаква пòвлека на бжлгарите от турански народи и то само 150 години след предполагаемото сливане.

Той ни представлява бжлгарите, като славянски народ и описва границите на другите три славянски джржави: Полска, Чехска и Сжрбохжрватска.

II. Бжлгарите носяли опнати дрехи с колани, украсени с злато и сребро, когато другите славяни носяли широки гащи (феморалии, вракя) с джлги пояси.

III. Те, бжлгарите, знаяли много язици, значи: били народ висококултурен и тжрговски.

IV. Те не сж печенези, защото пратениците до цар Утта (Оттона) в Мжрзебург казали, че печенезите живели на изток от бжлгарите (Ал.-Баджанаки — на Шарки — изток, а на Гарб-Бенаджия Кйорфези — Венициянски залив.

V, Бжлгарските пратеници признали пред Ибрахима Бен Якуб, че техния народ се покржщавал два пжти: *пжрвия пжт при цар* Бузас, или Боз, (rex Busa, bulgarorum rex Box в някои латини, а този, особно у Лев Дякона (374 — 380 г.). А втори пжт при цар Михаила, не принудени от глад, както пишат гржцките псевдоисторици, а по време обсадата на Цариград и заедно с верата те вземали и джщерята на Визант. император.

Файет,, Византийски писател (344–3[illegible] по покржщението на Бжлгарите в Мала Аз[illegible] казва, че пред *Царя на Масагетите*, кой[illegible] *владееше безчисленна* войска *Хунска* „прист[illegible] нал Св. Григорий проповедник, и почнал [illegible] учи Уните на Християнство.

„Уните изпжрво го слушаха с почтен[illegible] но когато те разбраха, че той е отишел сре[illegible] тех само за да ги отучи да нападат не Ри[illegible] менското царство, хванали го, вжрзали го з[illegible] опашката на един кон, когото подплашил[illegible] кжм браговете на Северното Море и тжй п[illegible] омжртвили.

Дионисий Перигонийски нарича уните Ут[illegible] (Утци, Utcibum reparentur).

Мойсей Хоренски, като говори за Вегет[illegible] тур.

Вжнанд Булгар, основавши града Ван[illegible] казва, че Цар Тиридад като победил Пасенци[illegible] гонил ги чак до *Унската земя, която била над земята на Северния Цар.*

Сжщото име Вжнанд се среща преди Аршака и след него като *Венд*, или *Ванд*, Вендобулгар, или Вунд, а оснований от Ормина град се нарекал Ванд, днешний Ван. Под името *Уно-вендо-Булгар* се срещат те по-кжсно у Византийските писатели.

Franciscus Irenicus (L. VI c. 32) казва, че Бжлгарите се преселили из Скандинавия в *Померания*, а от там, от Каспийско Море и Борусия — на Юг.

Сен Мартин, по Прокопия казва, че Унобжлгарите иджт от остров Тули — над Британия — *днешна Британия* (В. и Прокопий „De bella gothicis“) 15, 420 -- 423 стр.

И. В. Савелйев вжзпроизвежда и усвоява сжщата теория на основание редица стари летописци.

Тевтоните, или старите немци в своите предания сж запазили преданието за един гигантски народ, наречен на свиготски диалект *Нип* или *Нипе*, което значи великан gigas. (Гл. Нови известия для скиѳ, Сармат, Гунах, стр. 25 на „Славянскій Сборник“)

Юрнанд в „Rebus Gothicis“ казва, че Уните в V в. живели до р. Дунав:

Eas partes Scythiat peteret quas Danubii ammis fluenta praetermeant, quae lingua sua Hunnivar appelant“.

Че Уните сж били келтославянско племе в това се уверяваме от Иорнанда (De rebus Get c. 53), в която сжобщава, че Уните отишли вжв помощ на *Сатагите в Панония.*

А *Сатаките* сж едно племе, което и до наши дни живее в Карпатските гори.

Уните нападнали пжрвен на града *Васия*, или Васйона в Панония.

Бѫлгарите се явявит в историята изначало като господствующе племе, идуще от Бактрия, през Троя, Испания, Галия — Белгия под името:

Boelgi, или Bolgi, каквито ги виждаме в сѫщото време и в Илирия под двойното име; Bulghari Zendzi и Уни (Won) владеюще племе;

Болги тука е общо име за всички индоарийци, защото болги се явяват в Белгия, Болги — в Англия, Borgaraland — в Швеция провинция и остров *Борген*. Bolgar тука има значение на индоар и то е до края на III в. общо име зе *Велуни* (Грейтунги) *Велзунги*, *Нифлунги* (Нидерландски уни) и *Батаулунги*— Батаулови уни (Батаул — Авитоул — дедо на Атила).

Кѫм III в. те се явяват в Сирмия под името Вулгари и Волусци, смесват се сѫс Лонгобарди— *Венди*, на които дават своето име, с което ги виждаме после в Италия (Полгари — Лонгобарди — Pulgari — Longobardi).

Готските риксове, завладевши Римския престол с техно сѫдействие, вѫзприемат титула.

„Imperator longobardorum"

„Volusiano Augusto. . .

В средата наIV в. техни царе сѫ: Octar — (бѫрзоходий, скороходий цар — на старосвенд. наречие), *Руила, Атила, и Бледа*. В Галия *Гундикаар — крал на Бургундите*, отказва да признава властта на Октара и спира да му плаща традиционната дан. Октар отива наказва го и му взема главата. Кѫм VI в. те се явяват в Историята на пѫлно смесени с Вендите и Уните, под името *Уновендобѫлгари*.

Стрийковсхи в „Kronika Polska Litewska и пр. 1582 казва;

„Русите, които потеглиха на юг от Волга кѫм Дунав — се нарекоха Болгари.

Мавро Орбини в своята книга "il regno de gli slavi hoggi corrotamenti, detti schiavoni, Cesaro, 1601 стр 207 казва сѫщото.

В руската „Историография" от 1722 г., обаче се казва:

„Болгари, порождение славянское, прішли из Скандинавіи и оселися во оныхъ краяхъ Германіи, окружаемыхъ моремъ Померанскимъ и Балтійскимъ и обитали тамо неколіко время. Потомъ отшедше отъ ония страны, остановилися оружиемъ въ пространныхъ поляхъ береговъ великія реки Волги, отъ нея же нарекошася Волгари, а потомъ Болгари."

Раичъ в „Исторія разныхъ слав. народовъ най-пѣче же Болгаръ, Хорватовъ „Сербовъ" в глава „О наименование сего народа — Болгарскаго" казва че по рано и Бѫлгарите, като всички остали Славяни, се наричали Скити. После те се нарекли Уновендоболгари, а Порфирогенет само ги нарича Оногундури.

Раичъ се вѫзмущава от Иезуита Георгио Прай, авторъ на Маджарската Хроника „Dissertatione etc... за което изкарва Бѫлгарите хуни...

А Смейцелий — немски летописец нарича „слепецъ", за гдето се стараел да извади Бѫлгарите от Латинско потекло, че тех немците по рано наричали *Велшен, Влак, Блак, и от там* излезло Блогар, Вулгар и пр. диформации...

Генесий Византийски писател от X в. намира, че Бѫлгарите водят своето име от свой един вожъ Болгар.

Лѫв Дякон — в XI в. подтвѫрдява, или заема това сѫобщение.

Казвини (Kasviny) в края на XI в. цитира Абу *Хамид Андалуси* — испански мавритан, историк който обяснява произхождението на Волжските Бѫлгари, което не се касае до нас. Те, бѫлгарите, взели това име от един благочестив човек, който изцерил царя им. *Ашик Мухамед* в *Меназир — ул — авалим*" — преглед на световете, изд. XII в. — казва, че Булгар е име на град на страната и народа Булгар — Волжска Бѫлгария.

Според Мирхонд — персийски писател, Бѫлгарите произлизали от един син на Яфета (Сим, Хам и Яфет) Понеже Хам е туранеца — родоначалника на турци и цигани (пор. Библията и според Талмуда)

Този Яфетов внук имал два сина: Брен и Болгар. Брен, или Британ породил Британите а Болг — Бѫлгарите. (Вижд Herbelot 2, „Desguignes" Histoire generale des Huns)

Мула Шихад-Уддин-Бага уд-дин в своя „Очеркъ Исторіи Болг. и Казан. Царства", р. прев. Изв. IV Арх. Сѫезда I в. с. 40) казва:

„Когато Александръ Великий се отправилъ на война въ истокъ кѫмъ *Бѫлгария* и побѣдилъ *Перси Меди и Багрти*, на връщане войската му се разбунила. Той заровил въ една пещеря оръжието и като се върнал послѣ — основал тамъ единъ градъ и нарѣкалъ го съ едно име половина персийско и половина арабско — Бунигаръ — дъно на пещерята. Отъ тия думи послѣ народа се нарѣкалъ Болгар...

Никифор Грегорас пѫрви туря името Бѫлгарин в сврѫзска с река Волга — в XIII векъ.

Мавро Урбини (пр. Раич стр. 289) казва, че Теодосий около 393 година разбил бѫлгарите и взел от ръцете им техния град *Сирмия* в пров. Сирмия, до Панония (§ 4 р. 406).

В Бутков, р. пис. „Оборона" с. 426 споменава бѫлгарите като славянски народ:

„Славен, Рус, Болгар, Коман, Исгер, сестра Ильмер, Славенова жена — Шелон, син Волхов, син Волхова — Жилотуг, Русова жена — Поруса, доч — Полиста“ , . .

Наший историк Отец Паисий, от документите, с които е разполагал в Атон, които имал от Тжрново и др. монастири, казва:

„До Московската земя има една страна, която се зове Скандинавия. Доклето се разсеят хората в оная страна, звали ги скандинавляне джлги лета и времена. Но когато се умножили у оная земя, дигнали се от нея на Запад и нашли земя край океан — море. Називало се онова море Балтийско и Померанско. И населилися тамо покрай Брандибура тези скандинави, и по това име се нарекли и славяне и до днес, И тия, които сж остали там зоват се и до днес славяне. Кржсти ги св. Кирил и Методи, а по край них и нарекли нашите книги—славянски и всичкий род и язик славянски. И подобни на бжлгарите речи беседоват. И по време край Немци и Брандибур станало много народ и пошли пак в Московската земя; но москали и руси не пускали ги в своята земя. Но станало бой и бран велика. Нашите надделели и поселили се в великата земя край Волга и поради тая река нарекли волгари — славяне и до днес и пр.“ . . .

Сжрбите в XII. в. наричат бжлгарите — Готи.

Новите сжрбски писатели от XIX в. насам, особенно от като след Цвиича излезе на сцената Македонский вжпрос, наричат бжлгарите — монголи и татари — а данни за това те добиха от Клапрота, Тунмана и некой от нашите нови монголофили.

Характерно е, обаче, не това, което сжрбите мислят и пишат за нас днес, а онова, което те сж писали за бжлгарите в X до XII в., когато те още помнеха своя руски произход еднакво, както и произхода на бжлгарите — техни изконни врагове след Чеслава.

След синовете на княз Завида — немаличете, сжрбите, както и гжрците (Теодосий) наричат бжлгарите *Готи!!*

Така в житието на свети Сава, превод от гржка Теодосия, те наричат Борила — Бурус, а бжлгарите Готи. Така като заговори за него, че основал некои градове, които по-рано били владени от бжлгарите, казва:

„*Преждеже того Готтам возмогшим*“. Говорейки за Стреза (Добромир Стрез) граничния войлад от Асенидите — господар на крепостите Струмица и Просек, сжщото житие казва:

„*Той, Стрез, след като се помири с гжрците и с своя Гот Бурила и като сжбрал с техна помощ, безбройна войска . . .*

„*Безьчисленое мьножество вьсакыи език побратимивсе с своимъ Готтомъ Бурила, нап на Сжрбской земле*“.

„Ако бжлгарите беха от татарски пр изход автора на това житие би употреб по-силния и по оскжрбителен израз — татар погани, монголи и пр., а немаше да пр бегват до този израз, говорящ за свиоготска смесица на бжлгарите.

През времето на Кжрстоносците от IV кр. поход Вилхардуен и Вилх. Тирски спом нават Бжлгария под името Borgarie, Bo rie' Burgarie, а царя им Borile—Burus.

Иосиф Бен Герион — еврейски истор от VIII— IX в. споменава покрай Волжска Бж гария, под името Блгар, а *Дунавска Бжлгари* нарича с името Bursn — Бурсани Борасан думи, които Diction. Lefewre тжлкува „хор от Бжлгарската земя.

Bordjan — pays des Bulgares Dan biens. . .

Вениамин от Тудела (1160—1173) спом нава Buria, която отождествява с Бжлгария. Le lew III p. 45.

У Баварския географ: Бейри, Бойгри и W zunboiri според Шафарика: *Бжлгари и Бел Бжлгари*. В шведските автори: Bolgeria, Bolge raland, Bulgariska folket — Бжлгарски народ.

Pline казва, че Вандалите (Vindili) били една от петте части на германските народи, които дели на: germanorum genere quinque, vindili, kuorum pars Burgundiones, varini, Carini, guttones.

С други думи той, макар и да се е заблуждавал за техния произход, знаел е, че те сж племе сродно с *Бургундите и Карите*, които сж дали име на Карпатите. И понеже Бжлгарите сж племе Вендо—келтийско с шведска династия, то Плиний не е много далече от истината. Вандалите се турят там, гдето сж живели по после *Венеди* среди славяните.

Импер. Тиберий, който спечели една победа над Вендите в Констанското езеро, нарича това езеро venetis. Градовете Vindodunum (Венд Дунавски) Vindonissa u Vindabona (Виена) напомнят имената на Вендите. В туй време, когато другия клон от народа — уните сж имали за градове на Изток — Уливар (Киев) и на юг — под Сирмия — Гостивар, Сирмиум и Кастра Мартена — в Мизия.

Бжлгарите, според *Ибн Хаукала* сж народ сроден с казаците, или Козарите.[1])

Славянския летописец *Нестор* изважда Бжлгарите от Козарите (*Славянску же язику*

---

[1]) Lingua bulgarorum — similis est linguae Chazarorum „Ouseleys geograph. The geography of Ebn — Haukal. London 1800, p, 190.

якоже рекохомъ, придоша отъ Скудевъ (Скития), рѣкьше отъ Козаръ, рѣкомии отъ Болгаре, сѣдоша по Дунаеви, а насилники Славѣномъ бѣша).

Козарите, или *Агатирците*, (уните, Вендите, Бѫлгарите) скитски народи, заедно с Херули и Гепиди сѫ живели според Херодота по изворите на р. Марош, а там по времето на Атила беше и центра на Унобѫлгарската, или скитска дѫржава с нейната прочута кавалерия.

Император Проб в 278 г. сл. Хр. влезал в преговори с находящите се в Дакия Готи, или Гети и в следующата — 289 година ги поселил с остатки от Бастарните в Тракия. Между тия преселници се споменават и уни, или бѫлгари под името *Келти*, в които някои виждат славяне. Vopiscus, Probus c. 16, 18, Palmann I, 58. *)

При военноначалника Кир в Тракия сѫ били поселени сѫщо маса военнопленници, числото на които се определи до 200,000. Част от тех била поселена в Долна Мизия.

Диоклетиян в 298 изселил Тракийци в Панония и на техно место довел Карпи и Бастарни. Roesler „Romänische studien S. II).

В тая сѫща Панония по-рано живели Вандали, или Венди (Дион Касий нарича Елба — река изходяща от Вендските планини — сир. Карпатите[2]) А Сен Мартен признава, че Венди и Вандали сѫ един и сѫщи народ: Прочее дошли в Панония, изпѫдени от имп. Диоклетияна Бѫлгари — стават един народ *Уно-вендо-Бѫлгари* с което име се чуват след това.

Фактите и доказателствата, които говорят за *нетуранския* произход на Бѫлгарите, систематизирани, сѫставляват едно необоримо цело. А те сѫ:

I Топонимията, фолклора и етимологията на запазени думи.

II Имената на царете и техното мнение за произхода на бѫлгарите: Симеон, Калоян и Иоан Асен II.

III Стари карти от II — VI в. писани преди идването на Исперих.

IV Запазените думи от дружината на Алцеко в Бенавент.

V Стари летописци и техното свидетелство за Бѫлгарите като народ на Централна Европа преди предполагаемото идване на Исперих.

VI Кранологическите издирвания и антропологически иследвания, сравнителна (компаративна култура): художество, или живопис, аржантерия и монетосе, Епос, имена на сѫдове и уреди за земледелие и индустрия, дрехи, пѫтица и запазените им имена у народа.

Писателите от VI в. Евагрий (Evagrius III, 43) Ioannes Malala (Ed. Bonn 402) наричат изобщо кѫм 530—580 поселенците на Тракия и Мезия Уни. За такива ги счита и Теофан.

Калиник (447 г.) пише:

„Варварския унски народ, който беше в Тракия, тъй нарастна, че зае повече от сто града и малко остана да застраши и Цариград.

Като се има пред вид, че писателя Калиник е бил ученик на Св. Ипатия, кѫм 450, става явно, че като сѫвременник на тия сѫбития, той намира уните в Тракия и в пѫрвата половина на петий век. Други унобѫлгари населявали Сирмия, Илирия, Панония.

В 568 година част от Панонските Бѫлгари, под предводителството на Албиона, потеглюват за поселение в Италия, гдето се заселили по реката По.

Certu est autem, tunc Albion multos secum ex diversis quas vel alii reges vel ipse ceperet, gentibus ad Italiem adduxisse unde usque hodie eorum in quibus habitant vicos, Yulgares, Sarmates, Pannonis, Suavos, Noricos, sive aliis huisse modi nominibus appellamus.

(Pauli Diacri, Historia Longobardorum II, 26)

Част от уните, или от Бѫлгарите, остала в Панония и на тех Албион оставил селищата на Лонгобордите с условие, че ако се той вѫрне, те пак да му ги вѫзвѫрнат.

И в този случай, както и през 376, Панония става тесна за уновендобѫлгарите, и те, като оставят половината от народа в старите селища, другата половина тръгва кѫм топлий юг за ново поселение.

Теодорих Великий и Бѫлгарите.

Историците от новата туранска школа подддържат, че Бѫлгарите дошли в Мизия, Тракия и Македония в края на VII в. или кѫм 671—676 година. Че те сѫ били от турански произход, не сѫ били смесени до това време не с келти, ни сѫс славяни и че следователно в тая епоха те не сѫ били в Балк. полуостров, ни сѫ знаяли никой от индоарийските идиоми, и следователно, ако има нейде Бѫлгари, запазени случайно, нейде в Европа от епохата

---

*) Cum et ex aliis gentibus plerosque pariter transtulisset id est ex Gepides, Grautinges et Vandalis, illi omnes fidem fregerund, et occupato bellis tyranicis Probo, per totum paene orbem, pedibus et navigando, vagati sunt, nec parum molestiae Romana gloriae intulerunnt quos quidem ille diversis vocicus variisque victoriis oppréssit, paucis domom cum gloria redeuntibus quido Probi evassissent manus, 446. Vopisc, Probus c. 18 Zeuss.

[2]) Ο Αλβιος—εκ των Ουανδαλίκων ορων (Dio Cassius 55, s)

между V и VI век и запазили своя *бѫлгарски* език, идиом и расови особенности, по тех можем да заключим какѫв народ сѫ били те преди V век.

Такѫв случай, за щастие, ни дават;

Професор Savio в своята:

„Storia del medioevi". История на средните векове, преподавана вѫв висшите коллежи в Италия. Като говори за Теодориха Велики, който, както знаем изначало с баща си живееше в *Тракия сред Родопите*, като заложник. Савио казва, че той, изпратен от Източната Империя с 60,000 души Бѫлгари, пристигнал в Италия с тоя свой народ, набран из Тракия, Мизия, Македония и Сирмия, превзел западната империя, прогласил се за Император на тая Империя, а своите Бѫлгари *разселил в Италия.*

Cesare Cantu — друг голем италиянски Историк, автор на „Storia Universale" като подтвѫрждава този факт, казва още, че Теодорик, кайто бил забрал тези Бѫлгари из Тракия, след като превзел Римската империя, разселил ги в Италия, гдето те и до сега образували големи селища, запазивши своя бѫлгарски фолклор, своя диалект и свои особенни начини на устройство в „Valle di Aosta — или *в Аостийската долина.*

Географа Pollina в своята „Geographia Italiana" като говори за диалектите на разните области, на dialetto bulgero отдава сѫщата тая Аостийска долина, дето и до сега имало Бѫлгарски села с по 3000 до 5000 жители, като прибавя и таблица за окрѫзите, в които се говори бѫлгарския диалект, смесен с Италиянски. И важното в случая е, че в всички тия селения на Аоста населението прилича на нашето днешно тракийско население с своите типични носии, с обичаите му, с хорото и гайдата, непозната в туранските народи, и главно — с един диалект, който твѫрде много ни напомва днешния цѫнцарски язик, примесен богато с келтизми, прàславизми, или *зендизми.* Вѫпрос се поражда преди всичко: какво сѫ тѫрсили тия Бѫлгари-Аринци в Тракия през V век? II — Кой им е дал този славяно-латинохерулски идиом, когато те не сѫ били под славянско господство? И защо тези „*туранци*" не знаят ни дума от половичния турански язик?

Причината на Теодориховия отход.

Както е известно Теодорих беше даден като заложник в Цариград на седемгодишната си вѫзрат. Цели десет години той стоя там без да му покажат нито една буква.

Като гост, сродил се с Бѫлгарите вечни приятели на Остготите, които населявали Родопите. От последните в Цариград се вѫздигнал некои си Ракита (наверно от там и Ракитово).

Ракита бил син на *Теодориха Кѫсий*, който се освободил от своя дедо чрез убийство. Като роднина на убитий, младий Теодорих извардил Ракита (448 г.) когато последний се намирал в квартала *Бонифациана* и го пронизал с своя меч. Зинон (Тарасиход Исавриеца), който царувал по него време, подгонил Теодориха, който избегал в Мизия, кѫм гр. Нова (Свищов). През 486 година с части от победените по рано и пленени от него Бѫлгари той нахлул в Тракия и я ограбил в продѫлжение на цели две години. През 487 той дошел с Гото-бѫлгарите до Перион на 12 мили от Цариград (Кючук Чекмедже) повредил градския водопровод и встѫпил в предместието *Сики.* Зинон не намерил друго средство против него, освен да изпрати сестра му, според Малала — *Амалфреда*, която по кѫсно се ожени за Вандалский крал *Трацимунда.*

Теодорих отвел своите дружини от Тракия и от Нови (Свищов) през Белград, Басияна, Петувион и Изонцо (Плава) нахлул и обсадил Рим, в когото се вѫцарил, като раздал места на своите преториянци бѫлгари в долините на Аоста.

Кѫм тия години Бѫлгарите се врѫщаха от Панония в Илирия и Македония. Теодорих си е вербувал лесно войски от хора, тѫрсящи ново отечество.

Изхода на Бѫлгарите от Панония — в Македония и Морава е станѫл точно кѫм 475 година, защото в „*Бисера на летописите, или Грегориевата рѫкопис*", под имп. Анастасия в Московското издание стои забележка: „отъ изхода же Болългаромъ донинѣ Ѿ, О лѣть" — сир. 870 години, или в 475-а година + 870 = 1345 год., когото е писана Ман. рѫкопис на бѫлгарски. Понеже прехода е станал на запад от Видин, това иде да докаже, че Бѫлгарите не идѫт от Волга, а от Панония. Иначе те требваше да минат Дунава на Изток от Силистра.

В „Monumenta Germanica na Cassiodora стр. 252

Готския княз Атанарих като се обрѫща кѫм сенатора Киприяна, казва му:

---

*) *Теодорик* се родил кѫм 453 сир. в деня на революцията след смѫртта на Атила. Трѫгнал на война срещу Бѫлгарите в Сингидунум (Белград) кѫм 475 година, или в втората половина на V век. (Johannes Antioh. Fragm. 148)

[1]) Гл. Иоаннес Малала и Иохан Антиохийски (Ioh Antioch, p. 98 „Chronique de Jean, evèque de Nikiou p. 480—481.)

Гл. Географа Pollina „geographia italiana" „Cesar Cantu — Storia Universale".

„Vidit te ad huc gentilis Danubius bellatorem: non te terruit Bulgaum globus qui etiam nostris érat praesumptione certaminis obstaturus"

До сега те е виждал не еднажди родния Дунав да воюваш . Не те уплаши бжлгарското жнозинство, което и от нашите е спирано в своите желания да се бие.

А *Енодий* като говори за бжлгарите казва: Haec est Natio cujus ante te fuit omne quod voluit —

Това е една нация, която в старо време правеше всичко, което пожелаваше. А това значи, че Бжлгарите сж стари сжседи на Рим и че в старо време те сж сжставлявали по силна империя.

Касиодор под 504 година казва, че Теодорих вземал Сирмиум от Бжлгарите:

Hoc Cos. virtute Dom. nostris regis Theodorico victus Bulgaribus, Sirmium recepit Itàlla" (Cassiodore, секр. на Теодориха, в Migne-edit. Bonnae lib. L XIX 1 274.)

С други думи в V в. Бжлгарите сж живяли в Македония, Сирмия и Панония, гдето ги посталавят Св. Иероним, Евсевий и Арнулф в своите карти между III и V век.

Готский историк Иордан, Iornandes, Jordan, lib XXIII 119 — като говори за скитските народи, поставя между тех и Бжлгарите. (Венеди, Гепиди, Агацири, Видовари и Бжлгари). А понеже Венеди, или Венди влазят в бжлгарския народ (Уновендобжлгари) излиза, че Венди и Видавери, които сж живели до днешния Мекленбург, сж били сжседи на *Бжлгарите*, които сж владели над тях под името владелци, Won

Според сжщий историк, Иордан, *Хермачрих* Готски е имал работа сжс славяни преди войната си с унобжлгарите. *Той разбил най-напред Херулите*, а *след туй се отправил против Венедите*, които победил. Последните обаче — унославените той не можал да победи. За тех се отнасят думите на Иордана;

„Тези, както изложихме в началото, сж произлезли от един корен, сега имат три имена: венети, антп и склавени. Те сега поради *нашите грехове, свирепстват на вси страни: обаче тогава служеха на Херманриха"*.

Готский историк Йордан в сжчинението си: „Romana„ (изд. Momms. стр. 52) пише:

„Hac sunt causae Romanae rei publicae praetor instantiam quotidianum Bulgarorum, Antarum et sclavinorum incursii.

Прокопий като говори за сжщото сжбитие, употребява думата уни, вместо Бжлгари: „Οὖννοί τε καὶ Σκλαβηνοι, καὶ Ανταί). А, унни или Бжлгари нападали ежегодно римската република, защото й беха сжседи; столицата им в това време беше *Сирмиум*, или Митровица Хжрватска, в долното течение на р. Сава, гдето тогава царуваше царжт им Руа, или Ройла, називаем от тех *Ройо*, в 423 г.

Че Бжлгарите живели по'него време'и в Тракия се вижда от сжобщението на сжщий историк Иордан (V в.) гдето описва войната на визант. император с Виталиян Скита, внук на Ардабура от г. Залдоба до дн. Шумен.

Като потеглил с войските си за да се срещне с Виталияна, Византийския военачалник *Хипатий бил хванат жив от Хуните в Тракия и предаден на Виталияна.*

Това свидетелство само̀ е достатжчно да докаже и установи местожителството на Хуните, или Бжлгарите в V век. Инак не би било вжзможно Витàлиян да води 60,000 души Бжлгари, да претендира за трона Цариградски, а най-вече да се задоволи с Тракия, която му се отстжпва, като на сжюзен губернатор, или comis milita.

Виталиян, отпосле, примамен с измама в Цариград, бил убит с вероломство, като го проболи на 16 места (515 г.)

Орозий по случая казва под год. 377 s Sequidem gens Hunnorum diu inaccissit soclusa montibus repentina rabiae percita exerci: in gothos; eosque sparsim conturbatos abontiquis sedibus expulsit. Gothi transito Danubio fugentes, a Valante sine ulla foederis pactione suscepit, nearma quidem, quo tutis barbaris crederetur tradidere Romanis.

(Хунския народ, който джлго време бе обграден с непроходими планини, обзет ненадейно от ярост (от бес — rabiae) вжзпламенил се срещу готите и като ги изплашил, изпждил ги от старите селища. Готите бегайки, минали транзит Дунава, без договор и без даже да си предаджт оржжията без да предаджт на Римляните, минаха в римска земя„.

Амиян Марцелин ето как описва една война от приблизително подобно естество между Готи и Ромеи.

„В 367 година императора на източната Римска Империя — *Валенс*, по сжвета на брата си Валентинияна отвори война на Готите, които беха в Тракия, заради помощта, която указваха на Прокопа вжв време на междуособната война.

Две причини требваше да доведжт войната до край, тжй както тя трая три години. Преди всичко джлгото престоявание на императора Валенса увеличаваше страхжт на неприятелите му; след това понеже тжрговията беше спрела, вжрварите се лишаваха от найнеобходимите работи. И те, най-после се видеха принудени да изпроводят до импер. Валенса пратенници за да просят мир.

„Макар че императора бе необразован, но като схващаше правилно нещата, преди отровата на ласкателството да бе озлощастило империята му, реши да свжрже мир. *Виктор*, а после и *Ариапте*, кавалерийски и пехотни военачалнтци — беха натоварени да преговарят.

„Понеже техното писмо сжобщаваше, че готите сж сжгласни да приемат условията, не оставаше друго, освен да се определи удобно место за преговорите.

„След като свжрза мир и взе заложници, Валенс се завжрна в Цариград, дето сждбата отпосле доведе Атанарика, който бидейки изпжден от своята родна земя след една междуособна война сжс своите сродни, пристигна на ромейска земя.

Шритер правилно забелезва, че Византийците имат твжрде общи и повжрхностни представления за Хуните. Под хуни у тех се крият скити (уни славици) и Германи. (Chronica Paschalensis). Според Cedrinus Хуните сж славяни.

Ибн Фодлан нарича страната на Бжлгарите Славянска, а народа сак-лаб, сир. *Белокожи*. (Абдер Рахман бил наречен поради високия си ржст, русите си коси и сини очи — Саклаб.

Алмус, княза на Almus, е бил Ломския Княз, който се споменува от III до XI в. (гл. Georg Prey)

Теофановия разказ за *Кубрата* е една несполучлива вариация, заета от *Страбона*, който ни описва петимата синове на Гетския Княз *Буревиста* — един век преди Христа, които не слушали сжвета на баща си, разделили се на отделни царства, които Цезар покорил едно по едно. Кжм тая приказка на Страбона—Теофан е прибавил и нещастието, постигнало петимата синове на Атила.

Батбай — пжрвия син на Кубрата, е сжщия *Княз на Сарматите* — *Бабай*, владетел на Белград, или Сингидунум, победен от Теодориха Велики, който едва току що се вжрнал заложник от Цариград, дето бил взет от Юстинияна. Батбай, или Бабай е дакийско име, което ни напомва *Децибайл*, *Батбайл*, *Батай*, *Батил* е сарматско име, а сарматите не сж освен старите *Даки*, наричани още и Скордиски, които живееха между Нис и Сингидунум — Белград". (Иордан)

Теофан ни казва, че Козари, или Хазари излезли от кжм Безилия — Борзова и Джилова до изворите на Мараш, Борзова, Жил, Черна, до езерото Недао, дето стана революцията против Атиловите синове в 453 и се отделили от Бжлгарите.

Ние знаем, между туй, че разбития от Теодориха Батбайл не беше Сарматски само, а и Бжлгарски княз, за какжвто го представлява Енодий вжв 440 година.

Уните се явяват вече под водителството на трима царе: Руа — Сирмия ; Атила — Панония, Дания и на юг от Дунава: Ниш — София—Свищов и Бледа — Литва и Малорусия. Приск, сжвременник на Атила, като описва посолството му, изпратено до Цариградский император (Едекон, амал на Скирите и Орест, баща на бждащия Римски император... казва:

„Едеконъ влѣзе въ палата и даде на императора псимото на Атила, въ което той вмѣняваше въ вина на Римлянитѣ за бѣжанцитѣ, за чието приемание той заплашваше съ оржжие, ако ромеитѣ започнатъ да обрàботватъ земята, която той съ копие е завзелъ. Тая земя се простираше на джлжина, започвайки от Пеония — по течението на Дунавъ — до Нова (Свищов), въ Тракия, а на ширина бѣше петъ дни ходъ. И пазара на Илирия не ставаше на брѣга на Дунава (Ореа Марга) както нѣкога, но въ Нишъ, защото бѣ взетъ отъ Атила и бѣ граница мѣжду Ромеи и Скити. А заповеда Атила да му изпратятъ достойни по рангъ пратеници, които ако благоволи да приеме, той ще слезе в Сердика — (София)— за да ги приеме.

Калиник под 437 год. пише:

„Варварския народ, уните, (τὸ ἐν τῃ Θρᾳκῃ който беше в Тракия) тжй порастна, че зае повече от сто града и малко остана да се застраши и самия Цариград". (A. Tougard „De l' histoire profane" Paris 1874, 67,243) Калиник не говори за пришжлци *хуни*, а за *уни-скити*, поселяющи сто града в Тракия, а сто града не се заселват в петдетет и сто години.

Тая сжща част от Панония и Сирмия — днешна западна България от XIV в. до наши дни се значи в всички Австрийски стари офиц. документи, като област под име „*Бургеланд*".[1] А тя е името областта, която се значи в картата на Св. Иеронима, като Бжлгария в III вик. Тя е, в която според Диодора в IV в. царували Харатон и Родос, роднини и предшественници на Руа, брат на Атила, когато Октар царуваше в днешна Прусия, или Борусия.

С други думи Бжлгарското име и племе не иде от Изток и Волга, а от Северозапад и преданието за едно племе при река Болга е преданието за Болгар — Морава, или Боргас, Бронгос, добивша име Болгар — Морава от Кан Болгиос в 273 г. пр. Христа, страната, известна под името Сарматия, и от която Болгарите — Келти беха изгонени от Диоклетиана и Веспасияна.

---

[1]) С окржж. град Барания.

Впрочем в тая Сирмия (Срем) и Панония Бжлгарите се явяват не само като случайни гости, но като жители, за каквито ни ги сочи картата на Св. Иероним в III в. и които между IV и V век защищават това си отечество от Римляните.

Така *Енодий* (473 — 251) в похвалното си слово кжм Теодориха Великий казва, че той още на младите си години се прославил сжс това, гдето *„разбил непобедимите до тогава Бжлгари"*.

Авр. *Касиодор*, (468 — 575), умрел на стогодишна вжзраст, летописец на Теодориха Великиа, казва, че чрез неговата храброст Бжлгарите останали победени.

Той ни е зачувал и два документа от Остготския Крал Атанарика, внук на Теодориха (526 — 534); с пжрвия от тех се награжпава некой си *Таколо* с звание патриций, за за гдето на млади години се отличил в една война с Бжлгарите, която станала около Сирмиум. С другия се дава подобна награда на некого си *Киприяна*, който тоже храбро воювал с Бжлгарите (Период. Списание Б. К. Д. Браила 1872 стр. 210 — 238)

А това значи, че Бжлгарите още в V в. сж били сжседи на Римляните в Сирмия, гдето сж отбележени в картите на Иеронима и Ранулфа.

По случая Истор. Готски Иордан пише:

„Тогава ненадейно настана война за готите, които не подозираха нищо лошо, понеже те верваха на двата сжседа като на приятели. Принудени да прибегнат кжм оржжие, сражаваха се по обичния си начин и си отмжстиха за нанесената им неправда.

Когато в време на тая битка техния княз Валамир бе излезжл с коня си пред фронта да вжзпламени своите, конжт се подплашил, падна и хвжрли ездача, който веднага биде прободен от лжковете на неприятеля и убит. Готите обаче поискаха отмжшение за смжртта на княза си, като за тем нанесен укор от подигналите се и тжй се сразили, че от племето на скирите почти никой не остана с изключение на неколцина, които поне името запазиха и то с срам. Тжй бидоха сички погубени. Техното погубване вжзбуди страх в сжрцата на суавските князе Хунимунда и Алериха. Те тжй сжщо потеглиха против готите, като се надеваха на помощтта на *сарматите*, които с князете си Беука и *Бабай* им беха дошли на помощ. Сжщо повикаха при себе си и остатжка от скирите с техните главатари Ерика и Хунвулф, които, като се надеваха, за да си отмжстят, идели да се бият с големо ожесточение. Освен това имаха при себе си и *гепиди*, както и незначителна подкрепа от *ругите* и други, които се беха сжбрали от сички местности и сжбраха големо множество. До реката Болия в Панония установиха своя лагер. Готите след смжртта на Валамира се прибраха при брата му Теодомира." (Iord L III — L IV).

След това те разправят, че готита победили и през зимата минали замржзналия Дунав, но пак се вжрнали в Панония. Тук Теодомиру се вжрнал син му Теодорих, който бе даден заложник в Цариград. След това Иордан продължава: „От тук той се завжрна победоносно в своето отечество в Панония и посрещна с голема радост сина си Теодориха, когото той бе дал като заложник в Цариград и който, богато надарен от императора Лжва, биде повжрнат. Този Теодорих, който беше изминал детинската си вжзраст и бе влезал в младежката — имаше 18 години — взе доверени сжпжтници на своя баща, привжрженици из из народа и придружници около 6000 човека, с които той без знание на баща си премина Дунава. Тук той *нападна вжрху Бабая, княза на сарматите*, който тогава бе победил римския предводител Кунимунда и надут от високомерие князуваше в своята джржава, уби го при нападането, опустоши фамилнята му, зема имота му и се вжрна с победа при баща си. След това той взе градж Сингидунум (Белград), който бе зает от самите сармати, обаче не го предаде на римляните, а го присжедини кжм своята джржава. (Iord, L V.)

Такива сж били отношенията между готи и хуни след Атиловата смжрт.

Тук требва най-напред да се обжрне внимание на факта, че според горните разкази на Ирдана се разбира, какво жителите по реката Сава и Драва сж била уни. Тук е князувал Атиловия син Дунгизих. Освен това жителите по реката Сава и Драва, както и тези от Горна Мизия, които сж ту суави, ту скири, ту сармати и пр. действат заедно или представляват една партия, противна на готската. Тези хунски народи сж наричани от други писатели бжлгари. (Гл. Д-р Ценов)

Сега нека спомена, че се вижда, какво има вржзка между настаналите сжбития в хунската джржава след смжртта на Атила и тези след смжртта на тжй сжщо хунския, но считан и за бжлгарски княз, Кубрата. Теофан описва крамолите между Кубратовите синове след смжртта на Кубрата по следния начин:

„Малко време след смжртта на баща си петте деца пристжпили кжм раздела на царството и решили да се отделят с подчинения под техната власт народ. Пжрвородният син на име *Батбай*, джржайки се за бащината си заповед, живее и до днес в земята на своите прадеди. Вторият от братята на име Котраг, като приминал реката *Танай*, настанил своето селище на противната страна на пжрвородния си брат. Четвжртият пжк и петият, като преминали реката Истер, а в сжщност наричана Дунав, единиият отишжл в Аварска Па-

нония и се подчинил на Аварския хаган, за да бжде под властта му, а другият отишжл в Равенския Пентапол и се подчинил под властта на християните. Третият пжк брат на име *Аспарух* преминал Днепжр и Днестжр и завзел Онгла на север от реката Дунав. Между него и нея намери място укрепено и непревзимаемо от сека страна... Тжй разделени в пет части, сж били малки и слаби. Тогава излезе големият хазарски народ от вжтрешността на *Барзилия*, т. е. пжрва *Сармотия* и завладе целата отвждна (на Дунава) земя чак до Черно море. Пжрвият брат *Батбай*, един от пжрвите архонти на Бжлгария, требвало да плаща данжк, който данжк се плаща и до сега".

Йордан, като описва падането на Атиловите синова, казва, че разединени пропаднали онези, които, като били заедно били страшилище за света, а Теофан пише, че разделилите се на пет части Кроватови синове били малки и слаби.

Този Теофанов разказ за разделата на Кубратовите синове има стар корен. Страбон разправя, че синовете на гетския княз Буривиста или Боербиста (I век преди Христа) сж били разделили на 5 части, следствие което били покорени от Цезаря. Началото на теофановата приказка е сжщото, само че в нея има елементи и от настаналите сжбития в хунската джржава след Атиловата смржт.

Разбитият от Теодориха Бабай според по-старите ст Йордана писатели, Касиодора и Енодия, би требвало да се разбира, че е бжлгарски княз. Тжй напр.

Тицинският владика *Енодий*, роден около 475 год. и следователно е бил свидетел на онова, що пише, в своята похвална реч, която е джржал в 505 година в Рим за Теодориха,

„Обаче какво да правя аз, който гледам богатата сеидба на твоите дела, които всички се отличават! Не зная кои класове да вкарам в хамбаря, кои да оставя. Гледам *бжлгарския* княз победен следствие отнетата му от твойта десници свобода. Нито сжвсем здрав, нито пжк ще може да живее с гордост. Той ще бжде домашен свидетел за твоята храброст пред непобедимия народ. Понеже, ако беше получил смжртоносна рана, ти щеше да си победил само едно лице, но, като е останал жив, той понижи свойто потекло. Това е народ (бжлгарите), *на който преди тебе е принадлежало всичко, каквото е поискал*, у които е стоял на почит онзи, който е купувал достойнство с кржвта на противниците си, у който полесражението е общо родно място; защото чийто оржжия (стрели, копия) в време на сражение повече почервеняваха, той е считан без заобикалки за по-вжзвишен. Този народ преди твойто сражение не му се е случвало да зная, що е сжпротивление, той джлго време само с военни походи се занимаваше. Тех той продължи вжпреки изпречилите се планини, препречилите се реки, лишенията за най-необходимата храна, додето мислят, че за нахранване е достатжчно да се пие конско млеко. Тем по-преди се виждаше, че могат да ходят където щат, сега обаче се считат за затворени в такава част земя, каквато ти би пожелал".[1])

По-добро свидетелство, че бжлгарите сж стар панонноилирийски, идентичен с хуните народ, едва ли би могло да се приведе.

Бжлгарският княз, който е бил победен от десницата на Теодориха, друг не ще да е бил освен Бабайл.

Като допжлняващи горните думи на Енодия, би могли да се земат и следните на готския княз *Атанарика* до Римския сенат за готския войвода Талвина, изразени от Касиодора, който е роден около 468 година и е бил министр на Теодориха Велики.

Cuius ut coepit aetas adulescere tenerique anni in robustam gentis audaciam condurari, ad èxpeditionem directus est Cirmensem: ut quod ad illo martio viro verbis didicerat in camporum libertaté monstraret, egit de Hunnis inter alios triumphum et emeritam laudem primis congressibus auspicatus neci dedit Bulgares toto orbe terribiles[2])

Исторически факт от пжрвостепенно научно значение е, че Бжлгарите стават известни под своето име *изначало у Латинските после — Шведските, свиоготските и после* в IX в. от Византийските летописци.

По свидетелствата на Никифора и Теофана, писавши 1—2 века след Аспаруха и ползующи се от един неизвестен източник, родната земя на Бжлгарите била Кубан и Азов-

---

[1]) Sed quid faciam cui fecunda actuum tuorum seges occurit ubi universa elige item superant? nescio quas aristas horries inferam, quas relinquam. Stat ante aculos meos Bulgarum ductor Libertem dextra tua adserente prostratus nec extinctus ne periret monumentis; nec intactus, ne viveret arrogantiae: in gente indomita domesticus adstipulator superfuturus roboris tui, qui si sufficiens telo vulnus excepisset, personam vicerias: quod in hue supstitit, submisit originem. Haec est Nacio, cujus ante te fuit omne quod voluit, in qua titulos obtinuit, qui emit adversariorum sanguine dignitatem; apud quam campus est vulgator natalium; nam cujus plus rubuerunt tela luctamine ile putatus est sine ambage sublimior: quam ante dimicationem tuam non contigit agnovisse resistentem: q u a e p r o l i x i s t e m p o r i b u s s o l o b e l l a c o n s u m m a v i t e x c u r s u. Hos non montanae strues, non fluminum objectio, non negati egestat alimenti in artum necessitats lege continuit, dum credunt satis esse, ab delicias equini pecoris lac potare.. His ante mundus pervius esse credebatur, nunc illam sibi tantum orbis partem inter clusam aestimant, quam tueris. Migne LXIII, 171.

Императора *Максимин* в III в. бил Гот, (а според Йордана Гот и Гет е едно сжщо). Майка му се наричала *Абаба* и била Аланка, или *русаланка*, а баща му — *Менка*.

ското Море, защото по това време там се появил един отделно сжществующ бжлгарски народ, влезжл в стжлкновение с Азиятските турци — значи чужди тем.

Тия данни на Никифора и Теофана се опровергават от западните, или Латинските писатели, които ни дават сведения за поселенията на Бжлгарите — между Римляни, Кавари, Винделици, Готи и пр. в III в. след Христа и които ни говорят за погранични и сжюзнишка войни с Бжлгарите, наченая от втората половина на V век.

И историческото противоречие изтжква именно тук, че когато западните писатели от III в. до VI ни говорят за действия, походи, мирни споразумения, наказание на немирни френски вассали като *Гундериха*, явяването на франкобжлгарски вожд *Гариерик* — все на Запад и на Запад до днешна Белгия и Нормандия, в Готия и Скирия, източните летописци през туй време, начэло с Иоанна Никиу ни говорят за присжтствие на Бжлгари в Македония, или Маутания.

Едва в XI в. Патриарха Никифор и син его — Теофан — поведени по баснята на Йордана, готски Историк, — за една сжрна — почват да ни говорят за „*давните селища на Бжлгарите край рената Волга . . .*

Всичко това, прочее, сжбрано и наредено по давнашно клише у Никифора, заевши тая басня за сжрната от Йордана, а Йордан — неизвестно от кого — иде да потвжрди мнението на френский историк Масперо, че всички данни на старогржцките летописци требва да се вадят с железни клещи из пещта, в която се е сковала техната история, примесена с митология,

Всички тия данни за утургури (лжжничари) и кутургури (коритари) смешение на уни с хунни, турци с турцолини, сж исторически указания, породени от злобната фантазия на гржцката нация.

Прокопий, който сжвсем не употребява името Болгар, помества в тия сжщи области, поменати от Никифора—Утиргури и Кутиргури — Лжжичари и коритари до Абии — бедняци, Амакосонки, Ипомолги (кобилодойци) Уни Савири и др.

По свидетелството на Иоан Никиу — Мудабир на Александрия, а по него и на Теофана — в пжрвата половина на VII век, респективно в царуването на императора Ираклия, на бжлгакския вожд Кубрата се удало да освободи Бжлгарите от власта на *Аварите* и в качеството си на *Византийски патриций* и сродник в Христа с Ираклия, между 586—634 се явил с голема част от своя народ кжм Керамисия — до Битоля, гдето се заселил, като почнал да предявява претенции за Солун, Одрин и Цариград.

Иоан Никиу — патриарх, или мудабир, който бил отчасти вжнка от Византийската политика, ни казва самата истина, а именно, че Кубрат не живел на р. Волга, а изначало в Сирмия и Панония, а после — в Македония и Тракия; че той не бил язичник, а с по-голема част от народа си — Християнин и че нему се удало даа смжкне Аворското иго. За Бжлгари, за Кубрти от Волга Историята не знае нищо.

Павел Дякон споменава Бжлгария като *Бургунтаиб.— Истахри* дели Дунавски от Волжски Болгари.

Ал Форгани казва че Бурджаните (Бжлгари, Бургунди) живеят *на запад от Черно Море*.

Заключение: Цар Симеонон чрез епископа Григория, по дворцови данни, ни казва, че Бжлгарите минали през Видин и си отнели Охридската земя, а после Мизийската и Тракийската. Арабски, Полски и Латински летописци сж единогласни в това, че Бжлгарите живеят нейде кжм Илирия, Мизия, Понония— на изток до Козарите, сир. Казаците, а на запад — до Лебедина и Музокия (езеро Моска) че те сж четери царства, а не едно.

Името Болг-ар, производно от Волга е нова формация и ново тжлкуване, джлжимо на Ник. Грегора (XIII в.) Най старите летописци, па и народното предание ни говорят, че това име иде от един голем град — Болг; според други — от един силен, но строг цар Болг. *брат на Бренус* — водителя на англокимерийските или Келтохерулски маси, Сиговез, Беловож и Царе — трия, а след тех — Болг и Бренус — 273 година преди Христа, Р. Волга пжрва е Болгар — Морава, Боргас, Бронгос.

От изложението, което правим в нашия коментар за произхода на Бжлгарите се дохажда по следите на техния периплус до следното заключение:

I Че името Bolgh — aar, или Bolgar е пжрвоначалното име на индоарийските народи, идущи от Урайя, или Ария, на която столица е бил граджт наричан:

От Келтите — Бжлх

От Готите — Burg

От Норманите — Borg

От Русаланте — Болг, Большой урдо (городо),

От Арабите — Бол.

От Зендите — *Бактрия*.

От Бжлгарохерулите (Келти смес с римляни) — *Бжлгард*.

Кога минали Бжлгарите в полуострова отново, след изпжждането им от Диоклетияна и где.

Компетентни летописци в това отноше, ни казват, че били Византийските.

Ако вжзприемем това начало, тогава свидетелството на един виден Византийски летописец, като Григория в Манасиевото евангелие, подтвжрдено от един друг бжлгарски летописец, писавши по времето на Асеновци, когато спомена за вжзвржщанието е бил по пресен, тогава две мнения за това пришествие не може да има.

А в Манасиевата ржкопис, на лист 102 под изображенията на „*Зинон цар*“ и „*Анастасий цар*“ от Бжлгарския летописец е прибавено:

„При анастасни цари начаша Блгаре поемати земж сиж и прѣшедше 8 бъдинѣ и прѣжде помша Охридскам земж и поемъ сиж зема.“

„При цар Анастасия (491 – 518) почнаха Бжлгарите да поемат — да завземат тая земя и като дойдоха през Видин преминаха и изначало завзеха Охридската земя и после целата тази“.

В руската и полска историческа литерарура, а особено тая, писана в края на средните векове, етимологията на името *Бжлгарин* е свжрзано се един голем град — *Болг*. Такива, обаче, като Белски, Сарницки, Кромер, Гванини и Стрийковски, които сж заели своето известие за Бжлгарите от *Марко Урбини*. (il regno de gli Slavi hoggi corrotamenti detti schiavoni“, Pesaro 1601 p, 207) свжрзват името с реката Волга. Всички, обаче, сж сжгласни, че Бжлгарите сж „*порождение славянско*“, което е дошло от града Болг, като минало през реката Волга...

В руската „*Історіографія*“ от XVII в. се казва:

„*Бжлгарите сж потекло славянско, дошли от Скандинавия и се поселили в ония краища на Германия, които сж близо до Померанско Море и Балтика, които места обитавали неколко време. После заминали кжм бреговете на великата река Волга, гдето се нарекоха Волгари, а по-после Бжлгари*“...

Никифор Грегорас в книга I на гржцката летопис на стр. 18 и 19 цитира историка *Мавро Урбини*, който казва. че името *Бжлгари* е било известно като име на местни поселяни на Македония през IV век, защото през времето *на императора Теодосий Бжлгирите населявали Сирмия* (*днешна Митровица*) *гдето Теодоси ги разбил, като взел столицата им Сирмия*.

Marco Urbini стр. 289 и стр. 406 от Историята на Paura) се казва, че в 423 в Сирмия царувал уно-бжлгарския цар Руа, или Ройла.

Известието за господството на Бжлгарите вжрху немците, или Готите се потвжрждава: а) от самите немски сказания за Уните, които в техните предания минават за гиганти; в преданието за Атила и Гримхилда — който сюжет Вагнер внесе в Нибелунгите; б) от самата византийска летопис на Теофана, който под лето 490 казва:

„*За да се отжрве от Готите Императора повика против тех пжрвите техни повелители — Бжлгарите*“) в) *Бала Ими* — цар, или каньаз на уните, или Бжлгарите през 374 година покори Готите и принуди краля им Херманриха да се самоубие.

В Историята на Иеросхимонаха Спиридак (**Історіа вкратцѣ“ оболгарском народѣ Славянском**) се провежда народното предание, че Бжлгарите се нарекли така по името на цар Болга, който бил велик мжчител . . . Византийските летописци Генесий и Лев Дякон пишат в сжщата смисжл, че Бжлгарите водят своето начало от царя Болга, вожда на Келтите, или Кимерийци.

Теофилакт Симоката, като описва нахлуването иа Аварския хаган Баяна в Горна Панония, населена с Уни, казва:

„След като покорил унските племена около Сирмиум, или Горна Митровица, превзел Сирмиум и се спустнал кжм Изток, та покорил и хунското племе Огори. Този народ бил един от най силните. било по своята численост, било по своята вещина, с която употребявал оржжието. Те живеят на Изток до реката Тил, която Теурците (Турчолингите) *обикновено наричат Черна*. Старите князе на този народ се казваха *Вар* и *Хжун*, според което некои от тези племена се наричат Вари и Хуни (Warini и Uni)

Οι δέ αβτοσ τού εθνος παλαιοταθοι έξαρχοι Ούαρ και Χεούννι ωνομάζοντα και τινα των ετνων εκεινον την ωνομαζων έκληρησαντο Ούαρ και χούννι ονομαζόμενα (Теофил Симоката VII, 7).

И така Уни (Won) и Warini — две вендски колена, или келтославяни от Цетрална Европа, сж основния елемент на бжлгарския народ, който не живее по Волга, а край реките Жил и Мареш, или Мариса и Тисса.

Шестаков, историк руски, сам полутурконан по отношение на нашия произход, напомня, че Ибн Фодлан нарича столицата иа Бжлгарите „*Славянски град*“; че сжщите, попитани в Багдат: Какжв сж народ, отговорили *народ смесен от турци и славяни*“. Колкото до това, че в именика на бжлгарските царе се срещат имена, които напомват некои чувашки корени, показва, че между славяните, дошли с Аспаруха, е имало Чуваши и че с Аспаруха сж отишли *големите славянски масси* от „Ма

ври Вулгария", в която останали турци, вогули, чуваши и черемизи, (Сб. М, Н. П. кн. XVII стр. 643).

Професор Д. Ѳ флоренски от Киевский-университет, който разглежда произхода на името Болгар от гледището на най-новите данни, като пристжпя кжм етимологический разбор на името Бжлгарин, казва:

„Това име може да има двояк произход, сжобразно с това: народа ли Болг се е назовол по името на града, или града се е назовал Болг от името на народа. Ако словото „Болгар" пжрвоначално е било употребено в смисжл на народа, то основата на неговото словообразование требва да не сж имали пжрвите четири букви: *блжг*, а последните три – *ар* може да се разглеждат и като определително окончание.

Окончанията на *арь* и *аръ* в сжществителните сж една от най-старите форми на словообразованието в родоначалния индоевропейски язик. Аръ там значи: поднимание, вжзвишение, вжзбуждание, занятие,

„Тук се отнася и Санкритската реч *ара*— превжзходен и гржцката аристос, (нашата Арно) Така сж се образували санкритските думи: *Жнатàр* — Знатар, знающ, человек, експерт и славянското *Знатàр*, *Гватàр*, зватар, звател.

Датàр — дарител, дател, (гр. δοτὴρ) Пактàр — пекар, *Патàр* — пиющий, *ведтар* — ведàр, ведец, ведущ.

В славянски язик по сжщото звукозаконие се образували думите: пахар, знахар, столар, тжкар, слесар, главар, вертоградар, пекар и пр.

Думата Блжг-ар може да значи и човек, който се занимава с некой занаят, блага, имущество. При такова производство Блжг-ар сжответствува на формата благàр, т. е. човек, достигнал известно богатство, богат зиждител на благà и благинй, богаташ, голем човек, аристократ, *боляр*. Ако ли пжк приемем втората вжзможност, именно, че *блжгар* е било пжрвен топографско име, тогава се получава друга смисжл. Сир. то би произлизало от *Бол* и *гард или град*. А понеже бол отговаря на славянското *болий*, великий, а *гарь* на санкритски значи *гора, планина*, то би значило *велика гора*, или *града* на Великата планина (Б. А. Болгар в Ария и *Бактрия*.

Тая форма не е чузда на славянский язик. Но която от двете догатки и да се спрем, те все повече отговарят на смисжлтта на анализованото име, от колкото обясненията с предполагаемите Финскотатарски корени: *Лугари, Булгамак, Буламач, Булгайр* и др. монголизми. Ний немаме основание да се сжмняваме в това, че бжлгарската и руска форма сж най-точни, и като е така, джлжни сме да признаем, че финската и татарска теории тук не можат да имат никакво применение".

Нашето заключение, след туй обяснение, е твжрде лесно. — Идущите от Ария и Мидия *Болгари*, арийци от *Болг*, лли *Болгх-уар*, ремесленници, майстори от Болг, смесени с Келти, ли *Челли*, намират в Тракия *Келтотраки от свой зендски произход*, които Херодот още знае под името келтотраки. Тия Бригери, или еволюирали Блжгари, смесени с пришлите племена от *Болгх Арийски*, или седмоцветния *Болг-аар*, сж вжтака и основата на бжлгарския народ. Ако приемем, обаче, че Бжлгарите Келти идат смесени с Венди още от Мидия и Урайя — огнището на всички индоарийци, тогава окончанието *ар*, което на Келтски значи *страна*, ще бжде не един вид суфикс, а обяснителна кжм Болк, или Бжлг — народа, който иде от *града Балк или Болг* (Багтрия).

Нашите историци начело с Златарски казват:

„Кжм 60-те години на V век изпжква в сжвременните писатели името на хуните.

Така *Иоан Антиохийски* ни сжобщава, че в 482 г., когато Остготите нападали на Придунавските провинции, император Зенон (474-491) се видел принуден да повика на помощ *„за пржв пжт"* тжй наречените Бжлгари. *Енодий*, епископ на града Павия в панагерики си кжм *Теодориха крал Остготски, казва, че той още на млади години се прославил с победите си под непобедимите до тогава Бжлгари"*. И се чудят те: где именно е ставало това сражение между Теодориха и Бжлгарите, като забравят срещата на *Атила с Теодориха и Аеция* в Каталонското поле (днес Шалон Сюр Марн) през 451 г.

Все сжщий Енодий и *Касиодор* — секретар на Теодориха ни сж запазили друго едно кржвопролитно сражение в областта Срем между Теодориха и Бжлгарите, в което Бжлгарите с своя цар Буза действували в сжюз с Гепидите. За Rex Bulgarorum Buza пише P a u l i вжв „Historia Romana".

Ако положим, че *унобжлгарите* не сж били *оседнал* народ, а сж номадското племе *Хуни*, което не познава отечество, нито друга дреха от това, което се нарича *кожух от сжсели*, за каквито ни се представят хуните, то сжвсем логически може да се зададе вжпроса:

I Какво тжрсят уните среди *Бастарни и Русалани* кжм II в. след Христа в Дакия и днешна Украйна, ако сж Азиятски народ?

Според разположението на Скитските народи, описани от Гота Иордана, в *Западна Скития*, или днешна Панония (която значи

Тжрговйя) нас поместя над гепидите отгоре пред *„скитски народи“* като поставя Бжлгарите до Видаварите, Итаманите (Атаманите) и *Акацирите*, или Козарите.

Видавари, както ще видим, не сж никой други народ, освен Вендите или Виндавари и Винделичите от днешний Мекленбург до *Байол* (Байовари и Видуки, или Винделичи се значат на градский му герб до днес) Понеже Козари на староелински, или Беотийски значи *Кациргари*, то опоменатите от Иордана Бжлгари не сж били друго освен едно от десетте Кимерийски племена, от които друго порано в IV в. населявало Панония и Сирмия, а *Байовари и Виндавари*, сж били и тогава на днешните си места.

Тези авари — виндавари и Байовари сж племена, които е победил Крум, Панонский Бжлгарски цар, а не некакви си турскоплеменни авари . . .

Независимо от горните сжображения Историята не само гдето не изключава логиката, но в нейната основа, като краежгжлен камен е легнала

Етимологията — или истинското значение на думите . . .

Сондирана — Етимологията исключава всекакви турански следи в нашия язик. Ако се обжрнем до антропологията и специално кранологията, ние намираме, че между лобовете в Мизия и ония на племето Бжлгари край Волга нема абсолютно никаква вржзска.

Фолклора се различава основно.

Народния епос, музиката, хората, байдата (guide), художество, нумизматика и аржантерия всичко това ни доближава до Херулите, Болгите, Бургундите и Свените.

Ако това е така, ако дори и *топонимията* говори в полза на Бжлгарския *келтийски произход*, то става сжвсем непонятна манията у известни учени да подджржат по инерция, или по атавизжм, едно наследено заблуждение от нашите врагове, от псевдоисториците, които и в чистата наука, както и в чистата вера не намират друга почва, освен за филетизма и филеленизма.

Било време преди старите Бжлгари, когато Еллинизм значеше идолопоклонство (Теодосий). Време е да се разбере след тая книга, че Туранизм в сврзжска с нашата история значи Куфология.

Арабите за Бжлгарите.

Уловени две думи, които случайно Фозлан отбелезва за Бжлгарите, а именно, че те сж *племе славянско* и че царя или бил *Сак-лаб* — сиреч дава им старото име *Сакй*, с което се срещат у индийските и Халдейски писатели като в Рамаяна, в *„Асвагоша“* у Фирдузи*) и в речника на Абасидите, те. последователите на Тунмана и Реслера отиват още по далече по отношение на втората дума „Алмс“ — която изкривяват до ридикюлност, като я обобщават до турската *Ульмис*, *Ельмаз* и пр. когато за вторите думи арабската азбука има сжвсем други знаци и би я отбелезала с елиф — лям.

До Вамбери тжлкуваха *Алмуш*, (сжнен) когато той открил нови есерета и ютюрюта, които сжвсем не сжществуват в оригинала, а в речника, от който си е служил.

Между туй употребената дума от Ибн Фозлана е Алмус — Almus, име, което по онова време IX—X в. се даваше на реката Лом, име, давано на Алемания, или Аланско, според Иорнанда това име е носил един от синовете на Атила-Уск-Алм, и което значи Искр Лом. А *Ска* е името на Витоша и стара София. *Скаврис* — Витоша — *Ска* — София; *Скаи* —името на най старите Бжлгари в Софийско**).

Матео Петро Катанчич в 1798 година вжв своя труд: „Pannonio, de istro ejusque adcolis commentati . . .“ печатано в Буда 1798 г. пише, че Бжлгарите се наричали така от името Боляри, пжрвенци: „Olaho teste, qui Bulgaros (Boliarones) dicebantur. Сжщий привежда в случая и Анонимус Белла, който за бжлгарските пжрвенци *Билла и Боксу* казва, че сж от земята Б*улàр*.

Мавро Урбини на стр. 289 в своето описание под година 393 казва, че Теодосий Великий разбил Бжлгарите и взел от ржцете им бжлгарския град Сирмия.

Ако, прочее, Бжлгарите в 393 година сж владели Сирмиум и Белград, те не можжт да бждат сжщите ония Волжки бжлгари, които се явяват едва вжв седмий век.

Ибн Фозлан, който бил като посланник, с специална мисия при Бжлгариге — *Муктедир* — нарича Бжлгарския владетел *Власавац* — Бойслав[1]) Бжлгарин, цар на Бойми (Боемия) и Мушка (Левендия, царството на Музокия и *Алмус*).

Като описва техните обичаи той забелезва, че особно впечатление му направило това, гдето те кога поздравляват свалят шапка и я турят под мишница, бояли се от гржм н не смеяли да гасят огжн тогава; „пияли, сичавка“ — сичов, както и други пития, приготвени от *брезова мжзга и мед*, били суеверни, но почитали един Бог.

---

*) Фирдузи взема межлу своите герои: Царинеа — царица Скайска, Столица — Багастана, или Богистана, стара Сакастана.

**) Аск на шведски значи: „човек“

[1]) Воислав беше през IX в. сржбски княз, а Сжрбия бе васална Бжлгарска област.

На Арабския Козмограф Дамаски

Бжлгарите казали: „ний сме *Блгари*, а тия там тоже се наричат Бжлгари, но сж смес от славяни и турци (сигурно Козарите и Косейци, по после изпждени от Согдияна и заселени в днешна Малорусия под името Косейци — Козаци — Козари — Акацири (от кацйка — коза) Кацир — Гàри — гржцки „Козари". Не требва да се смесват Козари с Азаряне. (Сенковский и Стасюлевич: „Ист. Ср. веков).

Ибн Кордад Бег в своята География „*Китаб ел месалик уал Мамалик*" подтвжрждява Дамаски за нетюрския произход на Бжлгарите. Него ний ще дадем в превод изцело накрая.

Ал Бикри пише „Ибрахим Бен Якуб, израилтянина, Бен Яхуд, така говори за славяните — *Сакà—лаб* (тжй названите Славяни) „Техните селища се простират от Север чак до Запад. Страната на Сакà се простира от Сирийското (Егейско) море. А северните племена завладели некои от тия Саки (славяни, Скàи) и живеят сега между тех — славяните" (Херули между уни и Гетоуни) „Те се сжстоят от многочисленни и разнообразни племенà. В миналото време ги сжбрал един цар, който са казвал *Мао* (Маутани. Б. А.) а той бил из едно от племената, което се казвало *Велунбаб**) и било това племе почитано у тех.

„След това се разединила техната реч и се прекратил техния господарствен ред и техните племена станали отделни групи и вжв всека се вжцарил неин племенен цар. И царете сега сж четери

Цар Ал Блгарин
и Боислав (Сжрбски жупан)
Цар Фржги (Франкски)
И Бойми (и Бохемия)
И Краква (и Краков)
И Мушка (и Моските)
Цар на Севера (Норик)
И Накур

Турците за бжлгарите.

Големият ежедневник „Икдам" в броевете си от 27 октомври и 3 ноември т. г. е излязал с две статии под горния надслов от професора по История на Турския език и Обща турска история в Цариградския университет, г-н Неджиб Асжм Бей.

И от двете статии уважаемият професор дава ценни и подробни исторически данни за сжществуването на бжлгарите в Мала-Азия през времето от 13 до 15, векове; той най-грижливо посочва и източниците, от кждето се е ползувал.

Не ще сжмнение, вжпросжт е чисто научен; с него ще се занимае по основно Бжлгарската Академия на Науките.

Но обстоятелството, че поменатите статии излизат в Цариградския ежедневен печат и то от перото на един турски професор-историк, требва да обжрне, мисля, вниманието на бжлгарските публицисти. Джлг ни се налага, прочее, да запознаем с тех и широката бжлгарска публика.

„Известно е на всички, казва г-н Неджиб „Асжм Бей, че част от планината Торс в Мала „Азия се нарича „Булгар Даг" (Бжлгарска пла„нина). Некои твжрдят, че това название било „погрешно и че, верното турско наименование „на Торс" било „Бога".

За да докаже неоснователността на това твжрдение и установи, че Булгар Даг е историческото, истинното название, професоржт ни навежда редица исторически сжбития, взаимствувани от едно старо леточислие, което е намерил в библиотеката на Филологическия факултет при Университета. В тази стара книга, в най-големи подробности се разправя, как бжлгарски банове в Мала-Азия сж водили война с Караманлите и Селджукидите, как сж сключвали мир, сжюзи и пр., с една реч, как сж живели независим политически живот.

Ето и по важните места от статиите:

„ . . . . След това те (караманлии) завладяха Келнари, а след това крепостта Маре на планината Булгар Даг. Бжлгарският бан (болярин), се казваше Якша-Кан. Той падна убит в боя. Бжлгарските войници сложиха оржжието и се покориха. Якша-Кан имаше един син: името му беше Айдин. Нуреддин бей (турския главатар) го направи болярин на местото на баща му. Бжлгарите дадоха дума да бждат приятели на приятелите, врагове на враговете.

А през м. Саффер 659 г. (1281) когато Караман Бей е бил в Кония на гости на Султан Аллаеддин, в тази история се казва . . . Айдин пристигна с 4000 бжлгарски войници, хвжрляха камжни с прашки . . . Бжлгарският болярин Айдин с 7000 бжлгари остана да пази Силифке.

По надоле: „ . . . В войската, която сжбра Мехмед Бей имаше 4000 бжлгари. Вследствие искуството на бжлгарите да хвжрлят камжни с прашки, Селджукидите бидоха разбити, 672 г. (1294)"

А по нататжк: . . . Още в времето на Селджукидите и на караманлиите, след дру-

---

*) Тая дума в оригинала е писана с ваф; тогава бихме имали Велун—Баб вм. Велин—Баба' което значи Велуни, Велики уни, Волзунги, Грейтунги.

жината на монгилите една многочислена дружина бѫлгари се настаниха в околностите на Бейшехир, на една доста стрѫмна планина на име Еренкелоу. С течение на времето те си назначиха за кралица на име Катерина. Тази жена е била твѫрде деятелна и твѫрде богата. Тя не е излизала никога за плячка, а винаги е изплозувала войниците си за земледелие. През летото Катерина винаги е орала с златен хумот".

И професорѫт цитува на дѫлго сѫбитията от живота на царица Катерина; говори за двореца ѝ, който бил наречен „Златен дворец", понеже е бил покрит с злато. Развалините му сѫществували и до днес.

На края на втората статия г. Неджиб Хасѫм Бей се пита:

— От кѫде ли сѫ дошли тези бѫлгари? Те не са пришли от Стара Бѫлгария, нито пѫк са пренесени там от турците. Славянският им език и християнската им вяра показват, че те не сѫ от бѫлгарите на Балканския Полуостров. Ако беха преселени от турците, то немаше да бѫдат в Таш-Елен, а по близко до люлката на отоманите. И без това документите, които имаме на рѫце явно установяват, че те сѫ тук още от времето на Селджукидите. Известно е сѫщо че Селджукнаметата (писания за Селджуките), говорят за бѫлгари и левантинци в селджушките войски. Тогава може да се твѫрди, че те сѫ пренесени по тези места от византийцити и, че това е станало по море".

Китайци и араби за нас.

Забележително явление в приноса за аксентуирането на думата бѫлгарин е и това обстоятелство, гдето китайците от VI век, именуват Бѫлгарите Сце и *Боляр*, а Хуните сочат отделно под името *Хиунг — Ну*.

От досегашните кранологически данни се изтѫква, че нема една положителна врѫзка между черепите на Дунавските и Приволжски бѫлгари.

Арабските историци правят разлика между Дунавски и Волжки Бѫлгари.

Пѫрвите те наричат *Бурджан*, а вторите Болгар.

Ал Форгани, арабски писател с IX в. казва че Бѫлгарите живеят на запад от Черно море.

Ал Харами — отива по-далече. Той определя бѫлгарската земя по подробно, казвайки:

„Земята на Бурджаните лежи на изток от Ромейската (Визант.) провинция Диррахия — сир. на север от Македония — в Панония, Сирмия, Илирия и Мизня.

Бурджаните произлизат от Ючана, сина Яфетова, техната земя е голема и обширна до 15 дни пѫт. Те нападат на Гѫрците, на Славяните, на Турците, но най-силно на Гѫрците".

Забележително е) а: гдето „Туранци" нападат на туранци; и в: гдето Арабите ни признават за славяни.

От едно писмо на хазарския цар Иосиф до Хоздей — *Ибн-Шапрут*, Финансов министер на Испанския Халиф от времето на маврите — Абдур-рахман III в Кордуба, публикована от Гаркави, се научаваме, че цар Иосиф пише за едно *големо Славянско племе Венд, или Вѫнанд* и за един народ Булгар, които били *прогонени от неговите праотци кѫм Дунав и които били повече от песѫка морски.* Флорински сѫглежда в това име старото име на Болгарите, споменато от Моисей Хоренски — *Вендо-Булгар*, или *Вегентур-Болгар* от *Вѫнанд*, или *Вендия.*

Тунман, на основание на чиито показания нашите се дѫржат, като изтѫкват постоянно авторитета на неговото име в науката за доказателство на това, че Бѫлгарите сѫ турци, казва: „Името кан беше, както е известно титул, който турците даваха само на своите пѫрви принцове.

Артикин и Вуила би могли да се обяснят и от турски язик, но понеже по нататѫк аз освеч вероятност нищо друго не мога да докажа, то по добре нека оставя този труд другиму, сир. ономува, който познава езика",

Артикос (Αρτίκος, Αρτίακις, на Беотийски диалект значи придружник, чивт, адютант. Αρτίνοος — справедлив; Αρτίδος — arrangé, juste, ajuste, свѫршений Αρτίκιν — Αρτίχην — титул у старите беотийци — Καναρτίχος, маршал на двореца.

Βουλις — сѫветник Βουλεύτις депутат; Βοηλάτος — водач на говеда. Всичките коренни и производни от тия две думи сѫ Беотийски.

Колкото се касае до титула *Кан*; той тоже не е турски; защото Турския език е сѫчетание от тия язици: персийски (фариси), арабски (араби) и турски собствено (османи), У персийците, които собствено не са туранци, а иранци, или парсомеди, чийто език е пѫлен с зендски думи, титула е бил Шах, произходящ от зендското сяен ин сяен, келтското „Шайн-ин Шайн — светал на светлите — варирало до *„шах ин шах* — цар на царете. У Абасидите титула бе Шех и Амирмулк; у Сарацините и некои турски номади-*Бег и Султан*, у Индустанските турци — *Хан*, а не кан; а титлата Кан-ин-кан, варирало в *Канàн и Какàч* (sacànos), по сетнешно caganos не е труска, а индоарийска — от Кàн-Хан-седалище, столица, малкàн — велик княз, велик (Махал Μεγαλη) и

Кан-седалище. Колкото се касае до бжлгарското χαγγας княз — по него ще говорим на потребното място.

В заключение: ако ний бехме от туранските *хуни*, би требвало да понесем титула *тунгрукоту Шеню*; ако бехме турци — Бег; ако бехме Араби — Шейх; сарацини — турци — амирмюлк или Султан, Шах; но не и чуздата тем титла княз, името на пжрвопрестолната тракийска провинция Саепаs — до Византа — родоначалника на Тракийските династии.

Боян, вожда на Аварите се наричал още Каган, защото бил твжрде полулярен срещу Източните турци (Западни турци — турчолинги, пазители на Августови крепости — Tours — те сж венди).

„Хагана, господар на седем народи и седем климати" се титулуваха той за да плаши Византия.

„Аз победих княза на Абделиените и на Нефталитите — казва той.

И в следствие на тия победи си прикачил титлата *„Каган на Абделиените"*.

Етимология.

Етимологията е една наука, която с помощта на звуковите закони се старае да проникне до пжрвоначалната форма на думите и да намер вржзската на тая форма с вжплотеното в нея понятие.

Етимологията е наука на истинната Ετήμος — истински, *ετημολογία* — истиннословие). Заедно с топонимията и фолклора, сравнителний, или компаративен фолклор — те сж трите важни помагала за издирвание загадките в Историята.

Ако, прочее, етимологията е науката, която по една научна система има за мисия да вжзстанови зародената форма на понятие и определи бржнката от сродни думи от най-новата до най-старата, до пжрвичния произход; ако еволюцията на тези думи се подчинява на известни форми и норми, както е сжс закона за атавизма в животния генезис, то сжвременната история чрез количеството и качеството на заемените думи от един чузди язик може с положителност да определи близското, или далечно сжседство на известни народи чрез запазените живи форми в язика, или уджржаните сурови заемки. Тя, етимологията, по тия заемки у смесените народи и естеството на пжрвичните понятия, които природата в разни времена, епохи и явления, е сжбудила у колективната единица, както и името, което язика е дал за пржв пжт на известно понятие за природата, на нашите нужди, или нашите действия, може да определи даже с известна положителност на кое место е станала тая заемка, или това дарение.

Топонимията е пжрвия дел от компаративната, или сравнителната тая наука — етимологията, която заедно с фолклора сж двете очила на етнографите. Топонимията е белега, който известен народ е оставил по реките, горите, градовете и селата; фолклора сж следите, които един народ още носи в своите предания.

Ето защо при спорния вжпрос за нашия произход пжрвия арбитр, когото нашите учени следваше да повикат, не можеше да бжде друг, освен филолога, лингвиста, човека, който

да определи особенностите на бѫлгарския язик, с членовете и гѫрлените букви (ъ ь ѫ и іѫ), които не сѫществуват освен у келтоанглите.

На второ место веднага идеше етимологията на живия язик и топонимията, това, което народа е дал като име на планините, долините, реките, градовете, на кой язик го е дал и кой е наследилий го идиом?

С векове ние казваме: *Родопи, Доспат, Кричим, Чепеларе, Рупел, Ситан град, Доспей, Стоп, Мусалла, Юнручал, Ком, Чепино, Присѫтѫр, Гостивар, Плискова, Болкан или Балкан,* (което вземаме за туранизѫм)... и понеже чрез Турските идиоми не можахме да обясним нито едно от тия архаични понятия, а и финските диалекти на черемизи и вогули не ни дадоха нещо повече, отнесохме ги кѫм някой умрел язик, на когото гръцката псевдоистория е взела десятѫка само с неколко титли, които тоже се оказват за нетурански. Тогава повелително се наложи вѫпроса:

Где трябва да тѫрсим генезиса на нашата топонимия?

Херулския, или архаичната форма на днешния англокелтски язик отговори и даде чудна смисѫл на всичките тия наименования, чието логическо обяснечие може да изнесе и най-сериозната научна критика.

Етимоложкия разбор на думите: *Родопа, Рупчос, Чепино и Доспей* не се поддаваше до сега на никакѫв опит, па и нашите учени не сѫ се опитвали да разгадаят дѫлбокия смисѫл на тая старинно келтийска топонимия. Между туй *Доспата* е планина, прочута с своите изобилни води, с които е напоявала градовете *Пулудавѫ и Веципара.*

Доспат е сѫставна дума от douse и patte douse —(доус—вода, потопена в вода, и patte, paten — подножие — Водно подножие. *Доспей* — село Доспей се етимологизира: douse— и pate — пей—*дооспей* — потопен в вода вѫрх.

Рупчус — Roop — долина, rout — долина, генетивна форма, дира от колà, вглѫбнатина (от там нашата дума „ропа“) и choose — чуус — избрана, пред почетен — *Избраната долина* (vallée choisie).

Родоп — Ri deaupa — укрепена могила.

Чѐпино — Champino — Чемпино — *место на борците*, на защитниците, на предводителя, на сподвижниците. От там думата *Чемпиòн*, производна от нея у Келтите.

Bellova (Белово) Военна станция (Bell-offen)

Roupelle — *Рупел*, на с.-изток от Пелла. Рупелското дефиле.

Route — руут — пѫт. Пелл — Пелла — Пѫт за Пелла, или *Раутпей* Pale — пейл, ограда, преграда, *Ограден пѫт на поражението.*(Раут)

Ситан — град (до с. Банско) — Sitan-gard — Кацналий град. Ситан град е кацнал на една височина до Мехомия и Банско.

Крѝччим — greetsh-chimp — Грѝчим, гръцка защита, крепост, прочута по защитата си против гърците по времето на Асеня и Иванко.

Вѫча — река до Кричим, извира от старата граница, която в VI в. при Кубрата и в IX при Крума тоже била гранична река в своите извори.

Watcha — *Ужча* — значи стражарна, пазачна, пост, бдение, вардение, часовник, домашно куче (уч-дог).

Кюстендил — Kiw-standel — *Киустяндл* — Ключна станция; stand — застой; киу — ключ; от там Kiew; Киу — Бридж в Англия в Лондон; Киу, Киев, бивш Хунивар. Този застой е бил сигурно на *Кадин-Мост*, чиято древност е общепризната и доскоро се верваше, че там е била Юстиниана Прима. „Iustiniana Prima“

Хайдут — Heidut — high daut — плашило по височините.

Hind — Хайнд — кошута; out — Аут — вѫн, заблуден, — „Заблудена кошута“ блуждающ по височините.

Mara-Guedig Мара Гедик (*морско сѫзерцание*) — Най-високия връх на Хемус, от който при ясно небе се виждат Мряморно и Бело-Море.

А самото име Мара-гейдик на англохерулски не значи освен Морско блуждание, сѫзерцание (Mara-gading)

Chirpann (Чирпан) е келтийска сложна дума, сѫставена от cheer — Чир — весел и *пан* — пазар (от там — Pannonia — пазар; Panagurishte — пазарище). С други думи Чирпан има значение на „*Весел пазар*“; Cheerpane — значи *Тенекиен олтар* при друго произхождение и правопис. *Шир пàн* Shire-panne — Пазарнѝ окрѫг. Shire, „τα υηρὰ“ у Бѫлгарите беха областите. В Англия тази административна делба е запазена и до днес, напр. Dewon shire — Деуон-Шир — Унска област. the won shire.

Дейли-Хорман — Дейли Орман — е името на плоското вѫзвишение, което още от времето на Исперихa, Хормана, или Кормес, се населяввше от *кавалерийското племе* Половци, или Джигитаци.

До сега обично се тѫлкуваше и етимологизираше с турски язик — Дели-Орман, *луд лес* — което нема никаква смисѫл в турски язик, защото луд камен, луда гора и лудо дърво нема. Луда вода има, и се употребява; но луда земя, луд лес — нема такава смисѫл.

Дейли-Орман — на келтохерулски идиом значи „Долѫт на кавалеристите. Дейл-дол; и Орман-хорман — кавалерист.

Дейл-Айрян се нарича Ирландското сж-брание.

Топонимията на нашите плачини, която до сега не се поддаваше на никакжв етимологически разбор, напжлно и сжвсем смисленно се поддава на рзбор чрез англо-келтский язик.

Така например:

Ком — Comb е името на най-високия вжрх до Берковица, на Стара Планина, който има вид на гребен, а Comb — (произнася се „Ком") на англокелтски значи гребен.

Рила е името на планината, която почва од *Мусалла* — най-висок вжрх, който се издига като муцуна между Рила и Родопите, а

Muzz—Holl — значи *Рило* на англокелтийски язик. С други думи Мусалла е келтийското име на Рила — Муцуна.

Юмруч-ал е вжрха над Калофер, гол и безлесен, а

Unrooch—Holl — Анручал, или *Унручол* на келтски значи *изкоренен, безлесен вжрх.*

Курт—Кàле — Двореца (Корт) на Курта (Кубрата).

Хжини — е прохода зад калофер и Габарево, а

Hone — значи на англокелтски *брус*, а *Хжни* значи мед

Pulpo dawn — *Пулпудава* — Плоден град, Пловдив.

Eighty—man — Ейтиман — 80-те човека

Eight — ténemet — Ийтинмжн 8-те махли.

Wack—carell — Бдящите колари; Пазачите колари.

Вакарел:

Wack—Carrelles — Тряскащи небрежници — *Ваккжрелс.*

Zaldown — Цалдавж — Солен град, родний град на Виталияна. Там се откри напоследжк солений извор.

Tobourg (стар град до устието на места) To-Bourgh — град.

Сопот — стжклолив, град, в който е имало стжкloливници — Sop-лив и potte поднща за стжкло-пота се нарича и до днес в Сопот.

Чапеларе — Chapel-ars — произнася се *Чапелар* — Арийски параклис, капелла, арийска цжрква, Ариянска цжрква.

Teeth-even — Равен зжбец. Even ивн = равен прав.

Равно обжрнато; обжрнато кжм равнината. Забележителна канара, прилична на зжб, стжрчи до Тетевен.

Bercovitza — Bern-мечка; cove-место Мечо место.

Drestwor — Дристжр, Силистра — Военна крепост.

Sardica — Sardic — Червен камжк, от какжвто е била шлифована крепостта.

Pliscove — Плискова, пжрвата столица на Крума.

Please — приятно, и cove место—приятно место.

Курт — Кале, *Кортен* — град до Черпиш, *Кортен* — Баня, *Кортен* — до Казжнлжк.

В всички тия местности в Бжлгария има остатжци от дворци, кожрт или же цжркви и кастели, както е под „Волжт" срещу Черпиш, остатжците на чиито дворци и цжркви още личат.

В двата случая, в — Баните до Кортен, името се джлжи на дворци, или кастели, построени край минералните води до Верейския проход (Вереа, Борейа, Ст. Загора),

Stop — или *Стоб* е стариний *Келтийски град* под самий жгжл на вливането р. Рила в Струма. *Стоп* у слав. язици не може да получи никакво етимоложко обяснение, макар некой да го вкарват насилствено и сродяват с славянския *Стобдр*; *Обор и стоп* са два корена с сжвсем различен генезис.

Па и самата дума *обор*, не е славянска, а скандинавско херулска (o'bor).

Stop на херулски идиом значи стоянка, спирание, нещо вроде на готския ring.

Най старий келтийски *Стоп*, обаче, не е този при Рила, а е бил кжм Вардара, на С. З. от Филипи, между Черна и Вардар.

Батжн, е бил името на един от вождовете на Пжнзанаките (Конопенци—келтослави) който се заселил в *Батановци*, а

Batten — Батжн на англокелтски значи Тлжстий, Шишкавий.

Батйл (*Голем и малжк Батйл* сж името на два вжрха, с остатки от крепост до Бояна.

Battle (Бàтжл) на него язик, значи бой, битка, сражение. Може би и Battle — fild — *Батфйл — бойно поле.*

Панчарево (Punzarevo) Пжнзарево е името на другото келтославянско, или бжлгарско поселение до София. A punza на келтоанглийски значи коноп, какжвто и до наши дни в изобилие се обработва в Панзарево.

Имената на вождовете в един народ единично, ако показват известни заемки, както е случая с чуздеземните династии, то изобщо взето имената на водителите и войсковите вождове, или *дуксовете*, племенните князе не можат да не бждат най добрата характерис-

тика на един народ, който се е явил за пръв път в Историята под това си име с водител:

Либертем, — освободител — вожд на унните в IV в. А по него:

Балимир — Дух водител от Болг.

Гунзерих—Uns sce-rich—цар на уноскитите

Октар — Octar — бързоходний цар.

Бутаул, Авитохол — непобедими дом, Будли у Едда Свендуна.

Мундус, gemaudus — Светский.

Атила-недоен, Ройла-цар, Бледа-Балдю, Коцел-козел, Коцес-Коце, Илдус-умни, Улдинсин на Улда, Дунгизих-гръсченградски, Улсиндур-златодвер, Ирнак-зеница, Бесмер-основател, Гостун-гост, Грейтес-величество Круатес придворни, Курт-дворни, Исперих-пътеводна звезда. Елл-Ил, Олуп-Олаф, Тулма-Багрянордни, Бунгар-Булгар, Ед, Урсу-Ерусалимски, Ил-Ил, Елемаг-Хелски маг, Елимар-Хелски дух, Валдемар-Владимир, Алого Ботур-Безсловесний Битурец, Тервел-Деруел, Телинс-Ателчик, Мортак цар на смъртта, Елирик-Хелски княз, Ерми-Съдия, Ивац-Началник, Ивиг-Възвшени, Таридан-Дански княз, Тарканас-старшии княз, Боготар-Божий княз, Тараскон-старши княз, Мъндюс-светски, Виталиян-Животворен, Аскан-Скандинавец, Аскум-Осмак, Гостун-Гост, Щисман-Светъл човек, Маламир-Дух чук, Кантемир-княз и имир, Алтемир-стар имир, Кракра-междуметие, Туга-тъга, Буга-буга, Хелда-Хелда, Олег-Елен, Скот-скит,Исло-Закон, Онегас-Онега, Вихтун-насилник, Дуло-скит, Сейвар-спасен, Глад-меч, Кийен-притиснат, Асен-Светлодух, Пресиян, Прусиян, Алусиян, Делян, Богдано, Глаба, Глеб, Бозо, Ермиар-Арийски съдия, Енровата-Възхитителен, Звиница-Втори.

Нострадамус, *Кардамус*, имена с окончание амус съ имена от чисто келтски произход, които се срещат в средните векове и чиито корени всеки може да намери в словаря на Франц Боппа,

Кормес и Кормезис съ два града, основани от келтите, една в Ариеж, а другия в Алзас-Лорен.

Кормесия, или Cormesus, Cormesic и Cormes водят корена си от *корма*,дума, която на Келски значи *Корма, храна, къръма*, производна дума от нея къръмаче. (Келтославите Алани, Анти и Ояци наричали храната *Корма*, когато била подправена и *жуто*, когато била само от жито (v. gr. Incycl. mot „Celtes“)

Телериг, *Елеригус* и *Пелеригус* съ имена на три различни князе.

Telerigus, Rex Longobardorum казват Малала и Кедрин; а името на наший хняз е *Еелериг* — дума тоже келтска. *Името на Елерига*, Ели-рик — Келлирик — келстки княз, *княз на Келтите*, погрешно е смесено от известни летописци с онова на Телерига-рикс Лонгобардски.

Така *Исперих* е смесен с *Аспаруха* — цар на Мерое в Етиопия...

Исперих, кор. Келт. Уйспър — Вечерница, Уйспър-рик — княз пътеводител. Вечерницата се взема като пътеводна звезда от най-дълбока ревност,

Васпра Каниас — водител княз-на медийски язик.

Аспа-венд — военноводач, зендска реч Wesper — Венера на Английски — кл. келт

Требел — Тревел, изопачено, на гръцки. Trebelianus, Trebellus — галска реч и име. *Тревел — Травун* — пославянено.

Север,Soveros, Severianus, англокелт. реч; Кор. Saver — Сейвер — спасител. Севар — княз Български.

Кормесия — Cormes, Cormesus, основно келт. реч; корен— Corma — храна; остала в употребление и записана от Цезара, който описва Келтите.

Вичех — име запазено у чехите и до днес. Veneing — Виних — украсител, келтска реч.

Елирих — Elericus — Elliric — Helli richs — Княз на Келлите, или Келтите. (chelli)

*Савин**) — Saving — спасител, англокелт. реч. *Сабинус* — име пославянено отпосле у Сабите, *Сабинянус* — Сабинянин Янко напр.

В Етиопия, благодарение трудовете на Hoskins, Cailliaud: Voyage à Meroe 1896 и египтолога Грифи в Нага се е открил храм, основан от завоевателя *Аспарух*, в който съ се съхранили изображенията на царе — едните с кръстове, другите с полумесеци. В картушите по стените съ изобразени покорените народи и кланящи се разорени царе. Язика на тия паметници не е египетски, нито Нубийски, а още не разчетен. Griffit с участието на Сейса е разчел алфабето от 23 букви, подобни на индийската азбука, или близка неи. Царя *Аспарух* — е изобразен с 4 лъвски глави.

Тези надписи съ от една епоха, която още не може да се определи окончателно.

Много от буквите намираме и в надписите на Панонските български съдове, публикувани от г. Баласчева. Един от храмовете е намерен в Караног. *Азбуката прилича на финикийска.*

Като една малка сравнителна (компартивна етимология) на двата живи днес язици, силно повлияни от келтийския, нека прибавя и

Сабите били племе населяющи цела Илирия и Сирмия до Сардския град Сутра, или Сутриум, когото след като превзели Римляните, основали гр. Рим на 48 километва от него. Той е бил до града Аквила. Ср. Кражба на Сабинянките.

неколко от случайните кржстни имена у нас.*) в Бжлгария, в сравнение с английските:

Койно, Балю (Balain de Balue), Жейно, Севтю, Кото (Скот) Шкойно, Саве, Дончу, Данчо (Дан), Байно, Райно, Рую (цар унски) Атила, Тилко, Весю, Васю, Мирчо (Баламир) Джендо, (Дженар), Моско, Кино (Кийн.-при тиснат, Киен, Княз от Мжтник в Панония) Пирко (Пирс) Паун. Пауенд, Крилат). Аску (Аскум verohunum) Мойсо, Цоко Цеко, Цоко, Сжбо (Сабин) Бою и Манка (племянници на на С. Ж. Дацова в Зайчар, за които има разказ: „*Бегай Бою да бегаме, че ще дойде сина ни с Бугарската войска и ще ни отрепе, че еме стачали сжрби*!“) Бою, производна от Боютар, Манка—(Шотландско име), Жеко (Джейк) Джоно (Джонов &C-ie) Елка — Елза, Унчо (умал. от ун) Реско (трак. име. смисжл — оризосеяч), Лало (Цветко, Лулуди на гржцки) Огнян — Агни, — Agni Taranâni. Калчо (богиня Кали) Митра (бог Митра) Лада, Леда, (сй Ладо —Ладо, момиче младо, Лади — Коледа (англ. Холидей — праздник).

Беле, Белчо (Belissana — богиня Келтска. Bogbellas, gebeliasis — бог тракийски) Гелчо (Гелон) Делла (англ. Дейла, дневка: слав. Делла – хжлм) Мжнзю (печатар в Хасково, име Келт. Мжндюс, англ. Мжндей) Абраш (келт. име-Безпрах). Дрйосю (дедо Дрйосю Шаламана от с. Енисия. Дрйосю — гладю, изгладен; Пижо (от Пижон, гжлжб) Герман (готско име) Байлю (Байл-княз, Байломир) Уто-Вито, Уайто Пена (писалка, пена — пеняза) Орландо-конт. Орландо; Падуени.-Конт да Падуа-Курилло (Келт. д. Куртс Двор Иллу).-Батан (Шишко, Батановци) Илчу (Илдус княз Кулски. от Castra Martena Urbs) Геро, Беро, Кжнчо (Куинчо — царкин, Грозю (от gross — Едрю на славянски) Бозо (Box – rex bulgarorum 374 г.)

Гина (гр. име, пр. κατα γὴν, και κατα θάλλασεα — sur mer et sur terre) зл. Земля; Иона (гр. име Хиона; пр. Λευκοι κατα χιονα), blanc comme neige — бел като снег), — англ. име сжщо омонимно Джон — Иоан, но не синонимо.

Жак — Жеко — Джейк.

Манчо — Ман. — Мил — Милю — Милка (Млево, млеко).

Ако ефемерните преживявания на един народ оставят известни следи в неговото вжображение, които се придават от поколение на поколение, то джлготрайните привжрзвания на един народ кжм една земя, все ще требва да оставят известни следи поне в ономастиката, ако не в преданията.

Ние минаваме без коментарии сватбарските песни в Тракия, в които се вжзпеват сватбени походи *през* девет гори в' десет. „*през тая река Нишава и тая бела Дунава*“..

Имена *Марга*, далечно име на Морава, Бистрица, *Тича* (Тисса), Марица, Сава, Шелка, Елка и даже *Дрйна* не сж редкост у нас, когато реката *Волга* не се среща като кржстно име нито в един кжт на Бжлгария.

Между туй едно от най-популярните имена в Бжлгария е името *Райна* — старото име на реката Рейна, или Реин, което Келтите и Келтославянски народ произнасят и пишат Райна.

Какво тжрси това толкова популярно име у нас, в Бжлгария, ако Бжлгарите действително идат от Волга? Кога е газил Бжлгарина Рейна?

И тая Волга с своите мжтни талази до толкова ли не е могла да обжрне вниманието и да остави следи в впечатлението на Бжлгарите, които са запомнили даже старото име на реката Морава — Марга? Ако прочее този народ е запомнил старите имена на Морава (Пронка, Бронка и Марга), ако той е овековечил пауна, сокола, вжлкжт, (Вжлко), Улфила (Вълко) Манюса (Маню), Ахура Мжзда (Мжнзю), Ибжра, Улдича (Дичо), Кормеса (Корман), Атила (Тилко), как той е оставил вжзлюбената „*Прародителната река Волга*“, а е запомнил *Вейна*, Венка, пжрвата река в града Болг (Багтрия)?

„Темийшеськая Богоматер. Сирмисекстуца — Уннивар.

Две нови думи, до чиято етимология на никого от нашите филолози не е хрумвало до днес да се заеме. *Сирмисегстуца* — Сирмоцехска столица е било името на престолния град на *Децибала*.

Темийшвар, *Темийшъгская Богоматер*, Уннивар и Гостивар сж имена, останали от старото *Унов-ндобжлгарско* царство,

Известно е между туй, че думата *Вриа* у древните Траки е синоним на град. Негова основа е *ври—врис—вриза*, а диформация и еволюция—вирос—вирош, вьерош, варош, синоним на град.

Такива имена носеха градовете: *Селимвриа*, *Скаврна*, (София) Скаврис — Витоша, ое-ска — (Вода скайска — Oescus — Искжр.

Менобриа, или Менавриа — град на Менадите. *Перитоврна* — по послешний Перинт до Сарос — *град на метлите*. *Унни-вриа*, или еволюирало Унниварош, унивар е името на Киев-старата столица на унобжлгарите, която херулите нарекоха Киу, което значи ключ, или основа.

---

*) Кржстни имена — следи от далечни вжзмжнания.

Гостивриа, по после — Гостивар — в Илирия.

Темийшвар е унобжлгарски град, сжседен на *Сопиана*, или Шопиана — в Панонска Бжлгария.

Темийшская дева Мария — цжрква в в Тжрново споменава Патриарх Евтимий в своето житие и похвално слово на цар Калояна за пренасяние мощите на свята Филотея от Памфилия — до Одрин — в Тжрново. А Темийше на Келтохерулска реч:

Теймис-вар значи *Питомен град* (Temesvar *Дрист-вар* — Военнокрепостен град, дн. Силистра.

Между неразгаданите от нашите професори и загаджчни бжлгарски имена, както казахме, стоят:

Uuelcneuo, Zarogubul, Sursuvulus, или Sursubul и Uldine.

Ние обяснихме значението на *Уелкноу* — всеизвестен, Sursu bul S'ursu-buil — Иерусалимски воил.

Zarogubul е име, което по своята формация напомва сжвременника на Хераклия и Куврата *Сизебул* — рикс на Визеготите, който оплени Галия и Испания между 600 и 611 година сл. Христа. Сизебул, прочее, е вожд на едно от западните готски племена и името Сизебул може да е диформация от Сузебуйл — буил, или войлад от Суза, дето Келтокимерийските племена се явиха през 674 преди Христа и бидоха прогонени от Аргищи.

Самото име на бжлгарския rex Uldine не е нищо друго освен едно франкскобургундско име, каквито срещаме между II—V в. сл. Христа и до днес. Така например Uercine getorix — Версин Геторикс (цар на Гетите) е името на Овернския владетел, син на *Целтил*, много години преди появяването на Римляни и Франки в Галлия — бивша страна на Котите. Мелин, Дандин, Версин, Сабин, Велин, сж имена Арвернски, или Бактрийскоарийски и отговорят напжлно на бургундските или Бжлгарски Улдин, Добрин, Омладин, на рускоказарските: Папацин, Волгицин, Белин, Уригин, Тарас-Булбин и пр. и пр.

Тези имена сж останали от Матриархата, когато мжжа е носил името на майка си, която е била глава на семейството ,преди появяването на реформатора Рама.

Имената: Руйла, Вуила сж такива, които срещаме от IV до XIV векове среди унобжлгарите

Кумбратос — Кумбер — Кимериец (Графство Кумберланд, Kimper—в Дания значи войник) Кумбрадокс — Дук на Кимерийците.

За Архонт Войла, началник на бжлгарския гарнизон в *Виза* по времето на импер. Константин Порфирогенет, се казва че бил „τος αχουσαν ο Καναρτεικινος — Канартикин, или началник на церемонията.

Кржстович споменава от лат. и гржцки автори следните унски имена: Даврагезос, Усигардос, Валдимирос, Ранислаус, Рацидо, Цватеболг, Центопулк, Цватабулх, Цуатеболх и пр. (с. 92 Ист. Болг.)

Никита Хуниад в едно място изнаса една бжлгарска фраза, която се произнасяла при почване на войната. Тя е записана от него „Бог мен гард — Боже пазиме!" Бог мен гард! Bog men garde! Латинозендизма на тази дума никой не може оспори.

Най-после знаменитя етнограф Д'Оссон в своя много интересен труд за нас „Des peuples de Caucase et de pays au nord de la mer noir et de la mer Caspienne dans le X siècle, ou voyage d' Abau el Cassim." Paris 1828, p. 72, казва:

Selon Massoudi les boulgares etaient des peuple turc. mais en page 79, dit,

„Yacout dans son article Boulgar... dit: tantôt roi de Boulgares tantôt roi de saclabes. Cette synonimie prouve que Yacout regardait les Boulgares comme étant de race Slave, ce qui nous paret hors de doute.

Ибн Фондлан пише, че Baaltoward било името на царя на Волжските Бжлгари в 927 г. когато в Дунавска Бжлгария царуваше Симеон.

А Балтоувжр на херулски значи, „*Послушен Ваалу*". Duchess de Baltavaren. *Колжнсону*(непосета зелка, шапка). Sagew — *Сейжу* — градински чай.

Имената на Бжлгарите, споменати между V и XII векове.

Сондоке, Зарогуб; Сондоке — песнопеец. Зарогубул — влашко име — Изгубил царя.

Мами и Атаками, разпнати на кржст от Атила за бегство от армията и предателство. Тракийски имена: *Атаками — Накаменний.*

Княз Беллота-Воинствений, роднина братенец на Калояна; — *Белгун*-Baelg-hun — Хунобжлгарин.

Княз Бурус — Бурил—Burus—Burger.

Детето Бетелен, един от двамата ученици, които цар Калоян изпраща до папа Икокентий VII за да се научат в Рим латински.

Владика, или евек Бетелен в сжщата година ние срещаме у кржстоносците, а това значи, че Бургунди, Бури и Бжлгари сж едно и сжщо племе. Бетелен значи *Витлеем.* С други думи Бжлгарските стари имена се оказват; Шведски, Херулски, Готски, Франкски (Алого Ботур) и славянски.

Бледа — брат на Атила.

Бледа — епископ, изпратен в 462 от И. Р. Империя при Краля на Вандалите в Африка,

„Теодору Олгу Тар-канас, епи Дристру Комитату“

След името на царя Симеона в Наришкьойската гранична колона, найдена от Данския археолог Д-р К. Е, Kinch, следва горния надпис, когото ние четем според нашия словар:

„Theodor all gou thara-quanne, at Dristwor Comeetaton“.

Тжй би се писало на древнохерулски язик, и би значило:

„Теодор, надзорник граничен „оол гу“, общи граничен огледник — в всеко отношение — старши княз от Дристжрский комитат.

Самата дума Drest-wor — военна крепост се е носила от два града: Дистру-Дураццо, и Дристжр — Силистра. Старото й име Доростол, Бжлгарското — Дристжр и Червонска а най новото — Силистра.

Титлата Тарканас я има и у Бургундите, стари сжседи и едноплеменици на Бжлгарите (в формата Тараскон, запазена и до днес) А Арабските историци начало с *Масуди* ни наричат Бурджан, сир. Бургунди*)

Багайна значи чиновник, сжбирач на блага; *бага*; у Сжрбите, заето от нас по времето на Чеслава и озаконена от после. Днес тя се пази под името „благайник“— чиновник.

Войла — Βούλά, началник на Бжлгарския гарнизон в Виза по времето на Константина Багрянородни, е бил един от 6-те extrus-voïlas, вжншни войлади, които заедно с 6-те intrus voilades — образували болярския сжвет при царя.

Цепан воила Тарканас.

Zopan — Жупан и *Цзепан* сж думи, на които генетивната форма е Цзех-пан, пан на Цехите, титла, която и до днес се среща сред Чехите и Поляците.

А цехи, sce и *цех* сж племената, населяющи невга Молоазиятските брегове край Галиса и Вилаос, народа, когото египетските иерограми от времето на фараона Папи нарича *цех*, *кета* и *цахи* („Ай-ду-и-тата-оеру-цахи-кер-рат сету сен“).

Тези сжщи Цехи, част от народа Кета, или Гета, сж били отпосле смесени сжс *Боите*, сжседи на Галло-греките. Изпждени след Троянската война, или други некои сизмически нещастия, по кжсно, след Христа, ние ги намираме над Панония, в днешно Влашко.

Сирмия и Чехия, на които столица е *Сирми-цех-стуца*, която отпосле се явява столица на Даките.

Шефа на тези дакоцехи се нарича Байл, или Боил (Дацибайл по времето на Траяна) и *Цехпан* — по-кжсно — по времето на Авитохола, или *Беотобайл* (Ботаул) — баща на Мжндюс, дедо на Атила.

Цехите подир това едновременно с него име почват да се срещат и с името *Бои*, а земята им — *Боихемум* — земя на Боите, или — Хемус на Боите — по друга етимоложска синкретизация; *Бохемия* тя се нарича и до днес.

Цепан Воила Тар-Каннас (Zepan boïla tar-caennas) е името на цехския шеф от Индоарийски, или Бжлгарски произход, чиито сждове сж намерени в Арад — днешна Унгария. Цепан воила тарканас значи: *вожд на цехите, — на благородниците старши княз.*

Името *Авитохол*, Куник, а по него и Д-р Ив. Д. Шишманов отдават на турска ономастика, защото то произлизало от Омировските полумитични „Abioi“, които едно време покорили гржко — багтрийското царство и чието име отпосле Византийците употребявали за обозначение османските турци (!) За да обясним етимоложки името *Авитохол* требвало би да вземем библейския *Авитофел*, сжветник на Давида, семитоизраелит, или *Ебрей*. Но ние нема да се осланяме на този библейски произход, както правеха царете в средните векове.

Знаем обаче, че в Зендский язик мрита — смжртен, става безсмжртен чрез прибавка на звука *а*. Така *Амрита* значи безсмжртен.

Вийта — победен; *Авийта* — непобедим· *Тйла*, *Дхойла* — доен; *Атхйла* — недоен. *Авитохол* — на келтозенски значи *Непобедим вжрх*, Дома на непобедимите.

Besmer (Basmer) келт. д. *основател*, или което се среща в хиляди случаи у Западните келти, е тоже туранизирано у трудовете на г. Д-р Ив. Д. Шишманова, както го пославянчиха пжк Василевский, Венелин и др. слависти.

Бесмер (Бесмерово железо). гржцката дума Βατρεία от Bagtria, която у старогржцки има смисжл на отечество, е тоже монголизирана чрез некоя равнозначуща (!) неи дума Батбай.

Hinnigets (Гетоун — hunn-i-gets-goets) било иранско име, защото бил мннистр при Атила.

Никой, обаче, не си задава вжпроса: как може един народ като „хунския“ да има министри в IV и V в., когато цела Европа тжнеше в абсолютизжм и тежжк феодализжм, да има мряморни бани, когато според Теофана хуните се страхували да ноцуват под покрив; да има златна посуда и златообшити дрехи,

*) *„Бурджаните* живеят на Изток от Дирахия (Дураццо) и на север от Македония. Те произхождат от коленото на Юнана, сина Яфетов. Техната област е голема и обширна. Нападат на гжрци и славяни, но най много на гжрците“.

когато според сжщите автори — те, уните се обличали в дрехи от полски мишки! ! . .

Ето затова и ономастиката на *„уните“* отиде при оная на *„Хуните“* . . .

Рускокозарските имена *Васик и Курсик*, които поменава Приск, сж тоже аватаризирани в Васиянос — (Базиян) и Киргизих, защото напомвало *Дунгизих*, което за турците „безсжмнено“ е монголотатарско, защото напомвало Дунгн . . . Действително и в Готите имало племе Дунги, но това не требвало да се вземе в внимание . . . . (!) между туй Васик — син на Васка (Васик, Меншик, Карлик, Курсик, Ванья от Курск) и пр. сж имена малоруски — имена на Донското казачество, или Козарите, които сж били на служба и които сж сжставлявали главната кавалер. сила у Атила.

Сурсувул — и Sursubul — *Сурсубоил* — был.
Нσβουλος . . . . Δια τού Κνήνοσ, καὶ Μενικου и Ημνήκου καί καυκάνου (Cawquean) Миник — Меник | Мняк. Кавкан — избопазител, или маршал. Меник — сжкровищник.

Quéning — Queniva — Готски имена

Байл и Бойлади.

Названието Войл, Бойл, и Бойлади до сега е било един от аргументите на Туранската школа, за че Бжлгарите сж Туранци. В учебника на Пастухов напр. ние срещаме, че Воила било водило своя произход от турската дума *Бойлалар*.

Между туй дума с подобен корен в Османски язик нема. Но Боил в форма на *Байл* се среща в Дакия и Бургундия десятки векове назад. Така напр. Траян побеждава *Даци-баила. Байл* в Франция в Бургундия и Нормандия има значение на благородник, окржжен воински началник, малжк княз. Сжщото значение е имала и прибавената в нашата формация на *войлади* — втора дума — Leudi. Така в VI век четем в летописците на турския епископ, че свикали областните *леуди* (leudi) гл. „Annales Rex francorum“.

Ако това е така, сир. ако войлади е дума от Санкритски , или Зендски произход, запазена даже в Северна Италия, в Оверн, Бургундия и Нормандия, тогава французите ще излезат туранци, понеже за нашите историци туранец значи Зенд, сир. Индоариец!!..., а най-малко — келт...

През година 542 в Цариград при императора Маврикия, приятел на Кубрата, пристигнал от страна на Остразийския, или франкски крал Илдеберта посолство, с което му предлагал условия за обща борба против Аварите; но Византия да плаща разноските.

В това посолство делегати били болярите Бозо и Бету (Bosos et Bettus) и двете вендо-бжлгарски имена (Бжлгарски цар Бозо, или Буза*)

В сжщата година императора, отправяйки се на бой, срещнал двама славяни, едри, високи, мускулисти, които вместо всекакво оржжие носили дре *арпи*, инструменти за свирене. Те разправили, че в техната земя, която е до Океана, война нема, нито имат нужда от оржжие, а хората само свирели, пеели и се веселяли!..

Маврийци им позволил да продължат пжтя си за Цариград.

Вжв преписката на края на Чивидалското евангелие четем следните Бжлгарски имена:

Георг, Докс, Габриел, Михаел, Мария, Расàте, Симеон, Якоб, Пракси, Анна, Зергобулла; насрещу тех:

Сондоке, Анна, Иоханес, Мария, Михаел, Welecneo — Уелекнео[1]) Богомила, Каля, Мар, Елена, Согеслава (Sogeslava), Петрус, Георг София.

Тия бележки, издадени за пржв пжт от Della Torre в XIX в., които Златарски заема от Bethmann' а са тоже зле използвани.

Говоряци имена тука са: Георг, Докс, Рассате, Якоб, Уеллкнео, Каля, Мар, Согеслава, Петрус, и София.

Окончанието Георг е херулоготско, свендско, но никога славянско, или туранско.

Сжщото може да се каже за *Якоб*, вм. Яков. Каля е тракийско име (Богиня Кàли, или Калиопа сжкратено).

Мар е говоряще не, a nom criant. То е чисто Келтско: Уун—Мар, Уелмар, Бесмар, О' Мар (Ирландска форма) сжкратено: *Мар, Марк, Марч.*

Ouelecneo: Weltcnow — Welt u cnow — всеизвестен, *Всемирноизвестен*, херулоанглийска, или чисто англокелтийска формация и ономастика, която е печата на това Чивидалско Евангелие.

Sondoke е сжщото име, което поменува папа Иоан VIII — Sundicus — Сондоке *Песнотворец*, Song – docae.

---

*) Самото име на франскобунгундски рикс Гунсцерих е едно откровение за периплуса на Келтокимерийците, Гун-сце-Рих значи — рикс на Уните Скаи (Sce). Името на по-раншний другар на царя Болга — Сцеретрйа, значи цар на Бактрия.

1) Тази дума — това име е цело откровение А Согеслава е звено между Вендските и бжлгарски имена в тоя текст.

Расàте, казва професор Д-р Ив. Д. Шишманов — е язическото име на Владимира, брата на цар Симеона.

Това, научно взето, не е освен едно предположение, което г. Шишманов би осждил у всеки другиго. Обаче известно е друго едно обстоятелство което свжрзва името на Владимира с *Расса* (Нови Пазар), гдето изпратен на чело на бжлгарските войски против сжрбите, той попадна в плен у тех именно при Расса. Друго едно предположение, не толкова смело е допустимо: че Владимиру народа е прикачил прекора Рассате, или че, че той се е наричал княз на *Расса* (Княз Тжрновски, княз на Расса, Дристру Комиту, *Тари—Дан, Цар на Данско*, старейшина Дански, *Дукс на Алмус* и пр.

Избул — Кавкан (Isbul—cavcannos) длжжност на сжкровищник, придворен маршал, пазител на избите, когото власите и до наши дни наричаха *Маре избул, Маре постелкик*, а Бжлгарите—келти сж зовели cavcanne, сложна дума от cave — cavité — което значи пак *изба* и кан княз: княжески сжкровищник на избите, за разлика от *Меника, или Мнйка*, който получавал данжка от Византия, живял край границата в една крепост и като сменял златото, плащал заплатата на войската. Менику, Миникиу и крепост Миника се споменева у Визант. писатели на Родопските граници с Византия.

Затова именно двете тия титли сж в вжкрвели заедно; *Избул—Кавкан*, а не хагàн.

Г*ямзи*—дива гжска Гжмзй град до горний Тимок, или днешната Зайчерска котловинà.

Курпатàн — то е сжшото име на Гямзи на херулский идиом значи дива патица, а на Вендославянски — Куропатàн, на руски — куропаток. Тжй че Куркотан, не е нищо друго освен Вендското име на Гямзи — Курпатàн, Курпàтин.

Паун — Келт. д. Крилàт, Паун — птица.

В Disertationes Historico—Criticae на Georgio Pray, намираме, че Нотариуса на крал Bella унгарски споменува за следните duces hunorum от Киев и Панония, запазили по онова време своите княжества и стоящи в вражескм отношения с другите Кумански князе — nostri fidelissimi amicis за Белла:

Ед, Едум, (Еддумля — великата Крава — земля) Ету, Бунгар, Узад, Ретел, Боита, Олуп Тулма, К. С.:

„Duces Edd, Edum, Etu, Bungar, Ousad, pater Ursuur, (Усад, баша на Урса), Ретел, Boita, pater Ulup Tulma, non modica multitudine equitum insimul coadunata, causa amiscitiae ducis de Kyew, cetérimo cursu contra Almum ducem venerunt“ ... които поради чрез мерката далечина, която ги делила от Унгария се отдали на коварство и интриги и поради приятелството си с Киевските Князе, останалите сами се спущат „идат против Алмския Княз“. Тези дукове се наричат „Панонски“.*)

Всичките тия имена на Рутенски бжлгароунски дуксове сж шведско-келтийски. Едд беше и името на Английския крал в V в., за когото ни говорий Св. Григорий от Тур и преданията на Гелите. В сжщата Рутения се е зародила и династията на Асеневци, за която ще дадем данни, когато говорим за освобождението на Бжлгария от Визант. имп. през XII в. Алмски княз и Лебедия се споменават като унски провинции и от Менандра. Чети стр. 70 от „Dissertatione Historica — critica.“

Троян е името на най-старинния град в Балкана, когото всички наши историци свжрзват с предания затози цар *Траяна*, когато самия град не е Траян, а Троя, *Троян, Троянова Трианова. Таранов*, е днешното *Тжрново*, което е сжществувало и при Плиска и Преслава; но става столица едва кжм XI век, може би в спомен на Тракийския цар *Тарас*, който в 46 години сл. Христа бе покорен от Римляните.

Пжрвото негово име требва да е било Тара, защото Тара е била и старата столица на Херулите в Ирландия.

Те, нашите лингвисти изкарват турански и титлите Боготарк и Васпраканяс. А сам Георгий Кедрин споменава често думата *Боготарх*, или *веотархис, а* тжлкователите от Академията ето какво обяснение дават на речта *Баспра-каняз*:

Annotationes 879 *на Кедрина.*

23. Bestes postea Βεύτερχης dicitur Bestarcha, ut epitheton sit fortassis ab aliquo officio dictum: nam Catacallo quoque Ambustus intra in Bello Medico Bestes vocatur. XVL. Existimavi diutiuis, quod et alliis cum Meursio placuit, vestiarum praecipeum Βευταρχην vocari at cum, is idem lasites nuper sit dictus Βευτης et ἀρχων της ιϐηριας προϐεϐλημενος id est Baspra canias, αρχων Βευτης και της Ἰϐηρίας καταρχων legatur.

Нашите лингвисти — историци изкарват напр. за турски думите: сертме, дингил, бричка, санжр и пр.

Когато sertmo е от лат. дума sertum-плетя, sertmo-плетено.

Дингил **е от келтоангл. dangle влачя, тжркалям по земя.**

Бричка **е от с. язик bridge — мост — кола — мост.**

---

*) **Бургунските имена, запазени от летописци, те монаси и др. от V до VI век сж: Дудо, Гуго Бозо, Бето, Уннар, Одо. Турингски: Дади, Имо, Ото; Мортак, Олаф (Олуп).**

Санжр е от лат. Sinuri — белег граничен белег.

Bagaina е от санскрит. baga — данжк — елей за храма, градски данжк *бага* у латините, bagaudage — свжрхданжци. — Чети по случая революциите в Галия, наречени les Bagaudes, или революциа на багите — слуги, които получавали bagaudage — пурбуар, милостиня, дневна заплата. От там фр. дума bagatelle — дребна рабата, дребна монета. От там Bagode — пагода, божи дом от Багода; от сжщий корен персийската Bagao божи човек, монах, скопец. Бага и на египетското Коптско наречие от III до XXVIII династи значи *елей* — подажние за храма на Озириса.

Плиний споменава известни наименования на мяста в Мизия и Тракия, които напомват Вендославянски, или зендски корени.

Такива сж, между другите планината *Комовица*, днес Кòма и р. *Брезовйца*.

В Равенската география Ravenatis Cosmographus anonymus, стр. 218 се споменава Белица, или *Пелйсса*. Зеус го нарича по рано *Билисса*

Bersavìa, Bertudicia, Zerna, *Черна* и *Церна* споменават Зеус, Прокоп и Равенский географ. *Берзавия* е била приток на Патисса (*Патисье*), слов. вариация на вдол по Тисса“) (Вижд Plin 4 § 80 и Ammienus Marcelinus 17, 13, 4.)

Стреден, Долевин, Лавуца, *Клесвестита*[1]) (Kaleas Vestita, зендска дума с етимология: весталка на Кàли)

Врацйста — Източни призраци
Миларѐка — студен поток

фолклор. Компаративен фолклор, или сравнително народопознание между Бжлгари и Англокелти.

По сжщество на работата фолклора при определение характера на един народ (Volk) е преценка на известна етническа еденица посредством словесността, битжт на народната масса, или на тжй нареченото простолюдие обичайно право, религия, вервания. предания, психология на масата, искуства, история, економия заедно с материалите по антропология, кранология, френология и социологията на един народ — всички тия материали образуват неговия фолклор, или народописна особност.

В основите на националностите има нещо неизменно, казва Вайнхолд.

Родословието на един народ, значи, освен типа, язика, дрехите, обичаите, се познават още и по душевния склад, сказанията и други некои следи.

Славянобжлгарските сказания за кржвосмешението между майка и син сж най-близки до Едиповата история и не ни дават основание да предполагаме, че те сж остатжци от стари некои козмически митове от малоазиятските турански и др. некои предания, казва професор Драгоманов.

Бжлгарските и Панонски сказания приличат действително на Едиповата и Телефосова история в пжлната нм човешка форма. Тая прилика, както и еднообразието в дуалистическо верване между траки, гети и персоиранци от западната Арийска ветва ни открива общия генезис на скаи, сери, траки и Тракобжлгари, Бжлгаре прославяне, уни и веди, които историята е заварила от Индия до известните тогава предели на Европа.

Тракобжлгарите и днес си изписват ржцете и телото с разни сини белези чрез барут и др. некои смеси сжщо тжй, както ни описва Тракийците Помпоний Мела.

Тракийците вземали пари при женидба на красивите си джщери и давали зестра за погрозните или бизоржките. Сжция обичай е запазен и до дес в Тракия. Никой друг от славянските народи нема предание за Кимврите или Кумбрите (Кумперов, Кункеровден) и техното нашествие се споменува всека година у Тракиските бжлгари по време на карнавала под название Кункеровден (Cumper den).

И днес, след 2400 години Бжлгарите Траки носят сжщите черни дрехи, както ги описва Херодот — „Меленхлени“ с черни потури (феморали, пояс, салтамарка и калпак) и юмурлуци, или скараманги. Цар Мида си крил ушите под якàта на своята салтамарка. Обичаите, които описва Ксенофон у Тракийците се схождат с тия, описани от Приска у *Панонските уни* и у описанието на Лизимаха при Дромихед — цар Мизогетски.

Те всички яли скромно на трапеза в сребжрни и джрвени сждове, пили и благославяли, имали песнопойци (барди). Виночерпците стояли прави, хлебовете им били големи квасници.

По кжсно Арабский историк Ал Бекри, който среща Бжлгарите от Северна Бжлгария при двора на Отона, ни ги представлява с бели опнати шопски беневреци, с колани и силяхлжци, обковани с златни и сребарни копчета. И Атила, както и Дромихед живели в джрвени палати. Тракийските бжлгари сж запазили играта на диск (фелека) Сатурналийските огнйове с *туралигите*, или общите кули на Туралингите под името Туралиги, край които се сражават пред заговезни с пражки.

---

[1]) Прокопий „De aedeficiis“

Бѫлгарите играят хоро, ларонд, което се не среща никак у Туранските народи, и то такива хора, които се играят само в Оверн, в Ирландия, Англия и Швеция. Напевите им и ритѫма сѫ тия у Григ и Свенцена. Техния инструмент е гайдата (корнмюз), която тоже не се среща у никой туранski народ, а само у Венедигските бѫлгари, в Оверн и Англия. Те носат амулети, или муски, в които често има надпис:

> Сава от И Ехова, Вишна, Сива и триста патерье бѫдете му на помощ от бѫдни до бѫдни в... Амин, или:
>
> Εις τον ονωμα το πατρος και του Υού και τον πνεύματος Αμην. Σ. Р. XII.

или други некои Християнски афоризмии

Всичкия бѫлгарски фолклор ни свежда на заключението, че това е един народ, който векове под ред е бил в дѫлго сѫседство с Англичани, Римляни, Свиготи и най-после гѫрци, или Елини.

Бѫлгарите сѫ запазили сказания за Троянската война в притча о царех*), която е пò-стара от Омировата Илияда. Според М. Драгоманова между всички славянски групи Бѫлгарите сѫ запазили най-добре религиозноетическите легенди. Превеждайки бѫлгарската легенда за сѫтворението на Светѫт, той намира, че основата на бѫлгарската легенда е среди дуализма — на бреговете на Индийския Океан и после видоизменено в Вавилонската и Иранска страна. А това е духовния периплус, или пѫтя, който определя източника на верванията у един народ.

Народните предания за змеюве и гигантски жидове, Жидов гроб, Юда и пр. тоже сведочат за далечното бѫлгарско сѫседство с тези народи.

От Амеде Тиери знаем, че между фолклора на Бретон и Британия има голема общност.

Гаелските преданйя в Англия казват, че пѫрвите Келти, *дошли в Англия, се наричали Болги* (Amédé Thiery)

Анри Алфонс Ескирос — един от забележителните французки фолклористи, — който по време на втората империя бе принуден да прекара 25 години в Англия, е написал ред забележителни книги вѫрху нейния фолклор, между които: Iteniraire descriptif et historique de la grande Bretagne et de l' Irlande". „L' Angleterre et la vie Anglaise", в които, както в разказите си, поместени в „Revue de deux mondes" описва *народни сказания в Шотландия за Самодивата.*

В тия сказания поразява тождественността на преданието за мѫжа, който открадва дрехата на самодивата, когато тя се кѫпе с другарки и след туй й предлага да я вземе за жена. Как тя изоставена от своите другарки, му се моли да я отпусне, думайки:

„Самодива кѫща не вѫрти, самодива деца не гледа". Как той непреклонен, я повлича, като своя пленница. Развоя и финала на това сказание у Шотландия е почти сѫщия, както у нас: Самодивата след дѫлги години, когато е нараждала деца и станала майка, намира случайно самодивското руо, облича го и се изгубва (гледай речник Геров т. V. б. с. Самодива).

Запознати учени с компаративния фолклор у Индоарийските народи, особно в случая между Бѫлгари и Англичани — толкова разделени с гори и моря — сѫ поразени от това сходство.

Още едно излишно доказателство за нашия келтоарийски произход и нашето сродство с Кимври, Гелли и Болги.

Монетната единица у Бѫлгарите, Готите, Херулите и Сведите е *гросс* и орш, видоизменено от славяните в *грош*, който се вѫзпева в старите времена:

Дукати и бели грошове.

Тези грошове сѫ правени в Варна и Венеция и имат един чисто Латино-Рагузски тип. Още едно доказателство, че и аржентерията, както и монетната ни единица сѫ западни, а не източни.

У Бѫлгарите на известни животни сѫ запазени западните херуло-латински имена; т. напр. у всички източни славяни, като напр. русите, коня се нарича лошад, а у нас — деривата на Hors — корн — кон; корман — кавалерист. *Хорсня* е била името на кобилата, запазено у бѫлгарските цигани в думата *Грасня* — кобила. *Бик*, бикй — у русите значи вол, волове, когато у нас е запазена латинската дума: вос — vos — вол.

Куче — couche у — „*лежи там*!" е бѫлгарското име на пес, псѐ.

---

*) Dariu Phrygius вервали в средните векове, че живел през Троянската война и написал една история за разорението на Троя преди Омира. Туй вервание се потвѫрдява с самата Илияда (V, 9) в която Омир споменава за *Дарий*, пѫрвосвященник Хефестов и *Птоломей* споменава един *Дарий* като ментор на Хектора, и *Диктис*, за когото споменава Малаля.

Индоарийското и готско *Улф* — вжлк у нас е по-близо до латинското ulc, отколкото *вук* и руското *волк*.

Калдарма — Calea d' armi — военен пжт, дума, която липсва у славяните.

Пара — монета, производна от тракоилирийската дума пара-пазар (напр. Друзипара, Веци-пара). У русите е денег, татарското денк,

Една от най живите вржзки, която е просжществувала с десятки векове и оставила зад себе стотица поколения — това е запазения обичай за празднување на Рождество Христово под името *Коледа*, когато между останалите славяни този праздник е запазен под името Божич, у франките „Noel", у Саксоните — *Кристмас*.

Коледа у Гето-Херулите, или Бжлгарите се е празднувал и преди двадесет века все в зачалото на най- острата зима, на силния студ Cold - Коледа; той е бил зачало на новата година; на него Магите сж предсказвали, а и всеко семейство е опитвало своето щастие чрез заровена монета в банжк (по херулски), или баница по бжлгарски, чрез *бждник*.

От компаративния фолклоф ние знаем, че спомена на беловласия *дедо Коледа*, или „*дедо Студ*" се е запазил само среди Херулите и... Болг-Арите, славизираните Келто-Гетски, или Келто-Славянски племена, запазивщи твжрдите юсове, или гжрлените букви, преданията за Самодивата, друидизма, магизра, дуализма и всички деривати на Зендския Зароастризжм заедно с името Зьендци, или Болгари.

Част от тия Зенд-ари сж се стопили в Кроатската област, друга от тех е образувала Моравската джржава. Те сж били основата на джржавата на Атила и нейната последица — Бжлгарската джржава на Круватус. Като Бугарци, или Бжрси те сж живели в Сирмизехтуса, гдето ги намира Марк Ликиний, като *Бжрси*, или Шкеи — до наши дни в Чергед и Карпатите; като Зенц-ари, или Цинцари — част от тех вече *романизована* с течение на вековете се е запазила и до наши дни, с един език, препжлнен с гетославянски, или старославянски думи.

Ето защо писателите от IX в. намират Бжлгарски области десет, а не една, защото Болг-ария, това е другото име на Зендо-Ария, люлката на белото племе, от която в джлбоко преисторическо минжло днешните европейски народи, подгонени от Гарикосите, сжюзивши се с полудивите индуски племена, е понесло своята челед кжм тихия запад и в борба с стихиите, в безпирни боеве с вражески племена е достигнало бреговете на Ламанш и неприветните снегове на Скандия, от гдето наново се е спуснало кжм топлий и приветен юг.

Amedée Thierry, който се занимава с въпроса за произхода и сждбата на Келтите, които до скоро считаха за един и сжщи народ с *галите*, а след него Henry Martin и Alexandre Bertrand в своите научни трудове се произнесоха *в полза на етническото различие между Келти и Галли*. Като вземат в сжображение етимологията на останалите думи, имената на племената известни по своята *тжкаческа* индустрия в Галлия, под Лион, още в времето на Августа, а именно:

Кадурци, *Рутени*, *Битуриги*, *Куби и Мо*, *рини*, които обработват ленените платна; имената на реките: Сена (*Секвана*) *Липа*, *Лугера* (от Луг, Лжка), името на винарския еснаф в Лион „v i n a r i" през време на римското владичество, поменатите историци сж наклонни да видят в *келтите*, както и по-после в *Хуните* — едно смешение ако не на расси, то на отделни колена, които отпосле сж се обусловили под известни национални имена.

Следи от Келтите

Културните следи от Келтите в страните, които сж обитавали и вжобще по пжтя на техното нашествие — *нумизмати*, *антиквари* и *археолози* сж намерили ценни обекти, които говорят за една много стариниа и доста напреднжла култура.

Друидизма, който Кимври и Гелони донесли в Англия и до наши дни сжществува в Индия в религиите деривати на Жаинизма и Друидизма. За друидизма среди Павликяните у нас чети Сборника на М. Н. Просвещение

„L'art Celtique" се отличава от l'art Merovingienne с прочутите браслети „Torse", *обици* с инкрюстирани камжни, златни гривни, а най-главния обект на техната аржантерия е намерен в Ромжния недавна; той е една чистозлатна табла — поднос, на която сж изработени с най-голема художественна вещина една *златна квачка с златни пилци*.

Тия Келтийски следи в обици, инкрюстирани павти — колани и монети, а често имитация на македонски монети, се срещат от Висла до Меотида и от там — през Дон—Бесарабия — Панония — Франция, се спират едва в Испания, в земята на прочутите Баски. Келтите сж Кимерийци.

Отличителния Келто—Кимерийски инструмент, който Кимврите и Гелоните занесли и в Англия, е гайдата и хорото „*Ларонд*"

Гайдата заедно с *Ларонда* намираме в Екос (Англия) и *в Финистер*, в Франция — в *Оверн*, гдето и до сега носят чисто тракокелтийска носия.

Самбон, прочут сжвременен Италиянски нумизмат, явява, че в Северна Италия има цели

села Бѫлгарски, които сѫ запазили даже язика си — *Славянобѫлгарски*, гайдата и хорото.

Генеалогически периплус

Инструменти, дрехи, сечивà

Еднородните народи сѫвременната наука освен по преданията, кранологията, язика и облеклото, обичаите, познава и по инструментите. Гайдата е един от тия пѫрвични инструменти.

Гайд (guide) пѫтеводител, гайда, c o r n e-m u s|e е дума, която ние, Бѫлгарите, сме заели от Англокелтите, или Кимерийци, чието етимологическо значение и произход всуе се старà да ни обясни г. Д. Матов в Сборника на М. Н. П. Том IX, с. 60).

На чело на своите походи в древните времена у Кимврите вѫрвела тая преисторическа музика (γχαιδος αλλοιτορος παροβλοφ. Εκ τουτου και η παροιμία). Тая дума си е пробила пѫт и среди погѫрчените бѫлгароославяни в Пелопонез.

Гайдата, като инструмент се среща само и изключително среди Кимерийците, или Бѫлгарите, англичаните, аланите, *албигойците*, Баските и Венедигските Бѫлгари на Алцеко. Така щото Гайда днес ще срещните само в *Англия*, в *Финистер*, в *Бретон* (Алби, Кормези, Кормес, Венета, в Пиринеите) и в Бѫлгарите. Това е един истински гид (гайд) или пѫтеводител, по който намираме разпрѫснатите и асимилирани Кимерийски племенà.

Среди Турците, Монголите, Семитите и Източните иранци народните инструменти сѫ други: кларнето за турците, тѫпана за семити и аллароиди, арфата за потомците на Давида и петокордната цигулка за синовете на Египет.

Еднородство по вера меду траки и Англокелтите на Болга.

Келтите според Диодора, Цезара, Полибия, Помпониуса и напоследѫк Франц Бопа сѫ имали за божества: *Россмерта*, *Сирона* и *Белисана*, която е заместила Веста. Бедните от тѫх яли една храна от жито, смесено с мед, която наричалт: *Жуто**) (зуто спор. грѫците), а когато тая храна била без мед, наричали я *Корма*. Основата на техната религия била *Друидизма*, в който голема роля играело заклинанието и магията. Голема част от интелигенцията се занимавала с богословие, медицина и акултните науки.

(Плиний, Амиен Марцелин, Жустен, Страбон, Лукен, Помпониус Мела, Диодор)

Celtes — Doctrine religieuse. Nous savons seulement par les auteurs classiques que les driuides prechaient l'immortalité de l'âme. Voaci ce que César dit à ce sujet:

„Ce qu' ils veulent faire croire, c'est que les âmes ne perissent pas, mais après la mort, passent des uns aux autres, et ils pensent que c'est là le plus grand stimulant du courage en meprisant ainsi la crainte de la mort. (Strabon IV p· 197, Diador V, 306, Pomponiuus Mela, III. 2. Lucaine, Pharsale" I v. 458),

С други думи и Келтите, подобно на Траките вервали в безсмѫртието на душата— в туй време, когато гѫрци и Римляни били идолопоклонци.

Друго едно доказателство за Иранохалдейския периплус на Бѫлгарите ни открива професор М. Драгоманов, който казва:

„Всички сѫображения говорят в полза хипотезата, според която основите на нашия дуалалистически разказ сѫ се сложили в Иран (Ария) и иранохалдейската област от гдето сѫ минали в днешна Бѫлгария (Заб. вѫрху религиозноетическите Легенди Сб. М. М. II. X С. 28).

Ergo издирванията на учения славист и фолклорист говорят за Иранохалдейския произход на нашите религ. вервания сир. религията на Ахура Мазда и Ангра Майна, или Аримана.

Туранците, монголите и кипчакските, порождения немат сѫщия тип на дуалистични предания.

---

*) Σιτο — наричали Беотийци и Траки-житото

Гетите, изпждени от Caennas в Mysia

— Бивши Mysogethoi — и getti, слени с народи индо-германски, вржщат се под името Готи (goeta)

(Сведения на Готский Историк Иорнанда).

В 245 година сл. Хр. готите, които в 46 г. сл. Христа беха пропждени от Римляните на Север, част от тех населиха Дакия, гдето до времето на Децебала ги намираме под името *Даци*, нападнали за трети пжт Римската империя (пжрви пжт в 211, втори пжт в 215 г.)

Заедно с тех като сжюзници виждаме Вендите от племето **Астинги,** *Певкините* сжседи на Бастарните, *Карпатите или Хжрватите* и царственните *уни, или уни владетели* (Won). Те опустошили Мизия и се вжрнали след като се награбили с богата плячка, отнета от новите тракомизийски поселенци и старите Гети, част от които били техни сжюзници.

След убийството на рим. импер. Филипа, при поеманието на властта от *Деция* (249-251) новий готски кан Книва, начело на сжщите народи влезал в Горна и Долна Мизия, които опустошил.

През последната година от царуването на Деция ний виждаме сжщите тия Гетски, или Индоарийски племена да се сражават с Деция при селото Абрита до едно големо блато — Down — днешна Девня, което значи градище, защото било на местото на града *Марцианопол — недалече от Варна.*

Вжпреки неуспорната си храброст Деций пропаднал заедно с войската си в реченото Девненско блато, гдето римляните били изтребени и на негово место се вжцарява за император спасилия се военачалник *Галл.*

На сжщото место победените Римляни сключили договор с победителите Унно-Готи, чрез който империята се обвжрзала да им плаща годишна дан с условие, те, „варварите" да пазят империята от „други варвари"...

В условията било писано, че победителите заджржат за себе си всичката плячка заедно с робите, сир. своите оставши още сжнародници, които отвлекли насила от Пловдивско.

През царуването на Дециевите наследници: Галла (251-253), Емилия (253), Валерия (253-260) и Галлияна (260-268) уноготите почти ежегодно нападали на провинциите отсам Дунава, последний пжт — с 6000 свои кораби, с които отишли дори до Мореа и Атина, като опленили целия Балкански полуостров. Сжвремениците изрично говорят, че в тия сражения заедно с готите вземали участие *Певкини, Сармати и уни, сир. Бжлгари.*

След като опленили европ. част на Източната Рим. империя индоарийските, или Кимерийски тия племена, начело с вождовете си: *Тара, Респа, Варна и Вадушка*, минали в Мала Азия, която промаршируали от Мидия и Витиния — до Галатия, или Стара Галлия, Понта и Кападокия, а от там на своите кораби през *Пасс-унда* (унски пролаз) днешний Трапезунд, минали в днешна Русия и през р. *Днестжр* заедно с *Ерули, Певкини, Русалани* (Русонемци) *и Гепиди*, през времето на Клавдия (268) се вжрнали в своите жилища.

Кана -- Хауд,*) Книв наследник.

В 227 година Готските, или Свендогетски племена под водителството на Канна си, или Конунга Книва, когато имп. Аврелиан се готвил да иде на война срещу Палмирската царица *Зиновия*, се явили наново в Мизия и Тракия, като се укрепили в *Пеонските, или Родопски гори!!*

В решителното сражение, което се завжрзало там между тех и войските на Аврелияна, паднал *Кàна* им *Книва* и на негово место бил прогласен за *рикс и Канназ — Качна Хауд*, име което ни напомва *Кана Болгиос*, факт, който свидетелствова за идентичността, или сродството между *Готи, Херули и* Българи.

Готите предложили Аурелияну мир и го получили с условие да се отдржпнат отвжд Дунава

По едно време Готите се явяват в Историята с две имена: Източни, Остроготи, или *Грейтунги* (Велики уни) — Greutungi и Западни, тжй наречени *Визо-готи* Wese-Gothae (Готи от р. Везер), или още Тиролинги (смесени с Винделичи, или Винги).

Източните Готи заджржали своите жилища до Черно море, а Западните заели Дакия и на Запада от нея.

---

1) Титлата Caennas—Кан, кеняс води найалото си от провинц. Caennas в Тракия. Caennas, Cuennas на зендски значи — благородний (Евгени) Бжлг. княз Keanne срещаме в X.

*) За *Хаудсон* — водител на Аварите, се говори в житието на Св. Димитрия Солунски. Хаудсон — значи син на главатаря, а Авар-рик—значи рикс на Аварите.

Княз на пѫрвите Готи бил Аварик,*) а на вторите — *Аурик.*

Остроготските крале, казва Иордан, произхождали от челядта на Амалите, а Визеготските — от челядьта на *Балд-ите* (Б. *А.* Balimir).

След 272 година Готите влезли в война с Вендите, Винди, (Винделичи) или прозваните *Вандали*, които, уж по запазено предание, преселивши се от кѫм Балтийско Море, обитавали по него време страната между реките Тисса и Марица (Марош), Те имали;

На изток — Готите
На запад — Маркомани и Квади
На север — Ермяндури и *Свеви*
На юг — в Илирия — живели *Херули и Гепиди.*

Бургундите, които кѫм 240-250 обитавали Източните Карпати, изпѫдени от Гепидите, част от там заминала при Готите в Крим, а друга част — в Германия — в сѫседство с Аллан-Маните.

Ерулите остали на римска служба в Тракия, Мизия и Македония след разорението на огромната готска войска в 268 година. Смесени с Бургунди, Венди, (Зенди) и Готите, които остали в Пеллагония и Родопите — заедно с древните Македонски уни, те образували ядката на Бѫлгарския народ, който почва своя живот след Кубрата в Кимерисия (до Битоля) с своя себична История.

Кѫм 362 година Константин Велики, родом от Ниш, подгонва Уноготите, с които се движили *Вандали* (Венди) Хермандури, или *днешни Курландски барони* и Херули.

Вожда на Вендите бил *Вижемир*, а на *Херулите Аларик*, който отпосле става крал и на Вендите, или Вандалите.

Между Вендите в тази война, като техни подвластни и роби се споменават; Лими — Анти (от племето Лими и Презамарки в днешна Швейцария) и *Аркан-Анти*, или Кени от старий Кански произход. Кен, Кун — произхождение, благородство).

Част от Антите побегнала в Мизия и се заселила кѫм днешно Кулско, Castra Martena Urbs

Кѫм 372 година най-великия вожд на унготските, или индоарийски и Бактрийски племена: Греи, Готи, Гепиди Сармати, Херули, и Венди се явява *Херманрик*, сигурно *Каннас* от *Хермандурпте*, който покорява *даже* Озите, *Свевите* и *Аланите* (Рос — Алани).

За Венетите, които той покорил, Иордан казва:

Тия Венети беха един народ, както казахме, но имаха три имена: **Венети, Анти и Слави.**

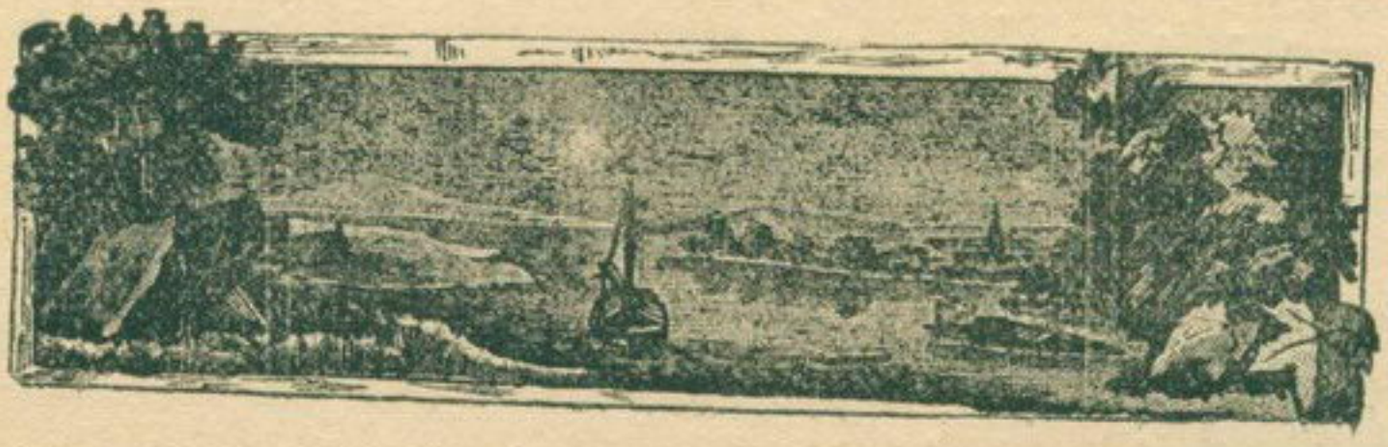

Уни

Пѫрво жилище на уните Пѫрвите пиерограми за тех. Уни и Хиунг-Ну — две различни по генезис и история племена. Обобщението на грѫцката псевдоистория.

GREEN.09

*

Новите историци, които отделиха чистата история от митологията и псевдоисторията, заставиха и камените да заговорят, а земята, като откри своите гѫрди, изхвѫрли милиони кунеиграми, или клинописни хроники, разчете пирамидените блокове и намери доисторическите сѫбития в техната сѫщинска форма,

От намерените данни, (според историка Масперо) в древните египетски иерограми, идеограми и силабограми до диалекта Шабак, XX—XXX века преди Християнската ера днешния европейски материк, или поне известните му южни части се населявал от един хетерогенен и хомогенен елемент, когото Египтяните наричали *уна*, уни, или *я-унà* (добряци, добри, *„порождениа на красивите“ Хай—уни— бу**).

Земята на този народ те наричали Мауния, от Ма—земя и *уна — уни*. Под името „Мауни„, или „Маутани“ ний намираме Бѫлгарите у по-кѫсните грѫковизантийските писатели.

Част от уните живели в Европа, а друга част—в Мала-Азия под името Маутани, или *„Уун-Мѫнду“* — (Уни Мидияни), както ги намираме у пирамидата на Менкера, в таблетките, открити в Тел Амарна, Борсип и Богаскьой. *„Ун-Мѫнду“*. Египтяните наричали Мидия, която наричала Египет — *Мудрайя*.

Думата Европа, или понятието за европейски материк в онова време не сѫществувало и едва в II век пр. Хр. Гѫрците на името на реката Евра (Марица) нарекли една малка част от днешна Тракия „Европа“, име, което отпосле се разпрострело вѫрху целия материк.

*) Histoire ancienne de l'Orient Classique par G. Maspero) 275—77, 227—228.

Дефиницията *уна*, или Уни по времето на *Пердàите* (фараонните) включавало в себе понятието за този народ от Мауния, която заключавала днешния Балкански полуостров, Сицилия, островите в Архипелага, земята на Етруските, които тоже минавали за уни, които отличавали от народите уа — уа, или Етиопите, *Лао-шà*, или лежащите на песѫка (Евреите), *Кети* — гети; *Сакèт* — Скити, *Цехà* — Цехите; *Такебу* и други некои народи.

Византийските летописци, особенно Malalae и следующите по тех, като отбелезват сѫбитията до VI век, наричат Бѫлгарите в Македония **Унии**, Мирмидони и пр., а не Хунну. «Και απὴλθε μετα των Ατρείδον ο αύτός Αχχιλλεύς, αχων ίδιὸν των λεγομενον Μύρμιδονων τότέ, νονί δέ λεγομενων Βουλγαρων. (Иоан Малала, изд. Бон

Achilles itaque comitem sese Atridis adjunxit; secum habens in exercitu suo m m m Mirmidonum; ita olim dicti qui nunc Bulgari, etc.

„Τνσ σέντερου του αβτου Αχιλλεως πατρος δε της Δηιδμειης, εν το νίσω, καί απηλτε μετα εων Αχρείδον ο αβτος Αχιλλέος εχον ίδιον οτρατον των λεγομενων Μύρμίδονων τοτέ, νονὶ δέ λεγομενων Βουλγαρων. Ἰοαννὶς Μαλαλα. стр. 79“).

В превода за Троянската война, направен по времето на цар Симеон, или пòрано, намираме сѫшото свидетелство „Сїѵ Ахилеусъ имѣй воѧ своѧ, иже нарицахоусѧ тогда Мирьмидонесъ, нинѣ Блъгаре и „Униу“... (К. Калайдович, И. Ексарх Болгарский, Москва 1824, стр. 181).

Уни-те според Египетските истор. паметници, сѫ най-стария народ на Европа *„уна“*. Ма-Уния, или Мауна те наричали изначало Македония, а когато *уни се слели с гети*, те

почват да наричат тая страна *Ма-кет-уна*, или страна на *Гетоуните*. Изпъдени от Гърците и Римляните Уните се завръщали в началото на IV в. от Панония.

Първия вожд на това племе, когото познава историята, е *Баламир*, цар на *уно-Славяните*, който поразил Готския амал Ерманриха към 370 г. сл. Христа. Но тъкмо затуй ако, името на Баламира не е славянско, то не носи никакви елементи на туранизъм. Самия факт. че в тоя бой с Готите, той е действувал заедно с племето *Алани*, сродно на Готите, от които произлиза готский историк Иордан, доказва, че тук не се касае за Азиятски хуни.

* *

Тацит в своето съчинение „De situ moribus et populi Germaniae т. I — VI и XXVIII — XLVI между другото пише;

„Аз не зная къде да отнеся Певкините и Венедите. Ако Певкините, които някои наричат *Бастарни*, напомват по язик германците, по дрехитѣ и по жилищата си съ известни по своята леност. *Венедите* съ заели много от своите обичаи от последните. Те съ опустошили чрез грабежи околните народи и лесове — високи планини и ущелья.

Аммиен Марцелин, който не е видел черни уни, в Per. Gest, libri XXXI 2. 380 г. за черните хуни ето какво пише: „*Хунните* упоменати в древните паметници само мимоходом, живеят в Меотийските блата до Ледовито Море и по своите нрави превишават всека мера на жестокостта. Още при рождението те прорезват бърните и бузите на децата за да им не расте брада н мустаци, ето защо на старост Хуните съ без бради и безобразни като евнуси (spadones). Членовете на телото им съ твърди и дебели, шия — тлъста, имат вид столоват, и приличат на грозни двуноги животни, или на грубоизсечени стълбове, поставени по краищата на мостовете.

„Те живеят по горите и не смеят да влезат в покрито здание, избегват даже колибите, покрити с тръстика. Те употребяват дрехи, същити от кожите на полски мишки. Хуните не можат да се сражават пеши, защото ходят им е муден. Яздят и спят на конете си, не признават кралска власт, а вождове си избират между своите в време на война. Те съ не постоянни и вероломни. Горят, обаче, от неимоверна страст за злато. Карат се и се примиряват без всеко външно посредство".

(Б. А. Всичкото това описание на Марцелина не визира Българите, или Белите Уни на Ройа и Атила, нито ония, владетели на Готи и Алани, които според Иордана имат вождове и в време на мир, по-умни и по-питомни съ от Готите и владеят над тех *от незапомнени времена* в Борусия и Алемания, които ще видим, че познават жилища, носят златовезени и копринени дрехи, употребяват златни и сребърни съсъди, имат архитектурен стил и ядението им се състои от вкусносготвени ястия, а не от сурово месо.

Иордан, *като заема от Орозия* гръцкото клеветническо предавие за *произхождението на Уните* пише:

„Филимер краля на Готите и син на Гондарика Великий, петий по ред готски крал, след дохождането им от Скандинавия, като навлезал в земята на *Скитите* (Славяните) чул да му разказват за некакви си ведьми (врачки), които заповедал да изгонят от Скития в пустините на Азия. Там те, скитайки се, съединили се с злите духове и народили *тъй наречения хунски народ*...

(Същото предание имали за Кимерийците) Хуните изначало живели из блатата, едва приличали на човеци, и ни един звук на техната реч не напомнял човешки глас...

Така произлезли тези хуни, които се приближили до земята на Готите.

(Б. А. А самите готи, сир. гérманци, признават уните за изполини, високи и руси, които владели над тех с векове). „Това диво племе, по думите на историка Иордана, почнало да тревожи своите съседи с грабежи и коварство. Един път Хунските ловци като гонили една сърна, тя влезла в Меотийските блата, тя напред, те по нея, видели, че тия блата съ проходими, минали ги и почнали да обладават земите и завладяват заселените там народи: *Алциндзури, алцинндзури, Итимари, Тунгаши, Бойски* и въобще цел ред народи, населяющи Скития. След туй те завоевали *Алаките*, като ги оморили чрез непреривни войни. Когато Готите се срещнали с тези диви чудовища, Уните, съвещали се с краля си *Ерманриха* и решили да се бият.

За тех латинските писатели ето каква характеристика дават: pedes abruptes, corpus biformes, oculi minores — крака уродливи, тело безформено; очи малки.

„Впрочем между готите живели и *Росъ* или Роксолани. Тези Руси, които били наемници на Ерманриха, като хора вероломни, влезли в споразумение с Хуните и решили да погубят Ерманриха по следния начин: Една жена, на име Свенигилда, която била от племето на Русите, (Росолани) вследствие бегството на мъжа ѝ, по заповед на краля Ерманраха, била разчекната между два диви коня. Братята ѝ Сар и Аммий, по наущрение на Росите за отмъщение, нападнали краля и го наранили.

„Като чул за слабото здраве на Ерманриха, царя на уните *Баламир* (Б. Р. нали уни-

те немаха крал?..) завладел земите на Остроготите, от които Визиготите по вжтрешни разпри, се беха отделили. Между туй Ерманрих, в джлбока старост, на 110 години „Granda evus et plenus dierum... обявил война на уните, но бил поразен от стрелата на Баламира и принуден да се самоубие. А Баламир се оженил за джщеря му Валодомерка, а брата ѝ вжзвел за *амал* (крал на Готите). „Тези готи се нарекли Остроготи" „De Gothorum origine et Rebus Geticiss XX — XXV

Иордан (Jornandes-Iordan).

Уни в Тракия и Мизия.

В VI в. в Източната Римска империя се вжздигнал един военен гений, родом от Мизия — Белизарий, който по своята доблест, военни дарби и неустрашимост далече надминава *Сципиона Африкански.*

Водител на уни, сам той ун, начело на тая непобедима армия от 600 до 1200 всадници, той обхождал всички бойни полета от Персия и Италия — до Картаген. При срещата с Гелимера, уните, подстрекавани от свои еднородници, сражающи се в армията на Вандалите — се побунняват.

„Les huns etaient mecontents; ils craignaient qu' on les laisser mourir sans leur permettre de retourner dans leur pays (H, B. Empire 243) (А знайно е, че черните уни немаха отечество и кжщи)

Но генералисима Белизар „знаял така добре да печели на своя страна уните чрез своите милувки, своите волни отношения, па и чрез виното, което им раздаваше и кжм което уните питаеха голема слабост, че те дадоха клетва да останят верни, защото Белизарий обеща да ги отведе у тех с плячката им (H. B. Empire Carthaga page 242, и 533).

Като превзели Картаген Уните дали на пристанището името на своя град Мундраг (бивши гр. до Шумен) Mundracium (Прокопий, гл Lebeau l. XIII)

В превзетий Картаген уните влезли мирно и тихо, при отворена чаршия, без да се докоснат до чуздата собственност.

Обаче, при превземането на Неапол, понеже Евреите и след падането на града, продължавали да се сражават из засада, уните се разтжршували даже по храмовете, сжбрали млади от слабий пол и решили да позабравят несгодите на обсадата.

Тук, обаче, на сцената се явява Белизарий и чрез своята огнена реч, ги заставил да отпуснат и вжрнат по домовете им пленените моми.

— На кого посегате?! Какво виждам? Та нима, вие, славни и непобедими в всички войни, забравяте, че това сж жени на наши поданници!! — свикал им Белизар.

И „жестоките бойовници" уните, направили това нравствено насилие над непобедимите страсти, — нещо, с което сж нанесли най-големата победа в V век...

(536 год.) Уните се оправдавали, че Евреите с своето вероломство ги раздразнили.

В 535 г. в битката при Далматинския град Солон заедно с уните се подвизавал и Иверийския, или Гергински княз Перан, син на царя *Гергана.* (По после от Гергиния кжм VIII в. виждаме в Бжлгария доброволцате рицари: *Чакагар, Киригйр* и Ерула О' Корса).

При Солун за пржв пжт се явяват при Уните и Исаври.

В Персия покрай Белизара се издигат и други некои унски вождове, между които ще цитираме: *Авган, Асккан, Сунька, Симо и Буза.*

Между другото ето какво разказва Прокопий за битката между Уните на Белизара и Пероза, Персийския вожд:

„Персите беха почти разбили фронта. „Безсмжртните веч сж срещу Белизара. В туй време той повиква вождовете на Уните: Сунька и Авган (Augan), или Оган, заемащи до тогава десното крило на ромейската армия. Персийския вожд Барасман сжбаря и мете пред себе си ромейската пехота. Още малко и победата е негова. Но, ето, че Сунька и Авган изкачат, спущат се като фурия и в миг пред тех се образува могила от седла, конье, перси и аркани. Бжлгарските ескадрони-les huns-сеят навред смжрт, поражение и ужас. Сунька сам сжбаря Варасмана; бжлгарските ескадрони избиват в това сражение 5,000 души.

В това сражение Сунька и Авган имали само 600 души уни всадници.

Прокопий, като говори за уните, нарича ги и Масагети.

(Σίμας τέ και Αύγάν μασαγέται Procopius „De Bel. Persorum I, 1.13).

Телляка на Буза — Андреа, в едно от тия сражения, поиска позволение и излазя на самоборство с един перс, рицар, когото повалил с аркан, одрезал му главата и я понесал пред очите на очудените войски от двата лагери.

Това сражение било пред портите на града Дара — на самата персийска граница.

(Година 530, стр. 132, том VIII Lebeaü „Hist de Bas empire).

Сам Велизарий носи титлата: Général des troupes de l'Orient

Пред Хераклия Уните, в пияно сжстояние, наранили един гржк. За това им деяние

Белизарий осжжда и обесва двама уни на сжседната могила.

Веднага Уните се вжзбунтували и решили да се разотидат. Но преди това те пратили една депутация, която заявила от техно име:

„Като се ангажирахме само от добро желание в римската войска, ние не сме станали римски поданници и това не значи, че вжзприемаме римските закони, защото по нашите закони един човек за простжпка от подобно естество и то в пияно сжстояние, нивга не се наказва с смжрт“;

В Картаген Уните превзели града и стояли вжн на лагер, когато гржцкий адмирал Калонимос влезал вжтре и почнал да плечкосва града. (Б. *А.* Сжщо като през 1912 г. при Солун,..)

След като завоювали трите материка за Византия, Унобжлгарите заедно с своя вожд Белизара те се вжрнали в своите домове из Мизия и Тракия.

Като награда за заслугите му кжм империята, гжрците извадили и двете очи на Белизариа, който умрел в ужасни страдания, вжзпен от всички поети на своя век.

Уно-Бжлгари

В зачалото на 538 година една многобройна бжлгарска армия под водителството на двама *унски-риксове* нахлула в Тракия.

Иоаннес Малла под тая — 538 година пише:

Τούτω τω ἐτεὶ 6031 (538) ἐκίνήσαν οἱ „ουννοἱ“, δύο ρήγες μέτα πλήθους Βουλγάρον καί δρούγγος εἰς Σκηθίαν καί Μύσίαν, στρατήλάτοο οντος τής Μύοιας Ἰοστινου καί τὴς Σκύτίας Βαούδάρίου (II p 169).

Lebeau като заема погрешния латински превод на Малала, дето горното е преведено у Анастасия Библиотекаря: Anno diodecimu imperii Iustiniani... moti sunt Vulgarum duo reges Vulger scilicet et Droggo, разбира като Анастасия, че тия крале (reges) се казвали Вулгер и Дронг... и добавя веднага:

„Les deux noms mentionées dans l' Histoire méleé, me paraisent controuvées (Wulger et Drong).

Че тия две имена сж измислени от невежеството на латинския преводач — в това неможе да има и сжмнение. Μέτα πλήθους[1]) Βούλγαρων καί δρουγγον значи буквално:

„С големо множество, сган Бжлгари и дружинники, другги“.

[1]) πληθοσ, πληθους значи grande quantitê, grand nombre, abondance, foule, l' ordre des plebeiens; multitude.

Унобжлгарите, които сж служили в армията на Белизара, не сж били инкорпорирани в легионите от руска Азия, която тогава не беше в Византийско владение, а сж населявавали двата бряга на Дунава. В това несжзнателно, ни убеждава сам Прокопий. В „De Bella Gothica I, 1. 27“ той казва:

„Двадесет дни само след превземането на Порто от страна на уните и ромеите, командвани от Белизария, пристигнаха Мартин и Валериян с 1600 души всадници от варварите Уни, Анти и Склавони, които живеят край Дунав. брегове.

„Οἱ πλειστοἱ Οὐννοἱ, τε ὑσαν καἱ Σκλαβηνοι καἱ Ανταἱ, οἱ ὑπερ ποταμὸν Ἰστρον ὸς μακρὰν της ἐκείνη οχθης ἱδρονται.

Сжщото сжбитие под година 537 намираме хроникирано у масса латински хронисти, от които ги заема Lebeau, а така сжщо и у Геррgио Прей.

В Иоан Малала стр. 442 намираме как Патриция Помпиус сжбирал войски по сжщи начин: „Eodem tempore Pompius etiam patricius, cum ingenti illiriorum, isaurorum, thracumque exercitu émissus est“. Венди — Вандали и Лонгобарди сж били винаги сжседи с уните, имали царе от сжщи произход и живели край Дунава

„Появлението“,...

Ако се доверим на басните на гржцките летописци от нея епоха, които мислят хуните без да сж ги видели, какжвто е О. Иероним и гота Иордан, ще излезе, че *един баснословен, фамозен в всеко отношение народ — наречен унски, излезал из блатата на Меотида и Дон, според Иероними — от Азия, нахвжрлил се в Европа и разхвжрлил, като бик в гржнчарница — един вжрху други, аллани вжрху Готи, Готи вжрху Остроготи, вжрху Визиготи, които отстрахжт бегали напреде му, като некое подплашено стадо“.* Обаче сжщий О. Иероним, който описва хуните, поставя Бжлгарите в III в. в Панония, Сирмия и Илирия и ги нарича: Zenzi ex quo Bulgàri!!!

За да дадат едно що годе романтично обяснение за това преселение, Прокопий и Теофан измислят историята за подгонения рогач от двамата бжлгари...

Иордан е по духовит в случая. Той разправя, че като покорили сродното тем *племе Алани*, последните притиснали готите и така се почнала пжрвата война за притеснения...[1])

[1]) У Историка Лебо намираме под година. 485, „Theodorich, roi des gotes laissa Constantinople, defiant la cour de Zenon, il se rettira à Nevos (Sistova) et se battu avec les Bulgares, qui disait, qu' ils ont été envoyés par Dieu pour chatier les princes

(Lebeau vol. VII, 34 p. XXXXVIII) Theodorich passa le Danube sur les bords de Borysthène, se defis et blesso leur chef, Libertaim, qui échappa par la fuite

Ерманрих победил княза на Аланите, които на ричат Рок'салани.

А Гжрците ги пишат, ρως αλαν, което значи Руси-Алани.

Риксалан побегнал при царя на уните — Баламир, когото замолил за помощ против Ерманрих; обаче, в отсжтствие на Риксалана, той хванал жена му *Олга* и заповедал да я разчекнат между четери коня. Братята й—Зара и Омия, се заклели да отмжстят.

Характерни в това изложение сж следните исторически факти:

I-Свиоготското име на Унския цар *Баламир*. (У Готите-Валамир и Видимир).

II Общността на Анти, Алани и Уни, които сж живели наблизо и били заедно, или же отмжщавали едни за други.

III. Винтар, като искал да се освободи от Уните, нападнал Антите.

IV. Той разпнал Княза на Антите Боза, или Буза.

V Бжлгарите в 485, 495 и 505 г. се бият в Сирмия,—Митровица--против Готите, за гдето те убили царя им *Боза*, а св. Нероним в III в. ги поставя там!!

В заключение: Буза, Княз на Антите, се отмжщава от Бжлгарите в Сирмия, или Митровица, долна Илирия, гдето те се явяват като жители в края на III век, когато уните идат в Европа в IV век... Сжщото племе Бжлгари, смесено с Гепиди, живуще край Тимок, признава за свой Княз Мундо, притежател на крепоста Гжмзи-град.

Унския цар *Валамир правил сжюзи с местни, сжседни нему народи, даже от германско потекло*, сир. народ с сравнителна култура и царувал над тех. В следующата глава ще разгледаме Хуните чрез спектроскопа и калайдскопа на Приска, сжвремен историк, който изпратен при Атила, царя на Уните, описва народа му като Скитски, сир. Келто-Славянски, с сравнителна висока култура за онова време и една образцова джржавна административна организация.

Самия Иодан, който е писал своята История в Цариград през времето на Византийский император Юстиниана, ни показва *Бжлгарите-уни* не като азиятски народ, вжпреки, че е станал отзив на тогавашните клевети, отправени против азиятските *Хунни*, които невежеството на известни писатели смесили с славянските *унифицирани племена от Анти, Херули и Бжлгаре*.

Той ни определя техното местоживелище зад реката Дон, значи в Европа; *до Черно Море, от гдето дошла Хунската ярост вжрху народите*.

А думите му буквално казани по случай войните между Уни и Готи сж следните:

„Понеже догдето тези два народи — остроготи и визеготи беха заедно аз изложих до колкото можах разказите на стари хора и доста обширно разправих за отделилите се от Остроготите и Визеготи и сега би требвало да се вжрнем кжм техните стари скитски селища за да изложим по сжщия начин генеалогията и делата на Остроготите. За тех се знае това, че след смжртта на техния княз Херманриха и след разделата им от Визготите, *останаха си в сжщата земя под властта на Хуните; обаче амала* (войводата-княза) *Винтар* си заджржа отличията на своето княжество. Подражавайки храбростта на своя дедо Атаулфа, той се опита, макар и с по-малко щастие от *Херманриха*, да се отжрве от властта на Хуните, която намираше за тежка и постепенно и незабелязанно като се изтржгна, навлезе в земята на Антите за да покаже там своята храброст. При пжрва среща той биде победен. След това действова храбро и като проджлжи делото на дедо си Атаулфа, княза им Боз разпна на кржст за да всее чрез тоя пример страх и ужас; с сжщата кржстна смжтт разпна синовете му и седемдесет пжрвенци, чиито висящи тела да увеличават страха у покорените народи. Но в тая своя независимост той едва ли царува една година, понеже *Хунския цар Балимир не тжрпе повече, а повика при себе си Сигимунда*, (у Момсена Гиземунд), *сина на Великия Хунимунд, който спомняйки си клетвата и верността, стояше още под властта на Хуните...*, поднови сжюза с Баламира и потегли с войска кжм Винтара. Боя тря джлго. Пжрвия и втория пжт победи Винтар. Невжзможно е да се изкаже и определи като какви загуби нанесе Винтар на Хуните. В третия бой, обаче, понеже и двама беха излезли против него, Баламир се промжкна до реката Ерак, хвжрли една стрела, та нарани Винтара в главата и го уби.

„След това се ожени за братовчедката му Валадамарка, Унимундова (Володамирка?) и владе над целия Готски народ, който живе в мир и подчиненост, но при туй винаги беше под свой княз, макар, че получаваха заповеди от Уните (Jordanis „Panckoucke стр. 366—368). Такжв беше на пжрво време Унимунд — син Ерманрихов.

Хуни и Уни

Бели и черни уни. Уни от Согдиана.

Източни, или Пасенски уни, Северни уни, Панонски уни. Противоречията на летописците.

Школата на Тунман & Реслер & Клапрот търси първоначалната история на Българите в Китай — в среднеазиятските турски народи — по едно съвпадение или съзвуково съвпадение на речта *уни* и *Хийунг-ну* ... Между туй идентичността на китайските племена хиунг-ну с панонските и Аквитански племена *уни, унити, или Анти* напоследък се отрича от професори като Лебо; тая идентичност става ридикюлно предположение след находките на Етнологията.

Преди всичко съществуват в науката четери теории за произхода на уните: *Монголска, Турска, Финска и Славянска.*

Всека от тия научни теори и до днес държи своите позиции, защото никоя от тех не е претърпела поражение при некой сериозен диспут.

„Към средата на II в. след Христа Хунските народи, движейки се на запад под напора на Тунгузите, стигнали до границите между Европа и Азия. Тук източно от р. Урал те остават до IV в. Едва в 376 г. те прекрачили преградата, която образува за тех планината Урал“ ...

Казва проф. Златарски (Българска История г. I изд. 1918 г. стр. 22)

Тия хуни, нека се запомни това, били низски, черни, грозни, гърбави, отвратителни, „порождение на злите духове от Ада,“ както казва О. Иероним.

И така, според Теофана, Прокопа, Ницефора, а напоследък и немската школа, *грозното и низко това порождение* пробило преградата и прескочило в Европа в края на IV век. Тези хуни вървели от Изток към Запад през р. р. Волга, Дон, Донец, Дунав, а се явяват и в Мала Азия, Кападокия, Иерусалим, Антиохия и даже Египет към V век!..

Според арменский историк, Мойсей Хоренски те се явяват към Пасена в 176 год. преди Христа под името *Вендо-Булгор!!*

А Гиббон, английски историк, който систематизира тия данни за хуните в своето съчинение за Зап. Римска Империя, намира, че имало в *Согдиана* и бели уни!!

От друга страна, по сведения на славянските историци, уните идат от Север, от Скандинавия, заселват Борусия и *покоряват живущите там готски* или германски племена по целия Балтийски брег, а на франкските крале налагат дан.

Тия уни, според преданията, запазени в немския фолклор, били високи, красиви, силни, *гиганти с руси коси!!* В 268 година, те уните, заедно с Готи, нападат войските на императора Клавдия при Соко Баня, а пък според О. Иеронима, те пробили Дервентский проход едва в 320 г. преди Христа!!.

Капиталинус, историка на Августа, намира скити и уни славици в Сирмия, Панония и Илирия в I в. сл. Христа, а Адриян в своя периплус по Черномор. брег намира Българи в Сермизегстуза — днешно Влашко в II в, сл. Хр.

Като рекапитолираме целата тая псевдоистория за Хуни и Уни — това смешение, устроено от гръцката омраза против quasi — варварските народи, ще дойдем до следните заключения:

a) Хуните потеглили от Урал в IV в. подир Христа, а дошли в Мала Азия в III век преди Христа.

b) Те потеглили низки, грозни, черни, гърбави, почти циноцефали, *„порождение ведьм“*, а пристигнали от Швеция в Балтийските провинцим в III в и по-рано бели, русокоси, високи, *почти гиганти*, изпълнивши въображението на съвремените скири и тевтони с един кошмар от епически предания, в които преобладава силата, красотата, милосърдието и правдолюбието на уните, които се жертвоват и отварят война на Бургундите за ограбената Гримхилда!!...

c) *Приск*, съвременник на уните, ритор и Силенцарий в Източната Р. империя, посланник до Атила, описва уните като Скити — местни поселяне, а не чергари, а Професор Златарски, след XX в., водящ се само по известни историци, днес иска да доказва и затвърди поверието, че уните (Οὖννοι) със Хюнгну, порождение Турано — Алтайско!!

d) Тези туранци (sic) имали за водители, вождове и царе: *Либертем, Баломир, Роа, Донато, Харатон, Гариерик, Атилла, Виза,* Ботур, Скот.

В същност думата *Уни* не е име, а прозвище на един народ, който се е наричал *Българи* от западните писатели винаги, когато със били в съприкосновение с него.

Така в древните историци като Херодота, Страбона и Скилакса срещаме следните имена на скитите:

Кациргари — от кацика — коза, козари.[1]
Ипомолги — конедойци, пак Скити, Скити.
Оамаксес — пжтуощн с кола скити.
Абии — сиромаси — скити.

Мелинофаги — просоядци, тестоядци, от индоевр. корен *млин*, *млево*, англ. млин, млинжр — воденичар. (траки)

Пирогари — пирогоядци, хора, които яджт карталàчи, пироги (пак на сжщото место, дето поставят млинофагите).

Титани, или великани наричат едно племе, което наричат и Пеони, и Сатри, и Дии, и Тетраксити.

В Антропологията не одавна сж се разгледвали като положителни факти преданията за особностите на некои чудовищни човешки племена, казва Професор Драгоманов, а с него и А. Т. Илиев. Некои от тех сж представяни от Гжрците ту извжнредно високи (исполини) ту извжнредно дребни (пигмеите) които жеравите подгонили, или донесли на крилата си до Варненските блатà (бивша Одисас). Преданията за исполини Елини и Гиганти жидове сжществуват в Бжлгарския компаративен фолклор.

Преданията за великански племена сж много. Едва в началото на XIX век науката ги изгони в идеалния свет на митологията.

Че и Хуните сж едно от тия названия за *Ипомолги*, *малинофаги* и *абии*, в това се убеждаваме от факта, че бжлгарските дворяни при Мортагона и Кормеса, често се забавлявали с това, гдетò се обличали в *Аварски дрехи* и гжрците, присжтствующи на тия забавления ни предават силния ефект от подобен род забавления. Бжлгарите твжрде често имали обичай в военно време да се обличат в страшни дрехи, с които плашили *ромеите* , . . От този обичай сж произлезли Псевдо — Аварите.

Този обичай на преоблачание в варварски дрехи от кожи, обжрнати *на рухно* и поставяне цела овча кожа на глава с пробити две отверстия за очи, окачвание на едри говедарски звжнци и днес се практикува в Тракия по по време иа Кукерите, или тракийски карнавал.

Преданията за Гиганти, титани и Циклопи у Гжрците не сж новост, нито особна преимущественност. И другите европейски народи сж запазили спомена от подобни страшилища. У нас — Змеювете и Жидовете, в Македония — Елините, у Турците — Девите, а у немците — *Хуните*.

Всеки народ си плаща редовно данта на прекарания страх.

Най-характеристично сж платили тоя дан Германците, които сж били години под ред под властта на Бжлгарските господари: *Октара*, *Бледа и Атила*. (368—453) има много немски приказки за изполини Хуни, песоглавци, (*Хунд* на немски значи *Куче*) На разни места, както днес паказват на Жидови и елински гробове, те сочат на *Хунски гробове*. Има даже игра на думи: „не пипай! *там има заровен Хун!* — Hier ist begraben einen hund — oder hunn)

Една от немските приказки гласи, че джщерята на един Хун — Исполин един ден видела един селянин немец, който си орал на нивата. Тя го хванала заедно с плуга и воловете, метнала го в престилката си и го занесла в кжщи за да си играе на кукли . . .

Твжрде близо до ума е щото думата Хунигур, сжкратено *Хун* да е довело до едно смешение на понятия за *Хун* и *Хунг* еднакво омразни, както приживе, така и джлбоко под земята.

„Хунски градове, Хунски пещери и гробища се сочат и до днес в Германия, обаче, за чудо големо — *нито една Хунска дума* не оставил този „исполински народ“!!

Собственно казано останалото от него е чисто славянско, славянски имена, славянски градове, славянски топонимия:

Брани-Бор — това е вендското име на днешната Бранденбургска Арка.

„Добри-Лук“ и *„Добра вест“* сж имена на квартали в Берлин, чието вендско име е *Берло* — Жезл.

Зверино е старото име на Шверин.
Слъзовиц — Шилезия.
Видна — на Виена.
Бжрно — на Брюн.
Круша — днес *Грюша*.
Преслава — днес Бреслау.

А имена като Конювец, Бжрдо, Мелник, Карлово, Мохила, Сопот и други немат чет.

Уни примитивни.

Появяването нà името Ужни, или Won и Уан, Οὐαν по гржцки правопис датира още от незапомнени времена, до които преисторията се среща с митологията.

Така от „ Haldée Primitive“ на Масперо ние знаем, че през времето на *Амиларос*, който царувал 13 сарй[1]) излезли из Еритреа полубоговете, които се наричали *Ужни* и покорили земите, в които зацарили: Халдеен 12—сари, Уаннес — 2 сари, по него — *Амелагор*, *Давос*, *Обжртес и Киш-Сутра*, през чието време станал потопа.

---

1) Сар — 3600 годтни; Нер — 10,000; Сос — 60 години. Визираните епохи в сар се разбират не царувание на една личност, но на една династия.

В Египетсктте идеограми ний намираме името на Уните почти едновременно с основаването на Озирисовата империя. Думата *ун* и уни, *Мауни* — страна на уните — се среща, както ще видим по нататжк почти в всека историографска иерограма. Уните били наемни войници в Египет; Мауния, (която се запазила и у Иоана Никиу) се среща като топонимия на Македония, или земя на Гетоуните. Я-унна в по-старите епохи от V до XVIII династия значи обитател на днешна Европа. В Южна Африка среди племената около Кап понятието человек се изразява с унн; *Блафуно*, значи бел человек, бел ун.

В пирамидните иероглифи в Сакара, тая на Унни, оная на Новеркара и Мирири Папи I и II, (царували от 3794—3777 преди Христа, а особенно в „stèle de Giseh" (Musée Giseh" „Marieth, Cataloge générale p. 90 n. 530) намираме редица сведения за военноначалника Уна от земята на Мауните, който постжпил като войник и достигнал до високото стжпало на „Семер", сир. сжветник на Перда Папи; че че последний бил женен за Бригийката *Мирира Ункняз*, наречена Руми-Ра, божа сжлза на Египетски язик, от чието време на сетне фараоните покрай титлата Сутен вжзприемат и Майунската титла *Кнез*. След нея гжрци лодкари открадват Родопа, *Нита Ункрита*, която уженили за *Мечтемсав*, роден от брака на Мирира с Папи I.

Тази презморска страна, наречена Мауния, или *Ма Яуна* (страна на Уните) била на север от Египет и нейното име било според Zoega „un transcription aventureuse du mot jaounes (Ма на египетски значи чузда, презморска страна

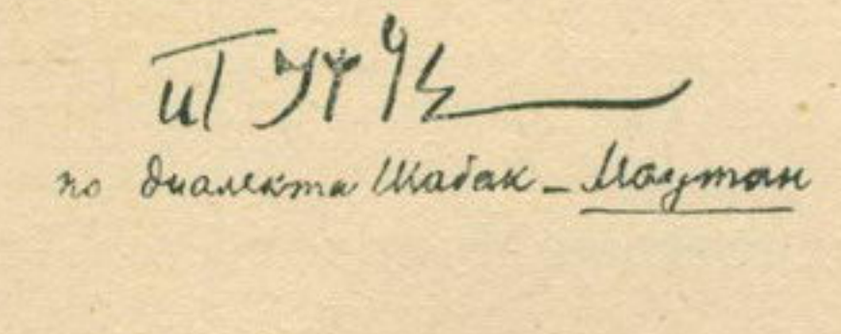

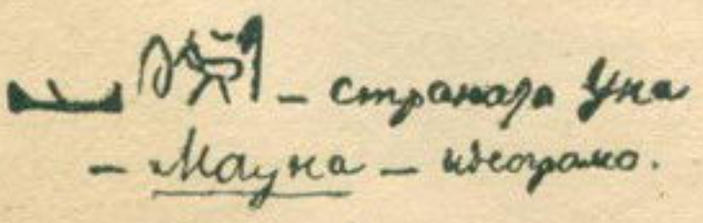

От там *„Мауна"* — гемия за пренасяние стока в земята на Уните.

L'Existance de ces peuples etaiat dejat connue de longue date, où le textes furent rédigés (Teti I, 174 и Papi I, 27 и 28) Сам военачалника Уна е управлявал от 3834 до 3804 преди Христа. Прекрасната Княгиня, чийто е чепика, донесен от орела : Гжрците не зябравяли да я намерят в лицето на джщерята на Мирири Ункяз, с която се той оженил.

Когато тайната се разкрила, народа се вжзбунтувал и убил Ментемсав (Менкера). Но Нита за да си отмжсти, построила велика пирамида, с разкошни зали от сиянит и син базалт, тапицирани с разкошно емайлирани плочки. След туй повикала видните египетски вождове, напоила ги, и в разгара на тжржеството пуснала таен един канал с вода и ги издавила. Сама тя се хвжрлила в една пещ.

Нейния прах почива в гроба от син базалт, а сжблазнителната й статуя, одухотворение на всека красота, е будила любопитството на всички любители на античната красота и на изяществото в оная отдалечена епоха, когато гжрците сж били деца в Искуството.

С други думи Мауните, или Бжлгарите сж сжществували под това име много по рано от тая дата, а *Ма-кет-уните* се явяват като едно следствие от сливането на Гети с Уни, което, по всичко изглежда да е станало в Тракия и Македония, защото Херодот ги намира вече смесени.

Маутани те, според мнението на Винклера, сж Арийци; А Иоан Никиу ни казва, че Кубрат бил цар на Маутаните, или Бжлгарите (Кубра-докс *Маутаний*), племеник на Керавнос.

Найдените документи на гетски, или Маутански царе от Сирия и Уун-Мжнду (Мидия) ни рисуват разцвета на Маутанското царство през XIII век преди Христа, сир. четери века преди Троянската война.

Гетпосйл бил изначало Княз на градеца Кусара.

В една от кунеиграмите Асирийски се чете:

„Когато Сута-Тар властвуваше в Маутани, баща му Артатам зле постжпил с страната. Той разточил и отправил всичките си сжкровища в Асирия и Алшу. *Тусра-тар* построил дворец и рсзкошно го украси, а той всичките му драгоценности дал на Асирийците. *Сауша* — цар , прадедо му, добил из Асирия порта из злато и сребро и поместил я в двореца си в Варакан, а *Сутарна* взе, та *я вжрна в Асирия*.

Дворцови интриги разсипали азиятска Маутания и привели народа в робство, от което се спасил чрез преселение.

*

Почти всички историци сж сжгласни в това, че Бжлгарите сж Уни; но голема част от тех с данни от старите летописци, намират, че не всички хуни сж Туранци и Монголи, а има и Хуни бели, или Ephtalites.

Птоломей за пржв пжт споменава за унитe като народ, които поставя между Бастарните и Роксоланите.

А известно е, че в II в. подир Христа Бастарните (Бистряни) които живееха по течението на р. Лом, в днешно Врачанско, вдигнаха вжзстание срещу Рим и бидоха победени от римските легиони, изпратени срещу тех. Понеже е известно тоже, че и Роксоланите беха славянско племе, известно по своя висок ржст и силна конструкция, нещо като Троглодитите на Херодата, които живееха в Дакия, то самите Уни, които сж живели между тех, не можат да бждат освен Келтийското племе, или Келтотракийците на Херодота. Името, което носили те *Унн* — на Келтийски язик значи владетел (Won).

Китайските историци, които ни дават сведения за Хуните *Хиунг Ну*, или Азиятските Татарски Хуни, ни казват, че техните господари носили титлата *Тонгру-Куту — Шен — Йу*, или *Син Небесни великолепно величество*, когато самите славянски уни в IV в. се явяват с царе под имена Либертем, Освободител, *Бал — Имир*, или *велик дух водител* на Скандинавско наречие; сжщото име на Медийско — Халдейски диалекти има смисжл:

Балгх—Амир сир. Народ Болг.

Балг, или Balkh — столичний град на Ария и *Амир* — народ (Амира — Ашкуза, или Северний Скитски народ).

Пжрвите Уни Славици имат вождове с *титул рикс, байл, княз, цар*. Освен това самите китайски историци, начело с *Матуанлин* и *Шанг Киен* третират отделно племето Хиунг-Ну, или Хун-Ну (варварски народ), което поставят на север от днешната Китайска стена, а в сжщото време споменават за едно племе *Буляр*, или Булар, което живело до Черно и Азовско Море и по на запад.

Египетските летописци ни дават сведение за племето *уни*, живущо в Македония, *като гетско племе* (Ма-Кетун земя на Гетоуните, а принцеса Родопа, откраднатa от Траките, носила титлата Ункняз и *Таркьняз* (Румира Ункняз,*) — *Унка от Кените* — Caeni — *до Родопите*. В западна Бжлгария в X век се явяват Князе под името *Таридàч , Таракан , Боритакан*,на които корена си остава tara*). Никжде среди Уните славиций ний не намираме следи от Хюнгската титла *Тунгру Куту — Шен-ю*. . .

Нито антропологически, нито физиологически, сир. краноложки следи за кжси джуджета с уродливи гжрбици и сплескани носове, нито язикови дани, нито фолклор, който да ни напомва поне що годе от този прословут монголски потоп.

След Матуанлин (прев. Сен Жулиен) Юе-Чи, едно от племената Хюнг Ну, кжм вторий в. пр. Христа изгонило из Бактрия и Согди ана народа Сцѐ, или Сака (Славяните сп. Индустани). *Саките*. (*Аланите и Ву Сун*) — били красив народ с сини очи. Шефа на Ву-сун (Вейс-ун) носил според китайския този историк — титлата *Кунмик* или *Кан-ми-Куен*.

Китайците потжрсили сжюзничеството на това Бактрийско племе за да се противопоставят на Хюнг Ну, като изпратили за целта делегата *Шанг Киен*, когото Кипчакските Турци хванали и заджржали в плен цели десет години.

Вжнанските уни след джлги борби с Хюнг Ну сполучват да убият техния *тунгру Куту*, от черепа на когото си направили чаша за вино (хиляда години преди Крума).

В 570 година царицата на уните Сабири Боа, вдовицата Балак, която Малала нарича *регисса* (царица) с стохилядна армия се отправя срещу двамата унски царе Тиран и Глом, които искат да минат през Сабирия и помогнат на Персийский цар.

След като ги разбива и пленява, Блоа ги изпраща в Цариград, дето по заповед на Юстинияна *Тирач* бил убит, в *Глам обесен*

Местожителство на Уните от II. до VI в.

Клавдий Птоломей—Claudius Ptolomeus „Geographia“ 440—431 edit Paris) като дава в своята География описание на народите, населя-

---

*) Легендата за *Нита Ункрита*, или Родопа пжлни вжображението на всички стари гжрцки писатали. Орел един я сжгледва в момента, когато се кжпи, вдига обувката й прехвржква морето и я спуска на коленото на фараона, който в туй време извжршвал сжд над своя народ. Когато видел грациозността на тая обувка Ментемсав, син на Папи, предугадил какжв сжвжршен и фин тебва да е крака на тая принцеса, повикал гжрците — тия вечни крацди на хубавици и им поржчал да изнамерят и му доведжт притежателката на този скжпоценен чепик, което гжрците направили.

*) Филолож. дериват, произл. от Tarcou-бог на старостта у Гетите. Гетския цар, покорен от Римляните в 46 г. в Ст. Планина (Hemus) се наричаше Tars.

ющи Европа, помества *унитe* в Панония до Карпатските планини, като казва:

„До Венедикския залив (залив на Вендите, дн. Балтийско Море и Северно море, край Хамбург) живеят по брега на океана Велти (Велуни), над тези Ози, на север — Карбони, на изток от тех — Кариоти и Сали; под тях (з. п. на юг) Гелони и Ипоподи (конйокраки) *и меланхлени* — чернодрешковци; — под тях — Агатирци (козари), след тех Аорци и Пагири; под тех — Савари и *Боруси* до планинната Рифеа. След тех — *Акиби* и *Наски*, *Уибони* и *Идри*. От *Уибоните* — до *Аланете* — Стурни. До Аланите—Амаксобии (Амакс-кола и абии — бедняци, които живеята в кола). В земята, дето се извива реката Дон: *офолони* и *танайти*. Под тех — Озили до Росаланите..

Между Бастарни и Роксалани — *Уни*, а под техната планина —

Амадокси и Навири.

Филосторг, летописец род. в 360 година, идентизира Уните с стария скитски народ на Херодота — Неврите, или днешни Норвежци. По случая той пише:

„Вижда се, че уните сж едентични с тези, които в старо време се казваха Неури. Техните селища беха до полите на Рифей, ските планини, от дето извира реката Дон (*Карпатите*) А Неури не сж други, освен Норите, или Нормандите.

Зосим (IV век.) казва, че уните сж от ония скити, които се наричат *„царски скити“* сир. владеющи (уун). Херодат ни казва че те били чипи и слаби и че преминали от Азия в Европа . . . (Zosimus IV, 20)

Един от най трудните вжпроси за историята, като почнем от Херодота, та свжршим с Порфирогенета — Маркарта и Реслера, — е вжпросжт за местонахождението на Скитите, а по после — на Бжлгарите.

Скити — на север от Меотида, Скити в в Малка Скития, Скити-Гети, Скити-Мизи, скити в Дакия, скити в Панония, когато Помпони Мела ги туря на граница с Келтите!!

Тия противоречия постоянно се уясняват благодарение малкото семе от истина, което се е запазило среди бурена на византийската псевдоистория.

Малала казва, че старите мирмидони днес се наричат Бжлгари и живеят в Малка Скития до остров Певки. Продължителя, а по него и Порфирогент, Скилиций и Кедрин ни явяват за борби на Пелепонезски славяни — Бжлгари, които правят вжзстание за обединение с Бжлгария. В началото на XI в. 1041 год. Византийците викат наемна войска от Шведи под шефството на княз *Харолда* против Пелепонезските Бжлгари.

От друга страна Уни-Славици, или Уни-Бжлгари под скиптжра на Октара, Руа (Руйо) и Атила царуват над Панония с малки прекъсвания почти до *Крума*, който премества столицата си в Плисков на Дунава.

Години под ред Бжлгаро-Уните сж владели над немските племена.

Така, по свидетелства на немските историци: Тунмана, Реслера

След трагическата смжрт на Остготския крал *Херманриха* една част от Готите, под водителството на неговия син *Хунимунд*, без борба *се покорила на Хуните и остала под техна власт до смжртта на Атила.*

Част от другите Готи минала в Мизия и при града Никополис до Тжрново образували особна готска област, която знаем от нейния епископ Улфила (Вжлко) и от готский *историк Иордана*, който описва готите.

Когато готите в IV в. станали опастност за Източната Рим. Империя, от Цариград повикали и опжлчили против тех *Пжрвите им господари—Бжлгарите.**) Между туй в това време (458—499 и 499—505) Бжлгари под водителство на царя си Буза, населяющи Бузия до Калатис се бият против готите в Тракия и Сирмия (485, 499) а в 505 под водителство на Хуно-Гепидеския княз *Мунд* ги намираме край Тимока и Сирмия!!!.

Хероджт ни говори за Масагетите като Мизийски народ.

„Масагетите имаха за царица една жена, чийто мжж бе умрел, тя се казваше Томира (Томи-ра, царица на Томи: Томирйса у други, което значи Томи-реиса, сжщото — царица Томи, основавша града Томи, днешний Кюстенджа. *Томирис* споменава Омир като Тракийски певец.

Иордан привежда за Унигурите друга една приказка според която те *по-рано живели в Мизия и Тракия, после — в Меотида и пак обратно. Други разправяли, че те дошли тука от остров Британия, дето били подчинени и че били откупени от някого за стойността на един кон,*

Те сж прочути с тжрговията си на Хермелинови кожи. От тех се боят и най-смелите хора.“

Като говори за Вендите, или Вандалите, едно от сжставните племена на бжлгарския народ за периода до III в. сл. Христа, Иордан пиеше:

„В началото на своето царувание Книвида, готски Княз, поиска да разпростре владичест-

вото си над Вандалите и техния княз *Визимар*, който бе от рода на *Астингите*. Последните заемат пжрво место помежду Вандалите и сж според историка Даксйпа най-войнственното племе. По това време те живееха кждето гепидите седат, до реките Маризия, Милиар, Гилпил и Грисия. От кжм Изток граничеха с Готите, от кжм запад — с Маркомаите, на север с Хермандурите,, от юг — с Истера, който се казва Дунав и — с други думи те живели в Дакия и Панония.

Agathios, ed. Bonn p. 299—300 казва, че Унобжлгарите живеят до Бургундите, а Зосим (Zosimus IV, 20) ни разбира като стари Дунавски жители.

„Τούτων δὲ όντων έν τούτοις φύλόν τι Βαρβαρον τοις ύπερ τον Ἰστρον Σκύτικοις έθνεσίν επανίστη προτερον μεν ούκ εγνωμίνον τὸτε δέ εξαίφνης, αναφονων. Ούννους οἱ τούτούς έκαλον, είτε Βαξίλείους αυτούς ονομαζείν προυήκει Σκύτας, είτε ούς Ηροδοτὸς φησὶ παροικειν τον Ιστρον ξίμούς καί αυτενέας αντροπούς, είτε εξ Αξίας εἰς την εύρωπην δείδησαν (Zosim, IV,20).

Кжм края на IV век тия Хуни, които Зосим признава за старите *Скити на Херодота*, живеят не в Азия, а в централна Европа — до Бургундите, или Нибелунгите (Уни—Полянци) а самите Шведи ги наричат Будлунги (Едда Свендуна: Велзунги, Нибелунги, Будлунги).

Готския, или Гетски Историк Иордан за Уните пише:

„*Уногорите сж прочути с своята тжрговия на Хермелинови кожи.*

И смелите хора се боят от тех. Четем често за тех, че пжрвите им селища били при Азовско Море, (Меотида); вторите — в *Мизия, Дакия и Тракия*, третите — над Черно Море, пак в Скития.

„Обаче нигде не намираме записани подобни приказки, *че те били подчинени на Британия*, или други некой остров и че били откупени от некого за цената на един конь. Ако некой вземе да уверява, че те сж се появили друго-яче на света; ние сме против това, приджржайки се о това, което сме чели, а не от онова, което приказват бабите".

Агатий, историк от VI век подобно на други писатели, заемши от тех, пише, че те живели **невга** до планината Имао. Всички тия народи се наричали *Скити* и *Уни*, според рода, Кутригури, Ултизури, *Бургунди*, други пжк другояче, според обичая.

И в двата случая се говори за Уно-Бжлгарите, като народ, идущ от Британия и сроден на **Бургундите**.

Юрий Венелин по Нестора, руски летописец, казва, че Бжлгарите били

„Телом велики, а умом горди",

С други думи най близските сжседи на Бжлгарите, които не сж имали нищо ни за, ни против тех, ни казват че те не били низки, худи, грозни, гжрбави чудовища с овчи глави и сплескани носове, а великани горди и с пжлно сжзнание в своето превжзходство, като освободители на потиснатите народи.

Орозий, Евсевий и Юрдан ни казват, че Теодосий, за да се освободи от Готите, повикал *против тех пжрвите им господари—Бжлгарите.*

Приск ни казва, че те не носили, като Хиунг Ну дрехи от полски *мишки*, а носили *такива, везани с злато и коприна.*

Те били не Хунни, а Уни.

Иордан, Готский Историк, който живел кжм 551 г. сир. сто години сл. Атила, ни говори *за Бжлгарите, че те били изпратени от Бога за да накажат Готите за техните прегрешения.*

Бжлгарите под името Скити и Уни, Мйаони и Келтотраки сж живели от памтивека с Гжрци, Келти и другите Кимерийски колена и в Ария, и в Мидия, и в Месопотамия, а от там през Тракия — до крайните предели на Европа.

След Атила се явява Виталиян по времето на Императора Анастасия.

Като небил в сжстояние да се срази с силата на бжлгарите, той, Анастасий, подписал договор с *Виталияна, водител на 60-хиляди Бжлгари* и чрез милости и подаржци го отстранил от Цариград, дето ходил да иска вржщанието на двама Македонски владици.

Императора признал на Бжлгарите правото да се населят в Тракия и Мизия (от гдето с били изгнани по-рано), а Виталияна назначил за Magister milita и федерат (Foederata gentes) на Тракия.

След смжртта на Анастасия новите императори — славяни: *Юстин, Юстиниян Велики и Юстиниян II* се старали сж пари и подаржци да примамят на своя страна бжлгарите и поради това често техното васалство *след коварно омжртвяване на шефовете им*, се обржщало в поданство. Юстиниян с голема полза употребявал бжлгарските корпуси от волнонаемници от Странджа, или *Сакромонтици* ту против Готите в Италия, ту против Вандалите в Африка (Велизарий, Герман, Ардабурий и Аспар) те били и единствената надеждна войска против Персите в Азия; по после тех виждаме против Тома и Филипика, като омиротворители на Византия, по наследство.

Мнозина от тех били покржстени. Бжлгарите докато имало свои столици в Банат, Па-

нония, Сирмия и Дакия (4 царства едновременно) под свои собствени повелители, находили се на такжва *степен могжщество, че били защитници на другите славяни против притесненията* на Готите, Франките и Римляните (Ю. Венелин).

Техната граница на севэр достигнала Норик, дето в 575 година поразили франките.

Боян, приемника на *Заверкана*, като минал през Сава в Далмация с една кавалерия от 12,000 души, завладел част от Илирия и поразил римската войска под командата на Тиберия, зет на Юстинияна II, взел дан от 80,000 червонци, *като заджлжил Ромеите да му плащат ежегодишно тая сума.*

От Имп. *Маврикия* той поискал щото сумата на данта да се увеличи на 100,000 червонци. (583 год.)

Почнали се по случая преговори, които довели до осемнадесетогодишната война.
Амеде Тиери в сьоя капитален труд за Келти и Галли които обособлява (Histoire des Gaulois) намира, че Бжлгарите не сж едно племе, което е носило това име още в най-джлбоката древност, Собственно те били две племена: *тектасаги* и *толстобоги*; един шеф на тектосагите се казвал *Болг* или *Болгиос*, от когото тия *Келтослави* се нарекли Болги, или *Болгаре*. Гаелските предания наричат белгийските племена, които дошли *в Ирландия от Галия—Болг* и *Волг*.

Но уните в старо, време сж наричани и *Ути*. Така:

Φησι δ'Εραθυσθενις . . . κύκλω περι την Θαλασσαν . . . Καδουσιας και Αλβανους, και Οὐιτιους ταχα και ἑτέρους μὲχρὶ Σκύτων (Στράβ. Βίβλ ία κεφαλ. η § 8 υελ 513. 514).

Освен у Страбона, уните сж идентифицирани с Ути, Утогори и Утци от много последующи писатели.

Така в Баойлския килим, за когото говорим на друго место, появлението на унската кавалерия е отбелезана с следния надпис под изображението:

Utsibum reparentur

А това доказва, че уните сж стари жители на Европа, сродни на всички келтски и нормандски народи, над които сж господствували и били поробявани, както е с случая с Ерулите,

Amm. Marcelline пише за уните, че живели на Ледовитий Океан, а огжн не клали*)

*) Neque igni, neque Saporatis indigeat sibi, sed radicibus herdarum agrestium, et semicruda cujusve pecoris carne vescantur, vuam inter femora sua et equorum terga sub certam fetu calogaciunt brevi (Am. Marcell L. 31 c. 2) *in glacialem oceanum accolens (ibid).

Сжщий е сжгласен с Византийский писател Зосима, който казва, че уните не могли да стжпат на краката си, а сжщите казват, че те *пеши* минали през Босфора вжв Европа.

Марцелин пише, че те не познавали никаква царска власт, а Приск, който е бил на посолство при Атила, ни казва заедно с всички сжвременници, че Унобжлгарите имали и царе, и князе, и даже джржавен сжвет.

Iordan „Rebus Goticis p. 52 казва, че Уните наричали своята страна Унивар:

„Eas partes Scythiae peteres, quas Danubii ammis fluenta proectermmeand, quae lingua sua Hinnivar appelant" От тия думи сладва, че Univar ще каже унски град, или унска земя. А Шафарик казва, че вар, варош на старобжлгарски значи жилище.

Helmold, писвайки за Русия, казва, че тя се наричала още и *Унниград*, защото в нея живели по-рано уни. Унивар е старото име на *Киев*. Понеже *Гард* (Garde) на Скандинавски язик значи *град и земя*, още едно доказателство, че *Дучес Булгарорум* иджт от Скандинавия, като всички келтокимерийци, нормани, уни, Болгари, или Индоари.

Franciscus Irenicus кн. VI стр. 32, сжщо указва, че Бжлгарите сж дошли в Померания *от Скандинавия*, като минали Балтийско Море и завладели Готите, или Allenmanите. Това, което ни говори и германското предание.

От всичко казано до тука ставя ясно: Че името *ун* и *уна, уни* е старото име на европейските поселенци, дадено им от Египтяните. Името *Хунну, Хиунну*, или *Хунни* нема никаква истор. вржзка с *уни*.

Пжрвите сж Келтоарийци, стари поселяни на Европа, а вторите — Монголи.

Едните — Уни — били високи, стройни, синьооки и красиви. А вторите — Азиятски Уни, спор. Марцелина били с pedes abruptes — изжрудвани нозе, Corpus biformes — безформено тело , Oculi minores — малки очи.

Уните според *Приска се обличат в злато и коприна*, а Хуните носили кожуси от *полски мишки*.

Хуните не признавали царе, а Уните имали много царе, князе, велможи и войводи.

Хуните ги било страх да нощуват под стреха, а Уните имали здания, разкошни палати и баня.

Ergo — Хуните сж Тураномонголи, а Уните сж Болгари, или Индоари, бели Уни, *Яуни*, Автариоти, Скордиски в Европа, Евталиоти — Азия.

И така Историята ни е дала следните типове Уни:

I. Уни Македонци — Мауни.

II Уни Мидяни, или Евталиоти, прозвани още *Маутани*, или Ма Унт-Ант — Уни Анти, или стари уни.

III Бургунди, градски уни.

IV Велзунги — Велуни.

V Нифл— унги — Белгийски уни.

VI Бодл — унги — Батаулови уни.

VII Уни на Кан Авар и уни на Кан Хуѫн.

VIII Черни Хуни, или Хиунг — Ну, които сѫ Туранци и немат нищо общо с уните Индуари, или Белите, или царски уни. Хуните сѫ били колониална войска на Уните.

Появлението на Готите.

Уелдис. — Гайна. — Балимир.

На друго место ний говорим за появяването на *Уните* не като азиятски народ, а като европейски, живущ нейде зад Днестѫр в Карпатите и в Рифейските котловини, според Готский историк Иордана, според Олимпиодора, Зеуса и др. некои, между които Anonimus geograph-a.

Пѫрвия унски цар, който се споменава след Харатона и Улдис, е Балимир, или Валамирос, цар на уните-свенди, който разбил готския крал *Херманриха*, на когото навел такѫв страх, щото последний се самоубил (Иордан „Рапскоuке" р. 292).

Чичото на Теодориха Велики тоже се казвал Валамир.

Готите в 378 година, сѫединени с *уни и алани* нападнали Византия (Източната Римска Империя) и разбили *при Одрин* Императора Валента. В тая война помогнали стоте хиляди Бастарни, населяющи коритото на Лом и Искр, които в 277 год. императора Проб поселил в Тракия, обезлюдена от Готите и чумата (Hist. Augusti, и Probi 18, 1 и Zosim 1, 71, 1).

В 377 година Фритигер, амал, или Княз на Готите, повикал от Дунава на помощ *Уните и Аланите*.

През 378 година *императора Грациани посрещнал Уните, Аланите и Готите*, които нахлули в *Ниш* през Сирмия, днешна Митровица — и ги разбил при Соко Баня (Суко) на пѫтя Ниш — София. (Юлиян Колаковский Ист. Византіи 141—150).

Всички тия данни ни говорят, че уно-бѫлгари, Готи и Алани били сѫседи на Византия, били се заедно против нея, а Уни — Славици населявали Моравско под името Руги и Сармати, или Автарияти—Бѫлгари, останки от келтите на Болга.

Бунтовника гот Гайна, или Хайна, като побегнал с армията си от Цариград, кѫм Дунавските равнини (в Кулско) бил посрещнат от княза на уните *Уелдис*, който разбил Готите, а главата на Гайна посолена, пратил в Цариград.

Боя станал при Кастра Мартена, гдето живели уните (Зосим 5, 22 и в Пасхалная хроника стр. 567).

Това сѫбитие според едни било на 3-й януарий 401 година.

В 406 година Стилихон, военачалник на Римската империя, поради нападението на гота *Радгайса*, повикал на помощ Уните, или Бѫлгарите, **които живели зад Алпите,** в Лебедина, днешна Швейцария, кантон Левантина.

В Созомен 9, 4.

Уните се явили под водителството на своя вожд Ульдина, или Ульдиса, княз в сѫщност на Мизийските Уни.

С них били и Аланите, които се били с Готите — факт, който доказва, че Аланите

не сж били близко на Готите племе. При крепостта *Фиезоле* Готите били принудени да се сдадат чрез глад, особно след залавянието на Радгайса.

Много пленици Готи били продадени от Бжлгарите по пазарищата, но повечето от робите изпомрели, защото били много гладували.

По случая Амиен Марцелин казва за Аланите:

„Аланите,) които по рано се казваха Сармати, живееха между Тиса и Дунав. (Ам. Марц. 1, 91—17, 12, 2, 3).*

подобни случаи, повикал против готите техните пжрви господари — Унобжлгарите, които се явили за защита на Римската империя под водителството на царя си Ульдина. С тех били и *Алачите* — сродно на унобжлгарите племе.

Като пленили целата област от Тибр — до По, пжлчицата на Радгайса потеглили за Апенините. Но на уните се удало да ги сгащат при крепостта *Фиезоле* и ги принудили да се сдаджт чрез глад. Голема част от пленените готи измрели от глад, друга част Бжлгарите отвели дома си и разпродали по пазарите, или употребили в полска работа. 12,000 души роби готи се паднали на Стилихона, за

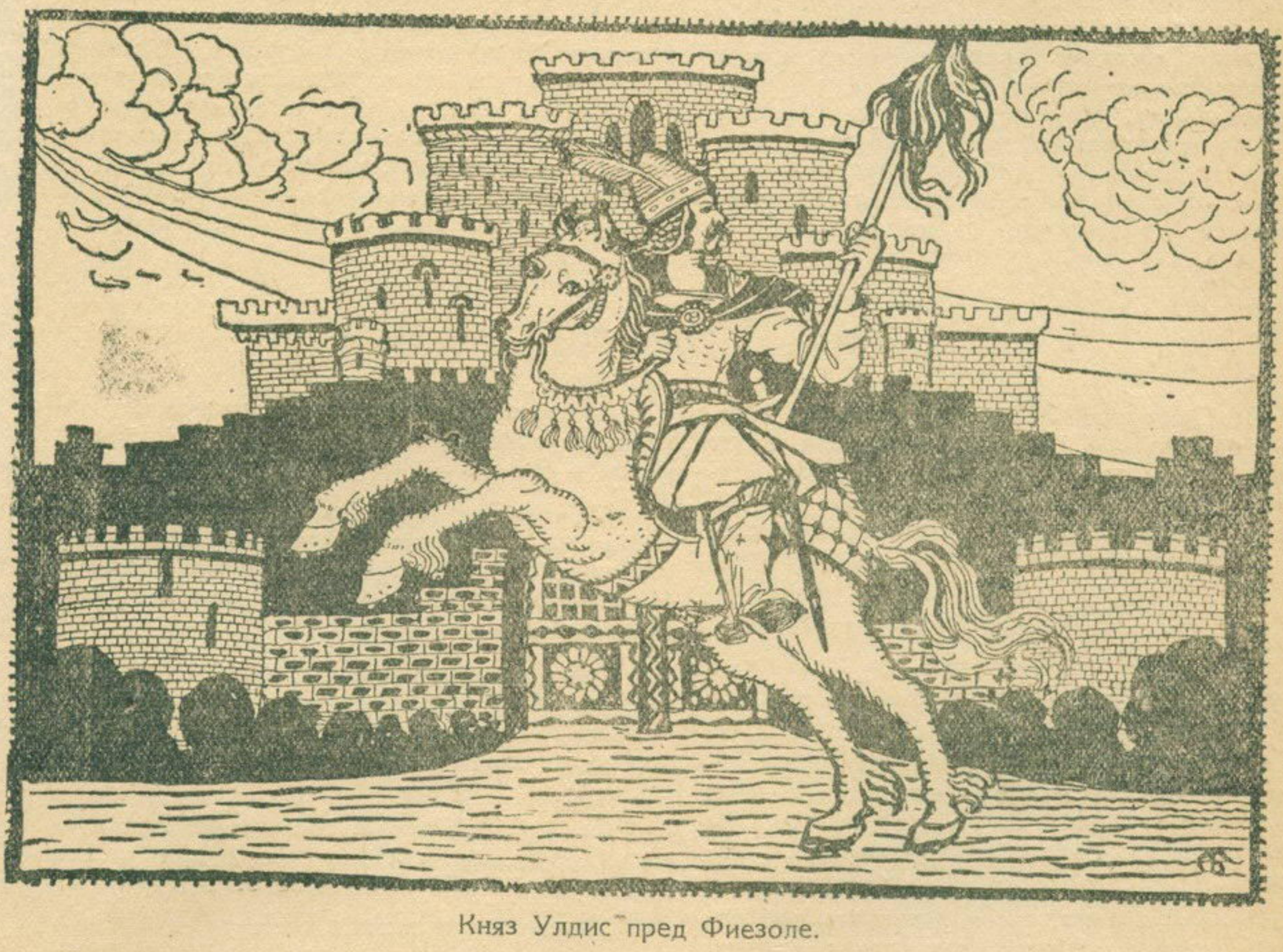

Княз Улдис пред Фиезоле.

В 406 година, по свидетелството на Созомена и Зосима от север нахлуло в Италия варварско едно племе под предводителството на *Радгайса*. В сборните дружини на тоя вандал главната масса, по видимому, сжставлявали готите.

Стилихон отново, както правил и в други които Олимпиодар ни казва, че *образували дружините на оптиматите*.

В това време, обаче, Аланите (Русалани — Руси) живущи до тогава под господството на на царя си Гор, който бил *вассал на Уните*, потеглили с Свевите (Шведи, варяги) кжм Галлия. На юг Алларих, който се бил отбил в Епир, се явил кжм Емона; независимо от тия злощастия за Источ. Римска Империя, разбунтували се Уните, сир. Бжлгарите, живущи между Сардика — Кастра Мартис (Кула) Скития Минор (Добруджа) и Тракия, а в Цариград умрел императора Аркадий.

---

*) Вожда на Аланите се казвал Гор.

В 451 Аланите се срещат по течението на река Лугара (Лоара) до града Орлеан и краля им Синги-бан играе двойствена роля между Атила и Аеция.

Цар Боза — Виза, или Бокс.

Водителя на Вестготи и осготи — Винитар, или водител на Винделичи и Астинги, като се засилил с победи, нанесени над околните племена, над Визиготите в Запад, намислил да образува коалиция и се освободи от властта на Унобжлгарите. С тая цел той подбудил остроготите в Дакия да вдигнат оржжие против Уните. *Преди, обаче, да тржгне против уните, той поискал да се оздрави с един сжюз, или едно оницожение на Антите, единоплеменен и сжгласен с уните народ.* Доклето да пристигне до пределите на Антите, тия последните, уведомени за това нашествие на Винитара, набжрзо сжбрали своите военни сили, припречили пжтя на Винитара, който ядосан за оказаната сжпротива, без да чака останалата си войска, нападна на Антите. Сразен, победен и отблжснат, като сжбрал разпржснатите си войски и добави нови кжм тех, Винитар нападнал ненадейно над Антите, разбил ги и пленил голема част от войската начело с царя им Бокс, според други — Виза. За да наведе страх и трепет на Антското племе. *Винитар заповедал да разпнат на кржст Боза заедно с седемдесет души от велможите и началниците му, които оставил да висят на кржстжт неколко дни.* Така Винитар подражаваше на деда си Атаулфа в зверствата.

Но унския цар *Баламир* не му оставил време да се ползува, нито от завоеванията си, нито от терора, причинен от зверствата му. Като пропждил Визиготите зад Дунава, цар Балимир заедно с остроготския и *верен сжюзник Торисмунда*, син на *великия Унимунда*, който с клетва бе се привжрзал кжм Уните, потегли кжм Винитария и се сразил с него в три люти сражения. В последното сражение, Балимир разбил сжвжршенно войската на Винитара и я плени, него сам го рани в главата при р. Ерак. Като покорил отново остроготите и освободил сродните Анти, Балимир се оженил за Владимирка (Валадомарка) щерка Унимундова и втора братовчедка на Винитара (377 г.)

Ил — Гайна — Евтропий — Руфин

На 17 Януарий 395 година починал в Милан император Теодосий и вжрховната власт минала вжрху по стария му син Аркадия, който взел източния престол, а младия — *Хонорий* — западния, сир. Рим. От тая доба насетне двете половини на Римската империя *остават разединени.*

Сжвременний историк Орозий казва:

„Аркадий и Онорий почнаха сжвместно да управляват, имайки за резиденции — пжрвий Изток, а вторий Запад.“

В сжщност двамата императори били независими един от други и двамата плащали своята дан на силний по това време вожд на Хунските, или Панонско-Волжски Бжлгари-Октар.

Малжк по ржст, сух и бледолик, той получил своето образование при Ритора Темисия. Престола заел на 17 годишна вжзраст. За негови помощници и близски дворцови люде се явили *евнуха Евтропий*, надзирател на двореца и *Руфин* — гал, родом из Елуза, человек с големо тщеславие, който си задал за цел да ожени джщеря си за Аркадия и така да му влияе чрез нея. Властния характер на Руфин предизвиквал всжде неудоволство и роптание.

Евнапий, сжвременник на тая борба между Руфина и Евтропия казва:

„Царете ги управляват люде, които водят помежду си война, винаги потайна, свжрзана с най голема измама и коварство.“

Пжрвата година от управлението на Аркадия се ознаменовало с тежките бедствия на Изток и Запад.

„Хуните, утвжрдивши своето господство над алани и остготи, завземали Европа от степните пространства на Северний Кавказ и Черноморския брег — до Бургундите и Римляните над Равена.

Горна и Долна Панония заемали пространството от Бавария — до **р. Сава** (Бавария — Сава) *Гепиди; Боиски* и *Бели Кровати* били под техна власт (гл. Картата у *Юл.* Кулаковски т. I)

Блаженний Иероним, живши по това време в Иерусалим — и невидевши сам хуните — ето какво ни е оставил за тех:

„Внезапно разнеслата се вест приведе в трепет целия Изток. От далечна Меотида — между ледений Танай (Дон — представление, като че ли говори за Ледовитата Гренландия) *и дивите племена на Масагетите, промжкнали сж се пжлчищата на хуните. Летящи тука и там, на всжде с своите бжрзи коне, те изпжлниха всичко с убийства и ужас. Римска войска немаше на лице, защото тя бе ангажирана в междуособни войни в Италия. Да отклони Исус от римската джржава такива свжрх — зверове* (ultra bestiae)...

Всички едногласно утвжрждавали, че хуните, жадни за много злато, сж се отправили за Иерусалим.

„Тирци избегаха на острова. Тогава и ние бехме принудени да приготвим корабите си, да сме на брега, да предугадим приижданието на врага, при ветер — да се боим повече от варварите, от колкото от корабокрушение, *и повеча да мислим за целомждрието на девиците, от колкото за себе си.*

В друго едно писмо той нарича Хуните „Северни вжлци". И вжзклицава: *колко монастири сж взети! Колко реки сж се обагрили с човешка кржв!* (Б. А. Хуните в Иерусалим, между туй, не отишли, нито сж разрушили монастири, нито сж заплашили девици и с своите бжрзи коне те летели само в вжображението на блаженния старец тжй, както *отпосле в вжображението на Французите* други блаженни старци развеждаха „новите Хуни — Бжлгарите — с своя кжрвав меч . . .

От подобно бедствие се оплакват по това време и писателите на Западната римска империя, *които величаят Аллариха, краля на Вандалите, който разруши Рим* — и нему вжзлагат надеждите си да ги спаси от ужасните Хуни, (които по кжсно почват да наричат „ferocissimi bulgari") Алларих, когото Вестготите наричали *Балта* — смелий, под предлог да получи заплатата си от Цариград нахлува и опустошава *Тракия, Мизия и Македония.*

Руфина за пржв пжт изпращат да води преговори с Алариха.

Аларих свжрзал с Руфина некакво си сжглашение, Руфин се явявал в лагера му, облечен в готски костюм и в резултат Аларих отминавал и не грабил неговите чифлици и имения.

Най после, след редица молби Аларих се оттеглил в своите предели, като предал римските войски на гота *Гайна*, който имал син *Магистжр армии.*

От всичко се вижда, че Аларих е бил *повикан да пази Източната Империя от Хуните*, защото римските войски следвали неговите, хранили се от техните остатжци и нигде ги не нападали.

При вржщанието си в Цариград Императора излезал с войски да посрещне Руфина, при Марсово Поле (Кампос), войниците промушили Руфина, отсекли главата му и носяйки из града отсечената му ржка, протегната, викали: *дайте и вие нещо на бедния Руфин!*

Жената и джщерята на Руфина избегали в Иерусалим.

Гайна остал магистр армии, но Евтропий не закжснел да пречисти сметките си и с него, убийци, длжжници и мошеници. Евтропий посегнал на това право с цел да може да се ползува от него и за политическите престжпници.

Св. Иоан Златоуст се застжпил за правото от точка зрение, че мошеници и убийци можат да се спасят от сжд и намерят прибежище само за един ден.

Закона бил вжведен в сила и евнуха Евтропий получил сана патриций.

Обаче не минало много и Евтропий сполучил да навлече на себе си ненавистта на императрицата Евдокия. Обвинен в редица безчестия и заплашен с сжд, той избегал в храма Св. София и с това дошел да признае безсилието на своя закон. Неговите безчислени имущества били конфискувани и той бил заточен в остров *Кипжр.*

По тоя повод патриарха Иоан Златоуст джржал една от важните си проповеди за ничтожеството на делата человечески и преди всичко — на богатството. Тая своя реч той завжршил с прославление цжрквата Христова.

В това време именно *Гайна* се явява и иска да се даде една цжрква за готите *Арианци.*

Св. Иоан Златоуст се противопоставил на отстжпката цжрква за еретиците. И понеже имало *Готи—Православни, които по-рано живели при Хуните*, и с тези Готи Иоан Златоуст се намирал в близски сношения, тем той поставил за епископ *Унила*, дал им цжрква и *ходил често да проповедва между тех.*

Разбит от Исаврянните и Трасиходис, Гайка побжрзал да се оттегли в Бжлгария.

В Пасхалната хроника стр. 567 за Гайна четем:

„Като побегнал кжм Дунав, Гайна, вожда на готите се очутил в местностите, които населявали унитe сжс своя вожд Уелдис. (Castra Martys — или дн. Кула)

От желание да направи един сюрприз на императора, Уелдис нападнал на Готите, разбил ги, убил Гайна, а главата му посолена пратил в Цариград.

За тая услуга Уелдис бил приет за foederatae Gentes — или Федерàт на империята — и награден с щедри дарове.

По тоя случай историка Юл. Кулаковский казва: *„Вожда на готите Гайна в едно сражение с Хунобжлгарския водител Ульдис, бил убит". В жестока сеч били избити много готи.*

Ульдис заповедал да посолят главата на *Гайна* и да я изпратят на императора. (Февр. 401 година спор. хрониката на Марцелина. Climton отнася тая дата на 14 Декември, а в „Пасхалната хроника" на Зосима сжбитието е предадено като станало на 23 Декември).

Марцелин в своята хроника, като казва, че това сжбитие станало при Дунава, дава за негова дата 401 година.

Зосим отнася това сжбитие кжм 23 Декември. Но Созомен и Иоан Антиохийски пишат, че убийството *на Гайна станало в Тракия*, с други *думи в края на IV век Хунобжлгарите живели в Тракия.*

От горния факт се вижда, че Уль-дис е бил сжюзник на Византийската, или Източно-Римска Империя по него време, защото иначе немаше защо да се праща главата на бунтовника Гайна в Цариград. Виртхайм, обаче, (в своя Gesh. Asiens стр. 212) не запознат добре с турский язик, смесва понятието *Илджс* с *Ульдис* за да извади хуните турци.

Стилихон побжрзал да сключи мир с Алариха, когото откупил с 4 хил. фунта злато, Стилихон настоявал да се вземе Иллирик от Унобжлгарите и всички жертви за тая цел му се виждали ничтожни 1)

Десет хиляди унни се явяват в Италия през времето на крамолата между Алариха — *Онория и Аталла* — двама сжуправители и един диктатор на западната римска Империя; те били набрани из Илирия и Панония, а разположени в Далмация, гдето им доставяли хлеб, овни и други продоволствия. [2])

По времето на имп. Теодосия историка Созомен (Sozomen, 9, 5,) ни донася, че Ульдис, царя на *Унобжлгарите*, който по договора с Императора Аркадия за указани услуги кжм него между 395 и 400 години, ползвал се с правото на federataes gentes на Дакия, почнал да прави набеги в Тракия. Магистра армии в Тракия сжбрал войска и джлго водил безуспешни сражения с Ульдиса, в чиято армия освен уни, имало и скири. Кжм 12 Април 409 година от един кодекс на Теодосия, ние узнаваме, че ромеите най после успели да свадят уни с скири и така да ги победят. Скирите били пленени и продадени в робство. Колкото се отнася до уните, те се оттеглили в глухите и непроходни лесове зад Тимока в Кастрамартис, или Кула. Според Созомена, те, обаче, добре похазяйничали цели 10 години и успели да отнесжт коечтò . . .

Една тжмна завеса от миналото, което е предшествовало Атила, ни откриват двама летописци сжвременници — *Олимпиодор* от Египетский град *Тива* (гл. ὑλη ἱσταριας — историческо вещество) и словата на Св. Иеронима против Руа и Атила.

От пжрвий узнаваме, че Ульдин, цар на Уните, действова против Готите заедно с Росаланския вожд Сара (в. Сара и Амия, име сходно с онова, визирано при Баламира, Винтара и Олга). По време на бунтовете и свадите между Олимпия и Стилихона*), 30.000 уни сж били избити от привжрженниците на пжрвия, като гвардейци на Стилихона в борбите му против Готите.

След поражението на Гайна, Аркадий, император на И. Римска Империя, сключва сжюз с Унобжлгарите на Улдиса, но Антемий, министр на И. Р. И. като не искал да признае този сжюз и не изплатил джлжимата сжюзнич. дан кжм Улдиса, последний сжс своите Уни и Алане нахлул в Мизия и Тракия. (408 година). Тук, обаче, след превземането на Кастра Мартена (не Castra Martena Urbs — Кула, а Castra Martena — до днешни Лозенград) Римляните сполучили да подкупят голема част от шефовете на унските легиони, които минали под римските знамена, вследствие на което Улдис се видел принуден отново да се оттегли кжм Дунавска Унобжлгария.

Кжм 412 година, според Олимпиодора (Photii Exérp. ex Olympiodorus, editia Bonnae 400—430) на сцената в качеството си на унски цар се явява *Харатон*, наследник на Ульдиса. Кога са е вжзцарил и кога е престанал да царува — това узнаваме от едно сухо сжобщение, написано от Фотия, патриарха Цариградски за брата му—Княза *Донато*. Това сжобщение Фотий заема от Олимпиодора от Тива, който е написал редица слова за Унските тия царе под заглавие Историческо Вещество, или ὑλη ἱστοριας.

Според това сжобщение на Олимпиодора от Тива, който е бил изпратен посланник до Унския цар Харатон, това сжбитие трябва да се отнесе кжм времето на Западноримския цар Онория, 407—425 година.

Действително, че пжрвообразните слова, или исторически записки на Олимпиодора, сж изгуно от това, което ни предава Фотий, излиза, бени,че империята се е намирала в опасност поради обсадата на Рим от Алариха и имала нужди от унобжлгарската помощ. Олимпиодор бил изпратен по море за да не бжде заловен то Вандалите, които кржстосвали Италия и Далмация. Той ни описва страданията си по море до Атина, след което излиза да е излезал на суша. А от всичко това явствува, чунската джржава тогава е била в Илирия и Долни Сирмиум, или Митровица. Като сполу

---

1) По време на дебатите в Сената, сенатора Лампадий извикал; „non est ista pax, sed pactio servitutis! = това не е мир, а откуп от робство!"

2) Philostorg 2, 3 и 12, 13; Sozomen, 9, 8; Zosim 6, 7, 2.

*) Стилихон бил родом Венд, или Вандал, сир. колено, влезло в бжлгарския народ и сроден на Уните.

чил да убеди царя на Уните, *Харатона*, да изпрати Княза *Донато* за преговорщик в Рим. Олимпиодор тръгнал по сухо с него (вероятно край Долматин брег). В това време, обаче, Аларик, потегливши от *Рамини* (409 г.) за Рим, е имал помощни войски край Далмация, които заловили Донато и го погубили. Ядосан за това вероломство на Римляните, като вервал, че те сж го прелъстили за да го отровят, Харатон почнал да се готви за война против Рим.

Олимпиодору, обаче, се удало да разубеди Харатона и да го спечели отново чрез разни дарове, приношения и обещания.

Липсата на първоизточника на това съобщение действително затруднява много догадки и обяснения; но понеже Онорий беше приготвил по него време храна за тая унска войска край *Далматинските брегове* и понеже след отказването на Харатона ние знаем за избиването на 30,000 уни, съвсем явно става, че изпратените уни сж вземали страната на своите съплеменници Готи и Вандали (Венди Винделичи).

По време боя с Радигайса Уните на чело с Илдуса играли главната роля по пленяването на Готите при Фиезоле.

Заедно с Стилихона, под предводителството на своя цар *Уилдин* Уните обградили Готите край крепостта Фиезоле, пленили ги и ги разпродали из пазарищата като роби по лира за глава. Но понеже Готите били много гладували, мнозина от тех умрели из пътя, а други били употребени в местни земледелски работи на Уните в Тракия и Мизия,

След оттеглянието на Уните от Италия Аларик поискал и взел в залог от Източното Рим. царство *Аеция*, син на Келтийския вожд Генденция.

Харатон умрел неизвестно кога, като оставил четирма синове: Мъндюх, Руа, или Руйла, Октар и Ойвърс (Оливърс).

Какъв народ сж били тия уни, над които властвували горните четирма келтийски царе, които крепили двете Римски империи със своите наемни дружини?

Прокопий (Breviarum I, II) като говори за Айгана и др. Унски вождове в Изтеч. Р. Империя, казва:

Айган произхожда от Масагетите, които сега се наричат уни.

Същий нарича уните и „Скити".

Енодий и Комес Марцелин ги зовът ту Уни, ту Българи.

Октар — Монджюйкус — Ойвърша (Оливърс), Руа.

Към 420 година Уните, според френ. анали — Българите се явяват господари на цела Централна и Източна Европа; те сж съседи на Източна, а техни вождове, или царе се слушат: Октар — в днешна Германия и Франция; Оливърс, или Ойвърша — над Панония и Швейцария; Руа, Руга, или Ройла — с столица днешна Митровица и Мунджуйкус — баща на Атила, който се споменава като господар на Дакия, днешна Влахия, Молдова, Малорусия и Мала Азия — до гдето достигала унската конница-

Българоунската армия била образцова в Европа и царете български били съдии и арбитри в споровете на другите крале, които се числили като адютанти в свитите им. Така Руа биде арбитр в престолонаследието на Франция, а през 423 година Аеций — всемощния Министр на Рим, получил от Руа една помощ от 60,000 души кавалерия. Естествено, че един скитнически и неоформен още народ нито би можал да екипира подобна армия, нито да я даде в помощ на други народ.

С негово посредство Аецию се удало да възстанови и упрочи достатъчно своето положение при Валентинияна и Плацидия.

В свръзска с това вмешателство на Руа се забелезва едно значително разширение на българските граници от към юг и север. Тем била призната за *законнозавладена* южната част на Панония, която Рим още числеше в своите тефтери като номинална римска област, а на север се споменава *Норик*. Бургундия, или голема част от Алзас — Лорен и днешна Франция — тем подвластни, или васални Българий кралства. *)

Под година 425 наираме да се отстъпва на Уните цела серия градове по Горна и Долна Панония и Сирмия. Известно е между друго, че града Сирмий (Митровица) паднал в ръцете на *Атила*, сина на Мунджука. С Сирмия почват ред преговори между Рим и Атила (426—448) Взиманието на Сирмия, по всека вероятност, се отнася към 443 г. при живота на *Бледа*, брат на Атила, който господарувал в днешно Словашко, Украйна, Галиция и Малорусия. Интересно е да се отбележи една *фалшифицирана* novella (повеление, „нова заповед") на Императора Юстинияна, в която

---

1) Гл. Олимпиодора от Тива ὑλλι ἱστοριας, преведен от Фотия, *Далмата Каллана* и др.

*) У Сократа (чл. 7, 30) се е запазило едно свидетелство за набега на унобългарите върху Бургундите, който набег, според него, се свършил неблагоприятно за *Октара*: той изгубил 10,000 души от войската си и много знамена с облема лъв.

се казва, че префекта на Иллирика Апремий, напуща Сирмия и пренася своята резиденция в Тесалоник (Селун, днешний Солун).

Вследствие на това и се повишава тамошния епископ в митрополит.

Между това Сирмия по времето на Атила принадлежала на *Западната* Римска Империя преди всичко, а на второ место — Тесаликийския епископ е добил титлата митрополит още кжм 420-а година, когато патриарха на Атика искал да подчини Илирика под своя цжрковна юрисдикция.

Ето защо всички истор. документи би требвало да се вземат с голема предпазливост, защото голема част от тех сж фалшифицирани по джржавнически, или филетически побуждения по отсетне.

В 436 година Октар, стрико на Атила, син на Родос и брат на Рую, с отбор бжлгарска конница се явява в Галлия и наказва краля *Гондикара*, който се отметнал да плаща уговорената дан на унобжлгарите, превзели и пленили Аквитагия и напреднали на юг.

Други уни, под началството на *Литория* се бият в западна Европа като наемна, или помощна армия на некои от френските крале.

Под водителството на своя вожд *Гариерик* Уните обсадили Ваза в Гаскония — град между *Бордо и Тулуза*. При обсадата на *Нарбона* уните влезли с коне, на които носели дисаги, пжлни с жито, и така нахранили огладнелия от джлга обсада град.

Всичките описания, остали от онова време, от папа Леона, (О. Иерооима не ги видел, а пише за тех). — Олимпиодора, Свида и др. ни рисуват хуните като едри и високи хора, а в картините по обсадата на Нарбона — те сж представени с сини очи.

Само писатели, които не сж виждали лично хуните, от описанието, което Приск дава за чудовищния шут *Зеркона*, който знаял унски и се подвизавал при Атила — взевши терк от него, ни ги представляват за низки, гжрбави, с уродливи гжрди и сплескани гжрди и сплескани носове. И пишат, че те живеяли на коне, на тех пияли, на тех спали и не яли освен конско месо . . .

Тия измислици, разпространени от Комес Марцелина, с удоволствие били заети от гржцките летописци, които и тогава, както и днес в наши дни, не се скжпели в своите излияния спрямо *богупротивния* и омразен бжлгарски народ — *Теомйстон ке липарон етнон.*

Приск, обаче, който сам е бил на чело на посолството при Атила, както и Олимпиодор при *Донато*, ни рисуват унобжлгарите за народ сжвсем не унгурски, или турански, а чисто *Келтославянски.*

Един от вождовете при бжлгароунский двор се именова *Еслоо*, брат му — *Скоот*, — Онегас.

Пжрвите две имена сж келтоанглийски, а третото е чисто славянско. Жената на Атила се нарича *Рекана*, а описанието на двора й и везмата у Гибона — Черка, или Керка, на ризите й — чисто бжлгарски.

Тия размишления, като встжпление кжм материята, която излагаме, сж необходими и ний джржим на техното запомване за градивото на компаративний фолклор на унобжлгарите.

Роуа

Кжм началото на V в. в Сирмия и Иллирия за шеф на уните, или келтославите, се явява един цар, когото

Сократ нарича Roàjas
Priscius „ Roàas
Jordan „ Ròas (Reb. getorum)
Prosper „ Rougila
Theodorite „ Rougila, Rouïlas.[3])

Последний историк нарича Роа — шеф на скитите — chef des Scythes nomades (Σκήθον των νομαδων ηγούμενος).[1])

При нарастващата опастност от *Скитите или Вендите*, Рим побжрзал да се осигури с един сжюз с Руила.

В тези Скити, Вендобжлгари, или Уни Lebeau вижда коренни жители на Европа.
Il est plu probable, que les Vandales, — ou plutôt les Vendes c. a. d. la papulation slavonne, qui etaient les indigènes du pays, profitérent de toutes ces revolutions pour- recouvrer un peu d'indépendance. Vandale, designés souvent sous le nom de Sarmates.

При слуха за техното вжзстание кжм тех се притекли като доброволци: Уни, Сармати, Квади, Гепиди, Турчолинги, но най-силни от тези нации била Аланската, или Русаланската.[2])

В Шведските „Niflunga Saga“ и в Германските „De Nibellungen Sied“ се говори, че Уните населяли Аквитания и че Алзас била част от земята на Бургинйоните, или Burgunden . . ., чиято земя се наричала Burigundenland. Надвитий крал на Бургундите се нарича там Gunthacar, Gundicare и Guntarlus, а баща му се наричал Gibicho.

Quorum rex Gibicho solio polletat in alto.

Скандинавските поети претендират, че Атилла се оженил за Brynhilda, сестра на

---

[1]) Histoire de Bas empire p. 141 и по нотат.)
[2]) Ibid стр. 273.
[3]) Atilla patre genitus Mundzuco cujus fuere germani Octar et Rois. — Jordanis“ Getor...

Гуннар и джщеря на Giuko*) — Жиуко, или Mandgiuco, или Mundgiuco — името на бащата на Атила сведочи за близскиунски произход на *Вургари и Бургунди*, все *уни*.

В ролята на самовластен разпоредител на тия племена: Бургунди, Турцилинги, Квади, Скити и Ояци и пр. се явява Октар, или Wontar, когато в Илирия и Сирмия се слави друг един вожд — Руа, за когото говорим в тая глава.

Аеций бил заложник у Руа.

В 422 година за пржв пжт ний виждаме *Руа* да нахжлтва сжс своята стохилядна конница до най-крайните предели на Тракия и Македония, гдето отдал всичко на плен и пожар. Претекста за тая война бил следния: царя на Южната Хунска джржава, сжпределна сжс Синю Море, пожелал да има своя флота и за тая цел той пратил много знатни унски велможи до Черно Море, гдето предложили на корабостроителите да им даджт пари и доставят джрвен материал за направата на кораби.

По заповед на Императора Теодосия Ромеите заловили тези тжрговци уни и ги хвжрлили в затворите, а други избили. Кжм 426 година Руа за втори пжт нахлува в Тракия за да извади от затворите заджржаните в тех хуни от всички крайнини на царството му. По пжтя си той не срещнал никакво сжпротивление,

Летописеца Теодорит, който описва това ужасно нашедствие, пише, че Бог направил чудо за да спаси от погром източната Римска империя: с чума, гржм и трескавици той избил Хунската войска и Ройла, само и само да спаси народа от гибел, . .

Патриарха Прокжл по случай избавлението от тази грозна напаст джржал реч, в която уподобил Бжлгарите на роса и масоха у пророка Иезекила, защото изплашени от новата закана на Руа, подкрепени с искания, предявени от Ислоо, посланник на Сената в пжлния си „пленум" бил решил да изпрати ответно посолство, като вжзложил неговото предводителствование на двама магистри — армии, удостоени по случая с чина „консули".

Понеже в Цариград се получила набжрже некак веста за скоропостижната смжрт на Руа, посолството до Хунските царе било отменено.

Касиодор, **) Var. 11, 1, 9,) за причина на тия войни посочва факта, гдето източната Римска Империя се отказала от стария си договор и престанала да плаща на Роа *ежегодишната дан от 350 фунта злато*, в замена на което Роа си присжединил цела Илирия, днешна стара и нова Сжрбия. Нарушение на договора той виждал още и в примамввнието на видни Хуни на Ромейска служба.

Кжм 420 години най силните от царете в централна европа бил Руа, или Ройла (Attila patre genitus Mundzuco, cuius fuere germani Octar et Roas).

В 432 година той дал една 60 хилядна Хундска кавалерия в помощ на Иоанна при междуособните войни в Западната Римска Империя. Когато в 432 година сжперничеството между *Бонифация* и *Аеция* дошло до междуособна война и Аеций се указал по слаб, той побегнал при цар Руа в Сирмиум до Митровица. По туй време унското царство се простирало далеч на Запад и граничело с Франките, като владело голема част от германските племена, чиито князе „амалли" често стояли в залог у двора.

Желайки да освободи Иоанна от обсадата, наложена му от Ардабура и сина му Аспара, Аеций поискал от унский цар Руа 60 хилядна конница. Доклето да пристигне тя, обаче, другите уни на Аспара след като превзели *Равена* и освободили Ардабура, обжрнали на плен и турнали в дисаги целий град с богатата околност.

Аеций с своята унска кавалерия пристигнал макар и кжсно, ударил и разбил Аспара и Ардобурия, а след това се обжрнал кжм Източний двор и като победител предложил мир с условие щото той, Аеций, да бжде признат за комита (comis milita).

Чина добит, уните били богато вжзнаградени и отправени обратно кжм царя си Роа[2]).

Гаузерик — крал на уните.

Уните, които под началството на Римский вожд Litorius — човек на Аеция, отишли да обсаждат Туллуза, били разбити и след раняването на Литориуса, се разбегали.

„Apid Tolosam Litorius romanus dix . . . . ise vulneratus capitur et post dies paucos occiditur (idat. Chronici)

„ Уните, които служили под шефството на Литориуса, сега под водителството на своя цар Gauseric [1]) обсадили града Ваза (Vasatos) но по молбите на архиепископа на града, вдигнали обсадата и се отдалечили, защото по това време се повдигнал вожд на Аланите,

---

*) Това име Giuco се среща после и в оснований град в Левендия *Жиунова*. Giunova — Женева, дн. Geneva, чието значение е *нов живот*.
От сжщий произходи е Prijia — Прижиа — днешний Париж. Подоб. град имало до Троя.

** Ibidem,: Var.: „Placidio — nurum sibi amissione ilirici comparavit factaque est conniunctio regnantis divisio dolenda provinciis . . . .

[1]) Olympiodori fragm. 41, Теофан 84, 16.

[2]) Гаунзерис е бил син на крал Данкрета *Бургундски* и царица Ута. Litorius е деда на Лотара.

или Русите *Самбжда* (Sambida) — техен васал до тогава.

Кжм 440 година, когато стават тия сжбития *уновендобжлгарите* имали следните сжюзни царства: *Унтар* (Wontar-Octar) — цар на Уните и покорените Скири, турцилинги и Бург-унди; *Гаузерки* — крал на уните в Норик и Левендия; *Реуа,-василев-Роа* на уните в *Сирмия и Илирия*; *Атила* — вожд на уните в Панония Мало—русия — Дакия — Козария — днешна Русия и Мидия, цар на Евталиотите или Белите уни.

Бледа, брат на Атила, който избегал приел монашески сан в Византия.

„De tous les chefs des huns, Roua, lié d'amitié avec Aetius, etait le plus puissant. Theodose II s'obligeat à lui payer tous les ans un tribus de trois cents cinquante livre en or (Lebeau" Histoire de Bas empire).

„От всички вождове на Уните Руа бе най силния и могжщия, свжрзан с приятелство на Аеция. Руа заставил Теодосия II да му плаща ежегодишна дан от 350 хил. ливри в злато".

Уни против Хуни (Хиунгну).

Priscius, или Приск, ритор и знаменит сжвременник в Източната Римска Империя, посланник при двора на Атила, сам историк и психолог на своя век, пжрви разкрива разликата между Уни и Хуни. Пжрвите — Унобжлгарите той всжде нарича Скити сир; Келто слави, а царя им Руа (*βασύλέον τον Ούννων*).

„И като узнал Руа, че *Амилцзури*, *Утогори*, *Боасчи*, *Тунозури*, *Алцидзури* се организирали и сжюзили против него, подбутнати от Теодосия, пратил до него известие, че го джржи отговорен и скжсва всекакви вржзки с него".

„Ces peuplades là furent les premiers Huns, qui passerent les Palus Meotides avec les Alzidzures — казва Lebeau, подкрепен от Приска:

„Mox ingentem illam palludem transiere illico Allipzuros, Alcidzuros, Itamaros, Tuncassos et Boïscis, qui ripae istius Scythia insidebant.

Теодорит тоже нарича „скити" Унобжлгарите*)

Уните от 3000 години в Европа.

Силно впечатление прави на Лебо една латинска поема, чието древно произхождение е напжлио установено, в която като се вжзпеват подвизите на Атила, неговата почтеност и старинно благородство, казва се мимоходом за уните, като нещо всеизвестно, че те насе-

*) „Ρούγηλά—Σκήθων των νομάδων ηγούμενος".

лявали земите, в които ги е заварил Приск от преди *повече от хиляда години*, сир. малко нещо след троянската война.

. . . Ultra millenos fertur dominarier annos".

Повече от хиляди години гдето те господствуват!!..,

„Le poéme latine du moyen âge sur la première expedition d'Attila contient un passage fort curieux pour histoire des Huns. il dit qu'a l'epoqae de la domination d'Attile la puissance de ce peuple subsistait depuis plus de mille ans:

Ultra millenos fertur dominarier annos.

В подтвжрждение на това, че Уните сж били един старинен народ с голем морал, боевой дух и висока култура сжщий фр. историк, като заема от Приска известието за специализирането на Аеция при Руа, казва:

„Хонорий изпрати Аеция при Уните, защото в неговото лице виждаше един човек, способен да изучава всички характери; той биде обикнат от тая нация по времето, когато се учеше там и научи силите им, боевата им и маневренна способност, да ги победи с техното искуство. Лесно беше да се добие помощ от тая боева нация".

Независимо от Приска и Теодорит, и Йордан в своята Гетска История, като се отклонява от Историята за Азиятските Хуни, говорейки за Гетоуните, или Бодлуни, после Бжлгари, третира Атила като скитски вожд.

Капитан един от армията и свитата на Атила побегва заедно с частта си при Ромеите. Приск, а по него и Йордан, като релевират това сжбитие, казват, че той бил един скитски княз, сир. Ун.

„C'etait un prince de la race des rois de Scythes" — това бе един княз от породата — племето на скитските царе. За самия Атила и Руа той казва:

„Οί των Σκύτων βασιλέυαν το βασιλείς".

А по свидетелството на *Дюканжа* Бжлгария в средните векове се нарича преимущественно *Склавйния* (Шлецер, II стр. 686-87.

По после, когато Атила отправя писмото до Теодосия, сжщий летописец (Priscius) пише:

„Αττήλας ὸ των ούννων βασίλεύς γράμματα πέμπει παρα τοὶ βασιλέα».

— Атила — царя (василевса) на Уните — писмо отправи до рим. василевс.

Преданието за саблята на Марса, която нашел Атила, тоже е едно гржцко предание.

Причината за войната с Гондикар.

Старите латински писатели като причина за войната на Уните против Гондикара, ва-

дат тая, че той отказал годишната си дан, сир. васалитета си кжм Унската джржава, като сами се нарича *Гоундик-ар* — владеющ княз Арийски, или gundar — (Wondaar).

Между туй освен тая причина, изглежда, че повод за войната е послужила друга една негова постжпка, а именно, че той окупирал *Левендия*, бжлгарска област в днешна Швейцария.

„Les Bourgignons sous la conduite de leur roi Gundicare, se rendirent maitres de l'Helvetie, aujourd'hui la Suisse" казва Lebeau.

А Хелвеция, земята на *Келто-вещите* е оная, която Менандр по после нарича Лебендия и от която Унобжлгария, или Вендия сж остали имената: Левантина, кантон; река Плава, Ингула и вжрхове: Тесен, мома, тенка, ингла, гр. Лозана, кантон Вод, залив Уши.

Войните между Уни и Бург Уни.

Кжм епохата, наречена велико преселение на народите, па и до края на V в. Франция, тогава Галия, Котия, Лигурия, Оверн и Нормандия сж театжр на междусобни войни между племена често и етерогени, разделени само от своите планини, или амбициите на своите риксове, еднородността на произхода на които узнаваме не само от имената, но и историческите бележки, от летописците, като фулденските, от. Грегоор Турски и др.

Покрай войните на братята Меровинги, средните векове ни завещават една цяла подавляюща литература за борбите мнжду уни и Бург-уни.

Понеже расовото различие по онова време (IV—V. в.) не е играло важна рол, ний често виждаме уните в услуга на Римляните, които им плащат дан за тия услуги. Аеций за да подчини *Болгите* от Белгия и *Бургундите*, живущи по на юг (Бургунд—градски уни), потеглил срещу им с войски от *уни, франки и Ерули*, сир. днешните народи: *бжлгари, французи и англичани*. Непокорните *Болги* били колено от сжщото племе, остатки от което сж днешните *Бури и Белгийци*.

От горното сжобщение можем да извадим заключение, че войните в ония тжмни епохи са се водили не в името на някакво расово обединение, а от мерсенерски подбуждения, защото войната за тия племена *беше станала занятие*.

Пжрвия опит за обединение на тия племена под една власт и една дисциплина направил Атилла.

Франките не смеяли да противостоят и му се подчинили.

„Les francs n'avaientpas osé resister á Attila etq u'ils s'etaient resignès à lui payer tribut.

И не само се подчинили, но краля им му дал за жена единствената си джщеря.

„Unica nata mihi est suam tradere pro regionae non dubito".
(Лат. Повеста за Атила).

Бургундите, изначало населявали Chalon sur Saône, наречен още Cabillona [1])

Cette guerrefut aménée par le revolte du roi des Bourguignons, qui refusait de payer le trilut qu'il devait aux huns, (Lebeau „Bas Fmpire".

Които отказали да плащат данта, която джлжали на Уните, а това значи, че до тогава те били в зависимост от тях. Сжщото положение ни открива и писмото на Атилла до Римския Крал.

Повестта за войната между уни и Бургуни туря за шеф на уните не Октар, а Атила, като нарига Бургундския крал с името Gunnar и Gundicar, а джшеря му — Hiltgun и Hildegund.

„Filia huic tantum fuit unica nomine Hiltgund, nobilitate vuidem pollens ac stemmate famae . . . .

След като сключил мир и взел Илдикаунския вожд с армията си се оттеглил на Запад и нападнал Оверн. Това е било след атаката на Нарбона (436 г.) от Готите, против които уните ходиха начело с Литория.

Бургиноните, или Бургунди, ожесточени от това, решили да променят вера.

С тая цел те отишли при Св. Севера в Норик (Северна Панония) и се покржстили. След туй на брой около 3000 души, издебнали една нощ гуляющите унобжлгари и ги разбили. Според други сведения (Синексара и житието на Св. Севера) Бжлгарите под шевството на на Октара празднували. В време на обеда на царя им призлело и той се поминал. В това време, засуетени около умиращий си цар, те били нападнати и разбити.

Изпждени от Кабилйона, те нахлули в Левендия, земята иа Веци, Хели и Турцолини (пазарите на кулите) и ги завладели. Това било по времето на Атила.

Водители на Бургундите били синовете на Гондикара:
Гундиак и *Илперик*.

„ Alors Hilperic, roi de Bourgignons, etablit son sejour à Genêve (гл. Gregoire de Tolurs, фр. превод).

---

[1]) Кабилона — напомва Кабила, Кабела, Кибелиос — Ямбол, и богинята на Траките. (Forte Cabillonis) се вжзпротивили и Octar Бжрзоходний цар на Шведски, ги нападнал, взел крепоста и ги изселил от там. Тая война била предизвикана от Бургундите.

Атила

† 453

В ония тжмни и отдалечени епохи на исторически сумрак, когато историята се пишеше в синексари, когато ясновидката овчарка Геновева пасеше своите кози край Лютеция — днешний Париж, и диви биволи припускаха по пампасите на днешний новий свет, Уно-Бжлгария, по свидетелството на Приска, Олимпиодора и Свида сжществувала мощна и самоджржавна, великолепно господствующа над цела Европа и Азия — до границите на небесната империя. Гунзерих, крал на Вандалите от Африка изпращал подаржци на Атила и го молял за защита.

„От всички известни до сега световни завоеватели, казва *Гибоч*, които светжт познава, като почнем от Александра Македонски и Цезаря, та свжршим с Наполеона, един остава вжрховний и всемощен властелин на всички известни до тогава варварски страни, а културните Източна и Западна Римски империи му плащали дан. Той сжединил под властта си обширните царства на Скири и Остроготи (Германци)' Гепиди, козари, херули и уни — скити. Атила четеше в своите области Тюрингия, а французите му предлагаха арбитража по вжтршните си вжпроси и тия от спорен династически характет. Октар -- чичо на Атила—бе вожда който наказа и изтреби всички Бургунди. Той бе покорил Океанските острови и скандинавските кралства, които макар и защитени от природата с ледове и снегове, му плащаха своята дан в кожи от дивяч.

Изток и Запад, Рим и Цариград му беха дали почетний титул „magister armii, сжпряжен с колосална дан. Пжлно равенство владеело между неговите народи и на общо благоденствие се радвали всичките поданници (Приск). Потиснатите от феодали и бургунди народи го наричали бич божий за принцовете и притеснителите, а те му отплащаха с тайна пропоед, клевети, клетви, анатеми. Благ за правите и строг като Бога за виновните, неговия поглед бил слжнце и гржм. Когато посолството на Източната Рим. Империя начело с вероломния Вигила дошло да му поднесе своите дарове и поздравления и представило благопожеланията на цариградский двор, Атила който знаел за заговора, устройван против него, велемждренно отвжрнал: „аз ще моля Бога щото вашите благопожелания за мене — да се вжрнат на вас, на вашите глави“

Той, силния всемирен властелин, не разпнал на кржста (както направил с Мами и Атаками), нито набол на кол покусителя, а миром си го изпратил при императора заедно с кесията, с която тжрсил убийците за Атила!“

Мжчно е да се покаже на Изток до где е дошла неговата граница, защото с 600 хилядна армия той ходи да покорява Мидия и Персия; източните народи го считаха за магйосник (влжхва) и той бе единствен от европейските господари по него време, който си позволи да предлага сжюз на Небесната империя — Китай — на равни условия, когато малцина знаеха за нейното сжществувание.

Гепиди и Остроготи беха под негова власт; в числото на покорените от него народи и в смирено положение под неговите знамена се мждреха като негови васали и адютанти кралете на Скири (Едекон), Руси-Онегавон, Римляни — Орест, които беха под негова заповед с своите войски.

Непокорните бургунди,*) които отказаха да му плащат дан, бидоха наказани с смжрт.

Според описанието на съвремениците Атила бил телом грозен, manum temperans — фраза, която може да се вземе и в смисжл, че Атила имал десната ржка по кжса от левата и при това схваната (вжздржана).

Той, казват те, начело с Иордана, имаше ржст кжс, плещи широки, глава голема, очи джлбоки и малки, нос широк, косми и мустаки бели и редки, цвет мургав, стойка горделива и страшна. Душевно, обаче, беше добжр, характер смел и решителен, джлбок политик и дипломат. Движението на очите му показваше душевното му разположение. Послушлив и внимателен за ония, които му се молеха, благодетелен за ония, които му служеха и справедлив спрямо поданиците си.

Той водел само една жена (Гелка, Керка, или Рекана).

По нейна смжрт вземал Бургундската Кримхилда. Облеклото му било просто, но чисто; ястието му слагали в джрвени съдове, а на гостите слагали в сребжрни.

Палати имал джрвени, но богато украсени, като тия на Гетския цар Дромихеда. У него се забележвало по Приска, същите обичаи и гостоприемство. Носил дрехи обвезени с злато и коприна.

Дéятелен, но мжджр, решителен, но предвидлив, строг, но справедлив. В царството му имало пжлно равенство между поданниците му. Имало боляри и джржавен съвет, канцелари, писари, дипломати, посланици, всички верни и заслужили на народа хора.

След боя оставял падналите непогребани за да ги гледат живите и се устрашават.

Всички народи и племена се бояха от него и го зовеха „Бич Божий", изпратен за наказание на князете земни.

— Пада звезда, тресе се земя, повтарял често той.

— Вашите (пжрвенци) са слуги на господарите ви, а моите джржавници са крале, казал той еднаж на гржцките посланици.

Ненавидящите го народи разказваха какво един от неговите поданници намерил забита в земята сабята на Марса, която иу поднесжл и с която той завоевал светжт.

В същност Култа на Марса не бе известен среди Скитите, или Унобжлгарите и това е една обикновенна гржцка измислица, вжзприета от летописците.

Пжрвата война, която Атила отворил, била тая срещу Акацирите, или Козарите, руско потекло, които завладени от прадеда му Балимира, беха оставени васални под свои местни

---

*) „De prima expeditione Attilae regis hunne in gallias ac de Gestis Waltarii Aqwitanorum principes" от Далмата Калана и Скандинав. поеми: „Edda Soemunduna".
Той нахлу в Аквитания, гдето царуваще крал Анфер, когото покори, взе дан и свжрх това — сина му Валтариха — за заложник. Край реките Рейна и Некера той побеждава краля Ерика и взема за заложница джщеря му Илдика, сгодеица на Аквитанския наследник, тоже в плен у него" . . .

Атила

Ατιλα — на Беотийски идиом значи Недоен

Athilt — Атил на Англосакски язик говорим днес, значи: наведен, готов да хвжрли копие.

Athelle — At Helle значи „благородник" и *Над*Хеллите" Helli, Hellovecî, Helland и пр.)

Athel — Ацел значи р. Волга, която си е добила името не от Болгарите, а от Ацел — Бау

Atels tan — Ацелстан. Болгите в Англия наричат един свой крал, в епохите на Атила, който техен цар е кралувал от год. 924—940 подир Христа, сто години пр Гиома Завоевателя.

Thelles—Телец, или малжк Атил Бжлгарите нарекли свой един княз, който дарувал, по-кжсно.

И при Гиом Завоевател (1066), както и Гиом Мортаг, Бжлгари, Уни, Херули и Нормани употребяват една и съща военна тактика Twan Schoectem — два удара; нападнат, дават вид на бег и пак се врящат за да нанесжт coup de grâce.

До сега единствения щит срещу атаките на защитниците на старата теория за Бжлгарския произход беше опора им на филологията и сравнителното езиковедство.

Ата и Атила е индоарийска реч, запазена в готски язик и в езика на Скирите. *Ата* — значи тате в готския язик, *тато* — в Бжлгаро-славянски. От Готски язик е влезла в употребление в Италия като кржстно име — *Ателиус, Атала Рене* и пр.

князе. След разбунтуването на Росаланский княз Самбжда, когото покори отново Октар, против Акацирите бе изпратен стария син на Атила Илдус, или Еллак, който и остана за областен княз на Акацирите. Причина на войната сжздали пак Византийците, които чрез свое тайно посолство пратили дарове на Акацирските князе, подбутващи ги да вжзстанат против унобжлгариге.

Курuдах, един от князете, остал незадоволен и издал работата на Атила.

Синовете на Мундуса — Бледа и Атила — в пжрвите седем години от смжртта на Мунда царували по отделно. При посещението, обаче, на Приска, мимоходом той споменава нещо и за вдовицата на Бледа, който знаели, че царувал нейде кжм днешна Галиция, или от там — до Преслава (Бреслау).

В Синексарите, които не сж всекога дословна истина, се казва, че Бледа бил убит от брата си Атила; обаче епископ под име *Бледа*, седем години след това виждаме Източната Рим. Империя да праща като посланик при Алариха в Африка!? А сам Атила на неколко пжти настойчиво иска от Византия повржщанието на забегналите там хунски князе!

*

Веднага след появяването на престола двамата братя — Източната Римска Империя решила да отправи специално посолство под председателстото на магистр армии *Плинта*, по народност Гот.

По негова молба за втори член в посолството бил назначен *Епиген*, който заемал поста на квестор.

Императорските посланници пристигнали по Черно-Море-Дунава (защото Тракия била само номинална техна) и се срещнали с Атила на крайдунавския град Марг, или Моравг, бивша *Орea Марга*, (днес село Оряше до Дунава) — град пазар, гдето се явили представителите на Атилла. Сжвещанието, или преговорите станали вжн от града, на коне, верхом — тжй бил обичая у Бжлгарите уни, напарени от византийски засади и коварства. Мира бил сключен на следните условия:

1) Римляните (Ромеи) се задължават да предаджт всички забегнали у тех уни и да не приимат други от техните на служба.

2) Да вжрнат своите пленници, които сж сполучили да избегнат без откуп, като хора, които сж нарушили войнишката си честна душа, че нема да бегат, или — да платят за тех, по *осем солиди* за човек.

3) Да не встжпват в сжюз и поддржат врзки, с народ, с когото Уните водят бой.
4) Да джржат отворени за тех пазарите, панаирите си и
5) Да плащат в бжджще 700 фунта злато, вместо предишните 350.

Договора бил утвжрден с клетва от двете страни. Като подписали договора Атила и Бледа се отправили на бой против племето Сарагури, което се отметнало от тех.

Договора бил потвжрден с клетва.

Между туй нема да се позоваваме на толкова отдалечени източници. И ще потжрсим обяснението на Атила в язика на самите гржцки историци и филолози от рода на Сатас и Папаригопулус.

Tamà — на Египетски и коптски диалект значи сжкрушител.

Но Историята не се пише с хипотези и философски умувания, нито *само* с етимоложки сжпоставки на случайно спазени имена, сравнявани с думи от тжмната област на индо-европейската синтаксa. Един по рационален метод е вжведен от новата школа: то е допитване до всичките области на запазените остатки от народа, защото народ се не губи, племе не умира.

Исиод, историк гржцки от XIV век като превежда баснята за рождението на богинята Атина казва: известно е, че беотийците произнасяха ἦλθον вместо ἦντον, и произнасяха *Атилà* вместо Атина и то много основателно, защото,. известно е как се роди Атина. Един ден Зевс като почувствувал силни болки в главата, си повикал *Ифеса*, полубога железар от островите, комуто предложил да го изцери и Ифес, бащата на Хирурзите, ударил с грамадния си чук главата на Зевса, която се пукнала и из пукнатините, о чудо, излезла самородна най-хубавата от жените — *Атилà, което ще каже некжрмена*, защото наистина тя бе единственна от жените неродена, още по-малко доена от жена. Тая богиня другите Еолийци наричаха Атина поради свойствата на своя диалект, когато Беотийците я наричаха *Атила*, което е най-правото.

И така името на Атила, което нашите Туранофили изкарват от *Атлй*, излазя пак от Беотийския диалект, в който намираме и значението на *прабжлгарските*, или Мирмидонско — Кимерийски титли на старобжлгарската иерархия: Тархина, Тархан, Кан, Канас, *Тар* и *Боютарх* — бойовен старейшина.

Но кжм 441 година мира отново бил нарушен от Ромеите.

Причината била следнята:

Епископа на града Марга (Моравг, или Ореа Марга, до дн. с Оряше) тайно похитил из некрополите, или гробниците на Уногетските царе сжкровищата, които били заровени там.

Где е бил некропола на унските царе, Приск не ни казва, но заемателите и коментаторите отпосле си обясняват това сжбитие, като че ли епископа на Марга минал Дунава и в Панония, в столицата на Уните ограбил тия скжпоценности.

Обаче, като се има пред вид, че старите унски и кераунски царе сж царували в Илирия, Сирмия и Македония, че техни столици сж били:

Диррахия, *Сирмиум*, *Ниссос*, *или Ниш и Присдияна*, не остава никакво сжмнение, че този некропол е бил в Балканский полуостров, а не зад Дунава, гдето Атила, според тех е бил нашественник, а от Волга и Кавказ да се пренесжт сжкровища и то царски, при ония епохи, и при изобилието на варварски племена, да обереш Хун в неговото огнище — това е една басня по невероятна от тая за Аргонавтите . . .

Бжлгарите (уните) искали предавзнието на виновника и неговото наказание.

Те навлезли на юг и превзели крепостта Виминаций (според едни днешния Акчар, бивша Arcearia; според други Кюприя; според трети — Пожаревац.

Жителите на гр. Марга вжзнамерили да предаджт своя епископ; но той ги изпреварил и се предал на уните — заедно с сжкровищата. Заедно с него те влезли в крепостта Марга. След това вече той завзел Riciaria — Акчар (от това следва, че Виминаций е друга крепост). Повидимому — казва Ю, Кулаковский — цела Тракия била в скитски ржце, защото отправений от Цариградското Правителство посланник до Атила, сенатора Патрициол, не посмел да тржгне по суша през Тракия, но по море се отправил в Одиса (Варна), гдето живеял Дукса на провинцията Скития.

Не сж дошли до нас сведения като на каква условия е бил заключен мира с този сенатор посланник и колко пари е занесжл на Атила.

В време на дружеските отношения с *Западната Римска Империя*, Атила приел от Рим титула *магистр Армин*, нещо равнозначущо на днешния титул фелдмаршал, или *Генералисим, а така сжщо и много пари, които той получавал* ежегодишно от Рим и които считал за своя годишна заплата за почетната длжжност.

Мирните отношения между Атила и Източната Римска Империя продължили от 443 до 447 г. Последната година се ознаменовала с едно от най ужасните бжлгарски нападения.

Повод за скжсваеие на сношенията послужило, по видимому, спирането изплатката на данта, кояго ежегодно Цариград плащал Атилу, така сжщо и непрекращающето се бегство на Уните в Тракия, които Цариградското правителство не предавало обратно, и вжпреки изричните клаузи в договора с Атила, давало места на бегалците в своята армия.

Унобжлгарите наводнили цела Тракия. На брега на р. Ута (Вит) магистра на Армията *Арнегискл* дал голема битка на Атила; но потжрпел големо поражения и сам паднал в боя.

Армияти на Атила обтадала крепостта Марцианопол до устието на р. Осжм.

Друга Атилова Армия *по брега на река Марга — Морава* дошла до града Ниш, който бил силно укрепен град, отечество на Константина Великий, на Констанция — мжжа на Плацидия — и мнозина други знатни велможи, претендирующи за старинно царско достоинство.

Храбро се отбранявала римската армия, затворена в крепостта; но *обсадните орж ия на Атила* разбили неговите стени. Града бил взет и превжрнат в прах от димящи развалини[1])

Джлго време после това той оставал в развалини и посолствата на Източната Римска Империя до Атила не можало да намерат в него даже послон за нощувание.

Атила взел пжтя, който води кжм Цариград и минал през крепостта на *Бан Доба* (дн. Пирот) *Сардика* — София, взел с пристжп Пловдив, минал по долината на Евра (Марица), обходил като обложил Одрин, завзел *Аркадиопол*, днешний Люле Вургас — и дошел до *Тракийския Херсонисос* (полуостров под Радосто, като завзел чак града Атира до стените на Цариград, на 22 мили от него (днес Биюк Чекмедже).

Конните маси на Бжлгарите се пронесли през Македония и Тесалия и достигнали Термопилите (Приск, Фрагмант VIII, стр. 94

---

[1]) Marc. Com. S. A. (chronica Min. II, 82)

Исаври против Унобѫлгари.

Зенон

В тази трудна епоха за Исток. Римска Империя, на помощ ѝ се притекло едно пак славянско племе, известно до тогава под името *„Исаври"*, които под водителството на *Зенона*, свой шеф, се опѫлчили против нашествующата армия на Атилла.

Пред Тракийския Херсонисос — негде кѫм по̀ послешний гр. *Ганос*, била водена решителната битка между Атила от една страна и Исаври с римляни — от друга,

Тази битка се свѫршила с пѫлното поражение на римското воинство. Начнали сѫ се веднага преговори за условията на мира. Магистра на Армията, — Анатолий — бил натоварен да води тия преговори с Атилла.

Мирѫт бил сключен при следните условия:

I. Предаване на бегалците.

II, Шест хиляди фунта злато за изминалото време.

III. 2100 фунта *ежегодишна дан* за в бѫдеще.

IV. Откуп за пленните ромеи: по 12 золотника за всеки бежавши без откуп пленник.

V. Обязателство от страна на Цариградското правителство да не приема за в бѫдеще на служба избегалите от Атила уни.

Сумата била сѫбрана веднага.

Много знатни фамилии обеднели окончателно; други залагали златните украшения на своите жени; трети полудевали, умопобѫркавали се и посегали на живота си.

Много от уните, *пѫрвенци от царска кръв*, които не искали да се вѫрнат обратно при Атила, избили римските и исаврски войници, които ги водили да ги предават (Приск, стр. V)

По сѫщий случай Гавр. Кръстович в своята История Блъгарска пише:

„В година 447 Атила реши да накаже на свой ред и вероломството на Грекоримската империя.

„С многобройна войска, сѫставена от Уни, Анти, Алани, Гепиди, Акацири, Скири, Херули и Остроготи той нахлу в Гръкоримската Империя и прегази цела Илирия, Тракия, Средиземна Дакия и на Юг зад Тракия — до Азиятския брег зад Цариград, Сика, а в Македония през Тесалия — до Термопилите.

Като оплени всичкития области, той подбра и разсели голема част от жителите им, а други отведе в плен. Прибегналите в Грекорим. империя уни той казни с всичката строгост на законите, като предатели.

С войските на Гръкорим. Империя в тая война Атила се ударил при Маркианопол — пѫрва Преслава и край река Ута, днес Вита, няйде кѫм днешний Плевен. Между победените тракоримски началници се цитират Келтийците Аспар и Ареобинд.

Оттам без народ и без войска Теодосий попросил мир от Атила, който бил приет на условия, които излагаме на друго место.

Посолствата на Атила и онова на Приска.

Малко време след речения мир Атила изпратил едно след друго четири посолства до Имп. Теодосия. Пѫрвото било по вѫпроса за Асимунтийците — едно диво Гепидско, или романизовано язигско племе, населяюще Североизточна Илирия между днешната планина Ртан, днешно Прахово и на запад от дн. Кула. Това диво племе нападнало из засада на уните от Дунава до Ниш и от Асимунт до Арчарио и избило много заблудени унски отделения. Като бе постановил в договора връщанието на заловените от тех уни, Атила настояваше да ги иска. Теодосий от своя страна се кълнеше, че нема повече уни, задържани в царството му, като отрупваше Атила с нови подаръци.

Като се увери, че Теодосий още се кълне лъжливо, Атила снаряди ново посолство, което изпрати до Цариград. С едно от посолствата той бе пратил секретаря си *Констанция*, като заповеда Теодосиу му даде за жена дъщерята на патриция Сатурнина. Последний, обаче, побѫрза да я оженн за сѫветника си Руфа, а Констациу даде за жена друга.

Петото посолство до Теодосия било сѫставено от Ореста, баща на бъдъщий Западкоримски Император и Едекон, крал Скирски, адютант на Атила.

Като видел в посолството човек до толкова близък на Атила, *Хрисафий Чумата*, сѫветник в Цариградский двор и началник на Скопците — сам скопец, го взел у себе на гости и ■ един банкет му открил интимно намерението си за един заговор против живота на

Атила. Едекон (крал Скирски, адютант на Атила) се сжгласил привидно, но не приел парите лично, казвайки, че по добре ще бжде, щото тия пари да се носят в унско от некой гржцки пратеник, комуто той ще окаже кому да се предаджт за целта. Вигила (гот по произход) бил натоварен с носението на златото за подкуп

Ответното посолство до Атила било сжставено от висшия чиновник от Цариградский двор *Максимина*, гота *Вигила*, ритора *Приска*, а заедно с тех потеглили Едекон с Ореста.

До София посолството стигнало почти мирно.

В последний град те стигнали за 13 дни.

Вигила и Максимин решили да даджт едно угощение на Уните, като заклали за целта говеда и овци.

През време на обеда Вигила докачил уните с забележката, че не е справедливо, гдето Уните сравняват Атила с Теодосия, защото Атила е човек, а Теодосий — бог

Уните изругали това божество с всичките думи на своя речник и работата дошла до скандал. Тука, обаче, Максимин, като тжнак дипломат, изгладил работата, като поднесал на унската делегация скжпи подаржци от коприна и индийски одежди.

Като пристигнало в града Ниш посолството намерило града почти сравнен с земята от каменометателните машини на Атила.

От Ниш те се отправили за Дунава и през реките Ди рика (The reeca) Ди фисса (The Fissa) и Tiga (Тига) стигнали в Унската столица.

Като знаем, че *Фисон* е най-старото име на Дунава, и че Рика с члена Ди, значи пак река, славянско име на Дунава, остава да се знае как сж омотали уните посолството на Приска и през кои тайни пжтища сж го водили за да не знае пжтищата, които водят до тяхната столица.

С стиганието си в столицата Едекон открил на Атила заговора на Хрисафия, обаче и двамата решили да таят това през време на приема и да вжрнат подкупната стойност на Теодосия с вжпроса: *„Познавате ли тая кисия и с каква цел се изпрати тя в унскат земя? Вий се покушавате като слуга против своя Господар, нашия баща — Атила!“*

Стигнали до брега на Дунава двете посолства останали да преспат там. През ноща една кавалкада от унски конници ги обградили и запитали: с каква цел те пжтуват и от где идат- На чело на тая конница бил Скот, брат на Онегас и други знаменити уни, които сжобщили че Атила ще дойде на лов по тия места,

Чрез Рустикия, който знаял добре унския език, на Максимина се удало да убеди Скота, че е необходимо да се яви лично при царя на Уните. След малко Скот припуснал и отишжл в стана на Атила, който бил отсам Дунава.

През другата нощ пристигнали много уни с лодки еднодржвки (моноксила) с които превели двете посолсства през Дунава.

На едно место посолството имало случай да се удостои с гестоприемството на вдовивицата на Бледа, брата на Атила. След бурна нощ, като изгубили пжтя и рискували да бждат завлечени от потоците, явили се с пламтящи машали уните на вдовицата и ги спасили от явна гибел.

По нататжк пжтниците срещнали едно посолство от Римски двор, на чело на което стоял комита Ромул и управителя на Норик — Промот. [1])

— Те идели с мисия да отговарят пред Атила за едни заложени сребжрни цжрковни унски сждове, които Атила искал обратно.

Посолството на Максимина и Приска, след джлги одисеи, най-после било представено на Великий унобжлгарски вожд *Атила*.

Но и в самия Дворец се появили спжнки на приеманието на гржкоромейското посолство.

Когато, обезсжрчени веч, Византийските посланници се готвели да се вржщат, пристигнал унския военоначалник Скот, който казал Максимину, че Атила ги вика.

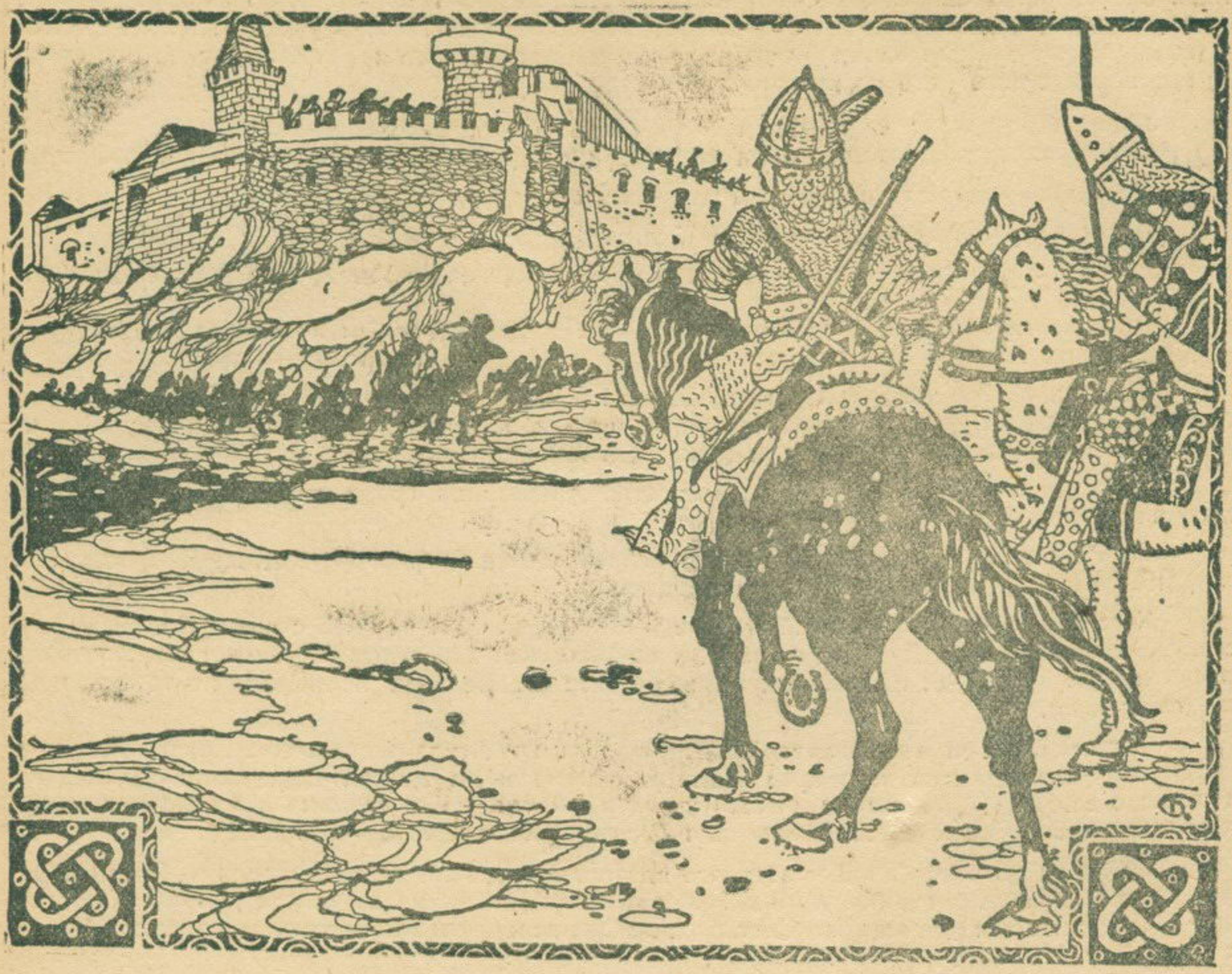

Атила атакува Ассимунт.

„Посланиците — Приск, Максимин и Вигила, зарадвани от това известие, натовариха даровете с подаржците и потеглиха. Щом пристигнаха те намериха Атила, седящ на престол от джрво. Приск и Вигила се запрели малко назад, а Максимин приближил по близо до Атила, когото поздравил от името на императора Теодосия, който моли Бога непрестанно за неговото здравие и това на домочадието му:

— Той пита как сте Вие, най великия от приятелите му с здравието си. Как е царицата, великолепната Керка, Войла Таархина? Как сж децата й? Как сж шестте Интрусвойлади и *шестте вжнини войлади*, за здравието на които Императора постоянно се моли непрестанно.

— Да даде Бог на Римляните това. което те се молят за нас!... отвжрнал Атила.

След туй като хвжрлил гневен поглед кжм Вигила извикал:

— А ти как си посмел да дойдеш тука, о „bestia" *безсрамна, когато знаеш добре, че когато сключихме мир сжс Анатолия, ний бехме се сжгласили, че нема вече да ми пращат посланчици, доклето не ми се предаджт всичките прибегнали в Ромейската джржава наши уни?*

Готп Вигил отвжрнал, че нема вече уни беглеци в Византия. — Скоро да се махаш от пред очите ми, защото ако не ме вжздржаше традиционната почит кжм посланишкия почтен сан, веднага бих те набил на кол, а след това мжршата ти бих хвжрлил за пища на орлите. Аз знам, че има много уни беглеци у Вас, които имам записани по име.

Това казвайки, заповедал на секретаря си Константция и на писарате — да му донесжт списжка на беглеците, който списжк, показвайки Вигилу, Атила с резжк тон добавил:

— Тия хора ги искам и ти заповедвам да си идеш и кажеш това на царжт си. С тебе заедно аз ще пратя и Истлоо, един от моите посланници. Вий мислите, че ний сме забравили, че и Карпилеоновия баща Аеций беше заложник при нас, както и неговий син, но това не му бжрка днес да се опжлчва против нас с целото римско воинство, което организира. Вие трябва да знаете, че мене ще бжде твжрде

неприятно един ден, когато ми изпратят сжщите тия мои забегнали служители*)! А от тех нямат полза и гжркоримляните, защото като сж поверили своята безопасност и земята си — на бившите свои врагове, те зле сж се завардили. Кажете, коя крепост. или кой град сж запазили те — погжрчените уни — от ония градове, които аз до сега сжм пощел да обсеба? Ще кажете това на Императора си, а след туй сжс Ислоо и неговите придружници ще се вжрните да ми сжобщите дали желае да ми ги предаде, или приема да воюва с мен за тях.

След това Атила обжрнал поглед кжм Максимина, и му дал знак да поднесе даровете от скжпи платна, коприна и злато.

Двореца на Атила, както и неговата столица направили силно впечатление на Приска.

То било доста значително поселение с джрвени постройки. Бжлгарите отбегвали камена, като нездравословно жилище. Самия дворец на Атила бил джрвено здание с доста красиво резбарство по него. Той бил обкржжен с кули и заобиколен с джрвена ограда.

Подир неколко дни Атила устроил пир, на когото поканил и посланниците.

Ето как описва този пир сам Приск:

„В означеното време ние се явихме на обеда заедно с посланниците на западните римляни. Виночерпците ни подадоха чашки*) за да благословим и ние по туземния обичай и да се помолим *преди да седнем*; като благословихме и отпихме от чашите ние дойдохме до столоте, на които се следваше да седнем за обеда.

В палата ги завел Татул, баща на Ореста, а там намерили и западните римски посланници.

„А като влезохме в салона, казва Приск — гдето беха сжбрани всички призовани, които навлезоха според местните обичаи, подадоха всекиму по една чаша, пжлна с вино, от която отпивайки, благославяха преди да седнат на трапезата. Пиха, прочее, и благословиха всички по ред, преди да се отправим за столовете на определените ни места по разните трапези, около които можеха да се сжберат от 3 до 4 души и да яджт без да стават от столовете си. Столовете, на които седехме, беха наредени покрай стената и от двете страни на салона. В средата седеше Атила на постеля, зад която чрез една малостепна стжлба се отхождаше в стаята на Атила, покрита с тжнки бели платна и пжстри завеси, каквито гжрци и римляни правят за младоженците.

„От десната страна на Атила седяха пжрвостепените и важни поканени гости, а от лева — по маловажни.

Между последните поставиха римски посланици след *Берика*, унския велмож, пжрви из благородниците, който беше владетел на много градове и села в Скития, а после бе назван посланник в Цариград.

„Близо до царския диван седнаха тоже на столове отдесно Онегас, отлево двамата Атилови синове, а на самата му постеля третия, по-големий му син, който, срамувайки се, гледаше все в земята. Ирнак, най-малкий, седеше до нозете му. След като всички благочинно наседаха един виночерпец се доближи до Атила, комуто подаде чаша от брашлян, пжлна с вино; на гостите, зад всекиго имаше виночерпец, който черпеше с златна и сребжрна чаша. Когато Атила благославяше в чест на некого, този последнй ставаше на крака. Атила напи изначало за най-пжрвия гостенин. Тия речи (тостове) се джржаха по един особен предварителен ред.

Ирнак, най-малкий, седеше до скута му с очи, устремени о земята от уважение кжм баща си.

Когато всичко било турено в поряджк, дошел виночерпеца и подал на Атил крондил вино. Като го приел той приветствовал пжрвия, седящ до него. Удостоений с тази чест станал от местото и седал след като поднявший кро дилжт пийне, или го допие. На седналий указвали сжщата чест седящите до него. При всекиго стоял свой виночерпец, който дохаждал след — влазянето на виночерпеца на Атила. Атила почтел и гостите с „*наздравица*" за техна чест. На всеки 3—4 души отпреде им поставяли трапеза, така щото всеки имал вжзможност да си взема ст сложеното без да става от местото си. Пжрви влезал слугата на Атила с блюдо, пжлно с *месна гостба*, а по него сложили на трапезата хлеб и други закуски. *За другите* „варвари" *и за нас, гостите беха приготвени разкошни мачджи, подавани на кржгли сребжрни сждове, а на Атила не се полаваше, освен месо на джрвена тарелка. И в всичко останало той показваше умеренност, тъй напр. на гостите подадоха вино в сребжрни и златни чаши, а сам Атила* пиеше от джрвена. Неговата одежда тоже се отличаваше по своята скромност; от дрехите на другите Бжлгари тя се отличаваше само по своята чистота.

Когато се свжршиха сложените блюда, ние ставахме, приемайки чашите, изправени благославяхме, пиехме, и пак сядахме, всеки на свой ред. На всяка трапеза беше поставено второ блюдо, трето, и тжй нататжк.

С настжпване на вечерята бяха запалени *машали* (*мацала*) и двама хуни, изправени срещу Атила запели сжставените в негова чест песни, в които вжзпевали неговите победи и военни доблести.

---

*) Нашите преводачи от латински и руски превеждат думата кубок с *ибрик* и добавят: 1) дали им ибрици да се измият По татарски — ergo — Хуните били татарско племе.

„Участниците на пира, гледайки ги, се възхищаваха от песните им, други, вспомняйки за битките, се ободряваха духом; други, у които по старост, или други причини, телесните сили ослабявали, проливали сълзи от умиление. Подир песните влезал някой си скитски шут, Зеркона, който със своите каламбури разсмел всички (*значи скита, говорейки славянски, бил разбиран от хунобългарите*) Атила оставен неподвижен и по нищо не издавал своята веселост, ни менил лице, нито се разсейвал.

Само когато най-малкий от синовете му, *Игнак*, застанал пред него, той го побарал по бузата, взря не него с очи, пълни с бащинска нежност. *„Когато аз изгазих очудване за това, гдето той не обръща внимание на другите си деца, седевший до мене варварин, който излезе, че знаял латински, като ме предупреди, да не предам никому думите му*, обясни ми, че врачки съ прокобили на Атила, какво всичките му синове ще загинат и само най-малкия — *Ирнак*—ще продължи рода и царството му.

Семейството на Атила.

После този пир, жената на Атила, Керка — у други — Рекана, удостоила посланниците с друг обед, даден у управляющия имението на Атила, някой си *Адамий*, а на следующий ден отново били канени на обед у Атила. Вожда на Българите увещавал гостите да напомнят на императора да изпълни обещанието си и даде на *секретаря му Константция богата невеста.*

Това обещание Теодосий дал на Константция още когато той бил с мисия в Цариград.

„Както в пиението, така и в ядението Атила бе скромен.

„Неговите дрехи бяха по-скромни от тия на неговите велможи“ . . .

Този цар добре познавал психиката на завистливия унобългарски народ и не искал да дразни това пакостно негово чувство . . .

„Така и сабята му, и ремичките на обущата му, и юздата на конят му не беха никак *като на другите Скити* със злато и скъпоценни камени обсяни. Като се свърши ядението всички гости ставаха на крака и един по един пиеха, благославяйки за здравето на Атила. След всяко ядение това относо се повтаряше.

След яденето влезоха *барди*, или поети, които почнаха да възпеват военните походи на Атила и неговите прадади. Старите военачалници плачеха от умиление, а младите сияеха от радост.

До скутовете на Атила седеше Ирнак, най-малкия от синовете му, за когото врачка бе прорекла, че след разпадането на Атиловата държава, той ще възобнови държавата и династията на Атила“, нещо което се изпълни, защото Ирнак биде родоначалника на Българската династия и държава (чети царственика на Попова в глава: „Кубрат, или Курт).

Ауденцията на Приска при царицата

На Приска било предоставено да поднесе подаръците от Цариград за царицата Керка.

Той я намерил в едно от крилата на разкошния й дворец, хубаво мобилиран и декориран с коври и килими. Окръжена от придворните жени, тя била полегнала на красиво возглавие. На една страна седели мъжете, на друга — жените, тъкмо по днешния български обичай. Жените се занимавали с везмо на злато върху коприна, предназначено за мъжките поясъци.

От дома на царицата той наблюдавал как народа отива в двореца да слуша раздаването на правосъдие от самия Атила. Неговата походка била величествена. Мълчайки той седнал на стол и почнал разглеждането на делата, като последна инстанция. След това той се върнал в Двореца за да приема депутатите, пристигнали из разните варварски страни.

Пред площада на двореца свободно се разхождали посланници, в очаквание на ауденция от царя на Уните.

Един отстъпник от ромейската цивилизация ето как се е произнесъл пред Приска за културата и цивилизацията на Унобългарите:

“На пътя ме срещна един ун, който ме поздрави по гръцки:“ “χαιρέ!“здравей!

„Аз го попитах от где е и кога е дошъл в чужда страна и възприел *скитски* живот[1]). Когато той ме запита, защо искам да зная това, аз му отговорих, че неговата елинска хорта възбуди у мене *любопитство*. Тогава той се засме и рече, че е родом гърк, и отишъл по търговия в Виминациум на Дунава, гдето стоял дълго време и се оженил за една много богата жена. Но града бил заробен от варварите и имота му бил ограбен. И понеже бил богат, при разделянето на плячката, бил даден с своите на Онегезия, защото имало обичай у *скитите* най-предните след Атила

---

[1]) Приск с това казва не само, че жителите на Панония съ скити, но и идентизира скитите и хуните, защото той собствено отива при хуни, а имал работа с скити.

да вземат най-богатите пленници. После воювал храбро срещу Римляните и Акатсирите и според *скитския* обичай си откупил свободата от своя господар, като му дал всичко, що спечелил в войната. След това се оженил за една варварка, от която има деца и сега яде на трапезата на Онегас. Той считаше своя живот между *скитите* за по-добър, от колкото стария си живот между римляните. Защото, каза „у *скитите* след война човек не се грижи за нищо, наслаждава се на онова, що има, без некой да го закачи за нещо. У римляните, обаче, човек много лесно погинва в време на война, понеже те възлагат надеждите на спасението си на други (на наемници) и не се позволява от тираните да се носи оръжие, с което всеки да се защищава. И тези, на които се позволява да го носят, се развалят от техните страхливи военачалници, които сж неспособни да предводителствуват в време на война.

Жените в царството на Атила се радвали в ония времена на такъва свобода, щото *царицата и жената на Онегз поканили Приска у себе на обед* заедно с бълтарските велможи. Той заварил тия жени не да шият дрехи *от полски мишки . .* , както сжвременните византийци описват черните хуни, *а да везат на гергеф разкошни шевици на дрехи с злато и коприна.* Тем дали да пият камйон.*)

Всичко това ни рисува сжвременните бели уни, господари на готи, франки, римляни и гърци, като представители на една култура много по висока от гръцката, защото знаем, че в каменните здания човечеството се изражда; имали поразителни понятия за *свобода и равноправност*, свобода на жената, равенство пред законите, висша концепция за чистота в тялото и храната (не яли сурово месо, а ястия на сребърни чинии); сам си Атила по описанията на Приска приемал *церемониалния поднос на хлеб и вино* сжс сребърна табла, *поднесена на сребрен стол и отпивал от тех по обичая.*

Уните празднували славянската „*Страва*" и яли *квасен хляб. Те имали поети (барди) и пели в хор.*

Вера, обичаи и устройство у уно-бълтарите.

Атила и Бледа след като сключили мир с Римляните, потеглили на Изток за да покорят племето *Сарагури.*

В течение на неколко години след мира с Византия, подписан в Ораше, и последний, подписан в Цариград, не били никакви вълнения в Източната Империя.

*) Бира от ечмен, кловил в горещи камжни.

Вжв време на панаира, който ставал на един от пограничните градове, Бълтарите нападнали и избили много римляни. От Цариград протестирали.

Бълтарите отговорили, че това било отмъщение, за гдето епископа на Марга тайно похитил сжкровищата от гробовете на техните царе. Те искали предаване на виновника и заплашвали с война (442),

Изпратен бил специален посланник при двора на Атила, сенатор с голема свита и дарове; но той поради унските нападения в Тракия и Мизия, предпочел да отпжтува по море чрез Одисос (Варна-Ведеса) и от там по Дунава — в Преслава Панонска.

На следующата година Атила отстранил от управлението брата си *Бледа*, който забегнал вжв Византия и приел монашески чин. След неколко години ний го виждаме епископ, изпратен като пратеник до краля на Вандалите Алариха в Африка. (443 г.)

От тая дата насетне Атила се явява като самостоятелен цар на Хунобълтарите, властелин *от франкската държава до Кавказските гори и в неговите грозни походи вземат участие цела серия народи.*

Сжс своите военни подвиги Атила поразил въображението на сжвременниците и останал да живее на веки в епическите образи на германските народни песни и сказания.

Неговия двор бил живия център на международни сношения с околните народи. Той имал у себе верни слуги не само от германци, но и от Римляни. От тех Едекон отпосле се прогласи крал на Скирите (Германско племе). *Орест* прогласи сина си крал Римски, а *Аеций*, който беше заложника у чича му Ройл, или Руа, изучил при Бълтарите военното искуство и после на *Каталонското поле, при Орлйоч* в знаменитата битка на народите прегради пжтя на Атила към Лютеция (Париж).

В 449 година Атила след знаменитото си нашествие над Цариград (което описахме) изпратил германеца Едекона и Ореста (римлянин) посолство до Цариградский двор с мисия да искара щото големия панаир от Долна Марга (Кюприя) да се пренесе в Nisso (Ниш), който бил тогава в развалини, вследствие бомбардировката му с каменометателните машини на Атила и пожарите, причинени отпосле, след паданието му.

Към Атила била наредено ответственно посолство, за което писахме.

Сжвременните римски писатели се отзовават за Атила, кото човек извънредно строг, но добросжрдечен и справедлив, освободител на потиснатите, надежда на слабите, любящ войната. Атила бил в делата си умерен, сниз-

ходителен кжм простите и благосклонен кжм онези, които приемал под своето покровителство.

По ржст бил среден, с широки гжрди, мургаво лице, с редки бели коси, очи джлбоки и малки, глава лжвска, с широк нос. За него се вервало, че е нашел меча на Бога Марса, или че един говедар го е нашел случайно от една убола се на него юница, одрил го и му го поднесал. Ако, прочее, Атила беше туранец, той не би нито се радвал на меча на Марса, нито би вервал на предразсжджците за него, несвойствени на туранските народи.

Онега, или Онегисий, началник на Дунавската охрана, родом *бел ун*, владеял гржцки и римски язици и по своето положение бил един от главните сжветници наред с *чеха Верих* и секретаря *Констанциол*.

Приск, пратеник на Теодосий II, Император на Изток. Римска Империя при Атила (заедо с Максимина и Вигила) бил посрещнат любезно и присжтствовал на банкет, даден в негова чест както от Атила, така и от жена му — Керка, а сжщо от жената на Онега — знатна дама и сродница на всички унобжлгари велможи. Той, Приск, ни описва Атила не като туранski, а чисто — скитски, славянски цар. Неговий палат и столицата му, построена на близо до днешната Пеща (Велеград) сждржжал разкошни джрвени дворци с редица арки, прикрепени на вжрховете на малки колони и образували нещо вроде на аркади с разкошно резбарство.

До Атиловий палат бил този на Онега, а зад него — тоя на царицата *Рекана*, която Гепиди и Келти зовели *Керка*.

Зад тех била разкошна мряморна римска баня, построена от един Сирмийски архитект. Тя била правена с камжни, донесени из Панония,

Атила бил посрещан от жените на столицата, наредени в шпалир с джлги платна, дигнати над главите им, а под них дансували момичета, по седем в ред, които се провирали и пеяли сжчинени в негова чест песни.

В заключение нека приведем сжобщенията на сжвременниците на Атила, които в солидарност сжс Приска, който ни сжобщава какво от Цариградский двор му бил даден за превадач гота Вигила, който знаял унски язик и техната писменност.

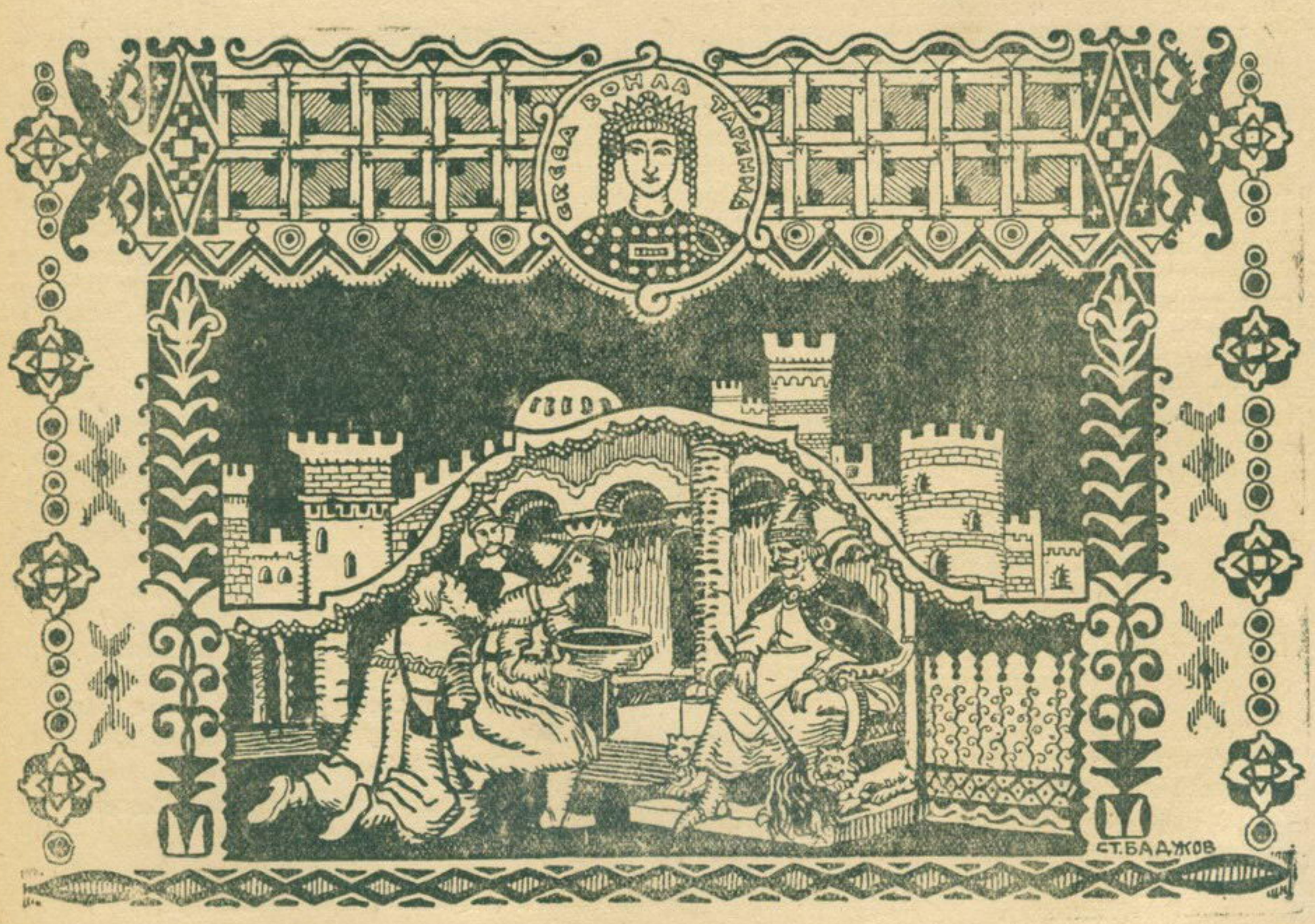

Източно-ромейската делегация пред Атила.

Атила показва на пославниците на Теодосий един списък с имената на избегалите хуни, който списък Вигила превежда на латински,

Писмата, които носи скирский крал (Амала Едекон, адютант на Атила) до Теодосия, се превеждат от същий Вигила, който знае и двата языка.

Всичко това дава право на историците да подозират' че тия писма са били написани на един язык и с едно алфабе близко на това на Готите, с което си е служил Улфила, или же, че то е било едно алфабе — дериват от санскритските, или праскритски писмена, доказателства за което още историята не ни е дала. Впрочем подозрението на Успенски за съществуването на Глаголицата преди Кирилицата от ден на ден добива все повече и повече вероятност.

Бжлгарите при всемирната война на Каталонското поле.

Огромното море от Хунобжлгари, или Кимерийци, населяющи некогашната Римска Дакия, Тракия, Илирия, Сирмия и Панония не било обединено под една власт освен по времето на Гетските крале, в една епоха, която предшествова тая на Константина Велики и допира до Тевкра, царя на Дардани и Веци, за некропола на които видехме по-рано, че претендирал Атила.

В началото на петий век, обаче, Хуните, в пжрвите 20 години на този век, се явяват в централна Европа и столицата им е — нейде на север от р. Тисса, може би Пшемисжл, или Преслава (днес Бреслау).

Техни славни вождове кжм това време се явяват Батаол (Авитохол), Руа, Руга, или Ройла, а наред с тех други самовластни крале:

Мунджук, Бледа и Октар.

В 423 г. Аеций получил от Руйла 60,000 души конница, в помощ.

А през 408 година Октар се бие с Бургундите на р. Реин.

Но най-големата и най-прославена от старите историци — хронисти война е тая, която Атила водил за завладеването на *Лютеция*, днешний Париж.

Преди да накаже Източната Римска империя той решил да се обруши сжс своите войски вжрху Рим, като изпратил на източната столица посланник с поржчение да каже на самия император:

„Моя и твоя господар, Атила, ме посла да ти кажа да му приготвиш дворец, защото ще те посети!"

А от Валентиана още еднаж поискал да му даде Онория за жена, като искал половината царство за нейна зестра.

За доказателство на своите права на годеник той сочел пржстена, който тя му изпратила от своя затвор.

Следвал отказ.

И Атила на чело на своята 600—700 хилядна армия от *Уни, Анти, Скири, Ерули* и

Гепиди, потеглил за града Орлеан, (Ореляне) на средното течение на р. Лигера, дето царувал Сингибан, царя на Аланите; този пункт Атила решил да направи опорен пункт на своите операции против Лютеция (Париж). Той се падал на север но тжй като Аеций прибжрзал и заел града, то там нейде кжм *Каталонското поле станала великата битка на народите в V век.* Вестготите били с Аеция, *а Остготите — с Атила.*

Като решил да накаже пжрвен Визоготите, а после Източното Римско царство, Атила изпратил писма на латин. язик до Валентинияна, в което казвал:

„Както Ви е известно, драги брате, Визиготите беха наши поданници, избегали от нашето владение. Но ние не сме се отказали от правата, които имаме вжрху тех, освен това те сж бедни, мизерни и безполезни за римското царство, защото като сж изпжлнили и Запада с своите грабителства, населили сж области от Римската Империя, които от милост им сж подарени, а не си одржат дължимата кжм римляните верност, но им сж станали един вид врагове в вжтрешна непрестанна война.

„За това аз искам да ги накажа и за вас и за нас". Валентиниан отговорил:

„Римляните немат никаква причина да се плачат от Визиготите, защото немаме с тех никаква вражда.

„Ако, обаче, Атила навлезе в Римска земя за да ги наказва, това ще каже, че той обявява война на Римското царство, под чието покровителство Визиготите се намират и най после той не можал би да иде до тех без да обжрне наопаки Римското царство, на което се счита „magister militа" ...

До Теодориха же — Кралю Визиготско му Атила писа: да се не смущава, че отваря война на Римляните и навлазя в Галия, защото той иде да освободи тех, Визиготите, от римско владичество и като свали игото, което тежи на вратжт им, да направи него, Теодориха — *истинен и независим крал* . . .

Сжединете се с мене и тогава достойно ще се наречем избавители на светжт!" завжршва Атила.

Впрочем нито Теодорих, нито Валентиниян се сжблазнили от тия предложения и войната почнала, с западните сили.

В поход

Кжм Февруарий 451 година Атила на чело на една 600 хилядна армия потеглил кжм Галия и кжм Марта той беше по бреговете на р. Райна (Реин). Уни Автариати (от Бронгос, Болгар Морава), Анти от Ерма, Белони, Хелли, Мелли, Сотаки, Скири (Остроготи) Язиги (сжрбохжрвати) Неври, Шведонорвежци, Ояци, Бастарни (Бистряни) Теурци, или Турчолинги, Туринги, Руги, Бургунди, Леуци (Лужици) Ерули (Англичани) Гепиди и Алани, (власи веслари и Трансилванци) Квади, Маркомани и Суеви, всички тия народи имаха своите вождове, крале и князове. От тех, най доверенни лица Атилу беха Гепидский крал *Ардарик* и *Валамир* — крал Остроготски,

С последний били и братята му Теодомир и Видемир, краля на Скирите — *Едекон*, на Русите — *Онегавон*, на Чехите — Верих и др.

Старите писатели не ни казват точно през кой пжт е минал Атила; но от сжобщението за Нерцинский лес, става явно, че той през Инсбрук, Левантина и Хелвеция е минал за реката Райна.

Франките, които населяваха отсамните брегове на р. Некер, убили краля си, когото им беха поставили Римляните и се присжединили с армията на Атила. Сжщото направили турингийските племена и отсамрейнските *Бургунди.*

Другите Бургонди, начело с Гондикара се противопоставили; но били разбити и покорени. Като влезал в Галия Атила отправил кжм населението апел на латински язик, в който казвал, че иде като избавител от грозното римско иго.

Похода на Атила

„Най сетне, кжм Януарий 451 година с една войска от 700,000 души, набрани измежду всичките варварски народи: *Унни, Неври, Белони, Гелони (Гаелли — Брити) Бастарни, или Бистряни, Турцилинги, Руги, Бургунди, Ерули, Гепиди, Остроготи, или Скири,* и придружилите ги по пжтя *Квади, Маркомани, Туринги* и *Суеви* (Шведи), той пристигнал до бреговете на р. Райна (Рейн) в зачалото на м. Март.

Всеки от тия народи имал за началници свои родови князе и кралове (случая с Едекона, Крал на Скирите и адютант на Атила).

Всички тия шефове треперяха и изпжлняваха безпрекословно заповедите на Атила, царя на унобжлгарите.

Най приближенните Атилу измежду тия князе беха:

Ардарик — Княз Гепидски, най мждрия среди тех и *Баламир* — Крал Остроготски — най решителний.

С Теодомира беха и двамата му братя: *Теодимер и Видимер.*

Старите писатели не ни казват през кой пжт минал Атила за да влезе в Галия; но новия историк Шепфлин е на мнение, че той следвал пжтя край Дунава до Рейн, която минал при езерото Констанция.

Прокопий казва, че по пжтя си Атила сжборил всички крепости. Франките, обитающи оттатжк Реин до р. Никер, изпждили краля, който им беха поставили Римляните и приели сжс радост *Атила*, покорили му се и се присжединили с войските му. *Туринтийските племена и Бургучоите сториха сжщото, защото по онова време те още не беха се латинизирали*,

Отвждрейнските Бург-унди сжс своя крал поискали да се опрат Атилу, но били разбити и наказани за пример.

Сжгласно с плана, който си бил начжртал, Атила издал *на Латински язик манифест*, или прокламация кжм Галлия, в който манифест казвал, че иде като приятел на Римляните, само за да накаже *Висиготите*, които *били негови поданници, избегали из под неговата власт*! За това Галлите, като приятели на Римляните, требвало да му помогнат да покори тия римски врагове и да го приемат като свой спасител и главно като вжрховен Римски военачалник (Magister militа di Roma).

Той превзел по пжтя си градовете: Августа, Раурика, Вендоница, Аргентоавария, (Бал, Виндиш, Колмар, Спир, Вормс, (Венджионис) Майянс, Тонгр, Аррас, Вермандиор и *Трев*, столица на Галлия.

Диводуро (Меца, Мец). — ключ на всички пжтища, тоже паднал в негови ржце. След като го изгорел за указаната сжпротива, Атила потегли кжм *Реимс*, когото намерил запустел, защото всички жители били избегали с изключение на епископа *Никасия*, който с малцина граждани се бе укрепил.

Уните, Гепидите и Остроготите избили всички тия защитници заедно с Никасия, от когото от после франките направиха свой мжченик.

Селяните бегали по градовете, а гражданите — по-горите. Прибрежни градове си били натоварили жителите на кораби, и чакали приближаването на Атила за да разпустнат платната и вземат морето.

Кжм Орлеан (Ореляне).

Галските Алане, бивши унски поданници, начело с краля си Сингибана, беха на страната на Атила. Ето защо той бжрзаше да влезе в Орлеан и като употреби този град като опорна точка и центрум на своя боен размах — точка опорна на лоста — да бие по отделно Визиготи и Римляне.

Тука, обаче, поради грабителските инстинкти на уните, плана на Атила се опорочил. Той закжснел да дойде и завземе овреме Орлеан и Св. Анйон, владиката на този град, имал време да укрепи града и да се противопостави на Атила сжс защитниците на града.

Орлеанский епископ Аниян (Свети Агнан — Saint Agnan), подбуден от умраза против Атилла, както и против вожда на Аланите — Сингибан, комуто било предоставено пазенето на Ореляне, затворил вратите на града и джлго време — до 13 юний 451 г. го джржал против опоритите атаки на уните, които найпосле — на 13 юний сполучили да нахлуят и се предаджт на плячка в града. В туй време, когато уните били вече в града, от вжн се задали войските на Аеция с тия на Вестготите.

Атилу едвам се удало да се избави от този капан. Обстрелвани от жителите на града от прозорците, които ги захвжрляли с камжни и отзад, — гонени от римляни и вестготи, Уни и Скири едва успели да се добержт до Каталонското поле, дето се дало решителното сражение.

Изпждени от Орлеан, Уните, които Теодорих намери в разплах, едва смогнали да се добержт до своите части, с които Атила, за пжрви пжт в живота си, решил да отстжпи.

Той се отправи до полето в Шалон сюр Марн—Каталаунского поле, гдето разположил войските си по околните височини. При р. Ауба бе поставен краля на Гепидите — Ардарик, пазящ ариергарда на Атиловите войски.

Наредени в стройни редици, унските воинства се отдадоха на своите предбойни молитви. Атила, който беше при своите *Бели Уни*, накара ги, по обичая, да заколят овни, които като опекоха за курбан, по плешките гадаеха за изхода на победата. От това гадателство Атила разбра, *че главния водител на неприятеля ще се убие и сжс смжртта си ще очерни спечелената победа.*

Мислейки, че този вожд е Аеций, Атила казал:

„*Смжртта на Аеция заслужава едно Атилово поражение*".

Надесно от уните и на лево от Римляните имало една висока командующа ржтлина, за която Атила дал заповед да се завземе. Тук, обаче, Визиготите начело на Торисмонда, сина Теодорихов, побжрзали и я завзели, като поразили кжснопристигналите уни.

Като видел войските си очудени от това поражение, Атила се обжрнал кжм тех сжс следующата реч:

Речта на Атила кжм своите войски.

Според Историка Иорнанда.

О храбри и непобедими мои витязи!

„След толкова победи, които сте нанесли под моите знамена над толкова народи, било би глупост от моя страна да искам днес да ви вжодушевлявам и поощрявам с думи, като че ли вий не бихте знали да се биете.

„От такива поощрения може да има нужда един нов военачалник, или една неопитна войска.

„Вашите всякогашни и повседневни обучения сж вжв войната и вашата най-сладка страст е отмжщението. Сладко е, наистина, да си отмжсти човек на враговете.

„Ето вашите врагове! Ударете ги юнашки и като ги насечете, принесете ги в жертва на вашите другари, *които те с измама сж омжртвили.*

Гука храбростта ви нема защо да се бои от техната измама и от техното лукавство.

Тия широки полета не могжт да скрият от очите ви никоя засада; тука е все открито и всичко е оздравено за храбростта.

„Каква е тая войска, с която ще се биете? Една сбирщина от народи немощни и слаби, като жени, които се боят едни от други и се мразят помежду си, които желаят пагубата си едни-другиму, които се кжсаха и дереха с войни помежду си, преди да се обединят от страх пред нас и от вашите оржжия. Ето, те треперят преди още да сж се ударили с вас и от страх тичат да се укрепят на оная височина. Разкаяни, че сж се увлекли в тия равнини, тжрсжт места, дето да не ги достигат вашите стрели; ако би било вжзможно те биха се качили и на облаците за това.

„Но ние знаем какви сж Римляните. Мене не ме е страх, освен от едно — от скорото им побегване, защото те обичат да бегат, не казвам щом ги ударят, но щом се вдигне прах, предвестник на удара.

„Не им давайте време да се наредят за битва; но нахвжрляйте се юнашки вжрху полковете и конницата им и без да се допрете като ги победите, завтечете се подир Аланите, устремете се на Визиготите, тех само требва да поразите, защото те сж жилите на тая войска и с тех заедно ще паднжт всичките, членовете падат и телото не може да стои право, когато му се изтржгнат костите.

„Покажете се сжрдцати и разгневете вашата ярост!

„Като уни покажете решителността си и юначеството си. Който от вас се нарани, да гледа да убие противника си. Който си остане здрав и читав, нека се насите да сече враговете.

„Комуто е писано да живее — той нема да бжде докачен от никоя стрела, а комуто е решено да мре, той ще намери смжртта и вжн от битвата.

„Най-сетне защо пжк уните сж имали честта да победят толкова народи освен за да добият веселба и след това сражение?

„Аз немам сжмнение, че това големо сражение е било преобещано нам от толкова по ранни успехи и че това воинско множество, което се е тука случайно сжбрало, не ще може ни един час да стои срещу нашите оржжия. Аз ще стрелям пжрви.

„Ако некой може да седи мирен, като Атила се бие, той да се не счита между живите, а да знае, че е умрел:“ След тая реч Атила с Уните зае центра; левото крило даде Валамиру, а десното — повери Ардарику“.

На Каталанското поле се срещнали двете огромни армии. По свидетелството на Иордана и Приска в това ужасно сражение паднали до 300 хиляди души. Реките, текущи по тия равнини, се превжрнали в кржв. Победата се указала на страната на Аеция. Но силата на Атила си останала грозна по прежнему,

По този случай Тиери казва:

„Като приобщил кжм своята страшна империя всички крале на тогавашна Европа, които станали негови адютанти, Атила се понесжл кжм римската империя под разни претексти.

Един от тогавашните летописци ни казва, че той отивал като претендент за Римския престол, понеже Онория, сестра на Валентииана III, му изпратила тайно своя пржстен и той я считал за своя годеница. Други казват, че той отивал да урежда престолонаследието в Франция, сир. Галия, гдето двама Меровинги се карали за трона. Трети предполагат, че целта е била чиста и проста плячка.

Великата тая хунскобжлгарска армия се понесла през Бал за Реин в лето 451. Всички градове от тая страна на границата били разорени. Бича Божий, както наричали Атила, оставил своите огненни белези вжрху *Мец, Трев, Тонгр и Реимс* — пжрви жертви на войната.

Римските епископи сж оставили много ценни бележки от времето на тая жестока война.

Една от героините е и овчарката Геновева, която подсетила жителите на града Лютеция

(днешния Париж) да избегат на време. В Орлеан, владиката Егнан е бил прогласен от папата за светец, загдето сполучил да запази града от Атила, доклето пристигне помощната армия.

Аеций, бивший заложник у Руа, сега свободен префект на Галия, сполучил да сжюзи галския и германски крале против Атиловата армия.

„По пжтя на своето нашествие Атила бил последван от Квадите в западните Карпати и Свевите, (Шведи) нему подчинени народи, живущи в Шварцвалд.

„Франките, живущи по бреговете на р. Некар, убили младия си крал, поставен им от Римляните и застали заедно с новия си крал под знамето на Унобжлгарите.

Племето Туринги направило сжщото. Даже Бургундите, забравили убийството на краля си Гондикара от Октара и встжпили в редовете на Атиловите полчища. На чело на тая грозна армия вжрвели Белите Уни, сир. бжлгари, авари, гепиди — от Черно Море — до Герцинский лес, от който Атила си доставил материал за преминавание на Рена (Реинъ) около Кобленц.

„В Галлия Атила издал прокламация на местний език, в която явявал, че иде не като враг, а като другар — римлянин, и с единствена цел да накаже Визиготите, своите избегали поданници и врагове на Рим. И ето защо галите били длжжни да му направят прием като на осввбодител и полководец на Римската Империя".

Histoir d' Attila etc *Ам. Тиери.*

Атила, сжвсем не победен, нито разбит, с своята страшна армада сполучил да мине през Реин, прехвжрлил Алпите и се озовал а Северна днешна Италия. Цели тжлпи бежанци от Венедика образували на лодки в провлаците на Адриатика днешната Венеция.

Рим треперял в своите основи. Папата, Свети Лжв (Saint Leon) излезал сам лично да преговаря мира ç силния завоевател. Той спасил Италия от окончателно разорение.

Разгрома на Римската империя се отложил и папата за тая заслуга бил обявен от народа за светец.

Атила в Италия.

На пжт за Италия Атила вземал пжтя, който води от Сирмиум Панонски в Италия през Аквилея. Този пжт минаваше през Емона и Наупорта (Лайбах и Обер Лайбах), През Юлийските Алпи през теснината, носяща славяновендското има *Круша*, той минал през р. *Студена Река* (днес Випах), отгдето през Сонтиус, или *Изонцо* — до твжрдоукрепений град Аквилеа, когото обсадил и джржал в обсада цели три месеци. Когато вече войските му се обезсжрчили и почнали да роптаят, а мнозина и да нарушават дисциплината, един ден Атила, като обикаляше крепостта, забелеза че един щжркел, който имал гнездо на една от градските кули, вдигнал своите щжркелчета на гжрба си и прелетел с тех кжм незнайна посока.

Атила взел това като Божие предизвестие в своя полза и се обжрнал с огненна реч кжм войската си, на която заявил, че тая птица предвижда падението на града, когото Бог предава на уните и затова бжрза да спаси своите щжркелчета.

Оджрзостена, войската построила нови каменоломни машини, стжлби и ударила, та превзела града, когото прекарала през огжн и меч.

Иордан, писавши сто години след това сжбитие, казва, че на Аквилеа едва се познава сега местото . . .

Тая новина внесла страх и трепет по Италиянската земя.

Много градове избегали и се заселили на колиби, построени на колове в днешна Венеция, образуван от Венедските бежанци. Градовете: Конкордия, Ахтиум, Падуа, Виченция, Верона, Мантуа, Бресчия, Бергама и Кремона били превзети и разграбени от уните.

Тука историята споменава една случка, която твжрде ясно характеризира произхода и отмжстителността еднакво и духовитостта на Атила.

Под Мантуа, на Амполското поле, там гдето реката Манчиул се стича в р. Падуа, на пжтя за Рим, се настанил на лагер Атила сжс своята побунена войска, бояща се от Рим, обладана от суеверието, че който влезе в Рим като победител, веднага след туй умира. Така уните трепереха от Рим, който от своя страна дважди треперяше от тях. Римляните след джлги сжветувания решили да изпратят при Атила посолство начело на святия папа Леон, наречен Великий, Сенатор Генадия Авиенски, бивши префект преторийски.

Леон Великий беше в служебно одеяние. Атила веднага като схвана неговото положение, отнесал се с големи почести кжм него и след като целунал на папата благовейно ржка, приел парите и подаржците, огостил посолството и подписал тжржественно мирния договор с Рим, без да опомене на папата нищо за Онория, която му бе пратила пржстена си и искаше неговата защита от братята си.

Покрай реката Адига и Норическите Алпи сжс своите войски Атила превзел на вржща-

ние и *Аугсбург*, когото унобжлгарите турнали в своите дисаги . . .

Близо при този град, при минавание през реката Леха, пред Атила се явила една вещица и като хванала коня му за юздите завикала злокобно:

— Назад, Тилко, назад, назад! с което искала да му прорече, че зло го чака в отечеството му — Панония.

Наистина в негово отсжтствие беха се повдигали Кавказките Алани, които той покори и приведе в покорност; други автори начело с Аполинария, казват, че тия Алани не живели в Кавказ, а при реката Лигера — дн. Лоара, Торисмунд — крал Визиготски, който им дошжл на помощ, бил поразен; но латинските автори го изкарват победител.

Атила и Маркиян

След смжртта на Теодосия на Цариградския престол се покачил пловдивчанина Маркиян, за когото сам Теодосий два дни преди смжртта си казал пред Пулхерия: Аз видех на сжне, че Маркиян е човека, който трябва да ме наследи„

Когато Атила узнал за промената на престола, пратил посолство до Маркияна с искание да му заплати уговорената по договора дан. Маркиян отговорил:

„Аз не сжм длжжен да дявам Атилу толкова, колкото му даваше Теодосий поради своята щедрост.“

Пратеник до Атила с този ответ и дарове бил отправен *Аполоний*, брат на Руфа. Атила намерил пратеника за недостатжчно високороден и не го допуснал до себе, като поискал, обаче, даровете.

Аполоний отвжрнал: Тия дарове Вашия цар, Атила, може да ги добие или от пратеник, или от пленник.

Ако, прочее, аз сжм пленник, даровете сж и без това негови; ако сжм пратеник на приятел, трябва да бжда приет лично.“

Атила намерил отговора за духовит, приел даровете, но посланника пак не приел.

През това преме при Атила имало две други посолства: едно от Гензериха, който му пратил богати дарове за да го вземе на своя страна против Вестготския крал Гунериха, който отрезал носжт и ушите на джщеря му, подозревайки я в намерение да го отрови. Второто посолство било от франките, които го правили арбитр по престолонаследието.

По време на великата война на Каталонското поле и после при войната в Италия Маркиян действовал против него в тила му.*

След като набрал много злато, сребро и всекаква друга плячка, Атила с своята кавария се оттеглил в Панония, а Херули, Язиги, Козари, Анти, Трибали, Траки и Мизи били разпустнати по своите огнища заедно с далечните племена от Волга и Кубан. [1])

В следующата 453 година, той се поминал скоропостижно през ноща, в която празнувал свадбата си с Бургундската княгиня *Илда*, или *Хелдикона. В сжщата година вжзтал Кандах.*

И така Великата Панонска Бжлгария в V век загинала от брака си с Франция . . . защото след смжртта на Атила, Бжлгарската джржава се поделила между *петимата синове* на великия завещател, според келтийския обичай.

Атилла — знаменит благородник.

„Изглежда, казва Лебо, че Атила ще да е принадлежал кжм една твжрде знаменита и благородна раса*) среди уните, отдавна обладающа това царство, защото Приск (стр, 39) казва: благодарството, което наследихте от своя баща, *Мандуш*, не се изродило в Вас.

— Пж ковоодците на вашите императори сж техни слуги, а полководците на Атали сж императори. . .

„Τον πατέρα Μούνδιούχον διαδέξαμένον διαφύλαζαι τὴν εὐγενείαν. . . (Reb. getorum p. 39).

Сжвременници пишат, че Атила бил 31 наследник от династията на царя Бор (!) или Болг. (Боргунд, Болг — ар).

---

[1]) Idati Chronica S. a. 453 „Hunni... divinitus partim fame, partim morbo quodam plagis caelestibus feriuntur, missis etiam per Marcianum principem Aetio du ce caeduntur auxiliis pariterque in sedibus suis et caelestibus plagis et per Marciani subiguntur exercitum. Гл. и Prisci fragm. 19.

Името *Кандах* като име на град в Франция срещаме в летописа на Григорий де Тур под год. 591, гдето е казано; „В втората година от царуването на императорите Аркадия и Онория (397) Св. Мартин, епископ турски, умре в *Кандах*, там гдето се стичат р. р. Виена и Лоара.

*) Като видел нахалството на Вигила Атила не се разгневил, нито дал заповед да го убият за неговия комплот, а му казал:

— Пада звезда — тресе се земята. Чук над Вселената сжм аз и бич Божий за князете. Кажи това на ваший цар — моя данжкоплатец.

А когато един от римските делегати се забравил и почнал да напомва това, че Атила е Магистер Милита на Рим, Винех, адютант на Атила, му отвжрнал:

Атила Арианец?

В време на своето отстжпление край *Троа*, „Бича Божий — Атила повикал при себе святия инок и аскет Християнски — *Св. Лупа* да го придружава в отстжплението и моли Бога за него. Това е най великата черта на Историята в него време, пише Шатобриян (Etudes Historiques).

За нас же, които знаем произхода на Авитохола от Болг Арийски и неговата Зороастрийска религия, не е никак странно да го виждаме мразящ идолопоклонците Елини и почитающ святите християни и монофизити.

Историка Приск, бивши посланник при Атила*) на фр. 16 говори:

„За да избегне войната с Готите, Гензерих, краля на Вандалите, повикал против них *Уните* на Атила, комуто изпратил богати дарове.

Точно тжй, поради несжгласие и династически сжперничества у франките, Атила бил поканен за арбитр по престолонаследието от старшия брат, а младший брат прибегнал до посредството на Аеция.

Приск видел младия брат в Рим. Той носил джлги руси коси, които падали по раменете му, както носили Меровингите и имал сини очи — едно излишно доказателство за това, че Меровингите не сж от латинско произхождение.

До туй време звездата на Атила, гряла ясно по целий свет — от вида до невида.

Но след смжртта на Теодосия на престола на Източната Р. Империя се покачва Маркиан от Пловдив, пжрвата задача на когото била да се освободи от опеката на Атила.

Когато царя на Уните узнал за промената в Изт. Р. Империя, той пратил посолство да иска ежегодната дан; но Маркиян отвжрнал, че той не е обязан да му дава толкова, колкото Теодосий, по своята щедрост, му отпущал.

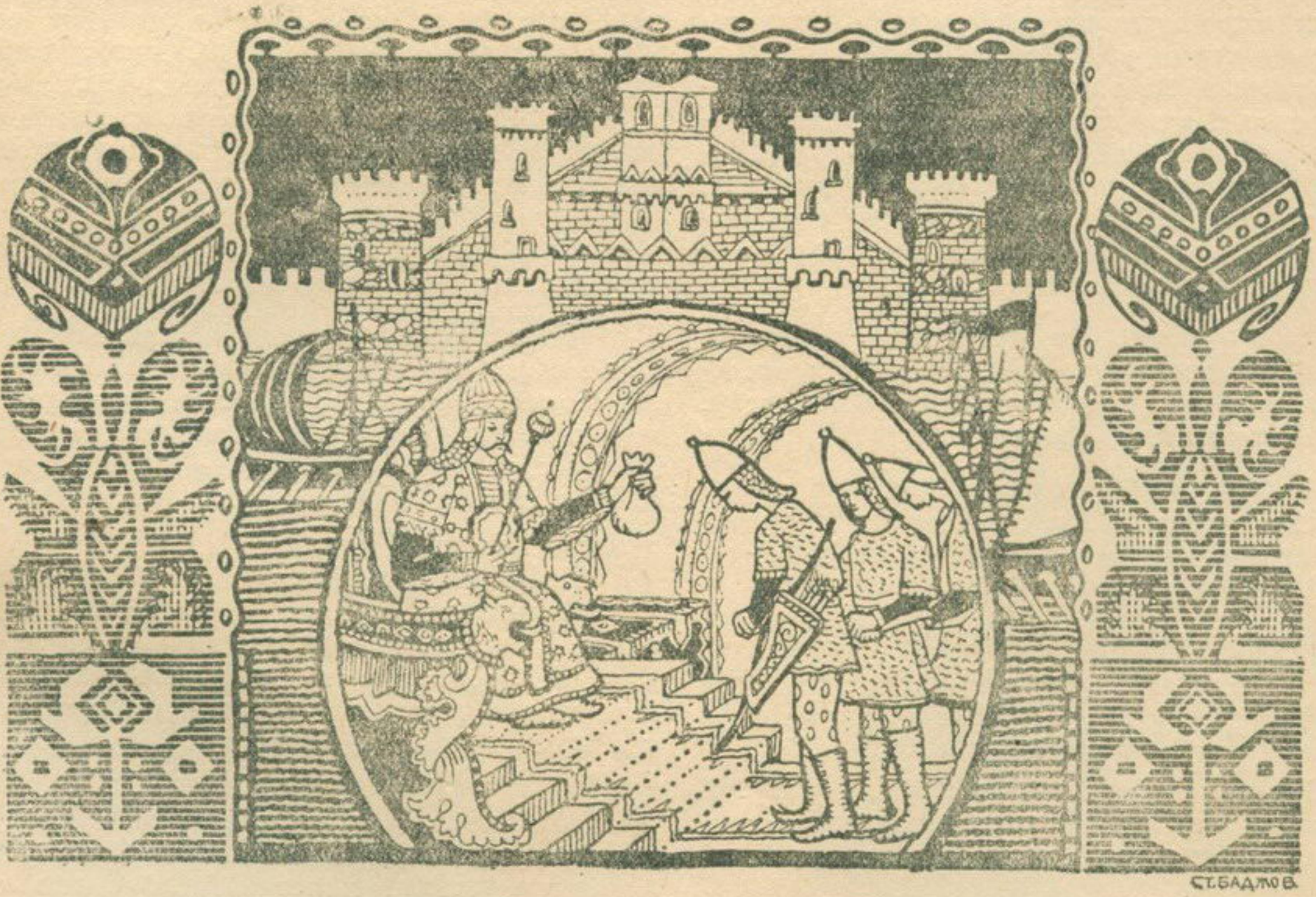

Атила, джржащ подкупа на Хрисафия и Вигила.

Атила от гледище на неговите сжвременници.

Амеде Тиери, новий френски историк, като критикува византийските, вжобще гржцки летописци за Бжлгарите, хуните и готите, доста справедливо обржща внимание на техната голема, почти прекомерна ненавист против новите народи, чието появявание те посрещали с голема омраза и поради невежеството отдавали произхода им все на Азия, страната на циклопите, която в техните вжображения, като ада бжлвала тия народи, които гжрците

*) Юрдан Getor. 190-197-213-151-258, Prisci 16· Hydati Chonici s. a 452—3 и п. н.

ни сж представили като варварски, и почти без никаква култура, когато всички иностранни изследвания сж доказали, че те, новите на вид народи, сж сжществували много от рано и сж били носители на една култура по висока дори от римската, а Атила имал образцова армия с дисциллина, която идвали да учат: Аеций от Рим, Едекон от земята на Скирите, Орест, Онегавон — от Скитите и вжобще негови адютанти и хора от свитата му се числили почти всички сжвременни крале. Френските крале от династията на Меровингите определят Атила като арбитр по престолонаследието, а Приск, пратеника на Източната Римске Империя в пжтя си за столицата на Атила среща друго посолство от Западната Р. Империя начело на Романа.

Комес Марцелин в своята „хроника" и Иордан в своята история за Готите, Сократ в своята хроника и Касиодор ни рисуват Готи, Хуно — Бжлгари като народи с много по стегната джржавна дисциплина, от колкото самите римляни, които им плащали дан. Те сж оставили архитектура, ненадмината до сега, аржантерия, която прави чест на музеите, а по отношение на Атила германската народна поезия е пжлна с картини, рисующи неговата рол на силен и справедлив цар (Случая с Гримхилда и преданието за хунската мома, която понесла на гжрба си един гот заедно с оралото, воловете му и него — в своята огромна престилка! . .)

Исло — името на постоянний Руйов и Атилов посланник до Източната римска империя, джржи пред Теодосия език на господар, или повелител пред васал:

„Моя и твой господар заповеда да му приготвиш дворец, защото ще те посети!* Сжщото предуведомление получила и Западната Римска Империя.

При откриване заговора при Вигила, изпратен да отрови Атила, последний като вржща кисията на Императора, казва чрез устата на своя пратеник:

„Вие сте постжпили като роб, който покушава на живота на своя господар. Вземете си парите. Познавате ли тая кисия? . . .

А заговорщика Вигила великодушно отпуща след време.

Ние не познаваме великодушие по големо в новите даже времена на прононсирана хуманност.

Некои от крадците и бегалците Атила осжждал и разпжвал на кржст — наказание, което е сжществувало в Мидия, Ария, Бактрия и вжобще Мала Азия, гдето Кимерийците сж живели джлго време.

Такива сж случаите с Мами, Атаками, Констанция, подозрени в измена.

Касателно вжтрешното устройство на Хунската джржава ний узнаваме от Приска, че това е било една джржава на пжлно равенство, джржава без привилегии на принцове и без крепостничество, защото Хуните се прокламирали като пратено от Бога наказание за принцовете,

Суида в стр. 748 на своя Историч. Диксионер, под сл. Mediolanom дава следния разказ за Атила:

„Quam captam Atilla diripuit et cives in servitutem abstræxit, cum autem in pictura vidisset Romanorum quidem reges in aureis solii sedentes, Scythas vero caesos et ante pedes ipsorum iacentes; pictorem arcessitum iussit se pingere sedentem in solio, Romanorum vero regeferentes sacos in humeris, et ante ipsius pede aurem effusadendes".

Като завладе Медиолан и приведе в робство жителите му, един ден между другото, разхождайки се, той, Атила, видел на едно место повесена една картина, представлюща некакви си двама римски царе, сжс златни одеяния и корони, в чийто нозе лежали ницом скити роби. Тогава заповедал Атила да заличат тая картина и да направят друга, като поставят него на трона, а двамата крале римски — ницом в подножията му, сами, обаче натоварени с торби, пжлни сжс злато" . . .

Така царя на Скитите и Келтобжлгарите си отмжщавал на приведените в покорност вероломни и алчни за власт и чуздо унижение римляни, от които получаваше торби, пжлни сжс злато, като измиваше по този начин унижението чрез двойно унижение, раболепство и покорност.

В 443 още при живота на Бледа, вжв време превземанието на Сирмия (Митровица) епископа на този град скрил цжрковните сждове и предал ги на префекта на Атила, Констанция, род. от Галлия. Този последния требвало с тези сждове да откупи епископа и други граждани от плен.

Констанций, като скрил тия сждове от Атила, при едно пжтешествие до Рим, предал ги на префекта на монетния двор Силвана.

Когато се вжрнал Констанций, Атила, който бил уведомен за станалото, разпнал секретаря си Констанция на кржст, за измена, а от Рим потребвал незабавното изпращание на сждовете и нов секретар — преводчик, когото получил.

При посолството, отправено до Рим, на чело стоял верний слуга на Атила, германеца Едекон и римлянина Орест, и двата от свитата на Атила. Едекон, след неколко го-

дини става крал на Германците, а Орест прогласил сина си.... за император на западната Римска империя...

Всичко това говори ясно, че двора на Атила е бил не само школата за военното искуство на видни полководци, като Аеция и сина му Картелиона (гл. Приска), но че в него сж се вжзпитавали лица, които в последствие сж заемали престоли вжв видни сжвременни империи, до тогава трибутарни на Бжлгарите.

Бжджщите царе, като Едекона, Онегавона (княз на русите) и Ореста — сж били слуги и адютанти на Атила.

По отношение на благородство и концепцията за него Атила се явява не като един варварин, като Темерлана и Чингисхана, а високо чувствителен благородник, който след покушението на Вигила вжрнал Византийския пратеник до него като недостатжчно знатна личност и недостойна да се яви с мисия пред монарх като Атила. А този посланник бил Аполоний, брат на Руфа, оженен за джщерята на Сатурнина, казначей на императорското сжкровище.

Когато кжм половината на V в. Гензерих се скарал с Гунериха, Атила бил поканен с богати дарове от Гензериха да отмжсти за поруганието на царското му достоинство (Гунарих, като хванал в блуд жена си, джщеря на Гензериха, одрезал й ноздрите и я изпратил на баща й.

По вжпроса за престолонаследието в Франция, старий брат от меровингите избрал Атила за арбитр и се обжрнал за помощ до него, а младий се обжрнал до Аеция, бивши заложник в двора на на Руа, брата на Атила.

След Каталонската битка (451 г.) Атила като минал Юрийските Алпи, спустнал се на юг и обсадил Аквила. Историците на чело с Приска (Иордан „getor. стр. 219 — 222 и Hydati Chronica") разправят, че Атила била вече отчаян от обсадата когато един орел, гнездивши се на една от градските кули, грабнал едното си орле на криле, а друго в уста и отлетел. В това знамение Атила видел, че небето обрича града на плен, насилил и го взел. След него паднали Павиа и Медиолан.

За посолство при Атила заминал самия Папа Лжв с сенаторите Авиензи Тригенций, последвани от керван с злато и скжпи подаржци в дрехи и други украшения.

Според Иордана Атила бил господар мжджр с вжзджржана ржка—manu tenperans.

В шведските предания Атила (Атла) е гигант герой, брат на Бринхилда, валкирия, която се самоубива поради измамата, на която я изложил *Сигурд*, взевши името *Уннар*. Сигурд се жени за прекрасната Худруна, щерка на краля Giuca и *Гримхилда*. А Гиука имал три сина: *Уннар*, *Хунчи*, *и Хуторм*, които носят имена *Гиукунди* или *Нифлунги* (Nibellungen?) Сигурт бил сжединен с них чрез боево братство.

Когато Уннар (Гундикар) намислил да се жени за джщерята на Будла, сестра на Атли (Атила) — Бринхилда, Сигурд му предложил своята помощ

Извлечение из Нибелунгите.

Пжрвата част от тая велика епопоя, коя заема основата на своята тема от древните Скандинавски „Саги", облечени отпосле в нравите на феодалните общества, ни предава с особно спокойствие чудеса от храбрости и великодушие на Атила и неговите адютанти.

Действието става в старото Бургундско кралство на бреговете на Реин, около Вормс.

Там царува потомеца на древните синове на Унмара (Нибелунги, Кимерийци) *Да крат* и жена му *Ута*. Той има трима синове: *Хунтер*, *Ернота*, *Гизелер*.

Главните техни вассали били: *Хаген из Тронйе*, Данкварт — негов брат и Трубадура *Фолк р.* Тримата крале имали красавица — сестра Кримхилда.

В Унландия друга една непобедима кралица — Брунхилда, се славила с своето мжжество и красота.

Посредством магическия шлем на Сигфрида Гунтер надвива царицата на Исландия, която става негова жена и заминава за Вормс; *Брунхилда* враждува с *Кримхилда*, чийто мжж Сигфрид тя мечтала и когото ревнува.

Двете свадби се празднуват едновременно. Брунхилда уговаря *Хагена* да убие Сигфрида, предмет на Кримхилдината гордост. Но Сигфрид бил неуязвим поради кржта на дракона.

Кримхилда открива секрета на своя мжж, който пада уязвен в време на сжн.

Кримхилда по смжртта на своя мжж получава огромните негови богатства (тия на Бургундите?) които били на хранение в Норвегия; но Гунтер по сжветите на Хагена, при техното пренасяние, ги хвжрля в реката Реин. Кримхилда цели 10 години измислюва средство за ужасното си отмжщение.

Втора част:

В туй време на Унский крал *Етцеля* (Атила) умира красивата жена Гелке (Керка, Крейка) и неговите благородници го посжветвали да се обжрне до гордата вдовица на Сигфрида, живуща в ужасна скука среди Бургундите в града Вормс,

Рюдигер из Бехлар, маркграф рицар, чиято слава се носела от морето до Рейн и Дунав, се надева да я доведе, понеже се познавал с семейството.

Атила, царя на уните, го пита:

„Ти, мой друже, длжжен си да ми кажеш: може ли тя в моята страна да носи корона и действително ли нейната красота е тжй голема, както лети слуха". — Да не би моите другари, които днес сжветват, утре да се разкаят?

— Тя се равнява по красота на моята бивша господарка, богатата Гелка, вярвайте ме — нема по света другаде по-красива кралица.

Атила явява, че познава мжжа на Кримхилда, нему тжй драг поради изпитаното си геройство.

С петстотин души рицари в блескава кавалкада маркграф Рюдигер се отправя в Вормс до Рейн за да доведе царица на всепобеждающите унобжлгари.

„Дружелюбно били приети бжлгарските гости. Петстотин добри витязи скочили от конете. Никога до сега посланици не сж били тжй пищно облечени.

„ *На бжрзоногите уни* бил направен отличен прием.

Гунтер взел подручка Рюдигера, Уннар, Ернот и Фолкер и пристигнали веднага. Краля изслушал с внимание техната мисия и приел с радост направената му чест от овдовелия крал на уните.

Когато унобжлгарските гости се появили в града всички с любопитство гледали на техното шествие, дивяйки се на техните китни носии, думайки: от кжде сж дошли тия левент герои?

„Всички те били хубаво сблечени и дрехите им добре скроени".

Сждейки по маниерите, това е Рюдигер от земята на уните, казва Хаген.

„Пет стотин добри витязи скочили от конете".

Гостите благодарили за привета и заедно с Ортвина от Мец влезли в двореца. Като ги видел краля на Бургундите станал в знак на особенно уважение кжм Унските гости.

Рюдигер почнал след привета:

„Благородний мой крал ми поржча да Ви сжобща за големата горест, която го постигна. Моята госпожа, сжпругата на моя властелин, богатата Гелька, умре. С нейната смжрт осироте цела тжлпа от девици, които тя вжзпитаваше у себе.

„А между них има деца на благородни князе. Целата страна скжрби, а Атила не знае вече покой.

— Да го вжзнагради Бог! отвжрнал Гунтер.

От Името на Бургундите говорил героя Гернот.

След джлги церемонии Рюдигер отива при вдовствующата Кримхилда, която едва убеждава да приеме ласкавото предложение на своя властелин.

Пжтя от Реин до столицата на Атила *Унград* — бил 12 дни. Но Атила ги срещнал на границата с свита от крале, князе и херцози, и провел пжрвата си брачна нощ с Кримхалда в Виена (Видна).

В Шествието при срещата на Кримхилда вземат участие:

I. 24 Унски князе всадници в разкошно одеяние.

II Рамунд, херцог на Влахия с 700 всадници.

III Княз Гибеке с великолепна свита.

IV Княз Горнбог с сотня от джигитаци и всадници, между них и други унски князе.

V Говарт и Иринг, князе из Дания.

VI Ирнфрид из Тюрингия, княз на турчолингите.

VII Блодел (Бледа) брат на Атила.

Най на края — Атила с Дитриха и безброй други витязи придворни.

В момента на срещата Кримхилда целува 12-те князове — войлади от джржав. сжвет, а на другите се покланя.

Последва турнир между уните и огощения

Целото сждржание на поемата с имената на героите, облеклата, описанията, турнира и пр. ясно ни говорят, че уните, за които тука става дума, не сж никакво варварско племе, а един обикновен нормандски, или свиоготско херулобургундски народ, сжбран за борба против Източната и Западна Римски Империи.

Сватбата и смжртта на Атила.

В началото на 453 година, всред големите си приготовления за война срещу Гржко-римската империя Атила се поминал нечаянно

„Praecipuus Hunnorum rex Atilla, patre genitus Mundzucco, fortissimarum gentium dominus, dui inaudita, ante se potentia solus Scythica et Germanica regna possedit, nec non utrade Romanae urbis imperia, captis civitatibus te-

rruit, et ne praeda reliqua subderent, placatus precibus annum vectigal accepit.

Semper felix, semper invictus, non vulnere sostium, non praude suorum, sed genti incolumi inter gaudia laetus sine sensü doloris occubuit"

Вж. Iornand „De rebus goticis c. 49. Com. Marcclinus-Chron. Idat. Chronica. Cassiodor-Chronica. Theophan p. 93: Malala kn. XIV. par. II. p. 59—80. Павел Дякон Hist. Misc. t. I p. 100.

„De Prima Expeditia Attil. in gall. — Der Nibellungen Lied.

Далмата Каллана. Шатобриян, Кржстович. Стасюлевич. Edda Swenduna. Snorr-Edda. Тилемон. Лебо. Saint Martin.

Според преданието на германците Атила умрел в брачната нощ с княгинята *Илдико*, от френско, или Бургундско потекло. Северните писатели я наричат Hilt-gunt.

Унгарско едно предание изкарва Илдикона за дщеря на Бактриянский цар.

Него ден Атила бил пийнал чрезмерно и когато на сутринта, след дълго чакание сановниците му, счупили вратата и влезли в брачната стая, намерили го потжнал в кржв, без всякаква рана, а Илидико, плачуща над главата му.

Тая печална вест се разнела веднага по целия град и народа потжнал в сжлзи и кржв.

Иордан ето как описва оплакването на Атила:

Песента надгробна.

Приск, а по него и Иордан ето как предават песнята, сжчинена от Хуните по случай Атиловата смжрт:

„Препрославленний цар Унский Атила, син на Мжндюха достойний, владетел на най-храбрите народи, сам най-храбжр среди тех, воюющ с нечута сила, сам всите Скитски и Германски царства покори, и всички варварски кралства подвластни на себе направи, разруши и разтресе римските империи и двете, облада им много градове, а на жителите и царете наведе страх и трепет. След туй, обаче, той им стори милостта да им дари щедро мир поради големите им молби да им остави част земя, като се задължиха да му плащат годишна дан, като на свой господар.

„Всекога щастлив и любим и севга непобедим, днес се представи и Богу душа предаде не от ржка вражеска наранен, нито от поданни предаван, но рад и весел, без горест, всред пир — на постеля, тихо, безболезнено, при свои людйе любими, юнаци непобедими"

Иорнанд като поменава войната, която Торисмонд, крал Визиготски имал в 452 противя Аланите, казва, че била с Уните на Атила, които победил.

Но Св. Григорий Турски, а заедно с него Сен Мартин доказват, че това е пжлна измислица на Иорнанда, защото Атила не е имал вжзможност посред зима, след подобна уморителна война, каквато е била тая в Италия, да отива не ново за бой в Тюрингия.

По случая Сен. Мартен пише:

„Quoiqu'on puisse avec raison taxer le recit de Iornandes d'exageration ou d'erreur, il est impossible qu'il n'ait pas au fond quelques choses de vrai: il est tout naturel en effet que les Aliains de la Gaule, déjà partisans secrets des Huns, aient eu à soutenir vers cette époque contre les goths une guerre, dans laquelle les Huns prirent part".

Погребението на Атила се посрещнало с истинска скжрб от Дунав до Уралските Гори. Всички подвластни нему народи искренно оплаквали достойний и справедлив цар.

Причините на неговата смжрт сж описани доста драматично от сжвременните му латински и гржцки писатели. Вести една от друга по противоречиви се раз если от царските му палати. Онегас и Верих уверили мнозинството, че Атила е починал от кржвоизлияние, причинено от удар — апоплексия.

Латинските писатели, както и Еда Свендуна го представят по драматично, като че Атила бил убит от Илдико, или Гудруна.

Скандинавските поети сж сжздали редица драматически обстоятелства по случая като свжрзват убийството с мжстта на Илдика, чиито братя Атила бил избил и царствата им отнел.

Приск — най-верния писател, сжвременник и бивш посланник при него, казва, че Атиловата смжрт произлезла от *кржвотечение без язва*.

Теофан — Визант. писател, пише, че Атила умрел от кржвотечение. Сжщото твжрди Иоаннес Малала и Александрийската „Chronica Paschalensis", като прибавя, че една мома — наложница, била подозрена в убийството.

Телото на Атила било изложено неколко дни под златоткана свилена палатка, гдето народни поети (Барди) пели по случая епически песни в негова чест.

Над гроба му верните уни направили традиционната скитска, или славянска *„стрва"*, или помен с ядене. Самата тая дума, която той нарича скитска, (славянска) и до днес се употребява в сжщата смисжл среди Панонските Бжлгари.

Приск бил черпан с *ино* (вино) *мед* и *камйон* (камен, бира от ичимик, която се прави и до днес в Искрецко с нажежен камен, който се спуща в каца с кловил ечмен и вода. Шопите в Искрецко го наричат Камйон.

Смжртта на Атила, казва Иоардан, послужила като сигнал за разпадание на неговата огромна джржава. Всички народи, които били под неговата мощна ржка, се подигнали за самостоен живот. Пжрвен вжзстанали Гепидите, които живеели в горните притоци на Мариса и Тисса.

Уните-славици остали кжм днешно Чехско Полша, Литва и Малорусия. *Ирнак*, любимий най малкия син на Атила, комуто врачките предрекли, че ще проджлжи рода на Атила, се заселил в *Маласкития, или Добруджа*; *Остготите заели Панония*; аланите минали в областта на империята зад Дунава (край пл. Тмав и р. Тимок), а *Ерулите се поселили на левия брег на Средний Дунав, сир кжм Мизия.* От Аланите водил своя род Историка Иордан, който написал своята история за Готите по времето на Юстинияна (551 год,)

„Тогава, пише Иордан, минаваха в Источната Римска империя много хуни, разбити на своите родови князе. Така вождовете *Уелсиндур и Емнецар* се поселил край реките Ут. Уеск и Алмс (Вит. Искр и Лом), а други уни и Алани под водителството на царя Кандака се поселили *в Долня Добруджа.*

Иордан казва, освен туй, какво покрай тех други уни зае и крепостта Castramartena Urbs — днешна Кула, и много още хуни се поселиха в разни места и образуваха особенните отряди в Византийската армия, наречени *Сакромонтици и Фогатици*. (Jordan Getor. Historiu 259—266). Тези унскоалански и херулски племена образуваха отпосле тжй наречените сжюзни племена, или Faederatae gentes.

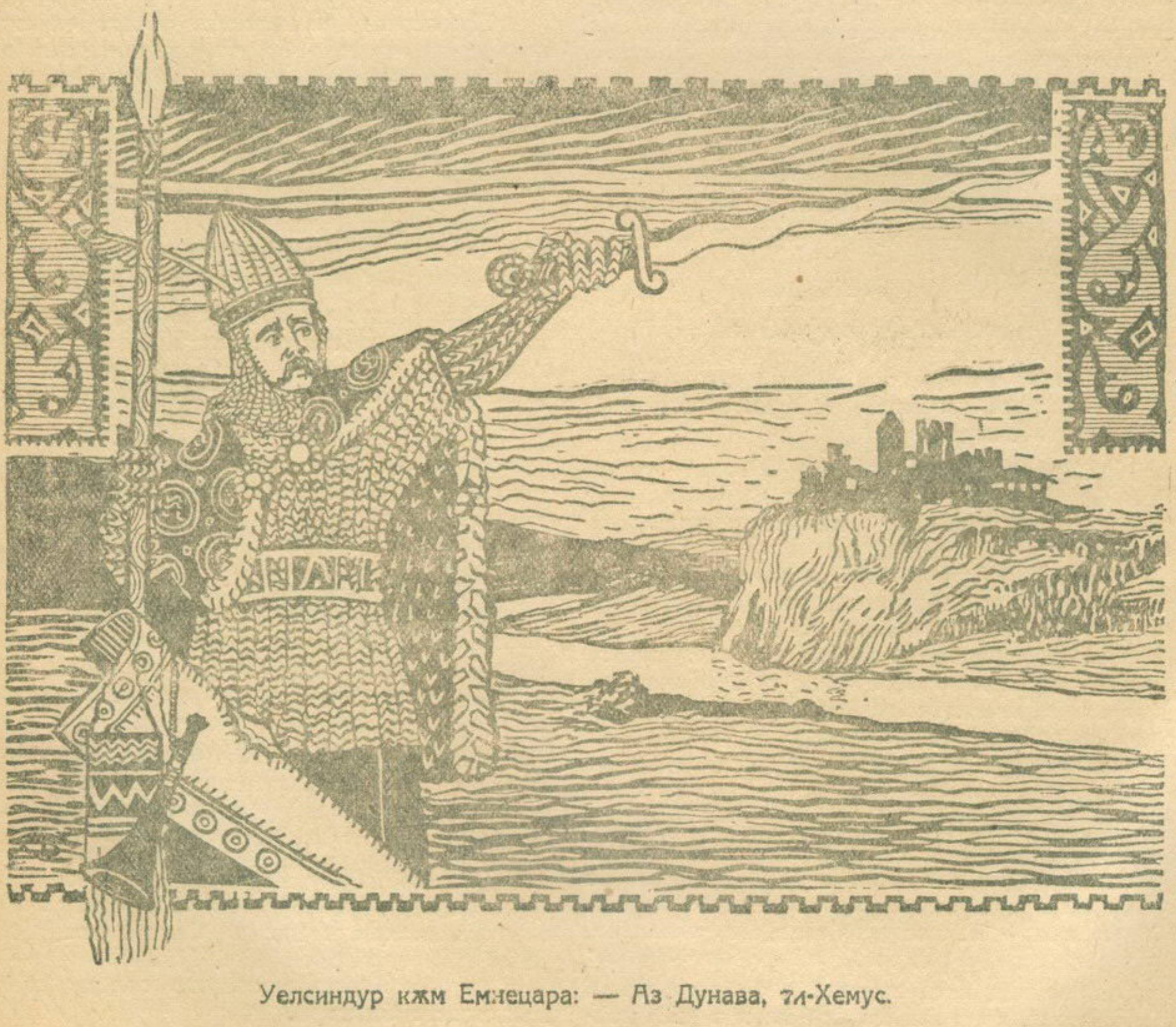

Уелсиндур кжм Емнецара: — Аз Дунава, тл-Хемус.

Синовете на Атила.

Според едни от историците Атила имал петима синове; според други — шест; трети ги изкарват седем. Според нас, като изключим Историка Иорнанд, който сам се нарича *малограмотен*, Атила имал седмина синове:

Ил, Илдус, или Еллак, управляющи козарско, или Малорусия.

*Ут*о, *Уайт* — умний, поселен край Алмус и Вита

Дунгизих, Гжсчен град, Пухокосий, (Δέγγιζιχ) обладател на Гжмзиград.

Емнецар — цар на Емуса, поселен в Балкана.

Улсиндур — Златодвер, поселен в Кулско.

Усколм (Искжр-Лом — Oescalmus — отпосле прибавено име).

Ирнак — най малкий син, изтжрсака и най любимий, според Приска, когото последний гледал като зеница. А Ирна̀ на херу̀лски значи зеница. Поселен в Добруджа.

Ил — най големий дохожда от Малорусия в 468 и иска от И. Рим. Империя земя. Пада вероломно, отсичат му главата и я изпращат в Цариград, дето я поставят в Иподрома.

Едите споменават две сестри на Атила: *Бринхилда и Одруна*. Пжрва жена Керка, Гелка, или Грека (гржкиня). Втора жена — Бургундката Кримхилда.

Името на Дунгизиха Довнгѝзих — гжсчен град) е свжрзано с преданието с следнята нар. приказка в Видинско:

Като умрел един славен бжлгарски цар, оставил четирма синове и една сестра — Вида. Братята решили да вземат всеки на една страна с по едно стадо гжски; гдето стадото достигне посред нощ — там да им бжде столицата, а на сестра си Вида да оставят Бдин, ил Видин. Една брат взел на Изток и стигнал до Акчар.

Другия взел на Югоисток и стигнал до Враца; трети взел на Юг и стигнал до Кула, а най малкия (наверно Дунгизих) натоварил подир обед гжските на кола и стигнал до вечерта до Гжмзиград, от което и столицата му се нарекла Граджт на гжските (Гжмзиград — град на дивите гжски).

Приск в своите пжтни бележки за пжтуването си до Атила — (Prisc. Excep. de legat. ad gent . . . p. 58.) доста добре ни описа чувствата, които *Великий Атила* е питаял спрямо Ирнака — най малкий свой син, когото гледал като зеницата на очите си, защото гадател предрекжл, че петимата му синове ще изгубят джржавата, която той сжбрал и че предопределението е предоставило Ирнаку висота мисия да продължи роджт му, династията и джржавническите негови традиции. Гржцките историци го зовжт:

„Ἱρνάς δὲ ὄνομα τούτῳ"

След смжртта на Атила покорените от него народи, като видяха как синовете на Атила, по-старий скитски обичай, почнали да ги делят по между си като овци, побунили се и решили да се освободят. Гепидския крал Ардарик, адютант на Атила и най верен негов сжюзник, пжрви дал сигнал за вжстанието.

Остроготите под предводителството на троицата предводивши ги риксове: Валамир, Теодомир и Видемир — заедно с Ерули, и Свеви, по взаимно сжгласие вжзстанали и всеки в своята си земя решил да даде отпор на Атиловите синове.

Верни на Атиловите синове останали само Сармати и Алани.

Великата и окончателна битка станала край реката Нетад от десната страна на Дунава в Панония; в тая битка уните били разбити и покорените народи заели Панония, Норик, днешна Чехия, Полша и Малорусия.

Така, чрез несжгласието си паднаха и се разсипаха тия, които се разделиха, сжщите, които сжединени — навеждаха страх на цел свят сжс своите сили" каза Иордан, готский историк.

Според Иордана разселението на унските народи след битката край Нетад останало тжй.

Ирчак — най-малки син Атилов сжс своите поданни уни се поселил в Мала Скития — Scythia Minor — Добруджа. *Кандак* — княз на Скири, Сатагори и Алани — Долна Мизия.

Руги и други некои племена — в Вйозимет и Скандиопол.

Остроготите на Едекона — в Панония.

Гепидите с краля си Ардарика — Дакия зад Дунава.

Емнецар — до Хемус, или Стара Планина,

Улсиндур, или Златодвер — между Видин и Лом и прибрежна Дакия до реките Ута — днешний Вит, Осам и Венденица, сир. между Видин, Свищов и Никопол.

Дунгизих — от Малорусия — в Кастра Мартена, или Кула и Гжмзиград.

Ил, или Еллак, сжщий Илдус — между Сардика *Петувион и Ниш. Курилло*, дворец Ил у е останало от времето на обсадата на София от Илла и Хормидака. Народите, които Дунгизих употреби вжв война против Готите, беха: *Уелсин Дури*, *Англи-Скири*, *Бито-Гори* и Бардори, или племето на Бардите, певците, бивши Певкини, с които отиде да помага на

Сатагорите, като обсади града Петувион (Петух) до р. Сава, 466 г.

След несполучливия поход против Византия в 467 година, поради вероломството на уна *Хелхал*, който сполучи да скара Скири сжс уни, Дунгизих се отдржпна сжс войските си кжм Дунава.

През следующата 468 година заедно сжс готский Княз *Вигила*, Доунгизих отново нахжлтал вжв Тракия.

Но тук именно на Римсковизантийския военачалник *Анагаста* се удало да вжвлече сжюзните унготски войски в една теснина, гдето избил голема част от тех, а друга — поробил. Самия Вигила и Доунгизих паднали на бойното поле—и били обезглавени. Главата на Доунгизиха, посолена, била изпроводена в дар Императору Леону, който я показвал на народа, изложена на Иподрама. От там, натжкната на копие, тя била изпратена в джрвения цирк, дето цариградската разпжтническа сган и иподромска сволач се сжбирала да се гаври с нея, ослепела пред своята низост, душевно и телесно падение.

Така веч третий пжт разпжтний нов Вавилон се гаврил с главата на обезглавеното унготско население в лицата на *Гайна, Ила и Доунгизих.* Com Marceline Chr Alex p. 323 полага убийството на Доунгизиха вжв втората година от царството на Леона — 468.*)

Ирнак — най-малкий син на Атила, който не се сжгласил да подпомогне Доунгизиха — своя брат — остал да царува в Добруджа.

След тая дата, от Теофана и Кедрина узнаваме за едно ново унобжлгарско нашествие в Тракия през 475 година, през което време, обаче, унското племе, над което царували Атиловите синове, почва да се споменава в своите пет малки царства под името *Бжлгари*,**) чиято пжрвоначална страна не се споменава Панония, или Волга, а Скандинавия, майка на народите, люлка на индоарийските племена***)

Така чрез несжгласие и разделение се разпаднала на сжставните си части великата империя на Атила, Октора, Мунджуйкус, Балимира и Батаула, или Авитохола — ундбадра, или бащата на унобжлгарското племе, на чийто правнук — Ирнака — падна тежката мисия: да го вжзсжздава чрез кржв, меч, огжн на размирните Балкански поля, гори и висоти.

---

*) Александрийската летопис нарича Довнгизиха Дензирих.

**) Гл. Енодия в панагириката за Теодориха.

***) Of.icina gentium, vagina nationum(Adam Bremen.)

Техната слава, вжпреки вековните завери на враговете ни, се носи от век на век и завещава отмжщението от поколение — на поколение.

Ако е истина сжобщението, че унската джржава след 453 година, след смжртта на Атила и всемирната война при р. Нетад, е престанала да сжществува, то немаше защо под 799 г. Егинард, историк на Карла Великий, да пише:

„Из между всички войни, които Карл Велики предприема, най важната си остая тая, която той предприема *срещу славяните, тоест срещу Аварите и Уните в Панония и Бавария.* Тая война потребва от него и по големи усилия и по голема изджржка (majori apparatu).

Колко битки сж дадени там, колко кржв се е пролела, може да се сжди от това, че в Панония жив човек не остана.

„Всички унски благородници загинаха в тая война и всичката техна бойна слава изчезна. Всичките пари, натрупани в джлги векове, награбени от уните богатства, беха разграбени от франките. *Те, франките, може да се каже законно изтржгнаха из ржцете на уните това, което те някога незаконно беха награбили от другите народи.*

Важното сжобщение в тоя летопис на Егингарда е това, *че уните сж славяни*, смесени с хєрули.

II Войните на Карла Великий с бжлгарския цар Крума -- *до тогава в Панония*, се наричат войни с уните.

III Част от Бжлгарите и след Атила сж остали в Панония.

Преди всичко Касиодор, който описва уните, заема това от Приска, а Иордан, който е живел сто години след Приска (441—551) и ето защо Graf de Bua з Histoire des peuples de l'Europe, том VII стр. 428, оправдава Атила и приковава на стжлба, порицавайки неговите клеветници. Граф де Буа доказва, че Атила не убил брата си Бледа; при това той бил човек милостив и умен, нарочно очернен от своите сжвременници. *Гибон* изтжква, че Иугите вервали, че уните можат да правят когато пощжт: джжд, буря и вятжр чрез магическото действие на камена „gizi".

Но че Уните на Атила живели отдавна в Панония-това учиме пак от *Иордан*, готски Историк, който в своето сжчинение „De getorum originė" дето смесва гети и готи, казва:

„След смжртта на Атила и великото сражение на народите при р. Нетад, *Гепидите завзели Панония, страната на Уните до пределите на Дакия, сключили сжюз с Маркияна.*

„*Готите пжк, като разсждиха, че те* не ще бждат допустнати в Панония от гепидите, без да гледат натуй, *че уните владеят тая страна, като техна бащния още от най древни времена*, предпочели да се обжрнат с просба до римляните за да се заселят в пределите на Империята, нежели с опастност за себе да нападнат на чужди владения и получили тая Панония, която се разтила в широка равнина и граничи на исток с Горна Мизия, на Юг с Далмация, на Запад с Норик, а на север се дели от Дунава. Те я украсили с много градове, от които ближайший бил Сирмий (Б. А. столица на унский цар Руа в 410 год. до 428) а най далечний *Виндомин* (Виена). Савроматите же, които ний наричаме Сармати, заедно с част от Уните, заселили Марсово Поле (Castra Martius Urbs — днешна Кула) От тука беше родом *Бливила*, Херцог на Пентаполи брат му Фройла (Фролю) и нашия сжвременник патриций *Бесса* (б. а. Тракиец Бесс). *Скирите*, (готско племе), Садогори и другите *Алани* (руско племе, називаемо от Гжрците Росси — заедно с своя вожд *Кандáка* получиха за свое поселение Малка Скития (Scytia Minor, Добруджа) и Долна Мизия. При този Кандак, докле беше още жив стоеше като секретар (notarius) моя дедо Пария, т. е. бащата на моя баща Аланова Матица. Сина же на негова сестра Хунтйгец, когото наричали още и *Базо*, началствовал в Кандаковата пехота и понеже като роден от Андагйца, сина на Андàла, произхождал от рода на Амалите (Скирски, или немски князе),

„Аз, Иордан, макар и неграмотен, се числя сега като нотар . . .

„*Ирнак* най малкий син на Атила, заедно с своя народ, избрал за свое поселение най крайните части на Мала Скития (Добруджа и Бесарабия). *Емнезар* и *Улцинзур* — негови братя, завладели коритата на Ут, Иск и Алм (Вит, Искжр и Лом). Много Уни, нахлули лека — полека в Ромейска служба, образуваха стегнатите Фаланги в армиията; от них некои и до тая пòра се наричат *Сакромонтйци*, Сакар — планинци — и *Фосатйци*".

(От Пасѐна до Вжнанд, Мала Азия, страна на белите уни, която гжрците пишат „φασένα")

Самият факт, че „Бели еуни" се появили в сжюз с *Алани и Готи*, доказва, че те не сж бегали от тех.[1])

Декача Мильман оборва Гиббона по отношение на това, гдето е вземал унските войводи *Бейзик и Курсик* за имена на градове; а и двете тия имена сж чисто келтийски. Бейзик и Курсик сж водили бжлгарите в Медия, гдето сж били разбити от Персите.

По отношение източника за грозотата на уните достатжчно е да припомним, че Атила подарил свох грозен шут *Зеркона* Аецию, който го отведе в Рим. Всички писатели, които сж писали за уните, сж гледали урода Зеркона, голобрадо, тжпоносо и гжрбаво чудовище, от когато сж вземали терк за унобжлгарите, които били бечмустакати, женственолики сжщества с сплескани носове...

Относително гостоприемството на унобжлгарите Приск разпраая, че в една бурна нощ, пжтувайки, като изгубил Атила и свитата му, жената на Бледа, която била наблизу в своя дворец, запалила костер да освети пжтя им и като се оправили до нея, приела ги, подслонила,[1]) да преспжт у нея, нещо, което не би направила една туранка . . ., особенно вдовица . . .

„След смжртта на Атила, уните се явяват в Малка Скития (Getiae minor) под властта на сина му Ирнака, под името Бжлгари"

Юл, Кулаковский т. I „Ист. Визант."

„Славяните, избегали в Хелвеция, или Швейцария били известни у околните народи под името уни".

Бр. Кржстович „История Бжлгарска".

В VII в. Егинар, секретар на Карла Велики, като описва войната на своя господар с Бжлгарите в Панония, нарича ги ту унни, ту бжлгари, като имена равнозначущи, давани на един и сжщи народ.

Заключението от разказите на всички Атилови сжвременици е, че тука става дума не за един варвар, а високо културен *келтославянин*, който царува над *скити*, *уни*, *ерули*, *гепиди*,*) *Анти*, *алани*, *кацигари*, *или казари* и комуто двете римски империи плащат дан.

Имената на велможите му: Скот, Ислоо и Негуш, името на баща му Мундус, това на внук му — *Гиезем*, *или Гезимунд*, войводите: *Акамир и Онегавон*, сведочат напжлно за келтославянсий му произход.

---

[1]) Jornandes: De rebus Goticis

[1]) Доклето вечеряли у Атила, при здравица на царя всички ставали, а след това се явили певци, които пели, сжчинени от тех героически песни, или билйни. Подобни обичаи у турците нема.

*) *Йордан*: illiricum quae saepead herulis Gepidisque. ibid. „Panckouck. стр. 374—8.

Приск стр. 180—188 на Corp. Scriptor. Hist Byz. „Bella gottica" и др. стр.

Есекс било името на един от *градовете в Панония*, който готите в 376 година разрушили. А *Ессек* днес има град в Англия.

Това едноимство на градове доказва за лишен пжт, че и в Панония, келтский елемент е бил основа на унския.

В 462 година Дунгизих, вожд на Бжлгарите, имущ своята столица в Castra Martena (днешна Кула) с една огромна войска от *Битогори, Улсингори, Ангискири и Бжрдори* отива на помощ на Панонските бжлгари, които попаднали под остроготите след смжртта на Атила.

В „Пасхалната Хроника", дето се релевира това сжобщение, се казва, че Бжлгарите били разбити от остроготите, Дунгизих паднал в боя, а главата му била изпратена в Цариград за показ на народа в цирка. Това било в 470 година. Летописеца на тая „Chronica Pascalensis" ни казва, че след смжртта на Дунгизиха, син на Великий Атила, присжединилите се кжм него народи: *Битогори, Улцингори, Ангискири и Бжрдори* се пржснали по своите провинции.

Като изопачава по един чудовищен начин имената на тия славянски и вестготски племена, школата на Тунмана дохожда до заключение, че *Битогори* не било нищо друго, освен *бит-уйгур* . . .

Между туй племето *Битогори* е живело и живее до днес в *Силезия* край града *Битом*, гдето тия дни се прави плебесцит между *чехи, поляци и немци*. Града Beteun по немски, *Битум* по *Слезски*, днес е арената, гдето *Корфанти* прави плебесцита. Битогори сж старите планинци край града Битом. *Анги-Скирите* сж готско племе, сжюзно на Атила, чийто крал Едекон беше адютант на Атила.

Сатагори — днешните Сотаки и т. н.

Повод за тая война дала следната случка:

Победени от Антемиуса — византийския вожд — уните, като напустнали пржвата си крепост — Сардика, се прибрали вжв високите плата от крепостите Цуправо Босоградо и Кула — до Utus на реката Ут — до Венденица, приток на Дунава. Тука техни вождове се явяват *Дунгизих, и Игдус*, синове на Атила: в сжщото време-другий негов син — Ирнак — се явява като княз на Getiae Minor, Малка Скития, или Добруджа.

Между двамата братя, водители на Уните, трябва да се е постигнало известно сжгласие за общо действие, защото наскоро в Цариград, при Визант. император *Леона* пристигнала делегация от страна на тия двама шефове на *Ве-дуните*, които вече почват да се наричат Бжлгари.

Тази делегация имала за мисия:

а) *Да уговори условията за тжрговски редовни сношения между Уните и Ромеите, както си било това преди войните на Атила, баща им.*

б) Византия да изплати годишния дан на Уните за да изплатят и те от своя страна заплатите на войниците си.

Да се отпустнат в Тракия старите земи, които населявали по рано уните некога.

На всички тия искания императора Леон отговорил надменно:

„Уните ще получат всичко, което желаят, веднага щом признаят мен за свой цар"

Войната след това веднага пламнала и Дунгизих навлезал в Тракийските области, васални на Византия, гдето царувал друг един малжк скитски Княз — Валамир — баща на Теодориха (Βαλαμήρ ο Σκύθος) (Lebeau по Iornandes и Marcelinus)

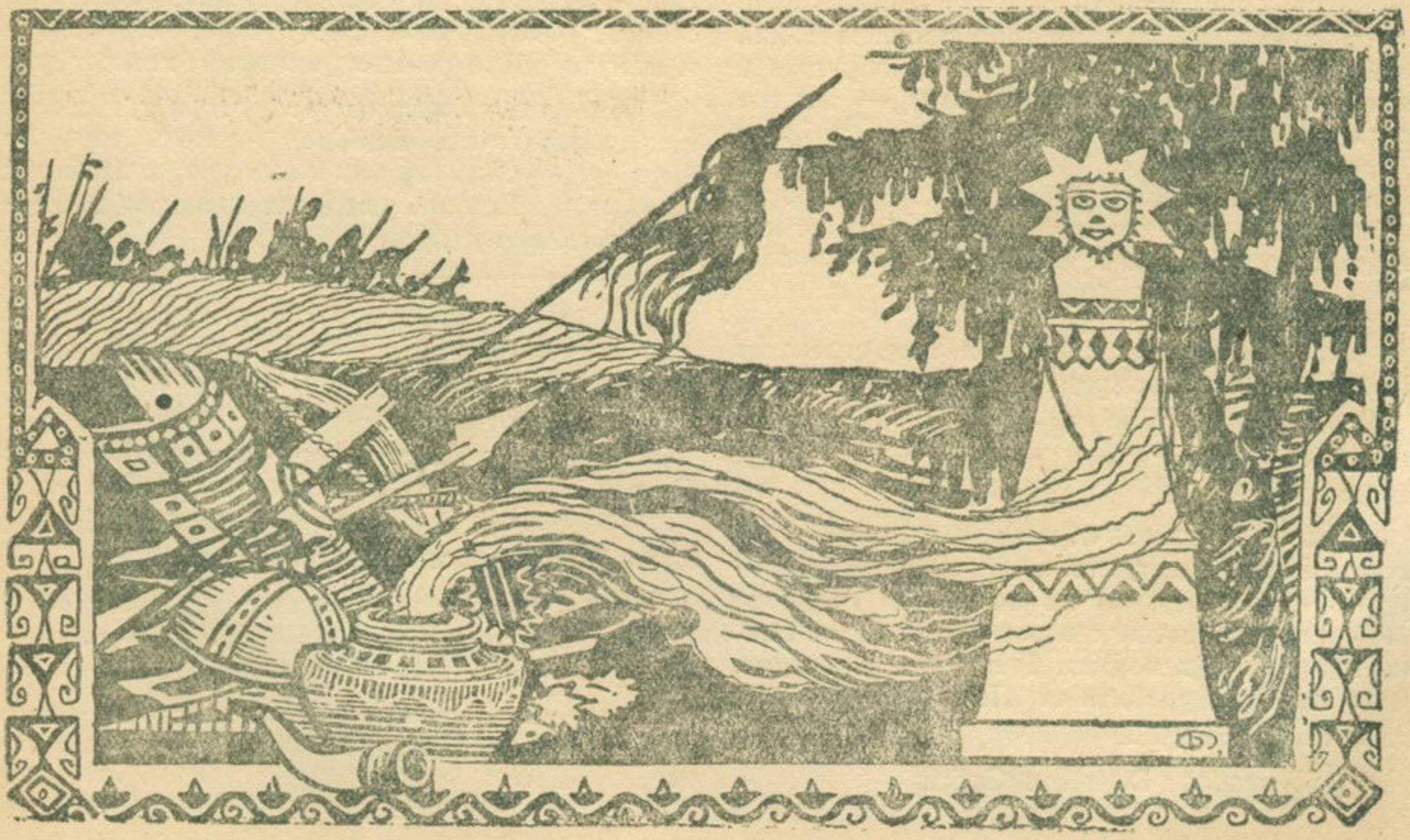

Петий век

Аспар, Тржсиход — Зинон, Виталиян *)

(Asper — твжрд, груб, военен. Arc dapper — Ардейбжр — „стегнат лжк — келтски имена Виталиян — Вжодушевляющ,)

Западната Римска Империя израстна сж свои сили и с своята култура уджржа господството на латинский язик.

Раздорите и разногласията между Запад и Исток, подхранени от засилващата се власт на двамата патриарси, изострили отношенията на Рим с Константинопол и довели работата до скжсване.

Но този разрив особено се очертал през времето на „неверний" император Анастасий, или човека на Атинскста школа, поклонника на древните философи и схоластици, който от прост библиотекар и силенцарий достигна и до императорский престол.

Анастасий бе императора, който очерта и даде окончателна *гржцка окраска* иа Източната Римска Империя в един момент, когато от Изток се появиха Перси с Хуни, от Юг — Арабите, а от Тракия — Уно Бжлгарите.

През V век, вжпреки криворечивите известия на гржцките историци, в Тракия, Мизия и Илирия се появили силни славянски царства и всичките им усилия били устремени кжм столицата на Империята — Цариград, гдето след Исаврите и Готите се настанила една чисто гржцка власт и гржкоелинската култура, язик и обичаи всецело изтиквали римската власт.

Макар че войските на Източноримската империя все още се сражавали за нейната кауза, обаче кжм края на V век се забелезва едно твжрде чувствително отпадание на централната власт.

Така под година 493 се е запазило известие, че командира Юлиян паднал в едно нощно сражение с *варварите, които живели в Тракия* . . .

Под 499 година записано нашествие на Бжлгари. Борбата с тех се водила в Тракия! (Marc. Comm. s. a. Chronica Min. II, 94)

Магистра на Армията в Илирия, Арист, с армия от 15,000 души пехота и обоз от 520 талиги, настжпил кжм р. Цупра [1]) Zutra. Битката се свжршила с страшно поражение за Римското оржжие. Четири хиляди души римски войници паднали в боя, или потжнали в реката в време на бегството; паднали много офицери, и *славата на Илирийската армия погинала на веки*".

За нападение на Бжлгари се говори и под 504 година, сир. когато Унобжлгарите, или Вендо Бжлгари от Пасена се сражавали под знамената на Кавада, други Бжлгари, в Тракия, заплашвали Цариград.

Гжрците, които чрез силата на парите и жените се беха добрали до централната власт и беха взели в своите ржце ржководството сждбините на Източната империя, постоянно говореха с едно нескриваемо отвращение за варварите, населяющи Тракия и Мизия, сир. областите, на които Цариград беше естествен център и излаз. Те беха ступани на една империя, в която Гжрците не беха освен неканени пришжлци!

---

*) Виталиян Скита според сжвремениците, които цитираме, бил ун, сир. Бжлгарин от Салдава, или Цалдавн, Солски град, до днешна Провадия. Там, според хранящий се колонен надпис, в народния ни музей, е било населено унското племе *Сали* сир. Солари, келтийци. От това племе сж Аспар, Ардабур и Виталиян. Цялата войска на Виталияна, набрана из Мизия и Тракия, била унобжлгарска. Те се борили за вржщането на двама тяхни владици, значи били сж по онова време християни. борящи се сжс иконоборците.

[1]) Днешната Чупренска река. Погрешно предаден Чутра, или Цутра.

Но говорейки постоянно за варвари, те не забелезваха даже, че империята се е оварварила, че тя бе приела народи с култура по силна от гржцката и с религия, която Атичский. или елиноегипетский мир още се колебаеше да приеме.

Наченатата борба между коренните жители на полуострова, или тжй наречените „варвари" и гжрците се свжрши не сжвсем в полза на последните.

Сжс своя дух на упоритос Бжлгарите почти през всеки две, три, пет. години налитаха до Цариград, превзимаха Месемврия, Одрин, Цорула и дохождаха до стените на Цариград за да вземат своя откуп, да вжзстановят на престола свой фаворит, и като вземат разните обичайни *донайски дарове* от злато, дрехи и украшения, да се вжрнат обратно в своите тракийски, мизийски, или Панонски полета.

Начнала агонията на Източната Римска Империя, която продължила цели два века, за да се повтори на ново и я погребе след други шест.

Заедно с християнството славянските страни на полуострова подпаднала под „културното влияние на Тракия, която дала пжрвото християнство и пжрвите императори: Маркияна от Пловдив, Лжва и Зенона — от Исаврия, Юстина и Юстинияна, — от *Иберия*, провинции, населени с Тракийци. Гжрците, представители на *„класическото олимпийско, или елинско язичество*, едва в края на IV век се отказали от него и от името си, **приели името ромеи** за да наследят Източната Римска Империя, която сжздаде най-великия от Гетската династия в Ниш — Константин Великий.

Пжрвата култура, която вжвели Гжрците в Цариград се сжстояла в *конските надбягвания в Иподрома*, танцувачите, дресираните зверове, а по после театралните представления, за които се преработвали гржцките трагедии и комедии.

В административното деление гжрците вжвели типа на своите *египетски номи*, доказателство за това, че гржцката култура е процжвтела и се е развила в Египет, който е бил пжрвоначалния център на Елинизма.

В 408 година *Хуно Бжлгарите*, които населявали Тракия, повикали на помощ царя на *Дакийските Хуни-Уелдис*, който дошжл с много германци от племето *Скири*.

Магистра на Армията вжв Византия заедно с войската стегнал и Хазната.

Той подкупил *Тракийските уни* и ги взел на своя страна.

Една прекрасна нощ те си пренесли палатките и ги разпжнали на *Ромейския лагер*. Те били спечелени с подкуп и Уелдис след като претжрпел големо поражение при *Кастра Мартис*, избегал през Дунава с останалата си войска. Запазил си е указ от 12 Април 409 година, с който се запращава да се обржщат в роби *Скирите*, и понеже *Уните* прибрали много от тия роби Германци (скири) издало се указ на горна дата, в който се запретява: да се не обржщат в роби Скирите от Хуните, а да се пратят като работници в Мала Азия на права на колонисти.

„Хуните успели да похазяйничат в Империята по рано преди да се разрази катастрофата и прибрали много пленни, които попаднали в робство у тех, Хуните солдати Тракийци".

Созомен 9, 5. Cod Theodor. 5, 6, 2.

С други думи в края на IV век Хунобжлгарите сж били коренни жители на Тракия. Ако не беха местни жители, немаше защо да прибират роби, които нема с какво да хранят и какво да обработват, а щеха да избегат в отечеството си с *Улдиса*.

Аспара след боя с Дугизиха подозрели в това, че той, с подведомственния му Онегискжл, не е взел мерки за уничтожението на сродното бжлгарско племе, водено от Дунгизиха и за това, повикан в Палата, е бил проболен на 16 места, а двамата му синове сж били тоже убити заедно с него. Спасил се Патрициол.

Негов син бил Виталиян.

Има обаче, едно сжбитие предшествовавше паданието на Дунгизиха, което ни обяснява местожителството на Бжлгарите. В 466 година Дунги и Ирнак обявили война на готите (немците,) които под водителството на бащата на Теодориха — *Теодомира*, пропустнали през земята си Свените (Шведите) и заедно с тех завзел Панония, а опустошили Илирия и Далмация. Дунгизих загубил това сражение по вероломство на Византийците и Готите, затова се надхвжрлил и срещу пжрвите.

След смжртта на Императора Лжва Исаврieца, 18 Ян. 474 г.,)— бащата на бжджщий император — Лжв Малий, бил Исаврйския военачалник *Тржсиход*, наричан по ромейски Зинон, от второто му име *Жейнон, Жейно*.

На 11-и месец от регентството на Тржсихода Лжв Малий заболел и умрел. *Тржсиход — Зинон* останал сам на трона...

Както своя сжотечественик Лжва, и Тракиеца Маркияна, Зинон бил неграмотен (αγραματος). Впрочем от тая болест в тия векове страдал не само Теодомир, баща на Теодориха, който се подписвал посредством златна джсчица, но и по кжсно Карл Великий.

Верина — тжща на Зинона, славянка по своето име, не считала своя зет достоен за императорския престол и устроила преврат в полза на своя близжк *Патрикий*. (Не сжщий Патрициол, баща на Виталияна) който бил по товя време *Магистр Официи*. В пжрвата влязал и най видния от военачалниците — Илл, сжвременниците го пишат исавриец. Илл е името на най големия Атилов син, който е живел именно по това време. Нема данни, обаче, че това е сжщий Илл. Негов брат бил Трокунд. Илл предявил претенции на цариградский престол заедно с Верина, обявил се за император в Солун и бил обсаден.

Илл и Трокунд, спасили се от това бедствие, взели страната на сжнародника си Тржсихода (Зинона), който бил свален от престола и заместен от Василиска, един друг авантюрист. Зинон бил вжзстановен на трона в 476—7

Хроникйора Josué Stylite с. 14, сжджржа цел ред покушения, отправени против Илла, когото вместо Хун сжвременниците наричат *Исавриец*.

Все около това време се забелезва силното влияние в обществените работи на лица, които сж били на служба у двора на Атилла. *Одекон*, германец, който бил придворен служащ у Атила, се обявил цар на Скирите, германско племе. *Орест*, негов секретар и преводчик, гржк по народност, след смжртта на Атила провжзгласил малолетния си син Ромул Августул за император (31 окт. 475 г.)

В това време Маркиян, внук на стария Маркиян Пловдивски, се обявил претендент на престола и нечело на много готи заплашил Зинона. *„В това трудно положение Зинон повикал против готите техните пжрви повелители Уните, които този пжт сж наречени с собственното им име Бжлгари.* (Малхи fragm. 19, Иоан Антюхийски г. 95).

Борбата между славяни и гжрци вземали все по остри форми. Ариядна, жена на Зинона, водила гржцката партия. С нейно сжгласие над Илла било устроено второ покушение. Гжрка Сфоракий из засада го нападнал и го наранил по главата.

Ил се отделил в Антиохия, столицата на Изтока, гдето среди Витинославяните подготвил ново вжзстание против коварния Зенон.

Ил освободил от затвора Маркиана и го пратил при Одоакра за да измоли неговото сжюзничество. Той отправил посолства до персийския цар и арменския сатрап.

Вжзстанието не сполучило- Ил избегал в крепостта Херрис в Исаврия, гдето некога вилнееше *Индак*; там бил обсаден, пленен и посечен, а главата му изпратена в Цариград (486).

Индак предателски пустнал неприятеля в крепостта, когато Илл спал. Зинон умрел на 9 април 491 г.

Сирменските боюве.

В 489 година *край реката Изонцо* се срещнали двете империи в спора им за Сирмия. Одоакр, краля на западните готи се приготвил да срещне Теодориха, сжюзника на Източната Империя.

Бжлгарите, които две години по рано беха в сжюз с Гепидите и се биеха в Панония, тука се явяват като *защитници на Сирмия*!

Шестий век.

Анастасий — Виталиян.

Два дена само след смжртта на Зинона, на 11 Априлий 491 година Императрица Ариадна вжздигнала на трона новия свой домашен приятел, пжрвий гжрк — император — *Анастасий*, от Дирахия.

Това сжбитие е сжхранено доста подробно в записките на Константина Порфирогенета*) *Зинон, според сжвременниците, бил погребан жив.*

Вечерта, в деня на смжртта народа се сжбрал в Иподрома и се разделил по партии. Войската заела своето место. Из тжлпата се надали викове: да се постави император на овдовелий престол. Ариадна в своята блескава свита се качила на *катизмата*, облечена в царска мантия.

„Слава Ариадни! Нищо чуждо не ще да увеличи рода на римляните! Царство твое Ариадно, Августо, твоя победа! (Тувикас Августа! „Си никас!") Ариадна обещала, че веднага след погребението на мжжа си, ще им избере за император чист римлянин и избрала чистий гржк Анастасия, до него ден библиотекар, или *Силенцарий*, придворен чиновник, човек висок, корпулантен, черновежд с едно синю око и едно черно, поклоник на Атинската школа, сам елинизиран славянин от Дурацо (Дирахия).

По сведения на тогавашни гржцки летописци вжцаряванието на Анастасия било почти единодушно народно желание.

На дело, обаче, това стои малко по̀ иначе.

Анастасий бил кандидата на местната гржко-римска аристокрация, бояща се от исаври, хуни, мизи, мизогети, или траки, един и сжщи славянски народ под разни прекори и названия.

При своето вжцарявание Анастасий бил на 60 години, доста красив, с побелела глава, при една оригинална особенност: едното око синю, другото черно. Гжрците го нарекли *дикорос.*

В обществото той имал име на честен човек, защото бил любовник само на царицата и имал само един незаконен син. Анастасий давал вид на джлбоко религиозен човек, бил богослов, а едновременно и поклонник на Атинската школа и познавал цжрковните вжпроси. Пржскали се, обаче, слухове, че деда му бил арианин, а майкаму обвинявали в манихейство. Поради склонността му кжм Евтихианството Патриарха (преди вжцаряванието му) го заплашил, че ще му остриже косата и ще го предаде на народа за наказание.

Сжмненията на патриарха имали своите основания.

Патриарха заставил Анастасия да даде писменно заджлжение, че ще се подчини на предписаното „верую" в Халкидонский вселенски сжбор.

Четиредесет дни след вжцаряването Анастасий се венчал с императрица Ариадна.

В това време почва историята на некой си Мжндо, славянобжлгарин гепид, или келт от Мизия. Иордан го нарича *хун* и казва, че той бил племенник на *Атилла.*

Малала казва, че бил Гепид, което е нещо приблизително.

За да се бори с него, Сибинян, магистра на Илирийската армия, повикал на помощ *родствените му Бжлгари* и се вдигнал против армията на Мжндо. При река Марга (Болгар Морава) *до крепостта Хореа Марга римската войски с Бжлгарите понесла тежко поражение от Унобжлгарина Мунда!!*

Епископ Енодий, който описва Теодориха, прославява военачалника му Пиция, оплаквайки загубите, радва се за *поражението на дивите, свирепи и храбри Бжлгари.*

След 499 година се почва постройката на джлгата „*Анастасиева стена*" против Бжлгарите, която била на 50 верста от столицага и имала джлжина 420 стадии, 70 версти, или километри.

В сжщото време се появяват на северозапад *Гетите*, които фалшивата ученост на Касиодора свжрзала с сждбата на Готите, когато Гетите не сж нищо друго, освен старите Мизогети, или западни Бжлгари, а Готите — смесени Гети с Скири.

Вжзтанието на Виталиана.

Виталиян бил син на Патрициола, внук на Аспара, чийто баща се бе спасил при убийството на деда му и двамата му братя.

Раздорите между монофизитите и Анастасия се пренесли и в Тракия,

И ето че в 514 година в защита на православието се повдигнал начело с *местните Бжлгари*, този Виталиян, родом от Залдоба, до днешний Шумен. Той живел в Скития (Добруджа) в качество *комит на федератите,* сир. княз на васалните княжества и подджржали живи сношения с отсамдунавските Уни, *„среди които преобладавало в че името Бжлгари"*. Магистра на армията в Тракия, Ипатий, като заподозрел Виталияна в бунтовничество, лишил го от заплатата, която се давала на федератите (annona federaticae).

Като избил близките до Ипатия офицери: *Дукса на Долна Мизия Максимина*, Константина, по произхождение Мидиец, и Келлерина (гот) Виталиян се обявил за магистр армии в Тракия и заставил чиновника по джржавните сборове Карина да му предаде джржавните суми, които джржали на хранение в Одисса (Варна). Сжбраната от него войска от Бжлгари достигнала до 50,000 души.

Под година 505 Theophanis пише, че Виталиян подбуждал населенията на Скития и Мизия против Анастасия:

Anno C. 503 Hoc anno Vitalianum Patricioli Foederatorum comitis filium Scytiae, Mysiaque caeterarumque regionum incolae ad arma adversus imperatorum Anastassium summenda concitabant*)

„В лето 505 Виталиян, сина на началника на федерацията Патрициол, комит в Скития, сжбирал и подбуждал кжм оржжие (вжзтание) жителите на Мизия и околността (incolae) против императора Анастасия". С други думи Бжлгарите живели в Мизия, Добруджа и Илирия.

За преговор с Виталияна бил назначен магистра на армията Патрикий.

Виталиян поискал от Анастасия вжзстановлението на Православната вера (Момсен за Hermes VI Иоанна Антиохийски.

На следующий ден Анастасий имал свиждание с видни офицери от Армията на Виталияна. Като им раздал щедри подараци, той се заклел, че в бждаще време все така ще

*) Theophanis „Chronographia v. I стр. 242.

им плаща, *а разрешението за верата ще предостави на Римския Папа, щом Бжлгарите немат доверие в Цариградския патриарх.*

Но изпратений нов магистр на армията в Тракия Кирил, заел Варна и се опитал с подлост и вероломство да залови Виталияна.

Като се избавил тоже с подкуп Виталиян избегал, сжбрал свои войски, навлезал в Варна и заловил Кирила в сжн, както си спал между две жени. Сжюзника му *Горрас* убил Кирила с Гетски нож (Б. А. Това име ни напомва Тарас Булба. Тарас е бил славянин).

Анастасий обявил Виталияна за *враг на Отечеството* и вдигнал против него 80 — хилядна армия, която поверил на Ипатия. Снабдена с всичко, с един обоз от 800 талиги тя потеглила за Мизия. Пжрвите схватки били благоприятни за Гжрко-Римляните; но скоро Виталиян хванал в плен едного от военоначалниците, Юлияна, когото затворил в клетка, като звер.

Големата среща станала при Варна. (Одисос).

Гржцката войска обржзувала каре от коля и талиги. Но бжлгарите взели да стрелят в воловете, които пощржклели и почнали да мучат и тжпчат гржцките пжлчища.

Произлезла страшна бжркотия. В това време Бжлгарската кавалерия се нахвжрлила вжтху тех и почнала ужасна резня.

Било тжмнина. Цели полкове се пржснали по разни страни, тжрсящи изход, а Бжлгарите ги застигали и клали, като овци.

„В тая страшна битка паднали повече от 60,000, цвета на римския народ, казва Иоан Антиохйски.

Ипатий побегнал кжм морето, гдето и искал да се скрие; но Бжлгарите го намерили. извадили го и го предали на Виталияна.

Почти всички офицери паднали в боя, или били пленени. Почти всички били откупени, но Ипатия затворили в гр. Акра и пазили добре.

Виталиян почнал да привзима укрепените градове: Месемврия, Аполония и др.

Анастасий пратил до него посолство с 1000 либри злато за откуп на пленниците. Виталиян заловил посолството, прибрал парите *и тжкмил да се провжзгласи за император.*

Той се вдигнал и потеглил за Цариград. Освен пехота и конна войска, той имал и флота от 200 кораби от Дунавската ескадра (Naves lusoriae) флота се спустнал кжм пристанището Сустения, сега Стеня.

За посрещание на Виталияна бил изпратен Иоан, *син на Валериана, от сестра на Виталияна*, който се прочул в Италия в войната с Готите.

Исканията на Виталияна били:

I. 5000 фунта злато (Иоан Антиохийски „Exc. de insid. p. 146)

II Звание магистр армии в Тракия;

III Вжзстановление на патриаршите престоли Македония и Флавияна.

III Издавание на един едикт за вжзстановление на правата Християнска Православна вера без примеси на *елинско язичество*, както наричали тогава ересите.

IV Договора за мир да бжде скрепен с клетва на императора с целия синклит (джржавния сжвет), старшиите офицери, дворцовите войски и представителите на областите (αρχοντες λαον)

Анастасий се сжгласил на всичките тия искания, броил парите, като положил и исканата клетва по най тжржествен начин.

Виталиян получил управлението на Тракия, като магистр армии и си се завжрнал в столицата *Цалдовн*, нейде кжм Шумен и Преслава.

В сжщата тая година Хуни Сатри, чрез арменский Дербент нахлули в Мала Азия и я опустошили.

По после, вжпреки потжрпеното поражение от *Виталияна*, намерили се римски панагеристи, като Присциана, който преди да спомене Царицата, отбелезва отеческата любов на имер. Анастасия кжм Ипатия:

„Hypatii vestri referam eortissima facta,
„Qui scythicas gentes ripis depelit ab Histri, „Quum vidit validum Parthus sensitque timendum!

(*Да говоря ли за храбрите деяния на Вашия Ипатий, който отржжава скитските племена от браговете на Дунава, чиято мощ виде партянина и почувтвова страх пред нея!*

Ипатий в плен у Виталияна, затворен в клетка, като звер, а после откупен, а в Запад го вжздигат до стжпалото на народен герой.

Но изопачението на историческия факт не е само в вжображемата победа на Ипатия.

В Панагерика се говори за *отражавание на скитските племена* (унобжлгари) от дунавските брегове.

Между туй известно е, че Виталиян с своите Скити и Унобжлгари живееше в *Загдоба* (шуменско) а Скирите Северяни живееха в Мизия, сир. от сам Дунава. Тжй щото тука Ипатий немало би защо да се вжзвежда в Дунавски герой. Самото сражение е било при Варна. Но ние приведохме това сведение за да се сжстави едно понятие за преувеличения и извращенията.

Под година 532 *Теофан* пише за Мундо:

„През тая година Мундо, водящ своя род от Гепидите, син на *Гиезема*, който след смъртта на баща си отишел при вуйчо си Трапстил, царя на Сирмиум, преминал на римска страна. Когато това узнал римския цар Теодорих, изпратил пратеници при него. Убеден от техните думи и обещания, Мундо отишел при Теодориха и останал при него, като му станал съюзник. След смъртта на Теодриха, той, Мундо, дошел на реката Дунав (в Гъмзиград?)и поискал от императора Юстинияна да го счита за в бъдще подчинен на властта му. Той даже дошел в Цариград и императора го пустнал да си върви заедно с сина си, като го надарил с твърде богати подараци и го назначил за военачалник на Илирия.

Но когато той, Мъндо, отивал за Илирия и бил близо до нея (Б. А. Нейде към Скопие) *безбройно множество Българи* му препречили пътя. Той, обаче, си пробил път с меч и като се втурнал срещу противниците си, погубил ги всички...

От пленниците подбрал водителите и ги изпратил заедно с други в Цариград. Тех разкарвали, изложени на обществено осмиване. След това настъпил дълбок мир в Тракия, като не се осмелявали вече *унните* да преминават Дунава.

По случая Кедрин пише:

Caeteram Decii sud Consulato Romanis sese adjunxit Mundus quidam, Gepidis oriundus, et regio sangvine prognatus. Hic patris suu post obitum apud Traustilam,avunculum suum, Sirmii degebat: duo Romae rex, Valem riacus, qui et Theudoricus, ibi Intelléxisset per literas eum hortatus est ad se uti veniret“ ...

Hoc vero Mungus bello agressus ad unum omnas delevit, quin et praedam quoque, Comprehensumque exregulis unum (Constantinopolim) trensmisiti. Exinde par Thracia reddita timorque Magnus Barbaris gentibus incussus est“... *).

Императора изпратил Българите пленници в Армения и Лазиция, които ги причислил в числото на войниците“.

От горното съобшение на Теофана явствова, че Българите (Маутани, Мауни и Миони) населявали Македония през 532 година.

*) Все същий Енодий и *Касиодор* — секретар на Теодориха, ни съ запазили друго едно съобщение за друго едно кръвопролитно сражение в областта Срем между Теодориха и Българите, в което Българите с своя цар Буза действували в съюз с Гепидите. За Rex Bulgarorum Buza ето какво пише Pauli в „Historia Romana“

„At tamen priusquam Italiam adventuret Trapstilam Gepidarum regem insidias sibi molientem bello superans extinxit, Busan quoque Bulgarorum regem magna simùlcum suis agmînibus caede prostravit“.

Това съобщение се подтвърждава и от Комес Марцелина, който в своята хроника (Marcelini Comitis chronicam, Migne lib. I) под година 535, пише:

„Патриция Цита, който отиваше да се бие на реката Янтра, но пътя си за там, се сблъска с неприятели Българи в Мизия.

С други думи почти в същото време, Българите съ населявали и Мизия, защото ако Българите не беха под Дунава, немаше защо Анастасий да прави известната стена против тех до Цариград. (contro bulgarorum, sive hunorum), тъй като реката Дунав с крепостите би била естествена преграда и крепост за империята.

Същий *Комес Марцелин*, по рано, пет години преди това, под година 530 пише за Мундо;

„Мундо, войводата на двете войски в Илирия, пръв измежду римските военачалници, пропъди **Гетите**, *които тършуваха (грабеха) до сега в Илирия, като изби не малко из тех. След това същия се нахвърля в Тракия и щастливо разби опустошаващите я* **Българи**, *от които паднаха 500 души в боя“...*

От V—VI век.

„Другите Българи“.

Историята ва V. в. след Христа е изпъстрена почти изцело с данни и свидетелства на Византийски летописци, като почниме от Иоаннис Малала, Прокопа, Теофана, та свършим с Кедрина и др., които единогласно изпълнят целата мала Азия, Скитска Кимерисия, Кападокия, Тракия и Мидиа с Хуни, или Българи.

В втората половина на V век Малала като описва сраженията на Византийците, казва, че *Кавад* (Cavades, rex Persorum) бил в съюз с Вендобългарите. Същий съобшава, че друг хунотатарски хан, *Ахбазак*, предлагал на Византия да й предаде една крепост при р. *Аракс* и да отвори бой против Кавада и Вендобългари уни (465).

Към същото това време в Цариград пристигнали като пленници двама хунски крале — *Тиран и Глом* (под име Тирас се споменава лидийски цар.

В 538 година пише Теофан, се повдигнали против Византия двамата владетели на *Хунонгурите или Хуновендогурите* с много Българи и разни дружинники, или други, Славянски орди (τουτο τω ετει 6031—сир. 537— *εκηνιςαν οἱ Βουλγάροἱ δηο ρηγες μετα πλητους βουλγάρον και δρουγγού εις Σκύτιαν και Μυσίαν στρατηλατου* **οντος της Μύσίας Ἰουστινου και της Σκητίας-Βαουδαριου“**.

Тия Бжлгаро-хуни и скиторуски другри идвали от Скития и Мизия, за които провинции от сжщите историци знаем, че по онова време немало ни славяне, ни хунобжлгари.

Против тия нашественици, които дошли почти до Одрин, била изпратена огромна *троеглава* армия, или армада, сжставена от три армии. На чело на пжрвата бил *Констанциол*. На чело на втората — *Аскум* и на чело на третата — *Годилла*.

Комити, или васали, магистри армии по това време в тия области били в *Мала Скития* или Добруджа — *Баударий, а в Мизия — Юстин*.

Византоромейската армада изначало разбила Хунобжлгарите . . .

Но, когато победителите се вржщали в Цариград заедно с плячката и много пленници, отнети от Бжлгарите, там нейде под Одрин, *други некакви Бжлгари* . . (!) излезли срещу тех, разбили войските им и с примки (avec des fillets) мрежи за ловене риба, изловили тримата им вождове, от които Годила сполучил да прежеже аркана с своята сабя и да се спаси с бег, а другите били пленени и отведени в стана на Бжлгарите, от гдето Цариградското правителство ги откупило с редовен откуп, като влезло в форменнн преговори с победителите — *другите некакви Бжлгари, обитающи Тракия* . . .

По тоя случай в Малала четем:

„Eodem imperante duo Hunnorum duces cum magno exerito, Scytiam Mysiamque invaserunt: quibus occursum iverunt.

Baduarius, militum magister et justinus: praelioque commissi, justinos occissut est (στρατηλατος Ρομεων Βαούδαριού και Ἰοσστινος και εξελτων αύτων κατα των Ουννων).

„Itaque ejus locum Magister Militum in Myssia suffectus est Constantiolus Florentii filius. Caeterum grossantes interim Hunni regiones indique ad usque Thraciam depraedatu sunt. adversus quos agressi sunt Constantiolus Magister Militum et Godilas, Illiricum Magister Militum Ascum, Hunnos, quem Justinianus imperatore Sacro baptismatis lavacro susceperat. Reversuris autem cum nova vis Hunnorum supervenisset, Romani duces jamjam viribus lassati nec altorius praelii impetum qui essent sistinendo, terga dederunt.

Hunni itaque fugientes insecuti, Romanorum duces laqueis implicantes ceperunt. Ex quibus Godilas, stricto gladiò laqueum discindens ex manibus eorum evasit".

„В онова време, когато управляваше Юстинян, *двама Хунски предводители* с много войски, *нахлуха в Мизийска Скития*. Посрещнати беха *от Баудария* — милиционен началник на Скития и *Юстина* — комит на Мизия, от които последния биде убит. Затова на негово место биде изпратен *Констанциол*, синжт на Флоренция.

Като нападнаха дори до Тракия те оплячкосаха всичките тия области.

Поради това бидоха изпратени против тех Констанциол — магистер Военен и *Годила*, Илирийски Магистер Милита, още и *Аскум Хунжт*, когото Императора Юстиниян бе кржстил в своятото кржщение с собствените си ржце.

Като се вржщали, обаче, назад те (след като разбили Хуните) от тези последните, други Хуни, изневида нападнали вжрху тех, над войските, предвождани от Византийските трима дукове и като ги намерили в разплох, разбили ги.

Хуните, преследвайки бегащите, ловеха ги с сертмета, в които ги оплитаха. Тези сертмета те носеха окачени на себе си. Така бидоха хванати в сертмета и тримата дукове, от които само *Годила Хунжт* можа да се освободи да избегне от ржцете им след като разсече с саблята си хвжрлената отгоре му мрежа от Хуните."

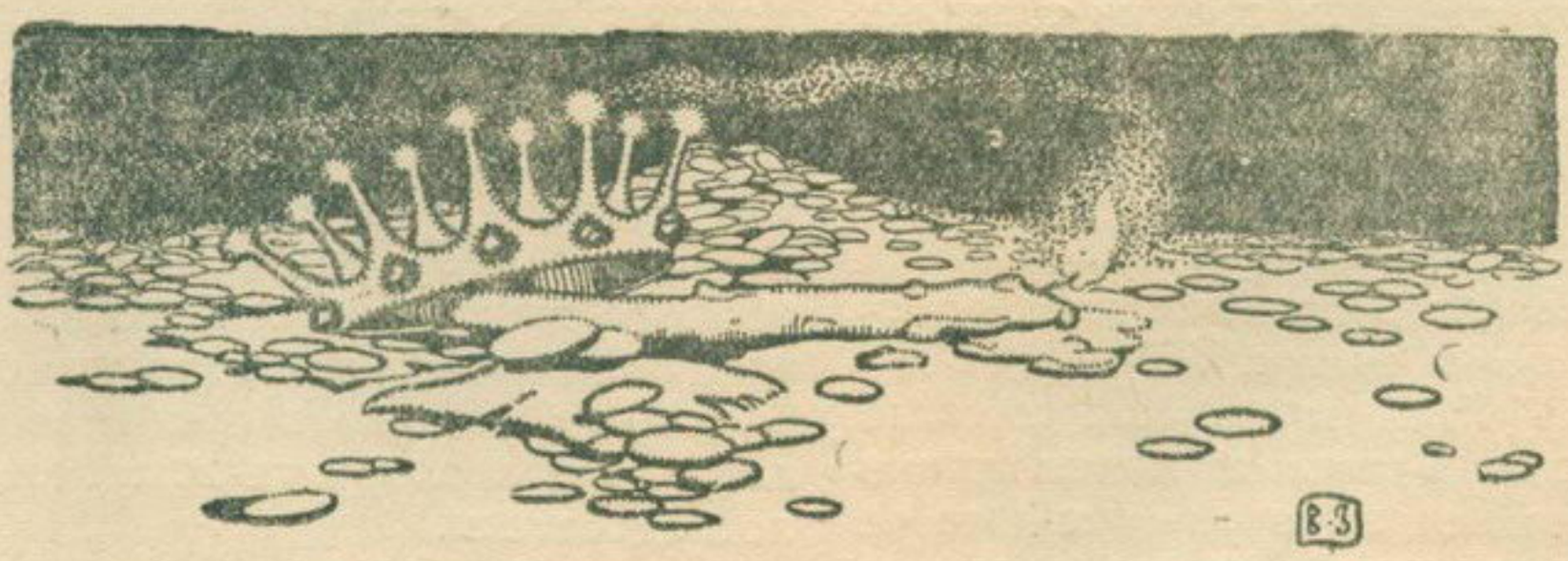

Столицата на Курта — Курт-кале до Мезек.

Кумбер, Курт-Кубрат, Кумбрадос, Куврадос

584 + 644.

„Куртъ ѯ лѣть дръжа̀, родъ емоу Дуло, а лѣтъ емоу шегоръ вечемъ — в неговото царуване биде силно землетресение.

„Безмеръ г҃ лѣтъ, родъ емоу Дуло а лѣтъ емоу шегоръ вечемъ.

„Сій кьнѧзъ дръжаше обону страну Дунаѧ. Българ. царственъ лѣтописъ.

Имаше едно баснословно клише в нашата Стара История, което носеше името „Кубрат“ — родоначалник на бѫлгарския народ на бѫлгарска дѫржава и на бѫлгарската династия, нещо вроде на Бѫлгарски Авраам, рода на който се губеше в мрака на вековете, или в митологическите грѫцки сказания за Меотида и „Паля Вургария“, зарождение на Алиорумните-магесници и тяхното порождение от сѫчетанието им сѫс демоните.

За живота на този Кубрат нищо не се казваше, нито за неговото пѫрвожилище, освен реката Волга, наречена така в V век (sic), когато тя се зовеше Ател и немаше никаква сѫкровенна замисѫл в своите мѫтни вѫлни да сѫздаде неприятели на зараждающата се Византийска империя след Анастасия, отнета от Римляните чрез сплетни, басни, интриги и жени . . .

Такива неприятни народи, като Кимерийците, (Келтите), Готите, Бѫлгарите, или Уните — Византия считаше за варварски и обичаше да ги поселява, или же да ги представлява за произходящи от Волга, от студените Иперборейски страни, от страните на Циклопите, Ипомолгите, человекоядците, Ипоподите (конокраките) и влѫхвите.

Богата в митологически инсценировки грѫцката летопис се указа крайно бедна в актуална ноторност, реалност и правдоподобност, защото на сцената изпѫкнаха издирванията на летописци, хора на истинската история, които разбиха в прах псевдоисторията на гѫрците и априорните заключения на техните последователи.

Клекнали на колене пред умирающий Кубрат с пет снопа прѫчки край него и пе-

тима синове[2]) — това беше баснята, а зад нея — кошмар: един керван от народи: утиргури, Кутиргури, Хуни Сабири, Кидариоти, Уновендобжлгари, Уни, Анти, Алани, Росалани, Готи, Келти Кимерийци — все бжлгари, тжмни като самия хаос, една вавилония, каквато можеше да сжздаде богатата в сенки и кошмари гржцка фантазия.

Всичките рожби на безкрайните Азиятски степи, от баснословната Хиркания - до земята на Гериона, в която се заченал скитския народ в една пещеря . . . всичко това бе обявено за бжлгарско отечество.

Нашите историци, примирени с тия разкошни, почти романтични басни, приемаха ги безпрекословно и безропотно, безрезервно и главно без — всека научна критика.

Нема̀ сред нас некой историк, който да погледне критически тези забавни романтични летописи на Прокопа, Теофана, патриарха Никифора, писавши цели столетия за „*този омразен и богупротивен мржсен народ* (Θεομιστον και ληπαρων εθνον“)...

Тех никой не сравни с изворите на чистата наука, не показа анахронизмите им, не изобличи пристрастието на *благообразния и богууогоден народ*, припускащ на осли заедно с патриарха и василевса край Иподрома, когото Бжлгарския летописоц нарича догс — кучешки и войната на Ринотмета „*догс твирем*“ — кучешка война.

Иоан Никиу, Мудабир от Александрия, сжвременник на Кубрата, Св. Ремигий, френските Анали, Егинар, Евсевий, Олимпиядор от Тива и най-после — Амеде Тиери, които косвенно сж зачекнали и нашето славно минало, беха оставени в джлбоко мжлчание.

Според именника на Бжлгарските царе, релевиран от Попова, след наместника *Гостун от рода Ерми* в 582 лунна година иде за княз *Курт*, или Кубрат, чиято крепост и до наши дни стои срещу Свиленград, тжй наречената *Курт — Кале* с великолепна направа с бжлгарско келтски аркади, кули, бойници, портици, край която тече най старата от чешмите, останали ни от келтобжлгарский период.

Според клишето на Теофана и Никифора Курт, илт Ковратос, царувал, живел и умрел в Крайволжска Бжлгария. Това беше становището на историците до скоро време, доклето се яви сжобщението на Иоанна Никиу, мудабир на Долни Египет, Синексара на Свети Димитрия Солунски и пр.

Преди всичко хипотезата за приазовското произхождение на Кубрата се крепи само на една малограмотност на Теофана, който криво копира некое старо сжобщение за Сарматите; както е известно и Птоломей, както и арменския географ Ширакаци признават две Сарматии — една при *Купи* (сир. планината Купис, старото име на пл. до Скупис, или Скопие с реките Варданис, Marouvians, старото име на *Морава*, Attikitis до *Писунда*, срещу *Майонида* (дн. Майдос, или Мряморно Море, и друга — *Азиятска Сарматия*, която Ширакаци поместяше не на север от *Майонида*, като Птоломеа, а над *Майотида*, или Крим, като прави от Купис Куфис. Ето защо арменский географ Ширакаци заявява, че тия названия на Азиятска *Сарматия немат нищо*

---

[2]) Иловайски пжрви се осжмни в това сжобщение и като показа пжрвоизточника му, нарече го басня (гледай „Разыскванія о начале Руси“ стр. 90)

Д-р Ценов беше прав, като се осжмни в тая басня, като я нарече заемка. Ний подтвжрждаваме, че тази заемка Теофан е заел от Иордана, готский историк, а Иордан я е заел от Страбона за петте синове на Бойребиста, Гетски или Мизогетски цар.

---

*) Професор Златарски, а заедно с него и проф. И. Микола в един спорт на отчаяна туркомания от именника на Попова намериха данни за едно бжлгарско леточисление.

Пжрво в „Die chronologie der türkischen Donaubulgaren“, а след туй и проф. Златарски в ред статии излезоха да сжчетават циклова година от вмжкнатата херулска криптограма в този именик, написана на езика на пжрвите бжлгари, т. е. *Херуло скандинавски, или Свиоготски.*

Именника почва от *Халдеа*, гдето вероятно е започнала тая хронология, заключава известни библейски дати и свжршва до *Унила*, като почва веднага цитати от Библията.

Зачалото гласи: Кьнѧзи силние убоѧша сѧ отъ лица Халдейска и побѣгоша въ Єгипта; а проджлжението е, че Бог след това им дал наследник от дома Давидов. И почва от *Авитохола.*

„Авитохолъ житъ лѣтъ Т҃ (300) родъ ємоу Дуло, а лѣтъ ему ди ломъ твиремъ —*крепостни войни* (the loom's — мандри, както Симеон Велики нарича крепостите)-

Ирник (Ирнак, сина на Атила) род ему Дуло (Скит), а лѣтъ ему диломъ твиремъ-крепостни войни.

Гостун, наместник сий В лѣтъ, род ему Ерми (Сждиите, Антски князе) а лѣтъ ему дохсъ твиремъ — *Кучешки войни* (сир. били се за кучетата — гжрците 583—585).

Курт — царув. 60 години (ѯ҃ летъ дрѫжа) род ему Дуло (от Скитски род) а в годнните му бе шегоръ вечемъ — *Силно землетресение* — на 20 Април 611 година.

Безмер (основател) Г лѣтъ, род ему *Дуло*, а лѣтъ ему Шегоръ вечемъ (силно земетресение). Те сж били две, пжрвото през вр. на Кубрата, от което се срутили 40 града в Македония, а второто в 648.

общо с Сарматия в Птоломеевото сжчинение (Б. История от Златарски, стр. 105.)

Планината *Верила*, на Изток от *Купис*, до дн. Кюстендил, която визира стария извор, се взема за *Версилеа* в Кавказ; нещо по странно: племето *Бжрси* (Barcilae, Ounogori — те на Равенския географ се изврящат:

Бжрсите, или днешните *Бжрсаци* — в Версилейци, а *Уногорите*, *Боиските* и *Битогорите*, които историците от V в. поставят около Castra Martena (Кула) и р. Нетад с крепост *Нета*, предават като част от Кавказския Кераун, когато Стара, или европейска Сарматия е била на север от *Пеллагония* сир. днешно Серско в Керазнийските, или Албански планини.

Иордан, в края на V в. пише:

„*Сарматите, стар скитски народ*, Цемандрите и част от хуните обитавали Илирия кжм Кастрамартена, (Кула).

Други хуни се установили покрай реките: Вит. — Ут, Искжр и Лом. **А най малкия в малка Скития, сир. Добруджа.**

Друг Ил бил влезжл на служба в Византия, подигнал возстание и бил убит след обсада в укрепенйи гр. Перин до София.

Теофан пише: Тези, които се казват Бжлгари и им·то на които до сега не се чуваше (*в негово време*) *нахжлтаха в Тракия и Мизия* — 494 год.

В именника, намерено от Попова за Бжлгарските Княз се казва, че Аспарух не е пжрви княз Бжлгарски, а *шести*.

Той не е можал да предвожда Бжлгари, дошли да поселяват Мизия, Горна Скития в VII век, защото в сжщий списжк се казва че **Безмеръ**, *родъ ему Дуло, а лѣтъ ему шегоръ вечемъ, сий князъ държаше княжение обону страноу Доуная; остриженами главами, а потомъ прииде на ту страиау Доуная Исперихъ Князъ*".

След категоричната форма на историческото повествование в този смисжл неможе и дума да става за преминаване на Бжлгари през VI век, когато не само Бжлгария, но и Тракия сж били вече заселени.

Но има тука една фраза, промжкната като за пояснение — тя достатжчно говори, че Исперих княз е бил изпратен да тжрси некакви *узи*, или сжюзници и които вероятно е довел в тая година (670). Тези преториянци наверно сж направили на времето си силно впечатление с своите „остриженами главами" а там именно требва да тжрсим подозрението за туранския произход на „целото бжлгарско племе", изгонено за три години от Тракия и Македония, след убийството на Кубрата до Хераклия, през което междуцарствие го е управлявал тайно три години сждията Ерми, роднина на Анта Мезамира, който е оставил името си до р. Ерма край крепостте Цупрато-

Самата криптограма, поставена под името на Исперихa: Verening allem — Верени Аллем — *Общо смешение* говори ясно за епохата на Исперихa, сир. смешение на Брйти — Ерули с Бжлгари, Анти и Славяни.

Кубрат и Мавриций се явяват като шефове на унобжлгарите в Македония.

Кубрат и Курт — това е едно и сжщо име.

Египтяните (Иоан Никиу) наричат Кубрата още Гетрадокс, или *Кетрадос*, което зачи *Гетски богодаруван вожд* (дукс).

За Бесмер (основателя на Плисковa) летописеца казва: „този княз джржаше княжение по двете страни на Дунава. **Лѣтъ Ф. Й остриженами главами.**

И потомъ прииде на ту страноу Дунаѧ Иперихъ князъ, тожде и до нлѣ.

Сперихъ кьнжзъ ѳ̃ **и** адино **лѣто** — сир. царувал 60 и едно лета; **род ему Дуло, а лет ему** — *верѣни алем* — общо смешение (verening allhim).

Тервел — **к. Й. а. лѣтъ**, род ему Дуло, а лето ему: **кучитѣмъ твирѣмъ** — война в полза на кучетата, сир. гжрците (спомнете войната за Ринотмета, за претендента Тома, пазенето на Цариград от Арабите ... И ще разберете смисжлта на криптограмата).

За Севара, (избавений) който избега прн гжрците, е казано в криптограмата; *тог алтом* (*под старата тога*, мантия· сир. под мантията на Императора).

За Кормеса, насилника е казано: род ему Вокил (Ораторите) а лет ему **Шегоръ твирѣмъ** — сир. в негово време беше революция (Шекор — сжтресение, землетресение, ако е сама думата; шегор твирем — удар, преврат, революционна война) а веднага след това летописеца обяснява:

„*Този Княз измени рода Дул в, речй си с насилие*".

„**Й Кьназа измѣни рода Дуловъ, рѣкше кнждаунъ** (вихтун)",

Но че тая хронография, не е циклов летоструй личи от последний ред за Винеха (Украсителя):

„**А к лѣтъ емоу имаше горъ аллемъ**, а в неговите години имаше *големи, общи кржвнинй*.

За покржщението на Бориса стои криптограма: **Єтх Вьйти**, което значи: тежжк глад.

За Мавриция ний узнаваме, че бил син на храбрия Мжндо и че негова джщеря се оженила за уна Арунд, шеф на унски каваллрийски корпус в Ромейската армия (Lebeau, година 552).

Самото име на Арунда (Aar-und) — значи *Унд от Аария*, или Арийски Ун.

Тези неколко факти ний сжпоставихме преди да минем кжм основната мисжл в тази глава, която е роднинските вржзки между херулските и унобжлгарски домове, понежа Маврю бидейки другар на Кроватус, или Cumperdux е сжщевременно шурей на херулския княз О'Рунд.

Преди всичко нас фрапира идването и покржстването на херулския княз Грейтес (Greatess) в 528 година, който се бил установил „отсам Дунава". В 583 година него го наследва Crowndux, или *Круатус*, наследния дукс, който по рано е споменат под името О'Кон (княз, наследен княз на херулски*), от което излазя, че Круатес е бил наследника на Грейтес и е получил презиме Курт — Смелий, Краткий.

Ираклий и Курт -- Кубрат.

Императора Ираклий, като наченал войната с Персите през 619 год. желающ да обезпечи европейските свои владения от кжм Бжлгарите, повикал при себе си наследника на престола, Синклита, както и водителя на Бжлгарите, Курта, или Кубрата, който не само че бил един от добрите му приятели, на които бил дал титула *патриций*, но имал пожизнен договор с него да пази границите на империята в качеството си на федерат.

Курт, който знаял вероломството на Гжрците, отказал се да посети Цариград и определил щото свижданието да стане в Ираклия, пограничен град, на половин ден пжт от Виза.

(Ираклия — днешна Раклица до Лозенград), Условията, които Ираклий предложил в това свиждане, не били приети и Кубрат решил да си замине обратно в своята летна резиденция в *Мюзек*. (Курт Кале срещу дн. Свиленград). Но на тржгване Гжрците му устроили засада и го ранили, вследствие на което ядосаните *воили* с придружающата го свита се спуснали вжрху гжрците, *изскали половината от свитата на Ираклия, а другата едва се спасила от плен.*

Тжй се свжршило това лично свиждание в 619 година при крепостта Ираклия, вероломство, което напомва засадата, устроена по сетне на цар Крума при Цариград.

В 626 година Бжлгари не под водителството на Кубрата обсадили Цариград и се вжрнали от там само след като получили забавената ежегодишна дан, придружена с обичайните гржцки подараци от скараманги (шинели, гуни за войската и копринени одежди за воили, или войлади, подаржци за царицата и шестимата посланници — воили. *Тараскани*, или *тар-каняси*, старши велики князе.

По него време Бжлгарите се намирали на *една стжпен на могжщество*, каквото имали по времето на Октара, Руа и Атила.

За големо нещастие вжтрешните раздори между царствующий дом, старанието за самостоятелно и отделно управление на князете в Дакия, Панонска Бжлгария, Сирмия, Норик, Алмус, Княза на Фугараш, тоя на Крайна и оня на Илирия и Сирмия — всичко това раздробило и разслабило Бжлгария до толкова, щото в 636 година Кубрат се видел принуден да приеме условията на Византия и тая негова дружба с Ираклия, с жена му Мартина и с децата му останали до последните дни на живота му.

В времето на Кубрата Бжлгария граничала на Север до р. Ина, била сжпределна с земята на Франките, владела на част от Готите и на славянски Князе в Видин (Видна, днешна Виена). Те, приустановили растящето господство на Арабите, разбили Аварите, спрели вилненията на Франките и явилите се Турки — Авари кжм VIII в.

От там Тарас — Кон Taras-Kohn, — koeening).

Панонска Бжлгария

Кубрат, Панония и Кимерисия

Професор Юрдан Иванов, мжж на неподделната наука, макар и от новата школа, пжрви повдигна ржка против историческото градиво за основаванието на Бжлгарската джржава и за образуванието на бжлгарската народност. В науката, почва той („Бжлгарите в Македония, (113) са приемат следните положения:

I През VII век се завжршва славянската колонизация на Балканите.

II. През 679 (VII в.) бжлгарската „орда" на Аспаруха минава долния Дунав, покорява славянските племена и образува бжлгарската

дѫржава, призната от Византия (без бой и без сѫтресения?!)

III. Покорените воинствени Туранци, се смесват и претопяват в по̀ многобройнитѐ славянски племена, които получават политическото им име — Бѫлгари, както станало с франките в Франция и Варягите в Русия, (последнето се опровергава).

„Кѫм тия положения сега требва да прибавим още едно, което ни донасят новоизтѫкнати исторически вести и осветления.

„През сѫщия VII век, когато в Мизия се настанили Бѫлгарите на Аспаруха, една значителна бѫлгарска орда, смесена и с други племена, дошла от Панония и се заселила в Битолското поле, което от тогава насетне почва да се нарича *Керамисия*. Вождове на панонски *Славяно Бѫлгари* били Маврю и Кубер".

Като не можат да ни кажат *какво е станало с турано-монголския Кубрат на Волга и като нема кѫде да скрият новия Кубрат — вожд на Славяноромейския народ*, наречен бѫлгарски, който пази живо преданието за своето пѫрво отечество, гѫрците, а по тех и техните вѫзприемници, ето какво обяснение ни дават за появлението на бѫлгарския народ, който се образувал за некакви си 60 години в Панония:

„След като се настанили тук хората на Кубера, особено християните, почнали да настояват да бѫдат пуснати, за да се разотидат по родните места: едни искали в Солун, други в Цариград, а трети по останалите тракийски градове. Подобно едно искане, разбира се, не могло да се допадне на Кубера, защото в такѫв случай той губел всека почва под нозете си. Затова той се опитал да парализира това опасно за него движение, като наредил да се агитира между населението, щото никой от желаещите да се вѫрнат в отечеството си да се не пуща, но сам Кубер да ги дѫржи под властта си и да им стане княз и хаган ((τούτων ἄρχοντα καὶ χάγανον γενέσθαι) „Защото, забелезва агиографѫт, ако той би се опитал да излезе против оногова, комуто от Бога се бе паднало да царува над нас, последният, след като би пленил и разпрѫснал целия му народ, би му отнел всека власт". Затова Кубер намерил за добре да влезе непосредно в споразумение с императора, за която цел изпратил пратеници да преговарят на следните условия: да му се разрешало да остане на завзетата територия „заедно с населението, което се намирало с него, като искал да бѫде заповедано на близките *драгувитски племена* да му доставят припаси в достатѫчно количество". Условията на Кубера били приети, понеже цариградското правителство не е имало никаква вѫзможност да води борба и не искало да вѫорѫжава против себе си тоя неканен гост. Кубер останал с народа си на Керамисийското поле доста дѫлго време, зашото новите поселенци получили името *керамисийци*, които се сматряли като нещо отделно.

По тоя начин ние виждаме, че едновременно на двете противоположни покрайнини на Балканския полуостров вѫзникнали две малки варварски дѫржавици, на чело на които стояли представители на една и сѫща нация — бѫлгарска, и чието образувание, може би, ще требва да обясним само с затруднителното положение на империята в даденото време. Надали може да се предполага некоя врѫзка между двете варварски движения — Исперихово и Куберово".

Историята може и да не отговори на този вѫпрос, защото да туряш врѫзка между две движения на народи, станали едното през 585—611, а другото през 672 година, то е да сѫединяваш несѫединимото сѫс цел и тенденция: да помогнат на една хипотеза, която нема нищо общо с науката.

— Още по странно в случая е, гдето професор Златарски на десятки места в тоя свой труд, в тая глава нарича бѫлгарский народ с обичния грѫцки речник, а и стремлението на бѫлгарите — *„варварски движения"*. Да се завѫрнеш в своето отечество — варварско стремление! А да изпѫдиш бѫлгарите от техните огнища — културно стремление!

Новата школа — тая на Златарски — изначало приемаше *Кубера за сѫщия Кубрат* — баща на Испериха. Но след една малка критика на професора Милева, вѫзприе смешното гледище, че Кубер, царувал от 585 до 642, сир. сто години преди Испериха, е негов брат и син на Кубрата (?)

До това чудовищно заключение нашите последователи на грѫцката псевдоистория дойдоха от необходимостта да имат един талон

на Волга — един Кубрат, или един баща на уните — *Хундбадр* — без каквото митологическо лице техната историческа предпоставка пада.

Понеже се приема, като установено, че Исперих се явява в Мизия кжм 671 година, а Кубрат се явява в Цариград кжм 535 година, гдето се покржщава; и понеже от царствената хронография на Попова се вижда, че той е почнал да царува в 585 година, сир. близо сто години преди Испериха, то сжвсем излишно е да се спори вжрху местожителството на този Кубрат, който се явява изначало в Родопите, покржщава се в Цариград, остава вжршител сждбини в Византия кжм 611 година и се явява като противник на *Евталиота или белий Ун* — Теодора, бунтовник на войската. (Ephtaliotes — бели Уни).

Театра на неговите действия е от Солун — до Панония.

Упазил традициите и стремежите на бжлгарското племе, изгонено преди 5 века от Кения и Македония — в Панония, той побеждава Кана на Аварите, подбира Паноно — Илирийския народ и се вржща в старото отечество на бжлгáроунохерулското племе.

Но, казва *синекеара на Св. Димитра, че Аварския хаган, считайки това население на държавата си като особен народ, назначил му за кнез казанския Кубер.* А той, като се отнесал високомерно кжм него, в редица б еве, победил го и си повел народа надолу кжм Македония.

Но какво казва Иоан Никиу, Мудабира на Абсей, или Никиу?

Тези повести сж написани от благочестивия Иоан Мудабир на Абсей, сир. в VI в. А там за Кубрата той казва:

Целата хроника на Ивана Никиу е разделена на 122 глави, от които в 120 та сж изложени известията, що се отнасят до нашата история. В тази глава се разказва за сжбитията, на които сам Иван Никиу е бил сжвременник, а именно за сжбитията, които сж станали в Византия след смжртта на Хераклия I (610—641). Ето как ни представя той тези сжбития.

„След неговата (на Хераклия) смжрт, ромеите имаха междуособна война заради синовете на императрица Мартина, които те (ромеите) обявиха за лишени от предстола, за да вжзкачат на него синовете на Константина. Вжстаниците бидоха поддржани от Валентина, който действуваше наедно с Филагрия и привлече кжм себе всичката армия и премина в Халкидон; понеже той мислеше и казваше: „силата на Мартина сжстои само в тжлпа войници на синовете ѝ.“ Той придоби сжгласието на всичките войски, за да извикат Филагрия от заточение. Тогава младият Хераклий, придружен от едно голямо число свещеници, монаси и почтени епископи, качи се на императорските кораби и премина пролива, като се упжти за Халкидон. Той се обжрна с вжзвание кжм войските, умолявайки ги, и им каза: „не се отричайте от християнското добродушие, като се обявявате срещу мене. Направете мир с Бога и покорете се на завещанието на баща ми, който е толкова претжрпел за тази земя“. Той ги увери, че ще усинови сина на брата си, че ще го направи сжучастник в управлението на империята, и че нема да има между тех нито война, нито кржв. Той получи сжгласието на всички е патриции и им каза, че ще да вжрне Филагрия от заточение. Валентин като виде, че целият народ го признава и му изказва спокойно покорност, отиде с Доменциана и другите патриции, и те коронясаха младия Константин, един от синовете на Константина, по-стария син на Хераклия I, който то (с името) Хераклеон бе изваден от свещения купел. След това всички мирно се разделиха. Но вжстаниците не дозволиха на този мир да трае. Малко след покачването на Константина на престола, те показаха по-голема враждебност срещу двамата императора, т. е. срещу Хераклия II и младия Константин. Сатаната хвжрли раздори между Хераклия II и армията, и веднага войските от провинцията Кападокия се пуснаха да правят злини и сжставиха едно писмо, за което казваха, че било адресувано от Мартина и Пирра, патриарха цариградски, до Давида логотета, за да го поканжт да вдигне силна войска (срещу вжстаниците), да вземе Мартина за жена и да отнеме властта от синовете на Константина, т. е. от младия Константин, който управяше с Хераклия, и неговия брат. *Когато жителите на*

Византия получиха тази новина, те казаха, че авторът на този проект е Кубрат, началник на Мауганите, братенец на Карнака. Този човек беше кръстен в детството си и приет в недрата на християнството в Цариград и бе израснал при императорския двор. Той завързза нечувана дружба с Ираклия I, който беше го обсипал с благодеяния, и след смъртта му той остана от признателност привързан към децата му и жена му Мартина. Със силата на светото и животворно кръщение, което той получи, той победи всичките варвари и езичници. И тъй, казваха, че той покровителствува интересите на Ираклиевите синове и е враг на Константиновите. Поради тази злоречна мълва войските на Византия и народът се възбунтуваха на чело с Ioûtâlios, *) по име Теодор, син на Константина, който беше храбър войник, като баща си. Когато се готвеха да атакуват логотета Давида, последният избега и се затвори в ерменския замък. Ioûtâlios го прес едва, без да може некой да му помогне, отсече му главата, която накара да разнасят по целия изток. Подир това той се яви в Византия с голема армия, завладе двореца, извлече оттам Мартина и синовете й: Ираклия, Давида, и Марина, смъкна от тех императорската диадема и им отреза носовете; след това заповеда да ги закарат на Радост. Патриарх Пирр биде свален без участието на синода, измъкнат от църквата и закаран в Триполис; него го изпратиха на заточение в местото, гдето се намираше Филагри, който беше върнат. Що се касае до най-малкия син на Мартина, то, понеже се бояха, да не би той, когато порастне, да стане император; оскопиха го; но това дете умре веднага от ужасната си рана. Не направиха никакви злини на другия от синовете й, който, понеже беше глухонем, не беше способен за трон. Обявиха завещанието на стария Ираклии за отхвърлено и провъзгласиха за император Константина, сина на Константина. После заместиха патриарха Пирра с Павла цариградски".

В житието на Св. Димитра Солунски, между другото четем:

„Както знаете, о христолюбци, в по раншните разкази ние изложихме за *Славяните*, т. е. за *Хацона**) и за *Аварите*, как те опустошиха целия Илирик, искам да кажа областите му: *двете Панонии, двете Дакии, Дардания, Мизия,, Превалитана, Родопа, а още и Тракия до дългата стена* (на Анастасия, правена в IV в. против Българите) *плениха целото тамошно население и го заведоха край Дунава в Панония.*

„От тогава това население като се сме сило с Българите (Б. А. Значи Българи имало и в Панония, а не Хуни и Туранци) *народило деца мелези и станали народ многоброен и обширен".*

„Хаканът на Аварите им постави княз така наречения *Кубер*. А Кубер като го победи, заедно с целото население мина реката Дунав и се посели в Керамийския лагер".

„Като се настаниха там, те предявиха права за градовете на своите бащи, толкова повече, че те беха си запазили православната вера. Едни поискаха нашия град Солун, закрилян от мъченика (св. Димитрия) други — честития царствен град (Цариград), трети пък — останалите градове на Тракия.

По нататък в Житието се казва, че Кубер, или Кубрат влезъл в преговори с императора, а племето *Другувити* (Славяни) се наело да достави храна на Славяно-Българските си събратия (Б. А. Важното в случая е това, че Българите с Славяните другувити не само не сж се били за земята, но се и поддържали, като родствени колена. Те и заедно атакували Солун).

Гелцер, Нидерле и Успенски поставят това събитие в първата половина на VII век и сметат Кубера за същия Кубрат, бащата на Аспаруха.

За нас е важен факта, гдето гръцки историци признават какво бащата на Аспаруха, Кубрат, *славяно-българин*, вожд на Панонски Келто *Славяни, или Българи християни, сам християнин*, се явява като цар, или княз в Кимерисия, или Битолското поле, *иска града Солун, претендира за бащините си градове, преговаря с императора и сключва с него съюз.*

Само този единствен факт е в положение да *опровергае целото досегашно градиво за*

---

*) Ний го тълкуваме: евталиота — Теодор — Евталиоти наричаха белите уни. Златарски казва: трудно е да се разгадае това название!.

*) Хадсон—Headson—на Херул. диалект—вожд.

тюркото произхождение на Бжлгарите, защото не е допустимо бащата да е християнин, а сина язичник, едното крило от народа — славянско, а другото туранско. Независимо от това присжтствието на Бжлгари в Панония в VI век е необяснимо за старата школа.

Но ние ще добавим факти и доводи, от които ще се види, че Кубрат много по рано от тая дата, която горе цитирахме, е бил в Тракия, е играл видна рол в Цариград, и нещо повече — изпращан е бил да уталожва бунта на Кападокийските Бжлгари в Мала-Азия, нещо, за което е получил официалната благодарност на Византийската императрица, която изглежда да не е била сжвсем равнодушна кжм неговите услуги. Кубрат между 582 и 623 години се явява вжршител на сждбини не в Меотида и не на р. Ател (Волга по сетне) а в Цариград. Той иде от Панония и се установява в Битолска Кимерисия преди Исперихa.

Иван Никиу, както и Никифор ни разказват, че:

„Кубрат, или Кетрадос, господаря на Маутаните, или Уните, още в детинство бил дошел в Цариград, гдето бил още тогава кржстен и приет в лоното на Християнската вера; че той бил вжзпитан и израсжл в императорския двор, сжщо като Теодориха Великий, Ракита и други Родопски Готски князе. Излишно би било след това да си задаваме вжпроса: кога и по какжв случай е попаднал Кубрат в Цариград, тжй като за това ни липсват нуждните сведения. Но, ако Кубрат, баща на Исперихa, бил кржстен още като дете в Цариград и израсжл при Императорския двор, това е станало между 555 и 585 година, защото кжм тая година той, според царственника се явява каннас на Бжлгарите в Панонско. Между тая дата и 612 година едно е важното сжбитие в царството му — великото землетресение в Македони — на 20 Април 611 година.

Но Иоан Никиу ни казва, че Кубрат се намирал в нечувана дружба с Източноримския Император Хераклея I, който го е обсипал с благодеяние, дал му титула „патриций“ и това приятелство, достигнало до братимство, се изразило в такава форма, щото Кубрат и след смжртта на Хераклия останал привжрзан кжм жена му и децата му, така че при превратa среди войската, цариграждани го подозират като подстрекател на Кападокийските войски, които сж в сжседство с Македония.

Най после Иоан Никиу казва, че Кубрат с силата на святото и животворно кржщение, *победил всички варвари и язичници на чело с Аварския Хаган и като се отнесал твжрде надменно кжм него, изгонил го от собствената си земя*“.

При тия исторически осветления никой не може да се двоуми вжрху театра, гдето се е разиграл боя между Авари и Бжлгари, а така сжщо и кржщението на Кубрата.

Иоан Никийски казва дословно че:

„Кубрат, Кетрадокс, господаря на Маутаните, беше кржстен още в детинство и приет в недрата на Християнството в Цариград, гдето и израсте при Императорския двор.“

А подобен залог на дете в Императорския двор знаем да е имало през времето на покржщението на Унския, или Херулски Господар през 523 година. Следователно като прекарал детинството си в Цариград до 20 — годишна вжзраст, той не е можал да бжде стар Господар на Приволжска Бжлгария, тжй като Безмер и Гостун, наместника са царували в Балкански полуостров, а неговото встжпление на престола се чува и хроникира в Панония, подвластна тогава на Аварите.

Ако сжщий Кубрат, получивши титула *Патриции* на Византийската Империя, се преселява с народа си в Македония, респективно Керамисия и почва да претендира за „бащините си градов“: Пловдив, Солун и Цариград; ако той е подозрян като подстрекател на Кападокийските славяни и вжршител сждбини в Византия, гдето крепил трона на Ираклиевите синове — това значи, че той не е можал да има нищо общо с Паля, или Мегали Вургария, тжй като в вржзка с нея е турен отпосле, след три века, от политици като Никифора, служивши не на науката, а на политиката.

Друг един факт, говорящ, че Кубрат е произлизал от рода Дуло, скитски род и е бил правнук на Авитохола и Атила, доказва тоже, че люлка на неговите джржавнически действия и боевия му театр не е Волга, а *Панония с Дунава, Македония, Хераклия, Цариград* и *Кападокия*.

Нещо повече; синовете му, при разпадането . . . на царството, за да идат в Панония *минават Истер, или Дунава*!

Каква нужда има да се минава Дунава за да се иде в стара Панония, днешна Унгария и Австрия, ако те иджт от Волга и Дон?

Иоан Никийски, като говори за Кубрата, Господаря на Маутаните, или Жителите на Македония, особено за неговите отношения с императора Хераклия, казва:

„Кубрат завжрзал нечувана дружба с Ираклия, който го обсипал с благодеяния (582—603 при Маврикия и 610—642 при Ираклия).

Заслугата на Кубрата кжм Хераклия, наверно, се касае до помощта, дадена му против узурпатора Фока (603—610).

Кжм истото време в Тракия се явява нов унобжлгарски княз *Цверген* (Zavergen — норвежко име, което значи Кжсий, Завжрзàк).

В 546 година ний видехме, че Юстиниян допустна на големи маси уни да се поселят в Тракия с жени и деца.

Между тия уни имало и пораншни поселенци от Херули и Готи тетраксити. Така че цела Тракия и Македония кжм тая епоха сж били заселени от унобжлгари Херули и славяни. (гл. Procopius Кн. IV. 18 и прод. 582 — 584—586),

В сбраните стари сказания от този период от A. Tougard в сжчинението му De l'histoire profane, Paris 1874 се казва, че замислената тайно война против Византия, а особенно против градовете Солун, Пловдив, Одрин, и даже *пжрвопрестолний Цариград* била устроена от бжлгарските вождове Маврициус „син на Мундо* и *Кубер* „чети Кург, основателя на крепостта Курт Кале до Мюзек — келтийско селище до Чрномен, днешни Чирмен, в полите на Родопите.

„Бжлгаринжт Кубер, феодален племечен княз в Авария „Панония" и вассал на Аварския хаган, вжзстанал срещу своя сюзерен, разбил го и на чело от едно население от варвари и смесени ромеоварвари преминал Дунава, настанил се до славянското племе *Драгувити* на *Керимасийското поле* „Керавнийско — Acrocerauniciа, днес Битоля", което се намира недалече от Солун и предявил права за градовете на своите прадеди: Пловдив, Одрин, Солун и Цариград.*)

За този период: Курт — Безмер сведенията си черпим от оскудния царственник на г. проф. Попова и редки историч. откжслеци.

Новата школа (Реслер — Тунман — Златарски) основава своето гледище за турано-монголския произход на Бжлгарите на три сжобщения, които сж от IX до XI в. сир. от три до 5 века след епохата на Кубрата.

Пжрвия източник е баснописеца Теофан; втория е филетиста патриарх Никифор; третиѣ е *Ширакаци*, автора на *„Арменската География"*, за който има данни, че е писал тая компилативна География между IX и XI в.

В сжобщението на Ширакаци за *„Азиятска Сарматия"* се казва:

„В Сарматия се намират планините *Керауиска* и *Хипийска*, която изпуща от себе си пет реки, влизащи и в Меотида. И Кавказ изпуща две реки: Варданис „Кубан?" до планината Кракс. Тая планина изпуща една река на име Псеухрос*) (Psychrus), която отделя Босфора от Зикхун, дето се намира градеца Никопс. На север от там живеят народите Тюрк и Булгар, които сж наречени по имената на тамошните реки:

Купи-Булгар, *Дучи-Булгар*, *Олгонтор-Булгар* и *Чдар-Булгар*. „Тия имена сж чужди на Птоломеевото сжчинение". И от Хиппийската планина побегна синжт на Худбадра (Hundbadra — бащата на Уните, митологическо име).

От това мимоходно поменание на Анания Ширакаци Проф. Златарски, виждайки добре. че това известие визира Волжска, или Маври Вулгария, че тя се касае за *„серебрянние Болгари"* — едно племе, вжзприевше това име от V в. преди Хр. до VI сл. Христа по време владичеството на Унобжлгарите над *Руси*, *Алани*, *Кациргари и Караими*, настоява да сжздава на дело несжществуващи вржзки между двете тия отделни Бжлгарии, чужди една на друга и по език, и по раса, и по нрави, и по вяра. По силата на тая слепа хипотеза е слето името *Унд-Бадра* — бащата на уните с Кубрата, или Кубера, когото Милев и Златарски пращат на поселение вжв Волга . . .

В житието на Св. Димитрия Солунски ние четем в сврзка с Кубрата, когото турят като шеф на славяните, а преди него споменават като негов предшественник *Хадцон*.

Как се покржстил Кубрат.

Nicephorus стр. 12, p, 20—28 за год. 619 пише:

Ο των ουννων ετνους κήρίος τοίς αμφαέτόν ἀρχουσι καὶ δαροφοροις άμα εις Βηξάντιον είσήει μυείσθαὶ δέ τὰ χρίστιάνον βασίλέα εξήτεί, ο δέ αυμένως αύτόν ὑπεδεχετο, καὶ οἱ ρωμαίων αρχοντες τούς Ούννικους αρχοντας καὶ τας εκείνων γαμετάς αὶ ταύτων αύτων τω Θειω λούτρω ετεκνωόυσαντο σύξύγοοίαύτο τε τα Θεια μέττε τοι δώροίς βασιλίκοὶς καὶ αξιώμασιν εφιλοτιμήσατο τη γαρ αξία τού πατρίκίού τὸν ηγεμόνα τούτον τετίμηκε καὶ προς τα Ούννικά ήτη φιλοφρονως εξεπεμπε.

„Господаря на унския народ пристигна в Византия заедно с своите архонти и копиеносци и искаше от императора да ги наставят в християнското учение. Императора го приел на радо сжрдце, а ромейските архонти, — хунските архонти и техните жени — сжпругите на тия самите, се родиха чрез божественния купел.

Тогава императора обдари наставените в божественото учение с царски дарове и по-

*) Известия Руск. Археолог. Инстит, в Константинополе том XIV (1909 г.) стр. 50—59.

*) За да види читателя как гжрците се подигравали с Бжлгарите, нека се спрем на имената, които дават на реките и планините,

Псеухрис — значи лжжла, лжжлива река, а план. Куфис — значи Куфапланина, сир. Куфология.

чести, понеже той беше почел вече тоя вожд с достоинство *патриций* и благосклонно ги изпращаше в унските жилища. (сп. Иоан Никиу Кубрат по рано е надарен с титула Патриций).

Значи тука има един анархонизм — 519, вм. 619.

Още в VI и VII век славянските племена *Ринхини*, *Драговити*, *Вологези*, или *Олугези и Сагудати* беха заселнали в околностите на Солун и по на горе в Керавнийските планини (Acroceraunicia et Monte tmorum, от която изтича р. Тмав).

Иоан Камениат в съобщението си за превземането на родния му гр. Солун от Арабите в края на IX в. — 904 г.

ето какво казва:

„На запад от Солун се простира равнище, което иде до едни високи и обширни планини, гдето е разположен градът, наречен Бер, прочут по всичко с което може да се похвали един уреден град.

В средата на тая равнина се намират неколко размесени села, чиито жители се наричат Драгувити и Сагудати и плащат данък на града Солун. *Други пък от тех съ в съседство недалече от тех. Освен това селата им като съ разположени в съседство едни до други, за Солунчани това има не малко значение, защото те се намират в търговски връзки с българите*, особенно пък, че те живеят другарски с тех и не вдигат оръжие за диви сбивания.

Те правят размена на нуждните им предмети още от най старо време, водят еднакъв живот и имат еднакви обичаи и потреби.

Помеду им царува удивително дълбок мир".

Удивителното в това съобщение е, че Камениат говорейки за Българите, нарича ги *Скити* (τὸ πρὸς τους Σκύτας δία των εμπορίκων μετόθων σύναναμιγνυσται).

Ioannes Cameniata, De excidio Thessalonicensi. Bonnae, стр. 495—496.

В една императорска грамота в 942 г при царуването на Романа Старший, се говори за заселени български при крепостта *Иериссо*. (παρὰ των ενοκηνωτέντῶν εκείυε σκλάβων Βουλγάρων: гл. извѣстіе Императорскаго Археол. Общества кн. V кол. 17.)

Тука те съ наречени славяни. А под него име „*Склавос*" — славяни ние ги срещаме и у Агатия, и в Теофана, и у Никифора, който нарича българските пратеници „*презрени скити*".

Че тия Българи съ били славяни и по язик — това личи от паметниците от онова време. Така в един акт от 943. срещаме техните имена; Константин *Халума*, Иван Горазд, Кънниг, *Непровад*, *Стоимир*, Антоний *Роковина*, Власи Владко, Никола *Детко* (успѣнскій, Исторія Аѳона, III. 318).

А как съ дошли тия Българи и Славяни край Атон?

„През 597-а година, пише Лебо, Българите, както и Славяните, (които живееха в Панония), бидоха подчинени от *аварския Хакан*.

През същата година Византийския военачалник, брат на императора Маврикия (тракиец от Пловдив) прати хиляда души конница за разузнаване към Никопол, на отсамния брег на Дунава. Тая конница се срещна с едно отделение от хиляда души Българи. Тези варвари, поданници на аварския хакан, разчитайки на мира, сключен между господаря им и Ромеите, без подозрителност, мирно и тихо си заминаваха.

Като видеха да падат помежду им множество стрели, спират се, окопават се и пращат парламентори да изкажат на команданта на конницата очудването си. Последний ги препраща на началника, лагеруващ на двадесет километра. Петр, началника, ги приема доста надменно и им отговаря, че не познавал подобен договор.

Такъв един високомерен отговор разярва Българите и те отварят сражение, нападат ромейската конница с такава буйност, щото я поразяват и принуждават да се разбега" ...

Главатаря на Славяните *Пирогаст* използва това поражение и устройва нов капан на Ромеите, които избива до крак.

И двете горни съобщения Лебо заема от Никифора, Теофана и Прокопиа, а те се допълнят и поясняват от съобщението на Иоана Никиу, Мудабир на Александрия и прям свидетел на тая епоха, съвременик на тъй наречения Княз на Маутаните, вожда на новодошлия в Битолско народ — *Кроватус*, *или Кубрат*, приятел и съюзник на Императора Ираклия! ...

С други думи *петте племена* с видоизменената от Теофана и Прокопа басня за 5-те синове на Кубрата съ петимата *Князе или дзопани*, идящи в земята си с своите Българи из Панония.

Кроватес, или Кумбрадокс бил ранен с верломство от гърците при Ираклия — днешни Лозен град.

От по сетнешните сведения на византийските, латински и египетски летописци ние виждаме тая нация да се губи, наверно защото се е стопила в славянските, или келтстракийски племена, остали от царя Болга.

Но Херулский келтски идиом впоследствие срещаме не само в языка на бжлгарите, но и в династията, еднакво, както и в *криптограмата* на царственника на Попова.

Хжрватите имат предание, че сж се поселили в сегашните си земи по времето на бащата на княза Поргас (Поргар, Испорна, Исперих, Поргар, може би *Болгар*)

Теофан, а особно Porphyrogenète в своите записки De administr. imperio (31) казва, че :

Петима братя от хжрватската раса избегали и се заселили на юг — от Илирия и Далмация надолу, на които отпосле славянобжлгар. император Василий Македонянин (от с. Левка) дал право да взимат дан от Северните градове на империята.

„Ε'κτοτε εγένοντο πάντα τειαύτα καξτρα ύποφορα των Σκλάβων καὶ τηλούσὶν αύτοις πάκτα".

Тези петима братя били: Главко, „Клукаш", Коцел, Козенцес, или Коцел, Мукло и Крабатос (Кубратос), заедно с сестрите си *Туга и Буга.*

След убийството на Маврю Стримонските бжлгари вжстанали против Византия.

Тия Стримонски Бжлгари, останки от ония техни сжнародници, които Юстиниян преселил през Абидос в Мала Азия, сж излези наверно да отмжстят за това негово безчеловечие, и сж сполучили.

По нататжк историята на Византия нищо не сжобщава нито за тех, нито за сждбата на Кимерийска Бжлгария.

Житието на „*Св. Димитрия Солунски*", което печатаме на друго место, ни дава да разберем, че и след погубването на Мавра, джржавата на Кубрата останала.

В 695 г. Юстиниян е бил свален от престола, обрезали му носа и той сполучил да избега при княза на Козарите Борис Хлабар.

Но преди това негово падение историята отбелезва още един акт на големо жестокостудечие спрямо Славяно-бжлгарите.

След преселението на Стримонските бжлгари в Мала Азия Юстиниян почнал война с Арабите в Мала Азия.

От тия преселени славянобжлгари той образувал един „*отборен*" отряд от 30,000 души, които поверил на бжлгарския вожд (*αρχοντας*) *Невул.*

Но след пжрвите сражения в Киликия, Невул сполучил да се споразумее с *арабския войвода* и „за един колчан, пжлен с пари"

Невул заедно с 20,000 души бжгларославяни минжл на страната на арабите, които с параходи ги изпратили в остров Кипар.

Кжм 620—640 година се срещат като князе на бжлгари, или унославяните в Македония, остатки от разпадналата се Атилова джржава:

Невал, преселен с народа си в Опсикион, попада в плен у Арабите и бива преселен в остров Кипжр; Пребжнд (Первундос), примамен и затворен в Цариград, избегва при Бжлгарите в Виза, гдето го залавят гжрците и това повдига Бжлгарите, които обсадили Солун.

Каменият, като говори за обсадата на Солун от Бжлгарите, признава, че около него всичкото население е било славянобжлгарско. Между Солун и Бер били Сагудати. На север от тех — *Драговити*, на изток — *Ринхини* — племе *влахославянско.* Самия гр. *Берея* или Бероя е едноименен с *Боруй*, с други думи указва на общността между тия два пункта. *Вила-Зура*, *Скупи* и *Сирамия*, или *Симерия*, *Кимерия*, сж имената на градовете в тая З. Бжлгария, в която Кубрат, братенец на Кераунос, идел да завземе бащините си и предедни градове в Керауния,*) Кераунисия, земята, в която е царувал Кераунос, пжрви Македонски цар.

Впрочем за нападения на Бжлгарословени против Солун ние имаме данни още от VI, а не от VII век (Acta Sanctorum) . Колкото се касае до народността на „*придошлите Бжлгари от Панония*" ние имаме свидетелството на Архиепископа Теофилакта, по *народност гржк*, който в житието на св. Кирил и Методия, писано в XI в. казва:

„*Но понеже словенския род, сиреч Бжлгарският*, не разбираше написаните на гржцки език книги, тия свети мжже гледаха на това като на преголема злочестина".

Ако Бжлгарите в Кимерисия беха Туранци, Арх. Теофилакт не можеше да не знае това.

(ἐπει δὲ των Σκλοβενων γένος ειλ οὐν Βουλγάρων ασηνετως ειχον των ελλαδὶ γλωσση . . .)

В житието на Св. Методия се разказва как Император Василий повикал братята и като ги надумал да идат да покржстят Моравия, казвал им:

„*Вие сте Солунци, а Солунци всички говорят чисто по славянски*, (Житието на Св. Кирила и Методи).

От казаното до тука ние виждаме, че: преди Кубрата в Тракия царувал баща му *Грейтес.*

I. Придошлите Бжлгари от Папония сж били келто Славяне, а не Туранци, повикани от Кубрата, може би, водени от него.

---

*) Ceraunicia, monte Ceraunicorum и Acroceraunicia е име старинно на Илирийските планини.

II. Те дошли в Битолско и Солунско, Струмско и Вила-Зура, гдето намерили тоже сплошни славянски масси дори до Тесалия.

III. Остава да видим какви следи сж оставили Бжлгарите в Панония и дали вжобще от техните остатки, или от *топонимията* нема да намериме данни, с които да приравним *Бжлгарпте* с смжртните им врагове — *Аварите*, остатки от които се намират в Унгария, и от които Бжлгарите са бегали, защото немали с тех никакви етнически, духовни, или некакви вржзки.

Успенски за случая пише:

„Кробатите, които ний наричаме Кроати, са от славянска народност.

До 620 години те обитаваха земите зад Карпатските планини, които днес разделят на много малки княжества, нарицаеми жупанства (Дзопа Воила Батаул), славонска дума, значуща страна, област.

„Пет жупанства се сжединиха заедно под командата на пет братя и се отцепиха от другите сжнародници, минаха Дунава и дойдоха в Далмация, от гдето те изпждиха Аварите след многогодишна война). (Б. А. Именно кжм това време се явява слуха за петимата синове на Кубрата, Кровата, а у некой Кубера.

Те, кробатите се простреха до Драч (Дурацо) и понеже беха по малко опасни от Аварите, императорж Ираклий, който не можеше да защити тая страна от Аварите, вместо да се вжзпротиви, напротив, сждействува им в настаняването, защото те станаха една преграда, достатжчна да вжзпре аварското нашествие. Той си запази само некои приморски места. Наследника на Иракля, Ираклиянос, или според други — Константин Погонат заджлжи папата да им изпрати владици и свещеници за да ги просветят. Те можаха да турят на крак до сто хиляди пехота и 60,000 конници".

Досегашните нови историци от Турано-филската школа всичките тия почти ежегодни нападения на Бжлгари вжрху Византия като не могат да си ги обяснят друго яче, смесват в един хаотичен ред авари сжс славяни, славяни с авари и т. н. до неузнаваемост.

Обаче хрониста Иоан Ефесский, писавши кжм 584 година, сир. сжвременник на Кубрата, ето какво пише вжрху един от главните походи на тия славянобжлгари, или уни, венди и Бжлгари:

„На третата година след смжртта на Юстинияна и стжпването на престола Тиверий Победоносний, проклетий славянски народ се яви и завзе всичката Еллада, околностите на Солун и всичка Тракия. Те завоюваха много градове и крепости, опустошаваха страната с огжн и меч и господствуваха там сжвжршенно свободно, като у дома си".

Това се продължавало четири години до като императора воювал с персите. Техните грабежи се простираха до самата вжншна стена на „пжрвопрестолния град". Всички императорски стада станали техна плячка. „Па и до днеска те живеят без страх и без грижа вжв имперските провинции, като грабят, убиват и горят. Те сж се убогатили достатжчно, имат злато и сребро, цели стада коне и много орджжия. Научили сж се да воюват по добре от Римляните"

Против тия унославяни *Тиверий повикал на помощ Аварите*, които на радо сжрце се вжзползвали от случая да си отмжстят на славяните и унобжлгарите оттатжк и отсам Дунава.

След като минали през Сингидунум, днешний Белград те се впуснали вжв своите лагери в Авария.

Император Маврикий, предшественник на Хераклия, добжр дипломат, не се противи на нашествието, или вжзвржщанието на Келтославяните, Или Уните от Кенния и Македония.

Хераклий, син на генерала сжс сжщото име, е роден в Едесса, или *днешний Воден*, гдето баща му дошел от Кападокийската област. Голем военачалник и красив мжж, той завладел сжрдцата на сжвременниците си сжс своите победи над Персите. Като сжвременник на двама великани — *Хозроя Персийски* и *Мохамеда*, той поразил в редица боеве и двамата, като в ред сражения изтикал Хозроя и генерала му *Шахарбарц* от Иерусалим и Палестина.

---

*) Тези князе на пет жупанства, според разни източници, сж били:
1) *Котраг, Кетрадос.* 2) Кувратос (Кувра. 3) *Батавйа* или Батаул.
4) *Алцеко*, който замина в Вендската марка.
5) *Маврю*, или Маврициус, син на Мунда
6) *Исперих.*

Пжрвий от тех, който е остал в земята, в която царуваше Баламир — господаря на уни и готи, носи титлата *Готрик, или Котрак*—Готски рикс.

Вторий е Кубрат, третий—Витол, или Батбайл, на името на Авитохола.

Третий е Алцеко, четвжрти — Маврю и петий — Исперих.

Тука става явно, че баснята за Куврата, като баща на Исперихa, живущ при Волга пада от само себе си, защото Куврат се явява сжс титула *Кетродос — Гетски богодарован дукс* и почти с години преди Аспаруха в Македония 584—642 г.). в която живел, като сжюзник — faederatae gente — на Императора Ираклия и неговите деца.

Чрез *Евталита Теодора* — негов брат, той отне от Хозроя честния кржст, на който бе разпнат Христос и който кржст Шахарбарц, генералисим на Хозроя, бе отнесал от Иерусалим. На 14 Септември 628 година този кржст триумфално бил внесен в Цариград,

Патриарха Захарий и папата Онорий направили литии по случая.

В туй време на Християнско тържество Хераклий получава знаменитото писмо от Мохамеда, в което му пише; *„стани Мухамеданин"*.

Понеже Евреите се беха обявили в полза на язичниците и в Ерусалим откупиха от Хозроя Персийски 8000 християнски пленници, които изклаха с ржцете си, Хераклий в сжюз сжс Кубрата, вожда на Бжлгарите и Дагоберта — роа, или крал на франките, *обяви общо гонение против Евреите*. Последните избегаха в Арабия и от тогава до сега изпжлняват дадената си клетва да защищават Мюсюлманството.

Мартина, втората жена на Хераклия, беше джщеря на сестра му.

Пирус беше вардача на Императорското сжкровище, а Кир военачалник.

На смжртний си час Хераклий повикал пжрвата си жена Евдокия и втората — Мартина с техните деца, на които завещал дружбата с Кубрата, патриция и Каняса на Бжлгарите.

Той биде погребен в храма Св. Апостоли до гроба на Констант. Велики, до Юстинияна.

За една скжпоценна златна корона, с която бе заровен Хераклий, син му Константин кощунственно одрил гроба на баща си. Народа, уведомен за това светотатство, детронира Константина и оничтожи целата династия чрез скопяване и затвор.

Според *Исидора Севилский* кжм 600—615 години европейските провинции на Източ. Р. Империя били заети от Славянобжлгарите.

Кжм 597 г. се вжзбунтували Славяните в Македония и 5000 души от тех нечаянно се явили пред граджт с големи военни сили и захванали обсадата сжс железни тарани, с джрвени каменометателни машини и разни други металически снаряди. Тези нападатели сж били от ония племена, за които говори Иоан Ефески, че населяват Тракия и Македония.

Кжм 628 година унобжлгарите се побуняват за гдето гжрците в Солун убили княза им Маврю, другар на Кубрата, когото беха подмамили и назначил за комендант на града Солун.

Приемника на Тиверия, Маврикий се прочул сжс своето коварство спрямо Бжлгарите в Дакия.

Той изпрати там войводите Приск и славянина Татимир, които нечаянно нападнаха правнука на Атила и внук на Бледа, — Мунджук, наречен на името на стария Мунджукус, когото заловили в време на гуляй и заклали.

Веднага след това Славянобжлгарите се организирали, потеглили и заплашили Цариград. [1])

Приемника на Фока, евталиот, или бел ун от Кападокия, преселен в Воден, още от детинство, завжрзал нечувана дружба сжс сжнародника си Кубрата, Княза на Бжлгарите, живущи в Македония и Тракия.

Но понеже Гжрците с вероломство се опитали да го убият при Хераклия, той не се противопоставил на нападението на Аварите през 626 година. Повикан, обаче, против тех от Чехския Княз *Сама*, той ги нападнал и изгонил из земята си.

Само обединил под своя власт Панонските Цехи, Гепиди, Бжлгари и Алпийските славяни край Левендия. С огромна и добреорганизирнна армия той разбил и франките, както и Аварите.

Пжлното освобождение на славяните от аварско иго требва да се отдаде кжм 626 г.

В 629 год. се явява пжрвия разрив между франките и княз Самò.

Дагоберт бил крал на франките, в 629.

Той като сключил сжюз с Хераклия, Визант. имератор, отворил война на Славянобжлгарския княз Само за гдето неколко френски тжрговци били разграбени и убити от западните славяне. Дагобертовий посланник *Сихар* поискал удовлетворенин, което като не получил, уптребил заплашвание. Само дал заповед да изгонят Сигиберта.

Дагоберт сжбрал три армии против огромната империя на Само: Лонгоборди и Алемани потеглили в Хорутания, Австрийските войски — против Б*оихемия*, а главните сили на франките, с подвластните тем и поробени славяне — кжм Б*огастасбург*. Тука след, тридневни битки, франките потжрпели сжвжршенно поражение. Голема част от войската на Дагоберта паднала на поле брани. Следствието на тая победа било това, че Дерван, княз на Лужицките сжрби, отхвжрлил игото на фран-

---

[1]) Кжм това сжбитие се отнася и сжобщението, Chronicon — а на „Marii Episcopi, който под год XIV пише за Ираклия:

„Hunni murum longum interrumpentes et od moenia Constantinopolis peraccedentes cum praedicto imperatore, mutuo, in muri stante cooeaquuntur . . .

киτе и се обявил независим, като влезал в сжюза на славяните „уни“ (обединени — унйу)

В това време именно славяните почват да се наричат Бжлгаре, или Болгаре.

Бжлгарите, скарани с Аварите, преди тая война, молили краля Дагоберта да им позволи да се поселят в франция. Краля, като се научил, че големи кервани от бжлгарски бежанци навлезли в Бавария, дал им позволение да презимуват в Бавария; като обещал да положи просбата им на разглеждание от французкия народ.

Една нощ, обаче, по тайна заповед на Дагоберта, обявила се и почнала обща сеч на Бжлгарите: мжже жени и деца. От забегналите 9000 се спасили само 700 семейства, които пристигнали в днешна Сев. Италия — при *сродните тем Славяни в Вендската мàрка.* Те били приети там по настоянването на Само, защото местото, от гдето избегали, било още под властта на Аварите и сжседно с Франция.

Само царувал над Славяните 35 години и простил кжм 662 год.

Латинските летописци наричат славяните Bulgari и дават да се подразбира, че войната против Само не е произлезла за избиването *фр нските тжрговци*, а заради избиването на 9000 души Бжлгари, тжрсивши подслон в Франция от Аварите и че избиването на „тжрговците франки“, *гостите*“, както ги наричат славяните, „Словаци“ — е било дело на *репресия*, сир. вржщание око за око и зжб за зжб, по стария завет.

Сждбата на Алцеко

Под лето 628 Хрониста на франския крал *Дагоберта* казва, че Алцеко с 10,000 бжлгарски семейства го помолил да му позволи да се засели в джржавата му, нещо, което той позволил; но през зимата потайно издал заповед за избиването им. Само 700 семейства се спасили.

Под година 629 *Павел Дякон* пише:

„В това време Бжлгарския войвода на име *Алцеко*, който бе напустнал своя народ неизвестно по какви причини, мирно достигнал до Италия и отишал с целата си войска до краля Гримуалда, от когото поискал позволение да се засели в земята му и че ще му бжде верен. Гримуалд като го изпратил при сина си Ромуалда в Беневент заповедал му да определи жилище на *войводата* Алцеко и неговия народ. Ромуалд ги заселил в Сепинум, Бовианум и Изеррия, които тогава били пусти. Алцеко изменил името и титлата си и вместо *вожд* (воевода, дукс) започнал да се нарича gastaldius — управител. Бжлгарите и до днес, макар и да говерят на Латински не сж забравили никак собственния си язик.“

От гореприведеното свидетелство се вижда наново, че водителя на Бжлгарите носил титла *вожд*, *дума славянска* и по произход, и по етимологи, а народа, който бе запазил языка си до края на миналия век, до скоро, по сведения на наши офицери, свжршили в Италия (Подполков. Пиринski) сж запазили много думи от слаянски язик и нито една туранска, или поне череминзска. Топонимията на селата им, която стана известна след форсирането на Изонцо по телеграфните сжобщения на местностите, дето се разиграхе последните боеве на Всемирната война по Итал. фронт, накжм Северно Изонцо, дадоха имена на села и вжрхове: *Старо Село*, *Мало Бжрдо*, *Горица и пр*, а в говора са се запазили думите: тато, цица, люди и пр.

Всички тия данни, които можат да се проверят в наши дни, ще установжт ноторно, че и Алцековата орда не е била *туранска*, а *славянска*, защото Туранците останали в Черна, или *Паля Вулгария.*

По този случай Павел Дякон пише:

„Като не можли да се споразумеят относително това; от кой народ да бжде династията, в 629 година Бжлгари и Авари се скарали, сбили и разделили. Бжлгарите, които не могли да тжрпят Аварскэ господство, се отправили кжм Франция да искат земя от франкский крал Дегоберта. Той ги посжветвал да останат и прекарат зимата в Бавария, но тайно дал заповед на тамошните си войски да ги избият до крак. Една нощ, това било срещу Коледа, Баварците се нахвжрляли и избили до 9000 души от Бжлгарите, а другите, които сполучили да избегат, се заселили при *Ви: нидските* Славяни, Esclavoni vinides.

По случая Aimoin в „De gest, Francorum“ I, 4. c. 24 пише между друго:

Ille hicmatum eos in Bojoariam dirigit donec cum amicis deliberaret, quid de eis ageret“.

Винделичи в случая сж Винделичските Келтославяни, които заедно с Астинги и Хастинги се заселиха в Байол.

Спасените от вероломството на Дагоберта Бжлгари, придружени от други, под водителството на вожда си Алцеко, както знаем, се отправиха до Венедските славяни, като поискаха от Гримуалда да се заселят вжв Венедската марка и той им отстжпи окржзите: Сепианум, Изерния и Бовияна, която отсетне те, Бжлгарите нарекоха Бояна (Lebeau XI, 343)

По случая Павел Дякон (Paul Diacre) пише:

„Bulgarorum dux Alzeco nomine, incertum quam ob causam a sua gente degressus italiam pacifice introiens, cum omni sui ducatus exercitu.

Alzeconem mutato dignitatis nomine de duce gastaldium vocitari procepit"

„Алцеко като се отказа от званието си Дук, вжзприе италиянския титул Гасталди и така почна да се нарича.

Това сжбитие по Павла Дякона било в 667 година.

От горното сжобщение се вадят следните логически заключение:

Бжлгарите немат нищо общо с Аварите и предпочитат френско господство пред туранско.

II. Венедски и Винделически славяни приемат Бжлгарите като свои едноплеменни и еднокржвни братя, а *полатинените уни Бургунди* вероломно се опитали да ги изтребят.

В случая голема роля е играло за Бжлгарите преданието за техното сродство с ундо-Бургундите и Вендсславяните.

III. Бжлгарите нарекли Bovianum, което значи говедарник — *Бояна*, чисто славянска реч.

IV. Бжлгарския вожд в случая се нарича Ал-Цех (Народа Сце и Цех у Египетската пирамида на Менкера) и титула му не е като на турано-Аварите *Каган*, а *Дукс*, както и цитираните наши князе в Gesta Ungarorum"

Относително Алцековите Бжлгари *Жанон* забелезва: *„Тези Бжлгари вжзприеха язика на страната, Италия, в кжсо време, без да изоставят своя идеом, с който си служеха отпосле още джлго време и така сждействоваха за разваляието на латинския язик, повреден и без това от примеса на лонгобарски речи."*

По преселението на Алцеко, Guerin Sangeon, по данни на Шлюмберже, пише;

„Алцек повел своите хора кжм С. Италия и разположил своите шатри в *Пента* — Пола на Равена. Неговата история е твжрде тжмна. Знае се само, че се е борил в редовете на Ломбардите (в 681 година), после е взел участие в войната с Византия.

Той принесал такжва голема помощ с своите войски, че получи в знак на благодарност да се насели в Беневенд. Неговата малка васална джржава не запазила никакви вржзки с Бжлгарите в Панония и тия край Дунава.

Тези Беневендски Бжлгари изгубиха постепенно националността си и се латинизираха.

От сведения на римските летописци се знае, че Алцеко се е сражавал като шеф на Ломдбарските войски притив Византия в 681 година, след което добива право на поселение в долините Пентапол на Равена.

„Неговата малка джржава, казва R. P. Guérin Songeon — не запази вржзка ни с Бжлгарите в Македония и Мизия, ни с тия в Панония и лека полека се латинизира окончателно.

Християнството в Тракия и другаде.

В историята на човешкия напреджк християнството заема пжрво место като стимул и двигател на прогреса, а по отношение понятието за равенство между класите, то може с пжлно право да се нарече пжрвоначален източник за сжстрадание кжм близкия, за социална правда и равенство пред човешките и божественни закони.

След религиите на политеизма и абстрактните, сир. отвлечени вервания на Зороастризма, то иде като едно божественно откровение за пжтя на изкуплението на человеческия род от робството на егоизма и суровия меркантилизжм: а физиоложките филосовствования на Сократа, Платона, Плотена и другите философи, рожби на гржцката школа, сж пред него като лутаници пред настжпвающата заря.

В древния мир понятиего за религия беше неразделно свжрзано с понятието за джржава. Всеки политически сжюз имал своите богове, отжготявали неговото сжществување и се ползовали с поклонението на неговите членове. Римляните наричаха religio неразторжимия сжюз между общината и боговете — покровители (от глагола ligare — връзвам..,

Тая свржзка била сжпряжена с ред церемонии, при които се принасяли жертви и давали оброци.

В арамейските религии, предшествовавши Иудейска религия (от намерените разкопи в Ирихон), се установява, че на боговете сж се принасяли и малолетни деца.

В Тракия и остров Лесбос имало градове и реки *Аризба*, пред които ставали свещенните аризвания.

В Рим покрай Юпитера, Минерва и Юнона, имало богове на *целомждрието*, на *верността*, а имало и бюст на един отвлечен бог, Aius locutius — бог на говорението, Святи Говорник.

Нему бил вжздигнат паметник след Галската катастрофа (390 г. пр. Р. Христово) заради това, че не могли да го разберат и спасжт Рим . . .

В Атина имало статуя на *„Незнайний бог"*, когото взел за мотто апостол Павел кжм гражданите за да им открие *„Знайния Бог"*.

Покрай Озириса Египтяните имали редица други божества, полубожества и бесове. Иудеите единственни познали истинския Бог

в една епоха доста отдалечена, без да сливат понятието за Саваот с това за царя, както направил *Хамураби* с Шабата (Саваота) и Мардука.

До появяването на Християнството Рим не познавал форменна гонитба против религиите.

Но онова, което е най интересного в случая, който ни занимава, то е, че в най отдалечената епоха, V в. пред Христа, Херодот ни открива, че *Тракийците вервали в безмъртието на душата и не признавали освѣн един Бог — Сам Бог Син* (Салмоксис) същия те наричали и *Бела Бога* (Богбелиаз, погрешно схванато).

Някои от Славяните, като Русите, например, вервали в боговете: *Перун, Вар, или Варун.*

Из между всички народи, подвластни на Рим, само един се не мирил с обожествлението на человека — това били Иудеите. Иехова не признавал никакви други богове, които падали в прах пред него. Бога император — Deus Sanctus — Pontifex Maximo — си остаял за Изрилтяните — человек.

Другите императори се отнасяли с високо презрение към култа на Иудеите. Само Калигула взел особни мерки против тех еднакво, както и против Християнизма.

В края на Нероновото управление Иудеите влезли в страшна борба с Рим, която се свършила с разорението на Палестина.

В недрата на Иудейството се зародило Християнството.

Монофизитството досетило триединнй Бог, Бога, който се открил на человеците в три лица — Бог отец, Бог Син и Бог дух Святий.

Иудея престанала да съществува, като дала живот на Християнството.

Апостол Павел изнесал Християнството из тесния кръг на Иудейския национализъм и обърнал проповедта за разпятия Христос и воскресший в третий ден според пророческите писания — в религия общочеловеческа.

„Нест ни римлянин, ни елин, ни Иудей, вси равни сут пред Господа“ — казал той,

Разрушението на Иерусалимския Храм дало живот на Християнството, което възкръснало из развалините на този храм, за когото Син Человеческий каза, че може да го възсъздаде в три дни. И така, наистина, след три дни, той се явил и *възобновил този храм в сърдцата.*

Положението на Християнската Църква в Римската Империя е обширна тема, за която сме определили особено место в тая история.

Тука тъкмим да изтъкнем състоянието на духовете, които е заварило Християнството,

Процъвтяването на Християнството в Тракия и Македония, еднакво както и неговото появяване тука преди да се развие в Рим и Палестина, благоприятната почва, която Апостолите Павел, Андрей и Лука намерили тук, пристигането на Матер Божия в Атонската гора — всичко това говори за едно духовно състояние, благоприятно за новото учение.

А това е обяснимо само с заселването на някои от *Израилевите Колена* в Македония, гдето съ основали градовете като *Ресен, Сарда, Верея*, които най-живо и велегласно ни говорят за библейската топонимия на Палестина и Лидия, или Назорея.

Десетте Израилеви колена, които предвождали Келти, Гети, Хети, Моски, Сапорди, Азарияни (Хазари) и други Кимерийци (Караими) здраво съ държали пятокнижието Моисеево без тълкуванията му, които съ се породили в Халдея и Вавилон само след техното заминаване и съ били усвоени само от двете остали там колена — Иудиното и Левитите.

Тия израилеви колена, смесени тука с гети, или Скити Славяни, още преди Христа, съ образували една смесица от религиозни вервания от Зороастризъм и култа на Митра, като запазили монофизитството, или единственото естество на Бога.

Самия факт, че Зороастр бе предрекал появяването на един месия под името Сао-Сиян, който ще съди живите и мъртвите, идеше като един благоприятен алияж за Израилевите отшелници, които очакваха тоже пришествието на Месия. И когато апостол Павел се яви среди израилтяни и славено-гети тракийци и им съобщи, че този Месия е дошъл, възвестил новото царство и го запечатал с тридневното си възкресение, тия, които мразеха от душа елинския политеизм (многобожие) и римското боготворение на императори и цезари; тия в Тракия и Македония, които в името на Сам-Бог и Саваот се отказваха да се покланят на идолите елински, дело на ръка человеческа, възприеха благовествието с радост, образуваха първи църкви и епископства и почнаха открито да се организират и поставят догмите — основите на християнската религия в Цариград, Сардика (София), Ефес и Халкидон.

Тракийските Шкеи и Македонските Бригари (Скаи и Бриги) заедно с придошлите келти и хазари в разтояние на неколко века се слели и образували нещо общо в верско и административно отношение. На това движение услужила *гетската династия от Моравг* и *Керавнийската*, или оная на Амината Македонски,

Иудейството пжрво изпитало ударите на Римский Понтификс. Главний жрец — Pontifex Maximo, поискал общо поклонение на римските богове...

Разрива дошел не само между джржавната религия и Иудейството, но против всичко старо.

Подложено на гонения, Християнството джлго време било заставено да се скрива от взора на римското правителство, под мантията на Иудейството, религия позволена. Sur umbraculo religionis licitae, както се изразява Тертулиян; то джлго време прозябвало. Времето на Кесаря — Артист Нерона — най-растления и най-покварен от римските цезари, се ознаменовало като епоха на най-свирепите гонения против Християните. Тех ловили, измжчвали, заставлявали да се отказват от Христа, и при отказ — хвжрляли на зверовете, разсичали на колело, или поливали с смола, привжрзвали на колове и горели, като машали.

Пжрвото Християнсво се явило в Витиния, Кападокия, Македония и Тракия едновременно. В Берея — Стара Загора се споменава епископ назначен от апостола Андрея Пжрвозваний.

Понеже числото на Християните постоянно се увеличавало, Плиний, Римски Историк, бил изпратен от Траяна да разузнае подбудителните причини на това таинствено учение, защато Иудеите и гжрците клеветили Християните, че се кланяли на магарешки глави, правили магия и прннасяли забранени жертвоприношения.

Плиний, който отишел в Витиния с особни пжлномощия на Траяна, в писмата си до него опровергава тия злоязични донесения

Плиний след запознаването си с Християните се убедил в техната невинност.

Но Траян заповедал: да не се тжрси кои сж Християи; но ако постжпят против тех доноси и обвиненията се потвжрдят, то требва да се наказват. Да се опрощават само ония, които се откажат от своя бог и се поклонят на нашите богове. Без писмени обвинения да не се сждят".

От това време насетне почват наказания на отдални християни, които не желаят да се откажат от своя Бог.

Особното настроение, което предизвиквало очакването близкия конец мира и второ пришествие, поддржало и подхранвало етусиязма сред мжчениците.

Атинския философ Аристид преставил на Императора Антонина Пия една антология, нмевша за цел да обясни Християнството от точка зрения на Атинските философи.

Понеже „Културний Рнм" немал гробища за долните класи, а почиващите от тех се прибирали заедно с градската смет и хвжрляли в една обща яма, или ров, то изникнали *„погребални общества"* — „Collegia funeratica". Християните се организирали под формата на тия погребални общества, а простите плебеи и язичници проджлжавали да ги хвжрлят в общите ями, или „puticuli".

Още от времего на Апостолите се почнало общението на Християнските общества и цжркви и постепенно се породила идеята за общите, или вселенски сжбори, в които се обсжждали общите догми.

В III в. под Христа язичеството се отживело като религия. Нов дух проникнал в него от Персийско — Иранский Изток и Мала Азия, от гдето войниците донесли Култа на Митра, бога — Слжнце. Най големи последватели тая религия имала среди армията, но в борба с Християнството, то му отстжпило поради липса на идейни стимули. Елиогабал донел статуята на Митра и сам в иеротическите одежди на вжрховен жрец, се опитал да наложи тоя култ в Рим.

Имп. Александжр Север сжбрал в своето капище всички земни идоли, заедно с изображението на Моисея.

Настжпилите нещастия за Империята се тжлкували като отмжщение на боговете, на които Християните не отдават поклонение. Почнали гоненията, които достигали своята апогея през царуването на Диоклетиана.

Преследванията *повишили уровена на християнската нравственост, отблжсвали слабите, сжздавали живи идеали за настроението*, скрепявали солидарността на отделните общини, давали сжзнание за единството на Цжрквата. Така из гоненията цжрквата излезла пò силна, като се очистила чрез изпитанията, закрепнала цжрковната организация, порастнало значението на епископството.

Аврелиан, в втората половина на III в. като се научил, че Антиохийския епископ Павел Самосатски сее ерес в новата религия, повикал римския епископ за да вземе мнението му и когато „папата" се изказал против Павла, Аврелиян дал заповед с военна сила да го отстранят от там.

Последното, най ужасно по своята жестокост гонение било това, организирано от Диоклетияна (303 г.) Галерий (310 г.) и Максимин Дайя (313) били последните приложители на ужасите против Християните.

Едва когато *Константин Велики отстранил Максенция, а Лициний Максимина Дайя*, християнството отджхнало. Двамата властници се срещнали в *Медиолан* и по общо сжгласие

вѫзвестили свободата на религията, свобода на всички религии за всички поданници на Римската Империя,

Цѫрквата в този период (330 — 340 год.) представлявала мощно учреждение, обхванало целата Империя, имевше своя иерархия, свои капитали, свои вѫтрешни порядки.

В свръзка с бунта на Виталияна, водителя на православните „Бѫлгарокатолици," който си бе поставил за мисия защитата на правата Христова вера [против еретика — император, последний почнал сношения с Римския папа Хормезд, заевши папския престол в 515 година, съвременник на Теодорика Велики. Анастасий изказал готовност да свика нов вселенски събор в Ираклия на Пропонтида.

Това свое предложение той повтаря до Папата в писмото си от 12 Януарий 515 година. Папата се отзовал с пълно удобрение на това предложение и с разрешението на Теодориха отправил в Цариград своите легати:

Епископа Тицински (Павианский) Еннодий, историка, Еп. Фортунато, пресвитера Венециански, Дякона Виталия и Нотария Гиллария.

Инструкциите, дадени от Папата, били:

Признание Халкидонский събор и томоса на Папа Лъва, Анатема на Нестора, Евтихия, Тимотея Елура, Петра Кнафея, Монга и Акакия.

Вѫзвръщание от заточение на всички епископи, а особено тия, за които се застъпвали Бѫлгарите на Виталияна: Македония и Флория Флавияна.

След дълги съвещания Анастасий вѫрнал папските легати със едно писмо, в което оспорвал на папата Илирия.

В 516 год. Анастасий повикал при себе си епископите на Лихнида (Охрид), Ниш, Сардик Никопол и Павталия за съвещание, което до нищо не дошло и двама епископи: Алцис Никополский и Гайан Нишкий умрели в Цариград, отровени от Анастасия. Избраний нов епископ Никополски — Иоан влезал в сношение с Папата, който му изпратил „правило вери" — Regula fidei. —

В това правило вери се потвърждавала истината, че Римската Цѫрква винаги е пазила верата без петна — immaculata religio — девствена вяра. Нишкий, Сардийский, Лихниски, Никополски и Рамезиански (Пиротски) епископи остали верни на Рим.

Дошлите в 517 г. папски лагати с Енодия воглаве на събор, били повърнати от коварний Анастасии със военен ескорт от кораби до Теодориха.

През времето от V—VIII в. — Ний вижаме Атила да води с войската си проповедника Аскет — свети Лупу, който да се моли за здравьето на армията му. Среди Бѫлгари и Бургунди се подвизавал Свети *Север*. Мортаг се подписва:

„*Райтаг от тута Ивиге*" — което значи: *Велик жрец над вси вѫзвишен.*

Маломир, подобно на Крума и Мортага, носи титула: *ек теу Архон — от Бога княз*, а не като Светослава Руский княз, който се кълне в Перуна, Бодега и *Дажбога* . . .

Бѫлгарите в десетте Бѫлгарии, през които съ минали, съ се кръщавали: При Сергий и Баку, при Грод, при св. Севера, в Далмация като Кровати в 675; от Рим —при цар Буза, при Михаила на Брегалница, с унохерулский цар Грейтес, или с Кубрата в 612, след землетресението, което бе на 20 Април 611 година. Най-после, те, които имаха между себе си предания за проповедите на св. св, апостоли Тадей, Андрей, Лука и Павел, ходили дори до Козарите; които държаха спомена за Сардикийския събор, в който техните епископи — Арияни се отцепиха и отидоха да заседават отделно в Пловдивското Чепеларе, не можеха да търпят между себе си *славяне и узи язичници*, които цар Порис, или Михаел, покръсти със свещениците от Рим, начело на еп. Павла и Формоза — 865.

Кръщение на Бѫлгари от Византия в 866 не е имало, а има обращение на Пориса от Рим — към Цариград, нещо, което предизвика и цѫрковний събор в него време.

Това обращение станало поради *Хятх — вейти* — Headd't weyty — тежък глад, както са пишат всички повествания от него време.

Християнството среди Скитобѫлгарите става известно на цел свет в III. в.

При *императора Валента* още, по Созомена, ни става известен епископа *Бретаний.* Цѫрковний историк Созомен разказва за него, че бил най-любимий среди своето паство — Скитите — които отпосле се явяват под името Бѫлгари. Гетите Тракийски, или скитобѫлгарите до толкова любили своя епископ, щото императора *Валент* не посмел да предприеме нищо против него като ревностен противник на Арианството. А Скитите били нужни Валенту за да отбраняват империята от северните Варвари. Епископ Теотим, втори негов наследник, бил по народност Скит, сир. Бѫлгарин. Блажений Иероним дава добри отзиви за неговите съчинения.

Към това време се споменава и за Ремезианский, или *Пиротский епископ Никита*, за когото Епископа Нолански Павлин казва, че утвърждавал християнството среди *Бесите в Родопите, Гетите и Скитите* със своите голями овчи кожуси, среди Даките отсам и оттатък Дунава:

Et sua Bessi nive duriores
Ad tuos tatus Scytha mitigatur
Et sui discors fera te magistro
Et gettae currunt... et uterque Dacus...

В Сардикийския Сжбор през 374 г., свикан от епископи, подвластни на Папата, акта Сардикийски подписали епископите на Дио-Паладиос, Геронтий от Берое-Бер; Бассу от Диоклетианопол — Хисара; Евагриос от Хераклия, Леций от Солун, Порфирий от Филипи до дн. Драма, Скопский и Сардикийский Протоген, Нишский Гауденций, Калвус от Кастра Мартис и др.

Ариянския акт, изработен в Чепеларе, подписали:

Епископите: Антаий от Бизия, Демофило от Береа — Ст. Загора, Ефтихий Пулпудавски, или Пловдивски, Северус от Кабила, или Ямбол и Тимотей от Анхиало.

(Decretum Orientalium Arianorum-Созомен)

* * *

Следи от старобжлгарската религия.

Две хиляди години преди Христа в древнята Арийска Бактрия се явил един свжрхчеловек на име Зарасутра (Заратустра), който почнал да проповедва двуединий Бог:

Ахура Мазда — Бог Отец, *Зарасутра* — син человеческий и *Саосиян* — дух месия, който ще дойде преди второ пришествие.

Ангра Майна, или Ариман е името на злото начало, или Сатанаил. В случая дуализма на Зарасутра в известни случаи поставя Ангра-майна като равен противник на Ахура Мазда.

Обвинен в магия Зарасутра бил приведен пред царя Вистаспа (син на Урвата — Аспа) и с благовествие, или *Авеста* в ржка бил принуден да прави чудеса пред магите, за да ги убеди в силата на своята религия. Изглежда, че Вестаспа се убидил в божествеността на новото учение и го вжзприел, но Зарасутра бил убит от един турански войник[1])

[1]) Появяването на Туранците в *Медия и Хурайя*, или Ария обикновенно се отнася кжм времената на Дария и Вистаспа. Последний праславянски, или чисто Медозендски цар *Фравжртес* бил разпнат на кржст от Дария след поражението му през 518 година преди Христа.

Неговите поданници в Екбатана, като видяли сжс очите си разпятието на този своя образцов по доброта цар, почнали да се изселват по разни страни на запад.

След поражението на Фравжртес Дарий взел на Запад, а баща му Вистаспа покорил Хиркания и Маргияна.

Известни етимоложки и обрядни следи от Зороастризма у наший народ сж се запазили и до наши дни, нещо което свидетелствова за нашето далечно Зендоарийско потекло. Така напр.:

Фравжрши — значи Сжвжршенний дух.
Мжзда — мжст, мжстовжздател
Анàгра — безгранична
Амрйта безсмжртна
Раоса — Разсвет
Видйя — провйда, сжзнание.
Сававйста — всечиста.
Амеса Спента Всеместно свята.

След покорението на Балкан. полуостров Дарий станал господар на следните 23 джржави:

1. Парса, или Персия.
2. Елам с столица Суза.
3. Вавилон, или Бабилус — Халдеа.
4. Атура, или Асирия до планината Загра.
5. Арабейа, или Месопотамия, древний *„Топляш"*.
6. Египет, или Мудрайя.
7. Киликия, или Чиликия, *Кимрияните до Евксинос Понтос — Черно Море*, и Киприотите.
8. Уния, или Яуна: Мидия, Кария, Памфилия — в Мала Азия и Еолия, Беотия, Ионя и Дория в Европа.
9. Мизенийска Мизия, в М. Азия (гр. Спарда)
10. Мидия
11. Армения
12. Катпатука (Кападокия) от Таурус до Черно Море.
13. Партия и Иркания.
14. Заранка.
15. Ария (Харайва).
16. Уваразмия (Коразмия).
17. Бактрияна.
18. Согдияна.
19. Гандара, Гандария
20. Сака, или Саци, Саките, Скитите.
21. Сатагия, или Татагу, в горния басеин на Хелменд.
22. Хараувати (Arachosie).
23. Племето Мака, което живело на запад от Каспийско Море и езерото Урумие.

Всека от тия области се управляваше от един васал от името на персийския цар.

Вжв тия джржави за пржв пжт туранците, или днешните турци се явяват като наемна войска на Персите, а после и на Арабските Абасиди. В резултата и от двете тия династии те отнеха престолите и се обявиха за господари на цяла Мала Азия, като бутнаха всички дотогавашни култури без да сжздаджт една своя...

В религиозно отношение те стжпкаха Митрацизма, Зароастризма, Сабатизма, Юдеизма и Християтизма, потопвайки цели три континента в кржв, огжн и сжлзи. Смжрт на Културата, огжн на Александрийската библиотека.

Магите, или духовниците, облечени в бело одеяние, с златни корони на глави носили святото причастие или *Кóма* (днешното комка) в златни потири на главата. С него причащавали болните и осждените на смжрт. Сжщата кома носили и в процесиите за измолвание на джжд... Магизма, обряда на бендидиите, баенето, Русалката, Коледата и целата оная редица наши предания и обичаи, които отличават бжлгарския Фолклор, високо говорят за нашия зендски произход, примесен с келтотракийски обичаи и вервания.

Следи от туранизма намираме само в Дели орманский оазис, който нито е дал, нито е заел нещо от бжлгарите, а е останал самобитен тжкмо тжй, както сж останали самобитни и чузди нам турците — турани в продължение на цели пет столетия. Те дойдоха, като че ли за да докажат на Историците, че за спойка и сливане между турците и трако-славяни и дума даже не може да става.

Прокопий, като разправя за обичаите и селищата на славяните казва:

„Тези две племена: *славяни и анти*, не стоят под владичеството на един човек, а още *„от старо време"* живеят в народовластна джржава и не познават освен един бог — гржмника, и вервят, че само той е господар над всичко. Те му принасят в жертва бикове и други жертвени животни".

От горната вела бележка на Прокопия се вижда, че Антите, които беха племе, що навлезе в полуострова с Либертéма и Баламира (от дето е било изгонено по рано) е принасяло курбани и имало култ еднобожески. А знайно е, че принасянаето жертви на определени дни, на Календите, бендидиите и пировете, е обичай трако-зендски, и сжществено верую на Друидизма, който папите сж преследвали векове под ред като бжлгарски.

А Друдизма е Маздеизм, сиреч дериват от Зороастризма на праславяните и праарийците Зенди.

Херодот на неколко места в своите бележки за походите на Дария, пише, че *траките и гетите вервали в безсмжртието на душата.*

Исперих.

Исперихъ держа 61 лет Родъ ему Дуло. А к летъ емоу ке Герени Алемъ (Verening allem) общо смешение.

Името Аспарух, разгледано етимологически, не е от европейските ветви на индоарийското дърво.

За щастие, обаче, български княз, или цар под името *Аспарух* Българската същинска история не познава.

В царственика на Попова, както видехме от главата „Курт — Кубрат“ — нашественника — княз се именова *Исперих*, а не Аспарух.

Ний, обаче, ще разгледаме етимологически и едното и другото име и ще се постараем да обясним причинната връзка между тия две имена.

Аспарух, като име на Етиопски, или Мероийски цар, се среща в Мерое, между Абисиния и Египет, близо до исторический Карнак. Той е от династията *Богорис*, или Бокенрау, царувавша хиляди години пр. Христа, а за *Асиаруха*, според *Сайса* и *Грифита* — около 600 год. преди Христа. От него съ намерени храмове в Мерое. Богорис, като нашия Борис, на старо време се опътил в един монастир на Озириса, гдето и умрял.

Аспарух на египетскомероенско наречие значи *Истарпту* — пратеник на Истар, богиня Истарта, а не Дунав — Истер...

Аспа-рих на зендски-медийски значи *Боговдъхновен княз.*

Исперия — се нарича Испания до II в.

Исперих — Хелвецски княз

Есперія — на гръцки *Надежда.*

Аспартос — диво нящо

Асперигос — Асперж

Аспавенд — на персийски значи главнокомандующ, което от после се измени във *Шахарбарц* — Шахски Шопар

Весперам — на язика Пехлеви значи *Висперед.*

Роах — Елохим на староевр. язик — Дух Божий.

Рух — на Арабски значи *Дух*, *Руханй* — *духовен.*

Аспарух на турано османско наречие нема никаква смисъл.

Усперих на херулски значи *Княз-Вечерница*, *Пътеводител.*

* * *

„*При сем же цари* Константин) — не обяснава, обаче дали Константин Велики, Констан-

тин Погонат, или Константин Брадати) *Бжлгарский язик прешедъ и отъ своеплеменихъ залжчився, въселисе в Варне, в Хлжмово и Горах.*

"„Цар же се услишав, съ кораби вои отиде на ни. Блжгаре же с внезаапя видевше се и своимъ отчааша се спасения въ нѣкоа твжрждж прибѣжааятъ и себе оградйша. Гржкомъ же не можаще бранъ съставити, съ ними хлъмовъ ради и мѣстная твжрждж (твжрдина, крепость) разгръдеся сквжрний онъ язикъ, приключи же ся и цареви ногоааше злѣ пострадати и в Несябръ возвратити ся, поржчи воеводам блазнь и слово сотворити и тако мъстия нѣкаковаж извабити ихъ вънѣ; нж коннаа войска, царѣ мнѣвше бѣжаща, бѣга ся ятъ никому же гоняще ихъ. Блъгаре же се оузревше, погнаша ихъ въ слѣдъ и многи съсѣкоша".

„И отъ толи прѣшедъ и поселився прѣша и поселишася;темъ и принужденъ бивъ царь смирится съ нимъ".

Симеонъ Метафрастъ, Логотетъ и Леонъ Граматикъ, прѣводъ на Български в XV в.

Бжлгарски източници за Аспаруха.

„При Анастасіе цари начаша Блгаре поемати земя сия, прешедше у Бъдинь и прежде поящж Охридскжя земя и посемъ сия земя" вься

„Манасиева хроника" V в.

В Московската патриаршеска библиотека това сжбитие е предадено в ржкописа така:

„И прьжде начаша поемати Долная земя Охридская и потомъ сия земя въся"

„Присемъ Костадинь цари ирьидошж Блгаре прьзъ Дунавъ и отяша Грькомъ земя сия въ немже живжтъ и до нинь. Разбивши ихъ прежде же нарицаше сж земя сия Мисія+ Много же бъзчисленни, сжще и сильни шжи сж странж до Дунавоу и онж до Драча, и дале и убо власи и сръбле и прочіи, въси едино сжт" „Монасиева хроника".

* * *

Важното в това сжобщение е, че бжлгарите били *безчисленни*, а не орда, и силни; те завладели целата тая страна до Дурацо и Охрида, а не само Малка Скития сир. Добруджа.

* * *

Ε'πείτα τουτων ό τρίτος Ἀσπαρούχ λεγόμενος, τὸν Δάναπρίν και Δάναστριν περάσαν, καί τον Ογλον καταλαβων". . . .

Theophanes, 357.

„Ογλον τῇ σφῶν καλούμενον φωνῇ καταλαβόυμένος. . . .

Nicephorus c. 34. патр, гржцки.

Романтичната легенда за Кубрата, заета от Теофана от предшествовавши го хронисти и приложена за Бжлгарите, продължава и за Аспаруха, който се явява един вид като причинна вржска и пострадавши от последствието на своето непослушание.

От между всинца братя, третий, нарицаемий Аспарух, като минал реката Днепжр и Днестжр, навлезжл в местото, което на техен (бжлгарски) язик се нарича Онгл'), Онглон" (Така е в кодекса на Ватикаиа, — в Palatinus и сборника Monacensis graecorum 391.)

„Четвжртий син Кубратов Батбаян, се поселил в Панония, която сега се владее от Аварите, казва сжщий гржцки летописец, патриархжт Никифор. Между туй в IX век Панония бе забравила отдавна Аварите, които Крум порази и разсели, а Панония присжедини кжм Бжлгария.

„Бжлгарите на Аспаруха се заселили на местото, което те на свои язик наричат *Онгл*, или Жгжл, казва сжщий автор.

След това встжпление Теофан счита за необходимо да каже нещо за страната и пжрвоживелището на *Уновундогундурите* Бжлгари, — Унитe и Бжлгарите според Никифора, които помества на североизточните брегове на Черно и Азовско море, там, гдето се намирала „*Стара Велика Бжлгария* (ἡ πάλαι καλούμένη μεγάλη Βουλγαρια).

След горното встжпление Никифор и Теофан, авторите на клишето за Кубрата, се впущат в един географически преглед на Стара Бжлгария, в която напжлно забжркват речните системи — тия от Волга с тия на р. Морава, от което следва, че Източника, от който сж черпили е давал за старо отечество на Бжлгарите и Кубрата: планината Верилла, пла-

---

[1]) Преданието за „Angle" у Антличаните и „Angle" у Бжлгарите предшествова и Прокопа и Теофана с техната басня за нашествието на *Аспаруха*, царь на Мерое, който си е умрел до днешна Адис Абаба и от когото Грифит откри цела серия от храмове.

Това предание е много по старо и от това за Кубрата, защото в VIII в. вече *Тут-товн, или Тут-Хун-Хунски зжбъ* — днешното Анхиало като се споменава като „зжбен град", то Ανχεελο не е нищо друго, освен видоизмененото келтославнско Ангело, или Жнгело, Онгелло, срещу другата древнобжлгарска, или келтославянска столица Урдо-Виза (града Виза,), днешнй Ат Лиман, на два часа пжт от *Несебжр*, (Нос Ибер, Нос Евра — днешна Месемврия), коя Гжрците измениха в Мисимвриос-полуостров. Там в крепостта Онгело, (които крепости Уните наричаха Мандри, Херулите — the loom, а зендите или Болгарите — Онгл), Ангжло — сж се разделили тия две предания между хората на Болга и ония на Брена (Болгари и Британи)

нинский масив Купис (Скопие) реките *Ипсанис* и *Мерувиус* — Морава (Астикитис, Псанис и Компсанис беха реки в Тракия, а Мерувиос, или Моравг — в Илирия — днешна Болгар Морава). Агатий, като говори за нападенията на Бжлгарите в V в. казва: *„за повечето хора беше неизвестно где се намира техната земя"*.

Патриарх Никифор Цариградски, който пише цели два века след това сжбитие, ето какво казва:

През времето на Константина, който бе умрел на Запад . . ., Кубрат, повелителжт на казаната бжлгария и на Котрагите, умрел и им оставил петимата си синове, на които завещал никога да се не разделят, а сжвместно да живуват, защото само така ще господарувят и нема да бжджт поробени от друг народ.

Като се грижели малко за бащинското си завещание, тези негови синове дошли до несжгласие, разделили се един от други, като се отцепил всеки един от тех сжс собствената си част от народа. И тжй пжрвия син на име Боян (у Теоф. Батаян) като запазил завещанието на баща си, останал до днес в праотеческата си земя. Вторият му брат, наречен *Контраг* (Готрик?) като преминал реката Танаис — Дон — поселил се срещу пжрвия; четвжртия, като преминал Истжр (Дунав) останал заедно с дружината си в Аварска *Панония*, която сега се намира под властта на Аварите, и става в сжюз с местния народ. Петия пжк, като завзел Пентаполис до Равена, станал поданник на Ромеите. Най-сетне — третия брат *Аспарух*, като преминал Дунава, поселнл се до устието му в местото, което на техното наречие се зове Ογγλων, — Жгжл.

На Бжлгарското наречие, обаче, думата *Онгл*, или *Англ* има това сжщо значение, каквото и на Англокелтийските гаелски и кимврийски, защото *англите*, или Англичаните, тоже водят своето име от местността Angle, което значи Ангжл.

С други думи, тази единствена реч „Ογγλον сжбаря целото псевдоисторическо градиво на филетическия и еклизиастически фанатик Никифора, който има тенденцията да ни извади за народ чужди на индоевропейското семейство.

Второто заблуждение, което се е зародило в всемирната летопис от хрониката на Никифора, това е името на Бжлгарския предводител — *Аспарух*.

Историята е в положение вече да установи гржмогласно, че Аспарух е бил цар на *Мерое* — долни Египет и нема нищо общо с Кубрата и с похода на *Исперих*а, княз на Уно-бжлгарите от Малорусия и Галиция, дошли да помагат на своите сжнародници в Македония, които Византийската империя, след смжртта на Кубрата и Маврю, след убийството на Пребжнда до Виза и заточението на Невала в остров Кипжр, беха остали без вождове, подложени на разселване в Мала Азия, децимирани в непрестанни войни с Арабите и гинящи без всека полза под знамената на Византия.

През царуването на Византийския император *Константин Погонат* (от Πωγον в Арголйда) приблизително в 672 година след Рождество Христово, Византийските историци мжлчат; но кжм VIII век почват да бият ужасна тревога и пжлнят летописите си с ужасни известия за някакво си *незнайно племе*, дошло из невидица, което начело с своя вожд Аспаруха, се заселило нейде кжм устието на Дунава кжм острова *Певки* (Πευκα — липов остров) родния град на Омировия герой Ахилеса, син на Мирмидоните.

Теофан и *Никифор* (патриарх Цариградски), в началото на IX век, които ни описват това сжбитие, ни го представляват като насилствено заграбване на една чужда територия от страна на Бжлгарите за сметка на които Теофан подхвжрля следующите приветственни фрази:

„Το Θεομησγον και λύπαρον εθνον των Βουλγαρων"..,

„Богоомразкия и мржсен бжлгарски народ" разправя, той, че те без всекакво позволение нахлули и като се заселили на византийска територия, почнали да нахлуват на юг в Мизия и Тракия, сеяйки навред ужас и опустошение".

Между туй последните исторически находки и открития на безпристрастни свидетели представляват сжбитието в една сжвсем друга окраска.

Византия по него време се намирала в война с Арабите и Бжлгарите сж били повикани като сжюзници, които взели живо участие в тая война и голема част от тех, като паднжла в плен у Арабите, била отнасяна на кораби в Кипжр, а от там — в *Мерое*—Египет, гдето наскоро сж намерени цжрквите, сжградени от древний цар *Аспарута* (гл. Б. Б. Тураев, т. I стр. „*Мерое*") заминал за там от Вавилон.

Теофан и Никифор сж били гжрци, живущи близу сто и четиридесет години след това сжбитие и за тех, като филетисти, е позволено да изопачават Бжлгарската История. Наша же длжжност е да я вжзсжздаваме, а *най пач*е-д я пазим от изопаченията, присжщи на Византийските летописци.

Обаче, развитието на сжбитията не дало на Константина Погоната онзи резултат, който той очаквал от сжюза си с Бжлгарите. Арабите доближавали до Цариград и сжставили

били план за неговата обсада по суша и вода.

В такова обсадно положение те джржали Цариград до 677, когато били принудени да снемат обсадата и се оттеглят.

Ползувайки се от това стеснително положение за Империята Бжлгарите прекрачили Добруджа (спор. баснага на Теофана — само 20,000 души...) и като оставили зад себе си острова Певки, под водителството на *Испор цар* сжздали *„велик презид от Дунав до Черно Море.* Тия укрепления на Бжлгарите разтревожили *Константина Погоната* и когато в 676 година се освободил от Арабите, сжбрал войската си и веднага потеглил против Аспаруха.

В Ордата на Аспаруха, покрай Бжлгарите от Панония имало и две малки незнайни племена наемници, или *узи*, едното наречено *джигитаци*, или всадници, а другото — *узи, пли половци.* Те били „остриженами главами"... за които се отнася фразата в именчика на Бжлгарските царе.

Славяно-Бжлгарите в ордата, заедно сжс местните поселенци скити, занимаващи се извеки с рибарство в Дунавската делта, или *жгжла*, отдали се на Аспаруха и му дали идеята за една нова и нечувана до тогава военна тактика: те употребили *своите рибарски мрежи*, като аркани, с които ловят дивите табунни конне. Всеки от войниците *волокари*, или рибари, вжоржжен сжвсем легко, носел закачено от страни своето сертме, което при среща с Византийските бронени рицари, хвжрлял изкустно над главата му, уплитал го в сертмето, след което приближавал и го пробождал с своето копие.

Нумизматоисторика и археолога Lebeau, който се занимава твжрде много с тая епоха, отнася датата на нашествието на Аспаруха кжм 679 година, като казва изрично, че Кубрат е надживел Константина Погоната IV и че е почнал да цаува в 634-а, следователно той е бил жив в *679* година и надживел самаго Ираклия, на чиито деца той е бил нещо вроде на попечител.

Касателно стратегията на Бжлгарите в една негова хроника се казва, че при Цурта, при пжрвата си схватка с Римската войска те тоже употребили мрежите, които хвжрляли и уплитали в тех настжпващите римски военачалници и войници. С такива fillet — мрежи (а не аркани козиняви) те сж заловили и *Констанциола и Годила* — двамата римски военачалници, а Годила сполучил да разреже par son eppée, с сабята си мрежата и избегал (trancha les filet avec sonéppée et se sauva).

В битката при Иллирия 499 г. те далеч от да бждат разбити, както пишат некои византийски хронисти, сж поразили 4000 души римска войска заедно с началниците им. — *Инокентус и Аквилинус.* Шеф на Бжлгарите бил вожда им *Виза.*

Теодорих, крал на Готите, казвал отпосле, че Бжлгарите били изпратени от Бога за да накажат гржцките принцове (ils etait envoyés par Dieu pour chatier les princes)

„Les Bulgares etaient tous egaux" „Бжлгарите беха всички равни, не признаваха благородници и считаха достойния само по числото на убитите неприятели".

Всичко това говори, че далеч от да бждт варвари те, Бжлгарите на *Исперихa и Атила, били най демократичния от народите*, били равни пред Закона и поради своята тактика, стратегия и висши боевой морал и административни способности достигнали до едно стжпало в понятията на сжвременниците да ги считата *пратенници* на Бога и действующи чрез вжрховни, неведоми сили за своите сжвременици. При първото сражение при Варна от страна на Виталияна и онова при Аспаруха техните „маги" с магия спустнали тжмнина и обжрнали деня в нощ!!! *Иоан Ефесски.* При обсадата на Солун те си служили с огнеметателни машини.

Гжрците наричат Исперихa—Есперихос — Надежда.

До колко Исперих е оправдал тая надежда, ще видим в настоящата и следующата глави.

Исперих не минал реката Дон, а още по малко има данни, от които да се вижда, че той е прехвжрлил Иппийската планина и р. Волга — нещо, което признава и г. Проф. Златарски.

Хазарский Хагач Йосиф пише, че когато бжлгарите напустнали земята си и побегнали, Хозарите ги *гонили чак до реката Дунав.*

Сжмнително, е казва Златарски, Хазарите да сж гонели Бжлгарите до реката Дунав, защото техната власт никога не е достигала до тая река. Сигурно и тука ще да има нещо като приповторение на *библейския изход, гдето фараона гони Израиля до самото Червено море...*

Понеже в старите и средни векове романите беха редкост (като изключим Одисеята и Анабазисите на Александра Велики и Ксенафона), то джлг на хронистите се падна да запжлват тая праздната с разни забавни хроники, които сж сжздали ужасния анахронизжм в известни сжбития от историята.

До колко време Исперих е князувал в Бесарабия и *днешна Маларусия*, която е била част от Панонска Бжлгария, това за сега още не може да се установи. Вероятно е, обаче,

той, изпъден от Византия с народа си да е намерил временно прием към Бесарабия, или Молорусия.

Пътят, по който се е движел Исперих, не се знае. Периплус е невъзможен.

Археоложки и топонимни следи нема.

Нема точни указания даже где се е поселил той с „своя народ", защото острова „Певки" на устието на Дунава, когото ни сочат като негов първи стан, не побира повече от 20 хиляди души.

Тоя лагер, или жгъл на Аспаруха, бил заобиколен с широк и висок окоп, когато един остров никога не се нуждае от окоп, още повече, че на острова се споменова и некаква си крепост — *Охирома.*

Тая вавилония в понятията ни укрепява в мисълтта какво целата история за остров Певки е едно по-старо предание за готи, или авари, което Теофан, а по него и Никифор съ приписали на *„богоомразните бълтари"*

„В името на дружбата, която баща му, Кубрат, имал с Византийския император Ираклия, Аспарух се осмелил да иска земя за поселение от Константина и, без да чака разрешение, навлезал в Добружа" ни учи професора по Историята — г. Златарски.

С други думи старата школа приема, че *Панонския*, alias *Кимерийския цар Кубрат, кръщелчика на Ираклия*, е същия Приволжски Кубрат, баща на Аспаруха и на четирмата му други братя. Или: че друг *Кубрат*, друг *Курт*, *Кроват* и *Кроватос* — нема — това, което имахме да докажем (Златарски, История на Бълтарите, стр. 135, ред 34, 35, и 36).

Това един път установено, за нас е ясно, че Аспарух не иде от Волга, или Каспийска Меотида, а от разпадналата се *Панонска, или Атилова* Бълтария, в която баща му Кроват е владел до нашествието на Аварите и който я освободил от тех в 634 г.

Тая Бълтария е заключавала в себе земята на Гепидите (Фугарáш и изворнте на Тиса и Мараш), днешна Галиция и цела Малорусия, сега — Украйна.

Обръщанието на Аспаруха е било посрещнато добре в Цариград, защото Византийския император постоянно губеше своите провинции м имаше нужда от едно приятелско племе, което да я варди от варварски нашествия от Север.

Местото, което владел бащата на Аспаруха, Добруджа, и деда му, било само под номиналната власт на Константина II. Сто години по-рано там царувал Баударий, като вассал, или федерат, а след туй — Ирнак и Кандак.

А Бълтарите на Ирнак?

Петия син на Атила, най малкия, Ирнак, знаем, че беше се поселил в Добруджа. Негов внук, или правнук по всека вероятност е Курт, или Кубрат.

Като е така, сир. исторически установено, че още в 457 година Бълтарите съ населявали Добруджа и че в техна власт е бил самия остров *Певка*, пита се: каква роля съ играли предишните поселенци на тая област, федератите на Византия?

Самия факт, че Славянобълтарите не съ се противопоставили с оръжие в ръка против *„новия нашественик"* ясно сведочи, че придошлите съ били родствено тем племе и че седемте *Славянски*, или скитски племена, начело с Северяните съ приели с особно благоволение новите си еднородци. Впечатление правели на съвременниците само новите две колена, *„узите"* или съюзниците — тия с *„остриженте глави"*.

Ето защо по нататък ще видим, че Никифор признава, какво Бълтарите се укрепили в своята земя, върху която Византийските съ имали само едни голи исторически претенции.

Никифор и съвременниците му описват първата среща на Византийците с Бълтарите от Мизия в такъв един хаос, от който първото заключение е, че Бълтарите населявали целата Тракия и Мизия, защото той събрал войските си в Тракия, но не се решил да мине през нея, а изпратил войските си през Черно море към Дунава, като нападнал *Бълтарите от Север*! Той казва:

„Когато Императора Константин погонат се научил за захвата на земите от *неучаквано то некакво си, богупротивно и мръсно племе*, което разположено в жгъла, нападало и ограбвало околните по Дунава земи т. е. владената от *тех страна, а тогава владена от Християните, силно се обезпокоил и заповедал на провинциалните теми* (областни войски) да преминат от Мала Азия в Тракия. Като стъкмил сухопътна и морска войска, той потеглил против тех с намерение да ги изгони с война (на друго место: *„тръгнал против този народ за да се защити"* [1])

---

1) Действующата армия в Източната империя към края нао VI век. се състояла от 56 военни части, из които 43 били кавалерийски.

На северната граница (под командата на „Дукс Скитии") състояли седем Конни полка, 8 пехотни от 2000—5000 души, седем команди граничари (ripa-rienses) и една флотилия.

Дукса на Втора Мизия (Misia mediterranea) имал тоже 7 конни полка, 10 пехотни, 6 команди граничари и флота Дунавски. Освен това на този

„Императора поискал да нападне Бжлгарите в самия им центжр и затова срещу остров Аполония, недалеч от който той извадил сухопжтната си войска, а корабите (празни) спрели на близкия морски брег."

Аспарух в Мизия

Византийските летописци, които описват одисеята на Аспаруха цели два века след него, разправят доста романтично пжрвата му среща с императорските войски нейде кжм устията на Дунава...

„За да отжрве империята от нахлуванията на този *„богупротивен и мржсен народ"*, (Το θεσμιστον, μίαρὸν καί λύπαρον ετνον) *императора Константин IV* сжбрал най-добрата си войска, вжоржжил флот, и начело на пжрвите си сухопжтни и морски сили, потеглил кжм Дунава.

Той намерил бжлгарите безгрижно да копаят ровове и да се укрепяват, но без да ги нападне, хвжрлил котва край тех и наблюдавал с войските си.

„Уплашени от този грамаден стан бжлгарите се помислили за изгубени.

Заградени между блатата и скалите, те укрепявали недостжпната тая местност с скали. И цели три дни войските от двата стана стояли един сдещу други, неподвижни, нерешителни.

Обаче след тия три дена решителните византийци се разбегали, а *„изплашените бжлгари"* ги погнали *и поразили до крак!!* Това чудо в стратегията и този пжрвичен роман с подобна психоложка подкладка, ето как ни се описва от сжчинителя на тая басня Никифора, който я заема от Теофана:

„При такива обстоятелства, императора измжчен от болките на подаграта си, се при нуди да напусне войските за да иде да прави бани в Месемврия при Бургаз. Той потегли само с свитата си, с един отряд от пет пжтнишки кораби, след като даде заповед на своите офицери да проявжт всичките си усилия за да подведжт неприятелите си в бой, или да ги джржат обсадени в техните обкопи до завржщането му (Б. А. Жертвата в капана и императора отива да прави бани!) Войската, обаче, като виде, че императора замина, помисли, че той бега и страх нападна на всички. Офицерите не можаха да джржат войниците си, които мм показваха вжрха на саблите си и пиките си, и без никаква друга причина, освен примера на императора, всичките се разбегват, тичайки кжм Дунава. Бжлгарите, свидетели на тоя безпоряджк, ги спогнали, спускат се вжрху тех, едни избиват, други раняват и ги преследват, като минават реката след тех.

(Labeau „Histoire de Bas Empire t. II)

„След това поражение на Ромеите Бжлгарите нахлуват в Мизия, разпржсват се по всички земи, населени с славяни, които страни днес се наричат Бжлгария, които подчиняват с силата на оржжието си и ги подчиняват на тжлпите, ордите си" Thepohanis 350 — 360 и Nicephorus стр. 30 — 53

Нито логически е допустимо, нито исторически може да бжде верно едно подобно изложение за сжбития от толкова решителна важност и последствия. Не може една ничтожна орда да гони цели армии по некакжв магеснически начин и да завладева без бой воинствените *скитославянски* племена, които сж населявали тогава Мизия и Тракия.

Един източник по сигурен за това сжбитие е *Иосиф, краля на Азаро — еврейската джржава в Крим.* В писмото си до *Рабби Хаздая*, министр при двора на Арабския Халиф Абдер Рахман ан Насир в *Кордова* — Испания — евреоазарский краль ето какво пише:

„Питате ме за страната, която обитавам как сжм я придобил. В земята, гдето живея сега аз с народа си, сж живели някога си Вегндер. Тогава дойдоха нашите прадеди, Хазарите и се биха с тех. Венентерите беха тжй много, както песжка морски, но те все пак не можиха да противостоят на Хазарите, напустнаха страната си и побегнаха. Нашите ги преследваха и не ги оставиха до като не ги отблжснаха до реката Дуна, гдето те и до днес живеят в сжседство с Константина, царя на Ромеите, а ние завладехме страната им и я уджржахме до сега". (Вестберг стр. 45).

Ордата на Исперихa е била *повече от песжка морски*, а именно от такжва орда само е можал да се оплаши императора и да по-

---

дукс били подчинени: една кохорта в Родопите и в Тракия.

Дукса на крайбрежна Дакия, или Скития (Добруджа) имал 9 конни полка, 6 спомагателни, една команда разведчихи — (exploratores), 11 легиона граначари и две речни флотилии, Дукса на *пжрва Мизия* имал сжщия ефектив.

Колкото се касае до численността на людьете в полковете, има някои данни, че легион от 6,000 души, както бил по времето на *Августа*, отдавна станал историческо вжзпоменание, но има данни, от които става явно, че в края на VI век Източната Империя. или Византия разполагала с Армия на Магистра Востока—Действующа in praeisenti—21,000 + 20,500, Тракия — 24,500 и Илирия 22,000. Така щото само Мизия и Тракия сж имали една армия по това време от около 113,000 человека „(Военній Сборник" Русскій, 1900 г. — Август и Моисей.)

чуствува такива ужасни болки от подагра, която се е предала и на войските му . . . и довела до оная загаджчна катастрофа.

Само поради начина на изложението и тенденцията на авторите да представят Бжлгарите „*богупротивен*" народ, (когато този Бог им подарява цели области) и заимствованата басня за Кубрата, разказите на Никифора и Теофана требва да се отнесат из областта на Историята и внесат в тая на легендите.

Исперих дошжл в Бжлгария след братенеца си Гостуна, след Ирнака и *Бесмера*, които сж били поселени в Малка Скития и Мизия; за Безмера, „наместник сий", в именника на Бжлгарските царе се казва;

„Сий кънѧзъ дръжаше кнѧжение ѡбоиу страноу Доунаѧ, лет. , . .

С други думи Бжлгарите при царуванието на *Бесмера* (антския жупан *Мезамер*, родом от Тржнско, от династия *Ерми*, чието име носи и реката *Ерма*) сж владели и двата брега на р. Дунав, така щото *според именника Бжлгарското царство в Мизия средиземна и Малка Скития — е сжществовало много по рано от идванието ни Исперуха.* (Вж. *Маркварт*, utpeifzuge S. 147 и Масуди, арабски писател).

*Аспарух не е основател на Бжлгарска династия, нито на Бжлгарска држава, която е сжществувала много по рано от неговото появяване на Дунава.**)

Относително царуванието на Испериха Никифор пише:

„Простирайки се тогава по всичките земи' населени от Християни, които страни днес се наричат Бжлгария, *Бжлгарите имаха от еднита си страна Аварите, от другата — Ромеите*, и при все това с своите постоянни походи опустошаваха градовете и селата в Тракия. Императоржт, чиято войска беше сжвжршенно разсипана, не имеющ вече от где да черпи сила, принуди се да откупи мира, като се заджлжи да плаща годишен данжк на Бжлгарите.[1])

Тактиката на бжлгарите.

Положението на бжлгарите в стратегическо отношение, (по описание на авторите) било отлично. Те били неуязвими, защото били невидими, крияли се из тржстиките, използвали блатата, *крияли се в реките и с некакви си цеви дишали вжздух*, докле премине неприятеля, а когато го сгащели в некоя теснина, хвжрляли му мрежи, в които се уплитали веадници, рицари, пехота, сжбаряли ги, теглили ги като сомове и ги клали.

Императора като видел това, оставил стратезите и войските, а сам се отправил по море на Анхиалските (Бургазските) бани, защото *страдл от подагра*, която го ужасно мжчила в тези дни.

Веднага с заминаването на императора, пржснал се слух между войската му, че *императора бега*, и тя — побжрзала да направи сжщото . . .

„Ободрени от тая случайност Бжлгарите побжрзали да се вжзползуват от тая суматоха и нанесли голямо поражение на Ромейските войски, които едва смогнали да се накачат на корабите си и да вземат откритото море, като предавали сждбата си на неверното море, отколкото да я предаджт на неверните бжлгари"

Теофан и Никифор веднага добавят след това, че оджрзостени от тая евтина победа, бжлгарите, наскоро след това обсадили Варна (Одисос), „гдето решили да се заселят" . . .

По пжтя си те не срещнали никакжв отпор от византийците, а от град Варна Аспарух като взел откуп *300 златни монети*, вдигнал обсадата ! !

Миржт с Византия

Понеже Исперих е могал да очаква нови нападения от страна на Византия само от кжм море, защото *Берегавските* клисури, и тия при *Добрал*, се опазвали от славянобжлгарските племена: Северяни, Мизи, Боиски, а войските на чича му *Илдуша* (Илдус) били поселени край Кастра Мартена (Кула), тия на *Вито* пазили долината на Искжра, а армията на братенец му *Маврю* заплашвала Солун, той, Аспарух, като укрепил столицата си, *Плиска*, обжрнал се кжм Византия и поискал данжка, ежегодишната дан, която Византия се беше обвжрзала да плаща на унобжлгарите отдавна и поднови с клетва този договор пред Атила в 447 год.

Какви преговори сж водени по това време, ще видим по нататжк, но факт е, че *Константин Погонат бил принуден да сключи мир с бжлгарите, като се обвжрзал да им плаща и ежегодна дан.*

Тоя „позорен мир", който дава повод на най-вулгарния от византийците, Теофана, да изсипе целия си речник вжрху главата на „богуомразния" народ, бил приет с голема резигнация и успокоение от самото население.

Миржт е бил сключен на 679 година.

---

*) Самото име на този вожд е Исперих и византийските летописци, по причини твжрде понятни смесват с *Аспаруха*, цар Етиопски и на Мерое, до днешна *Абисиния*.

[1])Lebeau „Histoire de bas empire" t. 11, pages 440—448, заевши от Никифора, Теофана и др. Визант. хронисти.

В образуваната по този начин самостоятелна бжлгарска джржава влезли : а) Старите поселяни бжлгари, или бжлгаро славяни, Келтите на Болга; в) Гети, или *Мизогети* (омразните гети) мизийско население; 2) сжюзните турски племена *половци и джигитаци*, които Бжлгария приела на сжюзни начала, като ги нарекла *узи* и ги поселила — пжрвите между Плиска и Залдоба (Провадия), а вторите около Варна, днешните *гагаузи*, които единствени не били християни. Техното число, обаче, в никой случай не ще да е превишавало 5 — 6000 семейства.

„*Чудно бе за близни и далечни да чуват, че „тоя, който бе подчинил като поданници* всички народи на *Изток* и *Запад*, на Север и *на Юг, бе победен от тоя мржсен новопоявил се народ*" казва Теофан за този Константин.

А кои Източни, Западни, Северни и Южни народи бе подчинил Погонат ? . .

Професор Златарски и неговите сжмишленици сами се опровергават с факта, че Констентин IV Погонат е известен като най-слаб Византийски цар.

В стр. 154 на своята „Бжлгарска История" проф. Златарски казва :

„До като на престола седел *„слабият Константин IV Погонат* от Цариград не се предприемали никакви сериозни мерки за окончателното парализиране делото на Кубрата и Маврю". Последний, както знаем, по поощрение на Кубрата се опита да устрои заговор в самия Солун, гдето като се предаде сжс част от недоволните уни от Кубрата бжлгари, биде приет с почести от императора и назначен за градоначалник на града Солун. Там той замислювал драмата на междуособната война, т. е. как на ден на самото Воскресение Господне да превземе отвжтре града и го предаде на Бжлгарския архонт Кубрат. Благодарение на *Сизйния*, заловен и изпратен с хората си сжзаклятници в Цариград, той бил погубен заедно с тех, — сжбитие, което предизвикало вжзтанието на *Стримонските и Родопски Скити* сир. *Бжлгари*.

„След вжзцаряването на неговия син и наследника (на Погоната) *Юстиниян II Ринотмет* — работите взели сжвсем друг обрат . . .

„Новият Император веднага схванал доколко действията и стремежите на Кубера и Маврю сж били опасни след това, което се случило в придунавските краища" . . .

Но най важното и сжвсем загадачното за Историята е, че след сжобщението на Варненския *или Анхиалски бой* и последвало заминаване на *Императора Константина* за Месемврийските бани . . . за Исперих вече почти нищо не се споменава, макар че според царственний летопис той царувал цели 60 години, от които 37 вжн от Бжлгария и 23 в Дунавска Бжлгария! . . .

Още на втората година от царуването си (686—695) т. е. кжм 687 Юстиниян II нарушил сключения мир сжс Бжлгарите и почнал да се готви за война с цел да заплени Бжлгаро-славянските земи и пресели жителите им вжв Мала Азия.

Вжв 688 той потеглил в поход не против Аспаруха (!) *а против Славиния и Бжлгария*, под което име гржцките летописци разбират Родопско, струмските страни (Склавиния) и Бжлгаромакедонските — Бжлгария.

Движението било предприето през Тракийските области — Курт Кале — течението на Арда, по послешните Калоянови засади, или покжсната Момчилова джржава и през Струма — кжм Македония и Вардара—(Аксиос.)

Константин Багрянородни като говори за този поход на Юстинияна казва :

Το δέ θέμα τού Στρύμονος. . . . και Σκύθαί αύτὸ ἀντι Μακεδονων διανέμονται Ιούστίνιανού τού Ρινοτμητού εν τοίς ορευι τού Στρίμονος καί ταίς δίαβαθραίς των κλεισούρων τούτούς εγκατοίκισαντας...

Изначало Императора сполучил кое с убеждение, кое с насилие да излови излезлите на среща му Бжлгари и като достигнал до Солун изпрати с параходи пжрвен вождовете, а после и цели множества славянобжлгарски семейства, числото на които достигало до 280,000 души, които поселил *в Опсикион в Мала Азия*, като ги стоварил пжрвен на *Абидос*.

„На вржщание, обаче, от Солун, в една тесна клисура той биде причакан от други Бжлгари и разбит катастрофално. С големи загуби от хора той едва сполучил да се измжкне от този капан и да достигне до Цариград (Теофанис : . . . καί κελεύει πέραςαί επί την Θράκην τα καβαλαρικὰ θέματα βουλόμενος τούς τέ Βουλγαρους καί τὰς Σκλαυίνίας αίχμαλωτίσαί . . . . Καί τους μὲν Βουλγαρους προς το παρον ὑπηντήκοτας ωθησεν μεχρι δὲ Θεσσαλονίκης έκδραμων πολλα πληθη των Σκλαβων τα μεν πολέμω.

От горния цитат се вижда, че цели тжлпи Склавинобжлгари преселвал в Опсикион, а пжк все от тези бжлгари склавини останали „плитй" сир. сган, множества, тжлпи, които го извардили и разбили на вржщание от Солун . . .

От сжобщенията на Византийските летописци: Теофана, Никифора и Порфирогенета, както и от тия на Иоан Ефески се вижда, че Бжлгарите, или Склавините на Кубрата, след коварното подмамване и изселване на 200-те хиляди свои сжотечественици в Мала Азия, се

затвърдили в Родопите, и в Струмските планини, гдето присрещат войските на Юстинияна II и ги разбиват.

След изложените събития речените Византийски Историци нищо не съобщават за Българите в Дунавска България; обаче, като се има предвид, че към нея епоха 689—690 Кубрат беше вече починал и че Македония се наричаше по него време България, а Мизия носеше името „*Загорйе*“ то требва да се предполага, че Западна България си живяше живот отделен от Източна — обстоятелство, което ще се уçтанови от последующите съобщения, които се релевират в том вторий.

Тая Македония, обаче, от V до IX век обема в себе си всичките земи вън от Анастасиевата стена, така че почти целий Одрински вилает се нарича по него време Македония, а днешна Македония се нарича — България. Така че Василий Македонянин, родом от селото *Белипрах* — днешно село Левка (Бело) се нарича Македонянин, понеже е родом от тая нова Македония, бивша Тракия.

Български военни магии

Но независимо от висшата си военна стратэгия и големи познания по тактиката, Българите се славяли и с своите чародейства.

Така още в 514 година по времето на поражението при Цупра и по късно победата, спечелена от Виталияна при Варна, Византийците отдават тия победи на магиите, които Българските мàги и шамàши (владици и попове зороастри) правили с помощта на един чудодействен камен!..

Така напр. посред най голема опасност, когато неприятеля ги загащвал и откривал следите им, орляк от врани се явявали между Българите и враговете им; тези гарги прикривали отстъпващите Българи, които потъвали в дън земе!..

Когато неприятеля ги обкръжвал нейде, при ясно небо, завалявало пороен дъжд, предизвикван от магиите на магите и обрача на Римляните се скъсвал.

При големото сражение при Варна на Исперих шамахите и магите посред бял ден предизвикали тъмнина!.. след туй Българите взели да стрелят в воловете и конете от обоза, с който били се обградили Гърците.

Побеснелите от уплаха добитъци почнали да мушат и да тъпкат ромейската армада и с това причинили на Гърците по големи щети и пакости от самите Българи, които гонили ромейската кавалерия с мрежи и ловили коне и човеци с аркани, както се ловят диви табунни коне . . .

Това последното, наверно, е било съветвано от Магите, но все таки изглеждало на магия . . .

И бегането на Гърците било като на сън...

Произхождението на Исперіховите българи. Техното местожилище, вера, обичаи и държавно устройство.

Иосиф Иречек преди 80 години написа една кратка История за Българите, която не можà да издаде. Негови син, почтений Чехски Историк Константин Иречек, издаде това съчинение, към което прибави и своите пътни и географически бележки за *Дунаубулгарен*,

При липса на една обстойна и завършена литература по този въпрос, пок. Иречек бе принуден за попълнение на своето издание да вземе като български фолклор въпросника на Бориса до Папата, а за останалите битови черти той прибегна до славистите Шафарика и Добруски, защото българската история без този материал не би надминала 85 страници...

Какви съ били легионерите от „ордата“ на Исперіха и техните отношения със осемте славянски колена, населяющи Мизия — в тая област владееше пълен мрак. Дали този мрак бе навеян от българските шамани, или маги, дали те съ имали едно реално, или само магическо влияние върху покорените племена,.. дали и тука тези свръхчовеци от Ария „magicis instructi“ съ магьосвали своите съвременници, летописците, начело с Никифора цариградски, мълчат.

Явно е, обаче, че българите заели прохода Берегава, гдето до тогава били Северните.

Те намериха градовете Плискова, Кастра Мартис, Цалдава, Мундраг, а след тях се явяват само две Преслави—*Малка и Велика Преслава!*

Доведеното от Исперіха племе *не било българско*, а Брити, *бритими головали* и първото место, гдето слезли, те нарекли *Англ*, *Ангелло*, или *Англ*.

Този Англ бил до големи морски блата...

И императора като се отделил от този Англ, след малко със параход се намерил в Месемврийските бани, сир. на 26 километра път, от които днес съ останали само пустинни песаци.

Войската, която се уплашила от българската крепост — Ωχίρωμα, веднага се разбегала.

Ползувайки се от това критическо положение на Империята Исперих, който гонил

Мизия, прекрачил Еркеч и се озовал в Варна. Ако той, обаче, идеше от кжм Прут, следвало би да заеме пжрвен редица други градове, като Круни, Марцианопол и пр.

„*И сжзда Испор цар велик презид от Дунава до Море*“ — казва апокрифното видение на пророк Исайя.

След като се настанили в страната между Дунава, Стара планина и Черно море, бжлгарите захванали да господствуват над завареният тук славянски племена, между които и унските Сали, Хжрцои, Бастарни и Утцибари, и да се резпореждат като у дома си, защото действовали по договор, „ὑπο παχτον“ казват единогласно Теофан и неговнте проджлжители и заематели. В какво се е сжстоял тоя договор, ние знаем това от сжобщението за Виталияна, Ирнака и техните наследници и наместници като Гостуна, който заемал *обуча страну Дуная* т. е. и двете страни на Дунава.

Забележка вжрху Карнак и Аспарух.

Карнак — в Напат: Аспарух се явява нов цар на Мерое и Напат след набега на Барги, Макетуни, Мадаи (Мидяни) и Сами около 600 год. преди Христа. Негови богове се споменуват Дедун, Пта. предшественник — Гоор. Аспарух е бил детрониран. Той имал 6 сжветника, 6 генерали и 6 духовници.

Карнакидската Меройскоегипетска архитектура не е достигната и до наши дни. Там се намери най-великолепния храм на света.

Абоба — Плиска преди и след Исперихa.

Откритията при разкопките на Т. Успенски. Произхода на бжлгарското изкуство и архитектурен стил. Плиска преди Исперихa и след него. Монументи и останки от епохата на Келтобжлгарите.

В началото на XX век, когато европейските ориенталисти, археолози, асиролози и Египтолози продължаваха, като идолатрите, да търсят заритите останки на древното изкуство и да го показват като реликви на архитектурния и художествен стил от старите народи, учители на Елините, на брега на Дунава един от знаменитите руски професори археолози — Теодор Успенски, опжлномощен от руския Археологически Институт в Цариград, по данни от писмата на Княгинята Света Олга до сина ѝ Святослава, предприе известните разкопки в историческата Плиска.

От руската История, по факти, релевирани от Григорева, се знаеше, че Святослав дойде в Плиска сжс цел да се засели там сжс своите дружинники Киевляни. А майка му, Света Олга, му пише: да остави Плиска, която е годна за паша на диви биволи и да иде там, дето се сбират и овиват *белата змия сжс черната*, сир. иносказание — Бело сжс Черно Море...

Никой от учените, а най малко нашите археолози не допущаше да излезе нящо важно и сжществено за бжлгарската култура от тия разкопки.

Единственни двама чехи, Братя Шкорпил, вжзлагаха големи надежди на тях и когато разгледаха намерените обекти на предисперихово минжло казаха, че те не сж нито Теакийски, ни Мизенийски, а най малко Византийски, а сж чистобжлгарски.

Понеже сжществува една общност в произхода на Изкуствата у разните народи и никакво основание нямаме да приписваме на Искуството особенно отечество, твжрдо убедени, чо всяки народ е намерил у себе семената за своите жилищни необходимости по запазени понятия за това от пò старите, ний разгледахме тия открития без предубеждение, sine ira et studio — и дойдохме до заключение, че бжлгарските капители, портици, периволи и аркади сж едно докадентство, или отпаджк на стила в *Карнак*, от гдето е излязло Херулското вечностранствующо племе.

Столицата Плиска, според Успенски, представлява от себе си една castra много постара от епохата на Исперихa, макар в нея да има обекти от Християнский период след тая дата.

Найдените колони с обозначение на ΚΑΣΤΡΟΝ ΒΟΥΡΔΗΖΥ, ΡΕΔΕΣΤΥ и ΔΕΔΕΜΟΤΗΧΟΝ сведочат за походи и победи много по ранни от IX иX век.

Тази Кастра, или това *αὐλη*, дворец на Беотийски идиом (а не аул) е обкржжена с един ров, или окоп до 7 километра. Вжтрешната крепост е тоже обкржжена сжс стени, които сж градени сжс едри, почти пирамидени камжни, некои от които имат величина до 1.80 метра.

Осемте вжтрешни кули имат за основа меройски камжни и имат петожгжлна форма.

Стжлбите, тронната зала, тронната палата, абсидата, придворното жилище, дворцовата цжрква и малкия палат по своя план и вжтрешно разположение много ни напомнат английските дворци: *Хжмпстожн и Таврхил*, особенно *стжлбите, площадките и тронната зала.*

Прохода от Северната Абсида кжм Северно направление го намираме в Кумберландските замжци и в ония на Стара Панония, днешна *Словакия, а именно в Бургский* кастел, гдето се е подвизавал Виних, приятел на Великий Атила.

Фрагмантните колони с надписите за заслужили герои, цяли от гранит, сж|уникум в

Реконструкция на Плиска — Абоба

По данни на Проф. Успенски и други източници.

Открития от разкопките, предприети от Руския Археологически институт в Цариград от 1905 до 1908 година, които доказаха по един неуспорим начин, че Преисперихобите Бжлгари не сж нито Монголи, нито туранци, нито фини, а келтосармати.

Техните князе не сж **ханове**, а каннаси, или князове, кани и конунги.

архитектурноваятелското дело вжв Изток по онова време и место.

Еллинските надписи по тях сжс белези от Зендавестките и Финикийски знаци сж друго едно доказателство за периплуса на Уногерулобжлгарското племе.

Колоните на Охсун и О'Корса—Командующи на кавалерията, който се удавил при преминаването на Тисса, Мряморните Акантови капители, високи до 0,54 м., подземния пжт, граден от камжни, джлги до 1.80 метра, колосалните камени цокли, както и мряморната настилка в Базиликата говорят за една висока култура по оная тжмна средновековна епоха.

Двореца бил „самая монументальная дохристіянская постройка Абобы" казва Успенски.

„*Клада фундамента — Вендская* (slavische Verband) или Славяновендска направа . . .

Трапецовидните капители вжв *тронната палата*, стжлбите за горний етаж, както и коридорите от цел масивен гранит сж архитектурно дело уникум в Балкански полуостров.

Това вече не е аул, както се изразява Професор Златарски, а „авли" сир. дворец, както елини и египтяни наричаха своите дворци.[1])

Настилката на пода, мряморните плочи, гробниците, всичко това напомва Ариопрсейски стил, примесен сжс Египетски Меройски, дериват, или изроден Карнашки стил.

Безиликата.

Силно впечатление направи на всички в Бжлгария откритието на Безиликата,и ил Великата цжрква в Плиска.

Това здание по своите колосални размери 130 крачки джлго и 40 широко, по своите три нефа (корита) нема равно на себе си в Южна Европа.

По стил то прилича на Св. София в Солун и тая в София с малки изменения.

Оградата (περίβολοί), атриума — αὐθρίον има ширина 50 метра.

Средний неф долу бил послан с мряморни плочи.

„*Судя по материалахъ, размѣровъ и обработокъ, прихожу до заключение, что материали для колоннъ заимствованъ изъ различныхъ монументалныіхъ зданіи античныхъ городовъ*" казва Успенски.

Капителите №№ 1 и 2 и 3 сж Карнакски тип. Капител № 7 — уйстминстерски, или Готски.

Капител № 6 и неговата основа (база, пиедестал) е самобитен Келтийски, похож на колонадите *в Байол* и *Сен Пер де Вецилей*.

Жилищните помещения, правени от камен, а горните — кирпич и коросан — сж тоже херулонормандска направа.

Архитектурните фрагманти и Мрямор-ните капители сжс кржстове, намерени в Базиликата, говорят за един латинскохристиянски тип цжрква от V — VI век.

Масуди за Плиска.

Масуди, който е посетил Бжлгария след IX в., нарича Плиска „*Област Бурджан, дворец на Бжлгарите*, независимо от „Береяслависа".

Силно впечатление направило на Арабский историк това обстоятелство, гдето и край *Дунава* има един народ *Бурджан*, сир. Бургунди, под което име той квалифицира Бжлгария, че те Бжлгарите имат цяли табуни коне в полудиво сжстояние, които никой не смее да лови и да езди, защото тях яздили само в военно време.

Столицата на Бжлгарите направила на Масуди силно впечатление

Други източници — преди Успенски.

Крепостта имала 4 врати с аркади и балюстради джгови, като тия, които имаме в Софийския музей.

Освен вжншното окрепление, сжществувало и *вжтрешно укрепление*, което достигало до днешната Ассар-Дере, начевайки от днешното село Наджакли.

Край Базиликата и вжн от нея сж намерени гробници и *заупокойни пещери*, *вейтии*, между две тумби, които тумби не сж намерени до наши дни. От историята, обаче, се знае, че много от тия гробници сж отваряни святотатственно от Византийците и имуществата, заровени в тях — ограбвани и отнасяни в Цариград и Солун.

Намерените алфабетни знаци в Плиска напжлно подхождат на знаците, неразчетени още, които се откриха в Арад и които джлго време Маджарите сметаха за продукт на чистомаджарската аржантерия.

Типовите рисунки и орнаменти в тия 12 сждове, останали от Батаула, или прадядото на Атила — Авитохол — напжлно подхождат на ония в Плиска. Наред сжс Лидийско-Дорийското алфабе ние намираме и цитираме от проф. Успенски 4 алфебетни знаци от Медозендски произход и два от финикийски, които Грифи разчете в паметниците на Аспаруха в Мерое. Една е свастикообразния знак,

---

[1]) От там *Курт-авлен*, Куртов дворец, извратено от турците в Куртюлен, умрял вжлк . . .

другия е буквата Ш. Буквата „пси“, която до скоро се употребяваше в Влахобжлгарската писменост, тоже е изрисована по тухлите и таблетките заедно с буквата Ж.

Тая находка напжлно оправдава предположението на нашия историк, пок. Гаврил Кржстовича, че Атила е водил своите дневници за избягалите уни наистина на едно чисто древнобжлгарско, или херулофиникийско, ако не бии Паламедовско алфабе сжс примеси от Лидийски, дорийски с беотийски и финикийски знаци, които в ансамбал давали едно ново за него век и древно за послешната Бжлгария писменност.

И ето защо Кирил и Методи не е требвало да ходят в древните зендопарски и Мерсйофиникийски капища за да тжрсят знаци за буквите ж, ч, ш, щ, у и ж . . . изхвжрлени от бжлгарския литературен пантеон сжс такова легкомислие от хората на новото време. . . .

Те намерили тези знаци в Плиска и след една малка реставрация, или ремонт, впрегнали ги в бжлгарската нова литературна мелница.

Жанровите подробности в Арадската аржантерия напжлно схождат с орнаментиката и загаджчните знаци на Плиска.

Изрезаните в скалите пещерни гробници или *Виитии* напомват гробниците на Кира, Дария и тия в Луксор, Гизе и Карнак. Изображението на Крума в Мадара напомва изображенията в Бехистун, или Багистана, а Базиликата в Плиска е реставрация на великия храм в Луксор сжс вендско-християнски знаци и капители.

А Исперих ?

В този пантеон на Бжлгарския архитектурен стил, за голямо удивление на туранофилите, нийде не фигурира името на *Аспаруха*, или *Аспар Хрук*, както го пише професор Златарски . . .

Лицето, което според псевдоисториците, донесло името и културата на Бжлгарското племе, не оставило нито по колосалните портици, нито по абсидите, нито по колонадите своето име, или някой белег за своето минавание през този велик паметник и още по-велик презид, джлжг до 27 километра . . .

Нито под плочите на Великата Базилика, нито в пещерните покойни, нито вжв меморативните колонади.

Охсун и О'Корса — началници на пехотата и кавалерията, погинали в едно сражение, проход, или поход, сж ознаменовани с колонади. За Исперих — кжняз, ни дума.

Разкопките в дворците на Плиска дойдоха да подкрепят най-старата школа по Бжлгарска История, на чело на кояко стоят Паисий, Добруски, Иловайски, Венелин, Кржстевич, Раич и Длугош, че Бжлгарите сж келтославянско племе, идуще сжс всички нормандски народи от Северно Море и Скандия, от гдето е дошло като е обиколило целий свет от Ария, или Бактрия, Халдеа, Карнак, Бжлга-Исперия, Болгия и на юг на чело на странствующите Херули и следвавшите ги Бои, Венди и Хелли.

Тези разкопки доказаха, че Отсамдунавската Бжлгарска Култура се е развивала, цжвтяла и отпадала много по-рано от епохата на Испериха.

Исперйх, изпратен да дири сжюзни племена от ония, които някога сж зависяли от унобжлгарите, е довел известни другни, може би узи, херули, брити, илт пжнзанаки, които не сж имали, не сж носили и следователно не сж донесли името Бжлгарин, или Волгар, защото по него време реката Волга носеше името Ател.

Тия сжюзни племена, единствени остали непокржстени, сж вжзприели изначало бжлгарското име от Източна и Западна Бжлгария, остали сж, обаче, етнически оазис в Дели Ормана, Провадия и Варненско и те сж се покржщавали кжм 865 година, защото старите *„Палй-Вургари“* древнобжлгари си бяха покржстени и сж ни завещали святци — Тивериополските, или Струмишките, епископи и владици, най-после те сж оставили за удивление на гржлущите поколения най-великия и колосален храм в Плиска, който бие по размери и Света София в Цариград, а по своя архитектурен стил — à trois nefs — е една от трите извѐстни до сега от нея епоха — петий век; римската до Акведука, Св. София в Солун и Св. София в София.

Кранологията и Плискова.

Понеже кранологията дава най верната преценка за обитателите на една страна, от намерените бжлгарски черепи в Плискова професор Успенски вади следните заключения:

„Известно е, че бжлгарските черепи, намерени в Южна Бжлгария сж се указали Сарматски типове, и Богданов счита тези черепи сходни на примитивната руска т.е, кавказка раса. Чудно е, че *монголското нашествие* на Исперихa не е упражнило никакво влияние вжрху черепите на *доисперихoвите бжлгари!* . .

„Абобските черепи сж най старий тип на бжлгарските мезатицефали и брахицефали. Низски черепи тука няма.

„Древние Българе Поволжья, обладающіе на половину выдающими ся характерними

для монголахъ скулами, преселившиеся на Балк. полуострове *утеряли* это монголское лицо!!.

„И такъ является вѣроятнимъ что Позолжские Болгаре уже содержали въ себѣ много славянскихъ признаковъ, что самъ Абобский народъ в болшинствѣ своихъ особенностей надѣленъ Этиме славянскими чертами“ . . . т. е. тжрсяйки монголи в гробищаща и Успенки намерил нещо вроде на Сармати, т. е. скитите келти на Болга, заселени от Скордиска до реката Борга. . . Но не само черепите намерил Успенски, но и имената: Охсун Белгун, О'Корса, Мезамир, Ирмиар пр., а между тех и един двама Катпатуки, Киригирските, или гиргински доброволци — Киригир и Чакагар. . . .

При наличността на толкова много мерсенери, или наемници — авантюристи рицари от V до XV в. нам не е странно да цитираме един Византийски император арменец — Цимисхий, друг Леон, трети — Исавриеца Зенон, шести — сина на Гергинския цар—воювал под знамето на Белзария, Перан.

Подобни мерсенери сж били и кавалерийските генерали Киригир и Чакагар.

За тяхните имена, подвиги и лобове ний не претендираме. Достатжчна е каменната колона за тяхната заслуга, гдето сж се издавили в реката Тисса при некоя народна катастрофа. . .

Загадките в Плиска-Абоба.

Преди всичко произхода на думата Абоба и Мундраг, които се явяват почти едновременно, е една хипотеза, различно разрешена от сжвременните историци.

Абоба е и столицата на днешна Абисиния, бивше Мерое, между която области Тебес е живял народа сжс великата култура на Карнакидите-Аспарута и Богориса (у гжрците Богорис).

Абоба се е наричала и майката на Императора Максимина, родом от *Шопиана*, или Сопияна до р. Сава, а баща му се наричал *Мунка, или Менка. Мундраухт* на Херулски значи сенката, видението на Мун, или Менка. *Щу-мян, Мянкова, или човешка сенка* е името на града, който от после се е основал на местото на Мундраг, разрушен от Русите на Святослава.

Каменните надписи, открити в Плисков (Приятен кжт), които отдаваха до сега на един неотгадаем, можеби . . . туранси язик, — сж сжчетание *троглоса* на *троглодите*, или троязичните Скити-Бжлгари, които гжрците наричат „презрени скити“.

Тези основни язици сж: херулоготски, Беотоелински и Вендославянски, или дериват Зендобалтийски, което обстоятелство само говори за неговото формирание.

Тези надписи сж:

ΤΑΡ, ΤΑΡΑΣ, ΤΑΡΑΣΚΟΝ, ΤΑΡΚΑΝΑΣ, ΤΑΡΗΔΑΝ, ΒΟΓΟΤΑΡ

ΒΟΗΔΑ—ΒΟΗΔΑΔΕΣ

ΚΑΜΠΑΓΑΝ

ΚΑΝΑΣ ΥΒΙΓΗ Ο'ΜΟΡΤΑΓ

Ο'ΧΣΥΝΟΣ Ο ΖΥΠΑΝ ΤΑΡΚΑΝΑΣ

ΘΡΕΠΤΟΣ ΑΝΘΡΟΠΟΣ

Ο' ΚΟΡΣΗΣ Ο'ΚΟΠΑΝΟΣ

Ο'ΝΕΓΑΒΟΝ ΙΣΤΡΑ ΤΑΡΚΑΝΑΣ.

Ο' ΣΔΑΝΝΑΣ Ο'ΒΑΓΑΤΥΡ ΒΑΓΑΙΝΑ.

Ο'ΚΟΛΟΒΡΟΣ, ΖΥΡΓΟΥ ΚΟΛΟΒΡΟΣ.

Ο'ΗΣΒΥΛΟΣ Ο'ΚΑΒΧΑΝΟΣ.

ΘΕΟΔΟΡΥ ΟΛΓΥ ΤΡΑΚΑΝΑΣ ΕΠΙ ΔΡΙΣΤΡΟΥ ΚΟΜΙΤΑΤΥ.

ΤΑΡ е името на Абраамовий баща. ΤΑΡ е името на Мизийския княз в 64 г. сл. Христа.

ΤΑΡΑΣ е името на Бжлгарина на Виталияна, който с „гетски нож“ пробол противника му в Варна. ΤΑΡ-ΚΥ е името на бога на старостта в Цехо-Лидия.

ΤΑΡ на Боетийски значи стар. ΤΑΡ-ΚΑΝΑΣ — старши княз, старейшина.

ΒΟΗΔ — сжветник, ΒΟΗΔΑΔΕΣ — сжветници.

ΒΟΗΔΑ-ΤΑΡΧΙΝΑ — старша княгиня (Буля Тархина у Монголофилите).

Була не е туранска дума, а латинска и значи завита, сегашното voilée, забулена. Була е име, дадено на турска дама от гжрците, както е думата Афтендис, днес *Ефенди*.

ΟΛΓΥ ΤΑΡΚΑΝΑΣ allgo tarcanes — Всеогледен Старши княз — Херулска реч.

ΖΥΡΓΥ ΤΑΡΚΑΝΑΣ — zurg go tarcanas — Окржжен (цюрг, цюриг) готска, алтготска реч.

ΚΑΜΠΑΓΑΝ — ΚΑΜΠΑΔΥΚΤΟΡ — служба на завед. прехраната, облеклото и квартирмейстор в Византийската армия.

ΚΑΜΠΑ-ΚΑΝ — генетивната форма и значи Княз на лагера. Корена гржцколатинско то ΚΑΜΠΟΣ.

ΚΑΝΑΣ ΙΒΙΓΗ Ο'ΜΟΡΤΑΓ

княза вжзвишен Мортаг. Обясн. ivig — iviction — ивикшжн — вжзвишен, началствующ. Дума, запазена и у гжрците, които викаха на императорите в Иподрома: *Евиге Августе, си ника!* Владей Августе, ти победи. Деривати — Евгений — благородний. *„Евге педяму!* — напред деца мой! . . . Команда в сжвремена Гжрция.

Частицата **о** е Беотохерулска. Прим. „*Ο ανθροπος, ο χαμος*“... На Ирландски: О'Конар, О'Сланас О'Корса, шеф иа кавалерията, Корсар и пр.

Θ. Успенски в Известія Рускаго Археологич. Общества том X 1905 стр. 198 казва:

„Преди всичко неподлежи на сѫмнение, че звука о в началото не може да бѫде разгледан като необходима сѫставна част от думите. Между друго името на княза Омортаг без звука се среща на много места, а главно в Бѫлгарската Манасиева хроника на Григория. Тука тя не е освен определителна частица“... както го разглеждаме и ний.

Ο'ΧΣΥΝΟΣ Ο'ΤΖΥΠΑΝ ΤΑΡΚΑΝΝΑΣ

Сунка — Жупан — старши Княз (Интрус Войлад) сѫщото име Сунка се среща на Бехистун, надпис като шеф на Скити и други Сунка на Белизария.

Ο'ΚΟΡΣΗΣ Ο'ΚΟΠΑΝΟΣ

ХОРС — Hors — кавалерист, кон, конник. Kohnpan — полско-цехска реч: Пан Княза.

Ο'ΝΕΓΑΒΟΝ ΙΣΤΡΑ ΤΑΡΚΑΝΑΣ

Фон Негас — Дунавски Старши Княз (титлите идат след името)

Ο'ΣΛΑΝΝΑΣ Ο'ΒΑΓΑΤΥΡ ΒΑΓΑΗΝΑ

ΣΛΑΗΝΑ, финансов чиновник (Министр на Bàga — на приходите, блага та, бага — елей за храмовете; елей — данѫк в Беотия.

Ο'ΚΟΛΟΒΡΟΣ, ΖΥΡΓΟΥ ΚΟΛΟΒΡΟΣ

Вопиюща дума тука е ΚΟΛΟΒΡΟΣ, а по нея — ΖΥΡΓΟΥ.

Пѫрвата от тия думи е сѫставена от

ΚΟΛΟ и ΒΡΟΣ

Κοιλ — на старогрѫцки значи врат; от него френското côle

ΚΟΛΟΒΡΟΣ — Вратorезец

Καλουρα — патерица, гега, жезѫл, тояга за коловросване. („калавроса го по главата“) жезѫл, знак на власт.

Καλουρος — предсмѫртно трептение, смѫртен данс.

Καλουριξιω — мѫчение, джелатство, резание носове у хората и опашките на животните.

ΚΟΛΑΖΟ — chatier — наказване, наказник. Punir, ou faire punir. Toléré dans de justes bornes, законно наказване.

След горните обяснения на Беотийското слово Καλουρος за никого не остава тайна длъжността на законния царствен наказник, великия древнобѫлгарски прокурор, носящ жезѫла на закона — коловроса, сѫщий който изпѫлнява присѫди за бой, мутилиране, или резание ръце и крака за кражба, според древнобѫлгарските закони. Този коловрос, обаче не е бил Оллим Коловрос, а *Цургу-коловрос*, сир. окрѫжен.

Circus — лат. крѫг.

Цюриг — цургу — алтеготско — окрѫжен коловрос.

ΤΖΕΠΛ ΒΟΓΟΤΑΡ ΒΟΗΛΑ ΚΟΛΟΒΡΟΣ

Жупана Боготар, Сѫветник — Коловрос.

Ο'ΗΣΒΟΥΛΟΣ Ο'ΚΑΒΧΑΝΟΣ

Isbul — Гепидсковлашка реч — изба. КАВХАN от Cavité, cave пак изба, избосѫкровищник, маршал на двореца, който дѫржи ключовете на избите и сѫкровищата.

За Исвула, който се споменава през цели 4 века, е видно, че не е едно лице, а длъжност, за един от която гръц. летописци казват, че бил *ανήρ σιμπαρεδρως του Μιχαελ.*—мѫж доверен на Михаила.

Най-после надписа на Солунский граничен стѫлб, оригинала на който е намерен в Абоба-Плиска, гласи:

ΘΕΟΔΟΡΥ ΟΛΓΥ ΤΡΑΚΑΝΟΣ ΕΠΙ ΔΡΙΣΤΡΥ ΚΟ-

ΜΙΤΑΤΥ — Теодор Всеогледний Митнични Старши Княз от Дристѫрский Комитат. (*Комитат*— комитет, губерния, *шийр* — област, *цургу* — окрѫг.

All go — всичко видящий (go гл. гледам, gaeding — гледание, обозрение. Mara gaeding — Мара Гедиг — Морско обозрение).

Олгу Траканус е бил граничен екструс Войлад, за разлика от вѫтрешните 6 intrus voïlades),

Тези 12 войлади образували Дѫржавния Сѫвет.

Θρεπτος ανθροπος. *Θρεπτος* е реч, която се употребява от всички грѫцки писатели, обаче корена ѝ не е грѫцки, а Беотийски, или Еолийски, които сѫ по-близки до зендомедийски. *Θρεπτος* се употребява от тех в смисѫл на *доверен* човек, *потребен човек*, близѫк човек. Корена му е *треб*, производна в бѫлгарски — *треба*, *потреба*, *потребен*. Тракокелтийски произход има и думата *поет*, която не е от родоначалното латинско стебло, а от зендославското. На латински на поета се е казвало *сондоке*, а *поѐта — poeta* е заета от келтославите. У англите е *Синг* — пеяние, у Гототевтони и Шведи — *Бард*, *Барди*. *Пеани* сѫ се наричали тракийскити песни.

Трепти или трефти се наричали в старо време телопазителите от една особна провинция, Тревис, които били на времето си известни по своята привѫрзаност кѫм господаря, нещо вроде на днешните Албанци. Те били от тѫй наречената провинция Тревуния. *Травстѝл* — вуйко на Мундо, е бил цар на Тревунците, племе, което се е изродило в днешните Черногорци, кои и до днес продължават своята гвардиянска професия . . . .

СЪДЪРЖАНИЕ:

	Стр.		Стр
Предисловие	3	Ил-Гайна—Евтропий, Руфин	80
Ясна	6	Октар—Мунджуйкус	83
Индоарийци, Арийци и Праславяне	9	Руа	85
Около Болг и Мидия	12	Атила	88
Велзунги, Нифлунги, Будлунги	13	Атила в Франция	99
Еддите за Атила	14	Атила в Италия	103
Кимерийци	16	Извлечение из Нибелунгите	107
Келтите в Галлия	20	Сватба и смжрт на Атила	108
Келтите преди Болга	23	Синове на Атила Ирнак	111
Общ характер на периода от III—V в.	24	Петий век	115
Името Бжлгарин	26	Шестий век — Виталиян	117
Етимология	51	Курт — Кубрат	123
Фолклор	60	Християнството в Тракия и другаде	136
Уни	66	Исперих	142
Появление на Готите	78	Успенски за Исперихa	152

Пропустнати капитални грешки.

Поради ангажирането ни в друга едно литературно издание, еднакво както и поради грешки на коректорите, в настоящия том се допустнаха много грешки, които ще се изправят вжв второто издание.
Считаме, обаче, за неотложно необходимо да поправим следните важни, „капитални грешки":

Страница	ред	наредено	Да се чете:
8	9	мериката	музиката
10	8	славянски-мутер	слав.-матер
10	9	Келтоб. мутер	Келтобжлг.-матер
15	25	доешната	днешната
30	най долу	братай	брата й
31	кол. II	Албойня	Албоина
31	—	eis fantasiss	Eis fantasias
31		lornm	lorum
32	кол. II	iske sunt	iste sunt
33	„	Одесса	Едесса
33	53	Волгите	Болгите
37	кол. II	Багрти	Багтри
39	кол. I заб.	domomacum	domom cum
39		redeuutibus	redeuntibus
41	2	Bulgaum	Bulgarum
45	кол. I	рената	реката
49	заб.	Велин Баба	Велин – баб
52	II кол.	τα σηρά	τα σηρα
53	„	кожрт или же	кожрт, или же
54	I к. 20 р.	Битурец	Битуриц
54	I кол.	Енравата	Енраута
56		Инокентий VII	Иноценти III
59	посл. I к.	поради чрезмерката	поради чрезмерната
67	II кол.	Роси	Роси

Грешките по латински и гржцки ще изправим в второто издание.

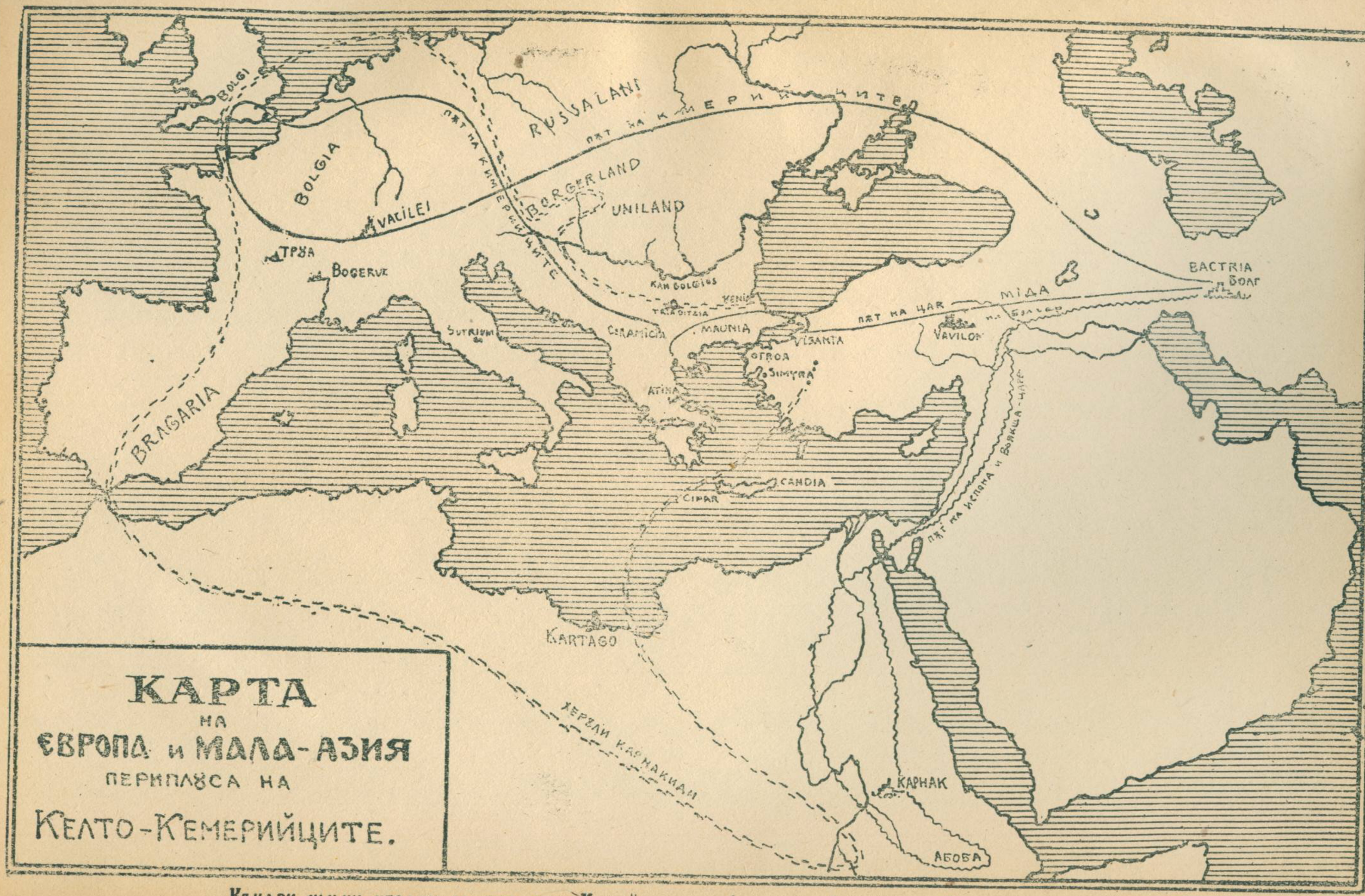

КАРТА
НА
ЕВРОПА и МАЛА-АЗИЯ
ПЕРИПЛУСА НА
КЕЛТО-КЕМЕРИЙЦИТЕ.

„Кънази силніе убоиша са отъ лица Халдейска и побѣгоша въ Єгипта". Бълг. Царств. лѣтописъ.

THRACIA et ILLYRICUM

Mapvti 1:5.000.000

LEBEDINA
PANNONIA PRIMA
ILLIRICUM
PANNONIA
MOESIA PRIMA
DACIA RIPENSIS
MOESIA INFERIOR
SCYTHIA
EUXINUS
MARE ADRIATICUM
DALMATIA
PRAEVALITANA
CERVICIA
DACIA MEDITERRANEA
DARDANIA
SERDICA
THRACIA
EPIROS NOVA
MACEDONIA SECUNDA
MACEDONIA PRIMA
EPIROS VETUS
THESSALONICA
PHILIPPOPOLIS
HAEMIMONTUS
RHODOPE
ADRIANOPOLIS
EUROPA
THRACIA KENNA
BYZANTIUM
PROPONTIS
MARE THRACIUM
MOESIA
Sarmizegetusa
Aquae
Naissus
Remesiana
Monte Haemus
Nicopolis ad Istrum
Marcianopolis
Philippopolis
Beroe Traiana Augusta
Hadrianopolis
Perinthus
Thessalonica
Pella
Edessa
Heraclea Lyncestis
Lychnidus
Scampa
Dyrrhachium (Epidamnus)
Apollonia
Oricum
Lissus
Scodra
Scupi
Stobi
Ulpiana
Dorlea
Paulalia
Heraclea Sintica
Philippi
Abdera
Thasos
Samothrace
Imbros
Lemnos
Tenedos
Asgyssus
Miletopolis
Hippolonia
Cabyle
Deultum
Mesembria
Ancialus
Odessus
Tomis
Istrus
Callatis
Tropaeum
Axiopolis
Durostorum
Transmarisca
Novidunum
Troesmis
Carsium
Aegyssus
Dinogetia
Arrubium
Aquae
Ratiaria
Augustae
Scretisca
Securisca
Horreum Margi
Viminacium
Singidunum
Taurunum
Cusum
Sirmium
Malata
Cibalae
Mursa
Servitium
Teurnia
Virunum
Iuvavum
Boiodurum
Aenus
Drisius
Donavia
Tiliaunum
Soldea
Ad Sanos
Ad Novas
Ad Aquas
Ad Fines
Ad Statuas
Ad Mercurium
Ad Nonum
Ad Decimum
Ad Undecimum
Ad Duodecimum
Ad Tricesimum
Ad Quadragesimum
Ad Quintum
Ad Octavum
Ad Nonum
Ad Decimum
Ad Undecimum
Ad Duodecimum
Ad Tricesimum
Ad Quadragesimum
Ad Quintum
Ad Octavum